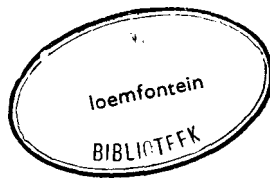

HOUDINGSKALE EN DIE GEBRUIK DAARVAN IN DIE
BEPALING VAN DIE HOUDING VAN BLANKES
TEENoor DIE BANTOE

P. J. ENGELBRECHT

UOVS-SASOL-BIBLIOTHEK 0253453

111124594401220000019

RECHTEN VAN HET VOLK
GELIEFDE VADERLAND SUID-AFRIKA
INDIEN EN ALLE ANDERE NIE

DANKBETUIGINGS

Graag betuig ek my opregte dank aan:

Dr. F. Maas vir sy leiding en belangstelling.

Prof. R.G.Kriel vir sy hulp en bystand.

Prof. D.F.I.van Heerden en mnr.H.F.P.Rautenbach vir hulle hulp met statistiese verwerkings.

Mev. H.S.Grobler en A.C.de Villiers vir taalkundige versorging.

Mnr. C.L.Bester vir sy belangstelling.

Studente van die Universiteite van die Oranje-Vrystaat en Grahamstad, al die Bloemfonteinse Hoërskole, asook die twee privaat skole te Oos-Londen, die hoofde van Staatsdepartemente en private instansies met wie se hulp en bystand die houding=skale voltooi is.

Ten slotte wil ek my vrou, Jeane, bedank vir haar hulp en bystand asook vir die tik van hierdie verhandeling.

In nederige erkentlikheid aan Hom wat hierdie studie vir my moontlik gemaak het.

BLOEMFONTEIN

P.J.ENGELBRECHT

JANUARIE 1978

INHOUDSOPGAWEBLADSYHOOFSTUK 1

PROBLEEMSTELLING EN DOEL VAN ONDERSOEK	1 - 5
1.1 Probleemstelling	1
1.2 Doel van die ondersoek	4
1.2.1 Primêre doel	4
1.2.2 Sekondêre doel	4

HOOFSTUK 2

DIE AARD VAN HOUDINGS	5 - 73
2.1 Inleiding	5
2.2 Historiese agtergrond van Houdings	8
2.2.1 Die gebruik van die term Houding	8
2.2.2 Die erkenning van die term	13
2.3 Definisies van Houdings	19
2.4 Komponente van Houdings	24
2.4.1 Kognitiewe Komponent	25
2.4.2 Emosionele Komponent	28
2.4.3 Die Gedragskomponent	30
2.5 Die verband tussen Persoonlikheid en Houdings	31
2.6 Houding en ander verskynsels	37
2.6.1 Motiewe	37
2.6.2 Oortuigings	41
2.6.3 Menings	44
2.7 Klassifikasie van Houdings	46
2.7.1 Spesifieke en Algemene Houdings	47
2.7.2 Individuele en Gemeenskaplike Houdings	51
2.7.3 Positiewe en Negatiewe Houdings	52
2.8 Die Vorming en Ontwikkeling van Houdings	54
2.9 Stabiliteit van Houdings	68

HOOFSTUK 3

ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDING= SKAAL	74 - 86
3.1 Skaalwaardes	75
3.1.1 Posisie van Skaalwaardes	75
3.1.2 Skaalintervalle	76
3.1.3 Neutrale Punt	76
3.2 Beoordelaars se Houdings	77
3.3 Eendimensionaliteit	77
3.4 Betroubaarheid	79
3.4.1 Die toets-hertoetsmetode	80
3.4.2 Ekwivalent-vormmetode	80
3.4.3 Die verdeelde-helftemetode	80

3.5	Geldigheid	
3.5.1	Voorspellingsgeldigheid	81
3.5.2	Meegaande Geldigheid	81
3.5.3	Inhoudsgeldigheid	81
3.5.4	Konstruktiegeldigheid	83

HOOFSTUK 4

	METODES VAN SKAALSAMESTELLING	87 - 189
4.1	Gevallemetode	87
4.1.1	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	88
4.1.1.1	Skaalwaardes	88
4.1.1.2	Beoordelaars se houdings	89
4.1.1.3	Eendimensionaliteit	90
4.1.1.4	Betroubaarheid	90
4.1.1.5	Geldigheid	90
4.1.2	Verdere Evaluering	90
4.2	Absolute Rangmetode	91
4.2.1	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	94
4.2.1.1	Skaalwaardes	94
4.2.1.2	Beoordelaars se houdings	95
4.2.1.3	Eendimensionaliteit	96
4.2.1.4	Betroubaarheid	96
4.2.1.5	Geldigheid	96
4.2.2	Verdere Evaluering	97
4.3	Die Relatiewe Rangordemetode	97
4.3.1	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	102
4.3.1.1	Skaalwaardes	102
4.3.1.2	Beoordelaars se houdings	104
4.3.1.3	Eendimensionaliteit	105
4.3.1.4	Betroubaarheid	106
4.3.1.5	Geldigheid	106
4.3.2	Verdere evaluering	106
4.4	Die Grafiese Skattingskaalmetode	107
4.4.1	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	109
4.4.1.1	Skaalwaardes	109
4.4.1.2	Beoordelaars se houdings	111
4.4.1.3	Eendimensionaliteit	112
4.4.1.4	Betroubaarheid	113
4.4.1.5	Geldigheid	114
4.4.2	Verdere Evaluering	114
4.5	Die Metode van Gepaarde vergelyking	116
4.5.1	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	122
4.5.1.1	Skaalwaardes	122
4.5.1.2	Beoordelaars se houdings	123
4.5.1.3	Eendimensionaliteit	124
4.5.1.4	Betroubaarheid	124
4.5.1.5	Geldigheid	124
4.5.2	Verdere Evaluering	125

4.6	Metode van Gelykverspreide intervalle van Thurstone	128
4.6.1	Die Eksperimentale toepassing van die Metode	134
4.6.1.1	Die versameling van stellings vir die skaal	134
4.6.1.2	Die sorteringsprosedure	136
4.6.1.3	Die konsekwentheid van die individuele beoordelaars	140
4.6.1.4	Grafiese vasstelling van die skaalwaardes	141
4.6.1.5	'n Objektiewe kriterium van twyfelagtigheid	145
4.6.1.6	'n Objektiewe kriterium van ontoepaslikheid	145
4.6.2	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	146
4.6.2.1	Skaalwaardes	146
4.6.2.2	Beoordelaars se houdings	150
4.6.2.3	Eendimensionaliteit	151
4.6.2.4	Betroubaarheid	152
4.6.2.5	Geldigheid	153
4.6.3	Verdere Evaluering	154
4.7	Die Gesommeerde Skattingskaalmetode van Likert	159
4.7.1	Die Samestelling	159
4.7.2	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	162
4.7.2.1	Skaalwaardes	162
4.7.2.2	Beoordelaars se houdings	165
4.7.2.3	Eendimensionaliteit	166
4.7.2.4	Betroubaarheid	167
4.7.2.5	Geldigheid	167
4.7.3	Die relatiewe meriete van die Thurstone- en Likert- metodes	168
4.7.3.1	Die Simplisiteit van die Likert-metode	168
4.7.3.2	Behoeftes aan Beoordelaars	170
4.7.3.3	Betroubaarheid van die twee metodes	172
4.8	Guttman se skaalgrafiekmetode	174
4.8.1	'n Model van Guttman se skaalgrafiekmetode	177
4.8.2	Evaluering met die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria	180
4.8.2.1	Skaalwaardes	180
4.8.2.2	Beoordelaars se houdings	181
4.8.2.3	Eendimensionaliteit	182
4.8.2.4	Betroubaarheid	183
4.8.2.5	Geldigheid	183
4.8.3	Verdere Evaluering	183
4.9	Opsomming	187

HOOFSTUK 5

n EX POST FACTO EMPIRIESE ONDERSOEK NA DIE		
HOUDING VAN DIE BLANKE TEENOR DIE BANTOE . . .		190 - 260
5.1	Algemene Hipoteses	190
5.1.1	Eerste Algemene Hipotese	190
5.1.2	Tweede Algemene Hipotese	191
5.2	Identifikasie van veranderlikes	191
5.3	Navorsingsontwerp	192
5.4	Meetinstrument: Die Houdingskaal van MacCrone	193
5.4.1	Houdingskaalontwerp	194
5.4.2	Die versameling van stellings vir die houdingskaal	194
5.4.3	Die Bepaling van Skaalwaardes	196
5.4.4	Die Betroubaarheid van die Prosedure . . .	197
5.4.5	Die Probleem met Afrikaanse Stellings .	204
5.4.6	Die Betroubaarheid en Geldigheid van die Skaal	208
5.4.6.1	Kontrolering van die Betroubaar= heid met nuwe data	212
5.5	Die Seleksie van die Toetsgroep	216
5.5.1	Matrikulante	217
5.5.2	Studente	219
5.5.3	Professionele groep	221
5.5.4	Klerklike groep	222
5.5.5	Geskoolde arbeiders	224
5.5.6	Besigheidsgroep	225
5.6	Die Toetsprosedure	228
5.6.1	Matrikulante	228
5.6.2	Studente	228
5.6.3	Professionele groep	230
5.6.4	Klerklike groep	231
5.6.5	Geskoolde arbeiders	231
5.6.6	Besigheidsgroep	232
5.7	Die Nasien en Kwantifisering van die Houdingskaal	233
5.8	Hersiene Navorsingsontwerp	234
5.8.1	Vergelyking van toetsgroepe onderling .	235
5.8.2	Vergelyking van toetsgroepe met dié van die twee vorige studies	236
5.9	Statistiese verwerking, Resultate en Bespreking van die Resultate	236
5.9.1	Die houding van die Blanke groepe teenoor die Bantoe en die invloed van kultuur, opvoedkundige status en geslag	237
5.9.1.1	Hipoteses onder Beroep 1	238
5.9.2	Die houding van huidige Blanke groepe teenoor die Bantoe in vergelyking met twee vorige studies	249

HOOFSTUK 6

GEVOLGTREKKING	261 - 276
--------------------------	-----------

HOOFSTUK 7

SAMEVATTING		277 - 282
BIBLIOGRAFIE		283 - 298
BYLAE		299 - 316

HOOFSTUK 1

PROBLEEMSTELLINGS EN DOEL VAN DIE ONDERSOEK

1.1 PROBLEEMSTELLING

Dit ly geen twyfel nie dat die Twintigste Eeu in die geskiedenis vir 'n wye spektrum van belangrike deurbrake bekend sal staan, maar dit sal ook bekend staan as die tydsfase waarin die problematiek van tussenmenslike verhoudings, soos vergestalt in etniese verhoudings, 'n prominente rol gespeel het - veral in lande soos die Verenigde State van Amerika en in die Republiek van Suid-Afrika. As problematiek is dit nie tot die gebied van 'n enkele vakwetenskap beperk nie, maar dit vind neerslag in die ekonomiese en staatswetenskappe, die teologie, antropologie, sosiologie en sosiale sielkunde. Dit is verder 'n problematiek wat nie tot 'n enkele lewensfaset beperk is nie, maar dit vind weerklink in die totale bestaan van die mens, hetsy die sosiale, politieke, ekonomiese, religieuse of kulturele bestaan (Viljoen, g.d., p.1).

Met sy beleid van afsonderlike ontwikkeling staan Suid-Afrika, volgens politieke deskundiges, aan die vooraand van veranderinge wat besig is om die Blankes se tradisionele lewensbeskouings in te gryp. Gepaard hiermee word daar beweer dat die Blankes se rasseverhoudings ook besig is om te verander (Roux, in Viljoen, g.d. p.vi).

Die gevolg van hierdie verandering wat onder die Blankes teenoor die Bantoe in Suid-Afrika te bespeur is, is moontlik die internasionale prominensie wat Suid-Afrika se rasseverhoudings op die oomblik geniet (Bredenkamp, 1974, p.5)..

In Suid-Afrika is daar individue en groepe wat hulleself van ander onderskei op grond van rasseverskille. Gegaard daarmee kan elke groep se status in die samelewing, volgens Brekenkamp, sonder veel teëspreek aanvaar word (1974, p.6).

Die rede vir bogenoemde stelling is voor die hand liggend. Suid-Afrika, 'n komplekse gemeenskap wat bestaan uit verskillende etniese groepe, kan beskou word as 'n ontsaglike "laboratorium" deur sosiale wetenskaplikes wat geïnteresseerd is in rasseverhoudings en ander aspekte oor rasseaangeleenthede. Dit is dus noodsaaklik dat daar voortdurend na gestrewe moet word om kennis en verstandhouding oor rasseverhoudings te verbeter in 'n poging om die kommunikasie tussen die onderskeie groepe te verbeter. Soos Lever dit ook tereg gestel het: "Race relations loom so large on the South African scene that it is not possible to understand South African society without understanding the dynamics of race relations (Heaven, 1977, p.68). Met ander woorde, daar bestaan, volgens Le Roux, in Suid-Afrika talle Sosiaal-Sielkundige probleme wat nog beantwoord moet word (1972, p.4).

As gevolg van Suid-Afrika se ingewikkelde sosiale en etniese struktuur bestaan daar die moontlikheid van 'n rasseverwoesting in Suid-Afrika. Die meting en die verstaan van vooroordeel behoort in hierdie tyd voorrang te geniet by Suid-Afrikaanse Sosiale Wetenskaplikes. Dit is egter waar dat baie min betekenisvolle ondersoek tot dusver op hierdie gebied gedoen is, behalwe met die uitsondering van enkele navorsers soos MacCrone (1932, 1937 en 1949), Lever (1968, 1972 en 1975) en Orpen (1971a en 1971b) (Heaven en Moerdyk, 1977, p.217).

Oor 'n tydperk van 45 jaar was slegs bogenoemde drie Suid-Afrikaanse navorsers prominent op die gebied van navorsing i.v.m. rasseverhoudings. Drie ander buitelandse navorsers, naamlik, Van den Berghe, Danziger en Pettigrew was redelik aktief in hierdie veld (Nieuwoudt en Nel, 1972, p.97; Heaven, 1977, p.73). Die gebrek aan belangstelling by Sosiale Wetenskaplikes, is volgens Strauss, 'n jammerlike toedrag van sake, waarvoor natuurlik velerlei redes aangevoer kan word, maar waarvoor inderdaad geen verskoning aangebied kan word nie (1972, p.12). Aansluitend hierby is Heaven se kommentaar ook geensins bemoedigend nie as hy sê: "This indeed reflects a sad state of affairs and it is hoped that, in the years that lie ahead, many more South Africans will devote their talents and skills to such research" (1977, p.73).

Daar is reeds jare al voortdurend vertoë van owerheidsweë en ander prominente leiers by wyse van die pers en andersins, dat daar pogings aangewend moet word vir die verbetering van die houding van die Blanke teenoor die Bantoe en omgekeerd. Sedert Suid-Afrika se rassevraagstuk hier en op internasionale gebied dringender geword het, het hierdie probleem nog meer aktueel geword. Vorige studies op studente en matrikulante (MacCrone, 1937; Du Plessis, 1950 en Pettigrew, 1966) het aangetoon dat dit juis Afrikaanssprekendes is wat 'n ongunstige houding teenoor die Bantoe ingeneem het.

Onmiddellik ontstaan die vraag of daar vandag nog verskille tussen Afrikaans- en Engelssprekendes is t.o.v. hulle houdings teenoor die Bantoe en of kultuur die enigste veranderlike is. Verder bestaan die vraag of die voortdurende vertoë tot verbetering van

houdings teenoor die Bantoe enigsins inslag gevind het. Met ander woorde, is daar 'n algehele positiewe verandering oor die hele Blanke spektrum ongeag veranderlikes soos kultuur, geslag, opvoedkundige status, kerkverband, ekonomiese peil, ensovoorts.

Onderwyl daar ook 'n behoefte bestaan om die houding van die Blanke teenoor die Bantoe en omgekeerd in sy totaliteit te bestudeer, is hierdie probleem uiteraard so kompleks dat vir die omvang van 'n M-studie die veld van ondersoek noodwendig baie enger afgebaken moet word.

1.2 DIE DOEL VAN DIE ONDERSOEK

Die doel van hierdie ondersoek word duidelikheidshalwe onder twee kategorieë uiteengesit.

1.2.1 PRIMÊRE DOEL

Eerstens word 'n opname van die huidige houdings, teenoor die Bantoe, van Afrikaans- en Engelssprekendes van albei geslagte, verskillende beroepe, kerkverbande, sosio-ekonomiese en opvoedkundige vlakke beoog. Of dit moontlik sal wees om al hierdie veranderlikes te verreken, sal bepaal word deur beperkinge van beskikbare navorsingsontwerpe en praktiese implikasies soos tyd, finansies en die samewerking van verskillende instansies.

1.2.2 SEKONDÊRE DOEL

Tweedens word daar beoog om vas te stel of die houding van Blankes teenoor die Bantoe sedert vorige studies enigsins verander het. Dit is begryplik dat die vernaamste beperkinge hier die omvang van vorige navorsing en die vergelykbaarheid van die navorsingsresultate met dié van hierdie navorsingsprojek is.

HOOFSTUK 2

DIE AARD VAN HOUDINGS

2.1 INLEIDING

Vandag bestaan daar die neiging onder navorsers om die woord "houding" as verouderd te beskou of om neer te sien op die woord "houding." (Thomas, 1971, p.12). Ander meen dat die term "houding" baie min te doen het met die suiwer wetenskap (Sherif en Cantril, 1945, p.297). Destyds het Doob dit as volg beklemtoon: "As behaviour theory develops, it will inevitably absorb a word like attitude ... The personal guess is that the demise of attitude in the far future will be a happy day for social science, since this event will signify the emergence of a more integrated and scientific system of human behaviour." (1947, p.155). Om afstand te doen van 'n woord omdat dit nie presies gedefinieer is nie, is om 'n wetenskaplike navorsing prys te gee voordat daarmee begin is.

Die term "houding" is een van die terme wat deur Sosiaal Wetenskaplikes direk uit die alledaagse gebruikstaal oorgeneem is (Warren en Jahoda, 1973, p.9), sodat dit in wese 'n alledaagse gebruikswoord is en nie primêr 'n begrip vir Sielkundiges alleen nie (Sherif en Cantril, 1945, p.295). Verder ly dit ook onder oormatige gebruik omdat daar nie altyd heeltemal semantiese helderheid bestaan nie.

Dit is daarom betekenisvol om daarop te let dat Sosioloë net so tuis voel in die studie van houdings as Sielkundiges. Dit is

dus nie net 'n aangeleentheid vir Sosiale Sielkundiges en ander Sielkundiges nie, maar ook vir Sosioloë (Sherif en Cantril, 1945, p.295). Wanneer die aard van die individu se gedrag, die struktuur van die individu se bewustheid wat homself in sosiale verwantskappe uitdruk, bestudeer word, dan word daar 'n psigologiese standpunt ingeneem. Met ander woorde, dit is dan 'n terrein vir Sielkundiges. Aan die anderkant, as die verwantskappe op sigself bestudeer word, word daar 'n sosiologiese standpunt ingeneem. Hierdie is dan 'n terrein vir Sosioloë. Beide wetenskappe het te doen met die verskillende aspekte van 'n onverdeelde realiteit. Individue kan nie begryp word buite hulle verwantskappe met mekaar nie en die verwantskappe kan nie begryp word buite die eenhede van die verwantskap nie. Die verskil wat daar bestaan tussen die Sielkunde en die Sosiologie is slegs dit: daar is 'n fokusverskil van belangstelling in die sosiale lewe op sigself. Sosiale Wetenskaplikes is primêr geïnteresseerd in die bewuste optrede van menslike wesens teenoor mekaar. Benede en anderkant daardie bewussyn lê sodanige terreine soos die psigosenuweetoestande van gedrag, die fisiologie van sensasie of persepsie, die biologiese prosesse van oorerwing, die funksionering van die kliere en nog baie meer, maar dit is terreine vir ander wetenskaplikes. Die Sosioloog en die Sosiale Sielkundige is slegs begaan oor bogenoemde terreine in soverre hulle lig werp op hulle eie kenmerkende probleme, met ander woorde, die probleme van houdings en sosiale gedrag (MacIver en Page, 1962, p.23). In hierdie opsig vind die Sosiale Sielkundiges en Sosioloë 'n aanknopingspunt vir bespreking

en navorsing wat betref die aspekte van houdings. Hulle gaan nog steeds voort om die begrip van houdings te ondersoek asook die meting van houdings om teoretiese en praktiese redes.

Verder voer hulle eksperimente uit om aan te toon dat gedrag wel deur houdings beïnvloed word (Doob, 1947, p.135). Houdings kan dus in hierdie opsig gesien word as 'n interdisiplinêre term wat 'n brug slaan tussen Sosiale Sielkunde, Sosiologie en Sielkunde (Warren en Jahoda, 1973, p.10).

In hierdie kort inleidende oorsig behoort dit duidelik te wees dat houdings 'n baie komplekse verskynsel van die persoonlikheid van die mens is, en dat dit nie sonder meer in 'n paar woorde opgeklaar kan word nie.

Eerstens word die historiese agtergrond van houdings geskets. Tweedens die definisies van houdings en die komponente van houdings. Hierna volg die verband tussen persoonlikheid en houdings en die verwantskap van houdings teenoor ander belangrike verskynsels. Vierdens die klassifikasie van houdings en die vorming en ontwikkeling van houdings. Laastens volg die stabiliteit van houdings.

Uit bogenoemde indelings behoort daar nou 'n duideliker beeld te wees oor wat houding is en wat dit nou eintlik vir die mens doen.

Verder sal hierdie hoofstuk oor houdings ook dien om 'n beter begrip daar te stel, wat dit terselfdertyd moontlik sal maak

om hierdie studie, naamlik die houdings van Blankes teenoor die Bantoe, beter te begryp.

2.2 HISTORIESE AGTERGROND VAN HOUDINGS

2.2.1 DIE GEBRUIK VAN DIE TERM "HOUDING"

Een van die vroegste Sielkundiges wat die term "houding" toegepas het, was Spencer. In sy boek First Principles (1862) skryf hy die volgende: "Arriving at correct judgments on disputed questions, much depends on the attitude of the mind we preserve while listening to, or taking part in the controversy; and for the preservation of a right attitude it is needful that we should learn how true, and yet how untrue, are average human beliefs" (Warren en Jahoda, 1973, p.20). Volgens hierdie aanhaling is daar destyds eers erkenning aan die verstandelike houdings (mental attitudes) gegee. Heelwat later het Sielkundiges voorkeur begin gee aan motoriese houdings. So het Lange byvoorbeeld in 1888 'n motoriese teorie (motor theory) ontwikkel waarvolgens die proses van 'n persepsie beskou is as grotendeels die gevolg van spiervoorbereiding (muscular preparation or set). In 1889 het Münsterberg die aksieteorie van aandag (action theory of attention) ontwikkel en in 1890 het Féré die standpunt gehuldig dat 'n gebalanseerde spanningstoestand (balanced condition of tension) in die spiere 'n bepalende toestand van selektiewe bewustheid was (Warren en Jahoda, 1973, p.20). Kort daarna het Giddings gevolg. In sy boek Principles of Society (1896) het hy ook van die term "houding" gebruik gemaak. Daarna het Sielkundiges soos Judd in 1907, Münsterberg in 1917 en Warren in

1919 ook van die term gebruik gemaak (Droba, 1933, pp.445-446). Volgens die bronne wat vir hierdie studie geraadpleeg is, het daar van 1920 tot die hede heelwat Sielkundiges soos Allport, Ferguson, Droba, Sherif, Newcomb en Krech, om maar 'n paar te noem, ook van die term "houding" gebruik gemaak.

Daar bestaan vandag geen twyfel nie dat die grootste beweegkrag vir die omvattende gebruik vir die term "houding" van die veld van die Sosiale Sielkunde afkomstig is en dat hierdie term meer gebruik word deur Sosiale Sielkundiges as deur Sosioloë of Sielkundiges (Droba, 1933, p.446). Die meeste artikels en handboeke oor hierdie begrip is tot op hede deur Sosiale Sielkundiges geskrywe. Sedert die middel veertigerjare tot ongeveer die begin van die sewentigerjare is daar al oor die 1 500 artikels oor houdings in sy verskillende fasette deur verskeie vooraanstaande persone geskrywe (Beisecker en Parson, 1972, p.1). Verder wil dit ook voorkom of Thomas en Znaniecki verantwoordelik was vir die instelling van die begrip "houding" in die literatuur van die Amerikaanse Sosiologie en Sosiale Sielkunde as gevolg van hulle monumentale werk The Polish Peasant in Europe and America (1918-1920) (Droba, 1933, pp.446-447). Destyds het hulle aan die begrip van houdings 'n sistematiese voorkeur in hulle studie oor die Poolse landbouers gegee. Voor hierdie tyd het die term slegs sporadies sy verskyning in die sosiologiese literatuur gemaak, nog onmiddellik daarna is dit met groot geesdrif en ywer deur verskeie skrywers aanvaar (Warren en Jahoda, 1973, p.23).

Die begrip "houding" het, soos in die geval met baie ander

psigologiese begrippe, sigself bewys as 'n buitengewoon waarde=volle een, maar dit het terselfdertyd tog gely as gevolg van die teoretiese onduidelikheid en 'n vaagheid van sy rol in die opset van die persoonlikheid (Krech, 1946, pp.291-292). Ten spyte hiervan was die begrip van houdings, soos die begrip van gewoonte vir die vroeëre Sielkunde, die afgelope 60 jaar nog altyd 'n belangrike aangeleentheid vir die Sosiale Sielkunde (Sampson, 1964, p.236). Daar kan ook verder met redelike sekerheid verklaar word dat hierdie term vandag nog baie in die Sosiale Wetenskappe gebruik word.

Navorsing oor houdings, in watter vorm ookal, is nog steeds die mees dominante aangeleentheid in die Sosiale Sielkunde vandag. Nadat die term in gebruik geneem is, is daar metodes ontwerp om houding te meet. Uit hierdie ou metodes het die mees gesofistikeerde metodes na vore getree. Sielkundiges soos Thurstone* en daarna Likert** en Droba, om maar 'n paar te noem, was verantwoordelik vir hierdie gesofistikeerde metodes. Voeg nog hierby die vernuftige prosedures wat ontwerp is in pogings om houdings in die laboratorium en in die wêreld te verander. Dit is dus geen wonder nie dat navorsing oor houdings en houdings=verandering so 'n belangrike aangeleentheid vir die Sosiale Wetenskappe geword het (Berkowitz, 1972, p.16).

Ten spyte van die feit dat daar so 'n geweldige belangstelling in die navorsing oor houding en houdingverandering was en is,

* cf. pp.128-145

** cf. pp.159-162

was daar al dikwels in die verlede heftige argumente wat gesentreer het om die teoretiese draagwydte van die terme "houdings"* en "houdingveranderinge" (Berkowitz, 1972, p.46). In 'n artikel van Doob gee hy 'n skitterende en deeglike analise van die begrip van houdings wat moontlik nog 'n uitwerking op die Sosiale Sielkunde en die status van die Sosiale Sielkundiges kan hê. Sy gevolgtrekkings oor die term word egter bevraagteken. Dit blyk dat sy argumente oor hierdie term tot dusver geen ernstige implikasies vir die Sosiale Sielkunde ingehou het nie. Kortliks kom Doob se argument teen die begrip van houdings op die volgende neer. Hy ondersoek houdings in die lig van die gedragsteorie - 'n teorie wat ontwikkel is deur Hull en sy medewerkers - en kom dan tot die gevolgtrekking dat daar van die begrip van houdings in die Sosiale Wetenskappe afgesien moet word, want so 'n begrip bevredig slegs in 'n kwasi-wetenskaplike behoefte. Die dag as daar van hierdie begrip afstand gedoen word, sal dit volgens hom 'n gelukkige dag vir die Sosiale Wetenskappe wees (Chein, 1948, p.175). Die volgende aanhaling van Doob staaf sy bewering dat hierdie term slegs 'n kwasi-wetenskaplike behoefte is: "... attitude is merely a make-shift concept which cannot stand on its own theoretical legs but requires bolstering on a more basic level and that any 'principles' pertaining to attitude are only special cases of psychological theory" (1947, p.155). Chein het Doob se artikel heftig aangeval en gekritiseer en nie daarmee akkoord gegaan nie. Chein sê onder andere

* cf. pp.16-19

die volgende: "That Doob, who sees the light, does not choose to lead the way, suggests that he himself is not completely convinced by his own argument ..." en dan vervolg hy verder: "... Doob has not offered an acceptable interpretation of the concept of attitude, he has not succeeded in assimilating it to behavior theory, and it has yet to be demonstrated that behavior theory can assimilate or replace the concept of attitude" (1948, p.176 en p.187).

Soos in die verlede is daar vandag nog onduidelikheid oor die begrip "houding." Strauss wys daarop dat ten spyte van die feit dat die begrip van houdings 'n sleutelposisie in Sosiale Wetenskappe bekleed, dit nogtans gekenmerk word deur aansienlike verwarring. Hy wys ook daarop dat baie van die navorsing oor houdings weinig of niks te doen het met die houdingsteorie nie en dat die gebruik van houding 'n "common sense explanation" eerder as 'n "genuine causal explanation" is. Dit is dus eensins verbasend nie dat manne soos Doob en ander streng eksperimentaliste, wat ontevrede is met wat hulle noem die "practical or unsystematic nature of attitude research on social psychology," neersien op die term en op die Sosiale Sielkunde in die algemeen wat as sodanig weinig of niks te doen het met suiwer wetenskap nie (Sherif en Cantril, 1945, p.297).

Die eenheid van houding is primêr die boustene in die gebou van die Sosiale Sielkunde. In die afgelope jare was daar egter baie navorsers soos Doob, wat, alhoewel hy nie gemoeid was met die Sosiologie van houdings nie, tog pogings aangewend het om die gebruik van die

begrip "houding" te verban. Dit is egter twyfelagtig of hulle pogings meer kan doen as om net die begrip van houdings verder te verfyn. Uiteindelik reflekteer sosiale gedrag soveel sosiale organisasie - herhaalde en gewoonteverwagtinge - dat die dogma van houdings wel nodig is. Sonder so 'n begrip kan Sosiale Sielkundiges asook ander Sielkundiges nie hulle werk op terreine soos openbare mening, nasionale karakter of ingestelde gedrag, om maar 'n paar te noem, doen nie. Nog minder kan hulle die verstandelike organisasie van die sosiale mens karakteriseer (Warren en Jahoda, 1973, pp.24-25). Verder is dit moeilik om sonder so 'n begrip 'n mens se sosiale gedrag te voorspel (Newcomb, 1959, pp.120-121). Droba het destyds sterk standpunt ingeneem ten gunste van die gebruik van die term en daarop gewys dat dit veelomvattend is. Na sy analise oor die gebruik van die term, kom hy tot die gevolgtrekking: "... it seems quite out of place to suggest discarding the term ..." en vervolg, "Moreover, to suggest the discarding of a useful term seems to be contrary to the present needs in Sociology, Social Psychology and Psychology" (1933, p.447). Op 'n heel passende wyse en waarmee heeltemal akkoord gegaan word, eindig Allport met hierdie woorde oor die begrip "houding": "The term itself may not be indispensable, but what it stands for is" (Warren en Jahoda, 1973, p.25).

2.2.2 DIE ERKENNING VAN DIE TERM

Houdings is moontlik eers laat in die 1880's deur Sielkundiges erken toe hulle besig was met die studie van reaksietyd. So het Lange byvoorbeeld in 1888 ontdek dat 'n persoon wat bewustelik

voorbereid was om 'n telegraafsleutel onmiddellik te druk as hy 'n sein ontvang, gouer sou reageer as 'n persoon wie se aandag hoofsaaklik gevestig was op 'n inkomende stimulus en wie se bewustheid nie primêr gerig was op die verwagte reaksie nie (Warren en Jahoda, 1973, p.20). So het Watt van die Würzburgse skool, na Lange, ook ontdek dat die beslissende oomblik in die proses om die responswoord te vind, nie plaasgevind het na die aanbieding van die stimuluswoord nie, maar reeds gedurende die voorbereidende periode wanneer die proefpersoon die taak aanvaar het (MacCrone, 1937, p.137). Na Lange en Watt se werke is gevind dat AUFGABE (task attitude) of bewustheid van 'n probleem 'n beslissende rol in feitlik enige psigologiese eksperiment speel (Thouless, 1927, p.210, Warren en Jahoda, 1973, p.20). Dit was die EINSTELLUNG (mental set or attitude) wat gedurende die voorbereidende periode wakker gemaak is en wat werklik die voorval en aard van die respons bepaal het. Ach het die EINSTELLUNG 'n ander naam gegee, naamlik, DETERMINERENDE TENDENZ ("determining tendency" of "any disposition that brings in its train the spontaneous appearance of a determined area"*) om die rol aan te dui wat dit gespeel het en wat gelei het tot bewuste denke en waarneembare optrede (MacCrone, 1937, pp.137-138). Nie alleen in die reaksie-eksperiment nie, maar ook in die ondersoeke van persepsie, herroeping, beoordeling, denke en wilsuiting het die sentrale belangrikheid van die proefpersoon se gereedheid algemene erkenning verkry (Warren en Jahoda, 1973, p.21).

*cf. Warren en Jahoda, 1973, p.21.

Na die aanvoorwerk van bogenoemde wetenskaplikes het houdings gedurende die begin van hierdie eeu die brandpunt in Eksperimentele Sielkunde geword (Sherif en Cantril, 1945, p.295). Destyds was houdings slegs 'n tegniese term vanweë al die tegniese uitdrukkings i.v.m. houdings (Warren en Jahoda, 1973, p.21). Deur middel van introspektiewe analise is daar deur die Eksperimentele Sielkundiges gepoog om diep in die hoër verstandelike prosesse te delf (Sherif en Cantril, 1945, p.295). Hulle kon egter nie in hul doel slaag nie. Introspektiewe analise, onderbeheerde toestande, het getoon dat die hoër verstandelike prosesse, soos beoordeling en denke, nie bevredigend herlei kon word na die elementêre sensasies, denkbeelde en gevoelens van die Wundtiane se skema nie. Marbe het in 'n eksperimentele studie van beoordeling gevind dat, wanneer 'n proefpersoon versoek word om twee gewigte agtereenvolgens op te lig en dan te beoordeel watter een van die twee die swaarste was, hy die teenwoordigheid van sensasie wel kon verklaar, maar dat hierdie nie ekwivalent was aan die beoordeling "swaarder as" of "ligter as" nie. Die beoordeling was egter korrek sonder dat die proefpersoon in staat was om rekenskap van die gebeurtenis in terme van relatiewe sensasies en denkbeelde te gee. Hierdie elemente het dus nie die inhoud van die beoordelingsbewustheid (judging consciousness) uitgeput nie en 'n plek moes dus vir 'n nuwe element gevind word waarop die naam BEWUSSTSEINLAGE of bewuste houding (conscious attitude) toe gegee is (MacCrone, 1937, p.137).

In Duitsland waar die meeste van die vroeë eksperimentele

sielkundige werk gedoen was, het daar, soos reeds vermeld, 'n menigte tegniese uitdrukkings te voorskyn gekom om die verskeidenheid van verstandelike en motoriese "sets" of houdings te onderskei wat die proefpersoon se gedagtegang of gedrag gedurende 'n eksperiment beïnvloed het. Buite en behalwe die AUFGABE, EINSTELLUNG, DETERMINERENDE TENDENZ en BEWUSSTSEINSLAGE het daar ook uitdrukkings soos ABSICHT (conscious purpose), die ZIELVORSTELLUNG (or idea of the goal), die BEZÜBVBORSTELLUNG (the idea of the relation between the self and the object to which the self is responding), die RICHTINGSVORSTELLUNG (or idea of direction) en die HALTUNG (with a more behavioral connotation) bestaan. Dit is moontlik die gebrek aan 'n algemene term wat ekwivalent is aan "houding" wat daartoe gelei het dat die Duitse eksperimentaliste so 'n menigte tipes en vorms ontdek het. Hierdie gebrek mag ook verklaar waarom daar geen sistematiese Sosiale Sielkunde in Duitsland geskryf is wat gebaseer is op 'n verenigde konsep van "houding" nie (Warren en Jahoda, 1973, p.21).

Na al hierdie onderskeie tegniese uitdrukkings, of soos Sherif en Cantril dit stel "attitudinal terms" (1945, p.295) het daar 'n lewendige polemie oor die plek van houdings in die bewustheid onder Eksperimentele Sielkundiges ontstaan. Die Würzburgse skool het ooreengekom dat houdings nie sensasie, denkbeelde, affeksie of 'n kombinasie van hierdie toestande is nie. Keer op keer is houdings deur middel van introspeksie bestudeer en elke keer het daar power resultate gevolg.* Dikwels het dit geblyk

*cf. p.15

dat houdings geen plek in die bewussyn gehad het anders as 'n vae gewaarwording van behoefte of 'n onbepaalde en onontleedbare gevoel van twyfel, instemming, oortuiging, inspanning of bekendheid nie (Warren en Jahoda, 1973, p.21). Tog was dit deur middel van introspektiewe analise wat die aandag op die begrip van houding gevestig is. Die Würzburgse skool het aangetoon dat, watter interpretasie ook al aan die term gegee word, houding 'n werklike feit is wat nie sonder meer weggeredeneer of verklaar kan word in terme van die heersende psigologie van geestelike elemente nie (MacCrone, 1937, p.138).

As gevolg van die Würzburgse werke is daar toe eindelik onder Sielkundiges besluit om houdings te aanvaar, maar nie almal het geglo dat houdings onbemerkbare en onherleibare verstandelike elemente was nie. Oor die algemeen het die volgelinge van Wundt geglo dat houdings genoegsaam verklaar kan word as gevoelens, veral as 'n kombinasie van strewe en spanning. Clark, 'n student van Titchner, het gevind dat houdings grotendeels in die bewussyn verteenwoordig word as denkbeelde, sensasie en affeksie en waar sulke toestande nie gevind kan word nie, is daar vermoedelik 'n agteruitgang of 'n vermindering van hierdie bestanddele (Warren en Jahoda, 1973, p.21).

Die skamelheid waarmee houdings in die bewuste verteenwoordig word, het gelei tot 'n neiging om hulle te beskou as manifestasies van aktiwiteite van die brein of van die onderbewussyn. Die volharding van onbewuste houdings is in 1900 deur Müller en Pilzecker gedemonstreer wat hierdie verskynsel "perseveration"

genoem het. Die neiging van die proefpersoon om in 'n sekere gemoedstemming te gaan wat eie aan homself was, het Koffka, 'n Gestalt Sielkundige, gelei om aan te neem dat daar "latente houdings" is. Washburn het houdings gekarakteriseer as "statische bewegingsisteme" binne die organe van die mens se liggaam en brein. Ander skrywers het houdings onder verskeie neurologiese afdelings, soos breinpatrone en neurogramme, ingedeel. Die bydraes van Würzburger en verskeie Eksperimentele Sielkundiges het getoon dat die konsep van houdings 'n onmisbare konsep is (Warren en Jahoda, 1973, p.22).

Freud het ook sy bydrae gelewer om die konsep van houdings meer aanvaarbaar onder verskeie wetenskaplikes te maak. Deur sy invloed het hy houdings belaaie met vitaliteit, dit gelyk gestel aan verlange, haat en liefde, met hartstog en vooroordeel, met die aanstormende stroom van die onbewuste lewe. Sonder die ywerige werke van hierdie eksperimentaliste sou houdings nie vandag 'n gevestigde konsep in die veld van die Sielkunde en Sosiale Wetenskappe gewees het nie. Sonder die invloed van die psigoanalitiese teorieë asook die teorieë van die Instink-sielkundiges (Instinct Psychologists) en die Gewoonte-sielkundiges (Habit psychologists) oor oorerwing en omgewing, sou houdings ook relatief leweloos gebly het en sou dit in elk geval nie van veel waarde vir die Sosiale Sielkundiges gewees het nie (Warren en Jahoda, 1973, p.23).

Hoe hierdie Sielkundiges ook al onder mekaar gestry en verskil het oor die aard en konsep van houdings in die bewussyn van die

mens, het almal, selfs die mees ortodokse Sielkundiges, op die ou end saamgestem dat houdings 'n onontbeerlike gedeelte van hulle sielkundige woordeskat is. In hierdie geval is Titchner 'n pertinente geval. In sy boek Outline of Psychology (1899) maak hy geen melding van houdings nie. Tien jaar later in sy volgende boek Textbook of Psychology is daar verskeie bladsye oor die onderwerp "houdings" en word die sistematiese belangrikheid daarvan ten volle erken (Warren en Jahoda, 1973, pp.21-22).

Dit is geen wonder nie dat G.W.Allport in 'n betekenisvolle artikel die volgende oor houdings te sê gehad het: "This concept is probably the most distinctive and indispensable concept in contemporary American Social Psychology. No other term appears more frequently in experimental and theoretical literature" (Klineberg, 1947, p.346). Murphy, Murphy en Newcomb het ook hierdie punt beklemtoon: "Perhaps no single concept within the whole realm of Social Psychology occupies a more nearly central position than that of Attitudes" (Sherif en Cantril, 1945, p.295).

Met hierdie prominente begin in die Eksperimentele Sielkunde en in die Sosiale Wetenskappe, het houdings gekom om te bly as 'n belangrike konsep op hierdie terreine.

2.3 DEFINISIES VAN HOUDINGS

In 1935 het Gordon Allport gesê dat houdings makliker gemeet kan word as wat hulle gedefinieer kan word (Dawes, 1972, p.2). Ook hierdie stelling bevat moontlikselfs vandag nog 'n hoë mate van

waarheid. Soos met enige ander sosiaal-psigologiese term bestaan daar volgens Droba 'n gebrek aan genoegsame eenvormigheid van begrip en gebruik van die term "houding" onder verskeie skrywers in hierdie veld. Dit was destyds, volgens hom, in 'n te subjektiewe en objektiewe, eng en wye sin gebruik (1933, p.444). Hierdie stelling is moontlik vandag ook nog net so waar as wat dit destyds die geval was.

Onlangse definisies wissel van die behandeling van 'n houding as 'n volkome verstandelike proses tot die definiering as 'n gedrags-responssindroom. Osgood en Tannenbaum verklaar byvoorbeeld die volgende: "... the meaning of a concept is its location in a space defined by some number of factors or dimensions, and attitude toward a concept is its projection onto one of these dimensions defined as evaluative" (Beisecker en Parson, 1972, p.2). Verder blyk dit ook dat daar geen enkele beskrywende benadering vir die konsep van houding is wat sal aandui dat dit die beste is vir enige navorsingsraamwerk nie. In hierdie geval is McGuire se kommentaar: "It is unlikely that any one approach to defining attitude will be superior to the others in all regards. There are numerous desiderata for such definitions ... and it is unlikely that one choice of definition will optimize all of them" (Beisecker en Parson, 1972, p.2). Vir die term om enigsins betekenisvol te wees, moet daar tog kenmerke van die konsep wees wat gemeenskaplik is aan ten minste die meerderheid van die definisies. Cohen het eens geïmpliseer dat so 'n algemeenheid wel bestaan toe hy die taak om houding en houdingverandering te definieer, omseil het met die volgende kommentaar: "This book does

not take up the definitions and conceptualization of attitudes, but instead assumes that there is a commonly accepted core of meaning for the term 'attitude change' which can serve as a working basis in the present review" (Beisecker en Parson, 1972, pp. 2 - 3).

Onder hierdie afdeling word 'n paar definisies van verskillende navorsers wat op verskillende tye en onder verskillende omstandighede navorsing gedoen het, weergegee. Gevolglik sal hier nie 'n poging aangewend word om 'n globale definisie te gee nie. Met ander woorde, daar sal nie te voorskyn gekom word met nog 'n definisie nie, want dit sal beteken dat daar 'n verdere byvoeging sal wees tot die meer as 75 definisies oor houdings wat in die psigologiese en sosiologiese literatuur te vinde is. Die definisie van houding het blykbaar soveel bespreking uitgelok sonder dat enige vordering gemaak is en daarom sal dit geen doel dien om verder oor die definisie van houding in die abstrakte te argumenteer nie (Penner en Derthke, 1972, pp.114-115).

Soos reeds in die historiese ontwikkeling bespreek is, kan die woord "houding" afgelei word van die Latynse woord APTITUDO wat op sy beurt weer APTUS geword het. Dit het aan die een kant die betekenis van "gepastheid" of "aanpassing" wat 'n subjektiewe of geestelike voorbereidingstoestand vir optrede insluit en daarteenoor het hierdie term veens sy gebruik op kunsgebied 'n onafhanklike betekenis verkry (Droba, 1933, p.445).

Volgens Schoeman is dit moontlik om die definisies van houding in drie kategorieë te klassifiseer (1972, pp.3-5).

Sommige skrywers beskou 'n houding as 'n gereedheid om op sekere prikkels te reageer. Allport kan met die volgende definisie van 'n houding, as verteenwoordiger van hierdie benadering beskou word: "An attitude is a mental and neural state of readiness, organized through experience and exerting a directive or dynamic influence upon the individual's response to all objects and situations to which it is related." (Thomas, 1971, p.19). Hierdie benadering word deur Mann (1969, p.108) ondersteun: "Having an attitude implies a readiness to respond in a given consistent manner to a social object." (Schoeman, 1972, p.3).

'n Tweede groep skrywers beskou 'n houding as die organisasie van sekere sielkundige prosesse met betrekking tot sekere aspekte van die individu se wêreld. Krech en Crutchfield kan hier as 'n voorbeeld dien: "An attitude can be defined as an enduring organization of motivational, emotional, perceptual and cognitive processes with respect to some aspects of the individual's world" (1948, p.152). Secord en Backman beskou 'n houding as sekere aspekte van 'n persoon se gedagtes en gevoelens, terwyl Asch weer die kognitiewe struktuur van houdings beklemtoon. Bogenoemde drie skrywers beklemtoon slegs sekere sielkundige prosesse in hul definiëring van houdings. Bettinghaus verskaf egter 'n breë definisie deur 'n houding te definieer as "... an individual's structure or organization of psychological processes, ..." (Schoeman, 1972, p.4).

'n Derde groep skrywers beskou 'n houding as 'n respons op 'n sielkundige objek. So definieer Thurstone 'n houding as " ... the

intensity of positive or negative affect for or against a psychological object. A psychological object is any symbol, person, phrase, slogan, or idea toward which people can differ as regards positive or negative affect" (Schoeman, 1972, p.4). Hierdie benadering word deur Katz ondersteun: "Attitude is the predisposition of the individual to evaluate some symbol or object or aspect of his world in a favorable or unfavorable manner ... Attitudes include the affective, or feeling core of liking or disliking, and the cognitive, or belief, elements which describe the effect of the attitude, its characteristics, and its relations to other objects" (Dawes, 1972, p.16). Hierdie benadering word verder deur Osgood, Sarnoff en Newcomb ondersteun (Schoeman, 1972, pp.4-5).

Op een of ander manier word die volgende twee kenmerke in bogenoemde definisies weerspieël: houding is 'n toestand van voorbereiding of gereedheid vir respons (Krech en Crutchfield, 1948, p.152 en Thomas, 1971, p.18); houding het 'n positiewe of negatiewe affek* (Dawes, 1972, p.16). Hierdie disposisies is hoofsaaklik uit gevoelselemente saamgestel. As 'n persoon, byvoorbeeld, sy houding teenoor 'n besondere objek uitdruk, redeneer hy nie daarvoor nie en is hy ook nie bewus van al die faktore wat deel vorm van die aktiwiteite wat hy uitvoer nie. Hy dui sy disposisie half onbewus aan asof hy die "hoekom" daarvan geweet het. Om hierdie rede is die uitdrukking van 'n houding 'n onmiddellike een. Dit is gebaseer op 'n reeks ervarings met betrekking tot die objek. Daar moet ook bygevoeg word dat 'n houding nie net alleen uit gevoelselemente saamgestel is nie. Nee, 'n individu is ook bewus van die objek, met ander woorde, hy neem

*
cf. p.54

'n standpunt teenoor die objek in, wat dus hierop neerkom: Hy is òf vir die objek òf hy is daarteen (Droba, 1933, p.451). Dus as hy vir of teen 'n objek is, dan moet hy daarvoor dink en daarop reageer. Met ander woorde, die kognitiewe en gedragselement van houding (Secord en Backman, 1964, p.97).

As gevolg van die uiteenlopende meningsverskille en omdat daar ook geen finaliteit oor die definisies van houding is nie, is daar besluit om uit te gaan van Thurstone se definisie.* (Vir hierdie studie word ook gebruik gemaak van Thurstone se metode om 'n houdingskaal saam te stel.**.) Sy definisie beskou houding as 'n meetbare respons op 'n sielkundige objek. Die fokuspunt is op die affektiewe neiging om objekte gunstig of ongunstig te evalueer, gerig (Beisecker en Parson, 1972, p.2).

2.4 KOMPONENTE VAN HOUDINGS

Wat is 'n "houding"? Een manier om hierdie konsep te verstaan, is om daaraan te dink as 'n globale, aangeleerde (learned) en kern disposisie wat 'n persoon se gedagtes, gevoelens en aksies lei teenoor spesifieke persone, groepe of objekte. Byvoorbeeld, as gevolg van 'n persoon se oortuigings dat daar aan Bantoes deur Blankes onreg aangedoen word asook sy skuldgevoelens daarteenoor, wend hierdie persoon 'n poging aan om te kompenseer deur oordrewe ruimhartig te wees. Of daar mag aan 'n houding gedink word as 'n algemene predisposisie om gunstig of ongunstig te reageer op 'n objek. Dus, as gevolg van die persoon se diep ingewortelde oortuiging dat alle swartes net geskik is vir geringe en lae werk en

*cf. pp.22-23

**cf. pp.134-145

dit móét doen, kan hierdie persoon hom nie vereenselwig met die idee dat die Bantoe enige ander werk as slegs dit kan of moet doen nie (Middlebrook, 1974, p.111).

As daar op die definisies van die voorafgaande afdeling gelet word, behoort daar 'n beter insig te wees t.o.v. wat 'n houding is en desgelyks mag dit ook nuttiger wees om in terme van dié drie komponente, wat vandag gemeenskaplik is aan alle houdings, te dink; naamlik die kognitiewe (oortuigings), emosionele (gevoelens) en gedrags- (aksie) komponente. Die historiese betekenis van die begrip "houding" het slegs die affektiewe komponent van 'n houding beklemtoon. Destyds is daar meer erkenning aan die verstandelike* as aan die motoriese houdings gegee, maar soos reeds gemeld, word dit tans algemeen aanvaar dat 'n houding uit drie komponente, soos hierbo aangedui, bestaan. Hierdie komponente word nou kortliks bespreek (Schoeman, 1972, p.7; Warren en Jahoda, 1973, p.20; Middlebrook, 1974, p.111).

2.4.1 DIE KOGNITIEWE KOMONENT**

Die kognitiewe komponent van 'n houding sluit 'n individu se oortuigings omtrent 'n houdingsobjek in. Met ander woorde, hierdie komponent bestaan uit sy idees in verband met byvoorbeeld die Bantoe of die Bantoe se idees oor die Blankes. Hierdie komponent word afgelei van wat die individu sê hy glo of oortuig van is. Byvoorbeeld, sekere Blankes mag sê dat die gee van geld deur die teenswoordige Regering aan die onderskeie tuislande die Republiek

* cf. p. 8

** cf. pp. 41-44

op die ou end sal verarm en uitroei. Ongeag of bogenoemde individue se oortuigings of menings waar of vals is, gee dit ten minste 'n idee van wat hierdie persone in die verlede aangeleer of ervaar het en wat hulle daaropvolgende gedrag sal beïnvloed (Secord en Backman, 1964, p.98; Middlebrook, 1974, p.112).

Hoekom het mense oortuigings? Om 'n geringer gevoelsonderwerp te neem, waarom glo persone dat lemoene rond is? Op die basis van wat 'n persoon gesien het en wat aan hom vertel is, vorm daardie persoon idees omtrent die algemene hoedanighede van objekte en groepe persone. Hierdie oortuigings verrig 'n wye verskeidenheid funksies. Hulle gee opsommings van vorige ervarings en maak toekomstige interaksies met die wêreld meer voorspelbaar en betekenisvol. Sodra 'n oortuiging gevorm is, dink die persoon hy weet wat om van sekere objekte en groepe te verwag en hoe om hulle te interpreteer en sinvol verwerk wat hy sien. Sonder oortuigings sal 'n persoon oorweldig word of oorbluf wees deur die kompleksiteit van sy omgewing. Verder voorsien oortuigings die persoon van 'n konteks vir sy ervaring en in 'n sekere mate bepaal dit watter inligting die persoon sal uitsoek. Oortuigings kan ook 'n persoon se emosies en persoonlikheid uitdruk. Die negatiewe dinge wat hy jeens die Bantoe glo, kan moontlik sy vyandigheid as gevolg van ander dinge dreineer of die negatiewe karaktereenskappe in homself laat ontketen. Oortuigings regverdig ook 'n individu se emosies en gedrag. Die feit dat sekere Blankes daarvan oortuig is dat die Bantoe 'n vernietigende rassistiese volk is of dat sekere Bantoes dit weer op hulle beurt van die Blankes glo, kan hulle afkeer in mekaar regverdig en hulle dus laat voortgaan

met hulle afbrekende handelings teenoor mekaar. Oortuigings (kognisies) is dus 'n belangrike komponent van baie houdings (Middlebrook, 1974, p.112).

Hoe word 'n oortuiging gevorm of hoe ontwikkel dit? Hoekom glo die mens dat lemoene rond is of dat die Bantoe daar is om die Blanke uit te buit? Dit is die persoon se eie persoonlike ervaring of wat andere vir hom vertel het asook sy eie emosionele behoeftes wat die hoofdeterminante van sy oortuigings is (Middlebrook, 1974, pp.112-113). Met ander woorde die mees kognitiewe kognisies wat in die houdingsstelsel geïnkorporeer is, is die evaluerende oortuigings wat dus die attribusie van gunstige of ongunstige, wenslike of onwenslike, "goeie" of "slegte" kwaliteite vir die objek insluit (Krech et al, 1962, p.140).

Oortuigings verskil ook op baie maniere. Sommige van hulle is meer basies as ander. 'n Persoon se oortuiging in die akkuraatheid van sy eie begrip en in die akkuraatheid van wat betroubare vriende vir hom vertel, mag twee van sy mees basiese oortuigings wees. Hy twyfel nie aan wat hy sien nie en moontlik twyfel hy ook nie aan die geldigheid van wat sy vriende hom vertel nie. Van hierdie basiese oortuigings word baie ander oortuigings afgelei en gevorm. As persoon A baie waarde heg aan sy geld en sy vriende vertel hom dat persoon B spandabelrig is, dan mag hy tot die gevolgtrekking kom dat as hy geld aan hierdie persoon B sou leen, die moontlikheid wel bestaan dat hy nie sy geld sal terugkry nie en gevolglik wil persoon A nie geld aan persoon B leen nie (Middlebrook, 1974, p.113).

Oortuigings verskil ook in die hoeveelheid en tipe bewyse waarop hulle gebaseer is. Die persoon se oortuiging dat lemoene rond is, mag honderde ervarings reflekteer. Die feit dat die Blanke glo dat die Bantoe skelm van geaardheid is, mag gebaseer wees op 'n paar ervarings met die swartman, maar ook primêr van wat ander hom vertel het. Verder, oortuigings verskil ook in hulle ontvanklikheid vir verandering. Inligting wat inkonsekwent is met die oortuigings mag sommige van sy oortuigings verander. Byvoorbeeld, as 'n persoon ovaal lemoene gesien het, dan bestaan die moontlikheid dat hy wel sal begin twyfel of lemoene wel rond is. Oortuigings verskil ook in hulle akkuraatheid. Die feit dat 'n persoon nog nooit paddaboudjies geëet het nie, mag die persoon laat glo dat dit onsmaaklik is, terwyl sy oortuiging dat lemoene rond is, gebaseer is op baie ervarings en dit is waarskynlik dat laasgenoemde oortuiging meer akkuraat is. Baie van die negatiewe stereotipes wat Blankes jeens die Bantoe het, is gebaseer op wat andere aan hom vertel het eerder as direkte persoonlike kontak of ervaring met die Bantoe. Sekere oortuigings is baie meer belangrik vir een persoon as 'n ander. Oortuigings kan verskil in hul kompleksiteit. Sommige mag saamgestel wees uit een basiese veronderstelling, waar andere weer saamgestel is uit 'n aantal oortuigings (Middlebrook, 1974, p.113).

2.4.2 DIE EMOSIONELE KOMPONENT

Die emosionele of te wel die gevoelskomponent verwys na die individu se emosies wat verbind is met die objek. Daar word gevoel dat die objek aangenaam of onaangenaam is of dat daarvan gehou

word of dat hy 'n afkeer daarin het. Hierdie emosionele lading gee houdings hulle aanhoudende opgewekte en gemotiveerder karakter (Krech et al, 1962, p.140). Sommige Blankes se bloed kook wanneer ander Blankes die afsonderlike ontwikkelingsbeleid van die Sentrale Regering onderskryf en ondersteun ten spyte van die feit dat sommige elemente van die Bantoebevolking verwoesting gesaai het in die onlangse onluste dwarsoor die hele Republiek* (Secord en Backman, 1964, p.98). Aan die anderkant as 'n individu weer 'n bewonderaar is van die Bantoes, dan sal so 'n persoon vriendelik teenoor die Bantoe wees en optree. Hy sal hou van hul manier van praat en ook hoe hulle optree. Verder sal hy ook 'n intense belangstelling in hulle aktiwiteit hê (Krech et al, 1962, p.140).

Nie alleen verskil die emosie wat verbind is met die objek nie, maar ook die graad van emosionele ontwikkeling met die besondere houding. Nie alle houdings is in 'n gelyke mate belangrik nie. Die persoon se ontwikkeling word beïnvloed beide deur die wyse waarop hy sy inligting wat verwant is aan die houding waarneem en deur die houding se weerstand om te verander (Middlebrook, 1974, p.114).

Wat bepaal hoe 'n persoon oor 'n besondere objek of groep voel? In baie gevalle kan die persoon se oortuiging sy emosionele reaksies dikteer. As 'n Blanke persoon glo dat 'n Bantoe lui is en hy objektieer teen hierdie beleid, dan mag hy 'n negatiewe emosionele reaksie teenoor die Bantoe hê. Ook kan die emosionele reaksies bepaal word deur ervaring, of 'n emosionele reaksie

*cf. Die Volksblad van 16.6.76.

teenoor'n besondere objek kan uitdrukking van ander emosies wees waarvan die individu nie bewus is nie. In sommige gevalle mag negatiewe gevoelens teenoor'n besondere sosiale groep werklik'n openlike uitdrukking van onbewuste emosies of van frustrasies wees wat die individu nie willens en wetens verbind aan sy houding nie (Middlebrook, 1974, p.114).

2.4.3 DIE GEDRAGSKOMPONENT

Die derde komponent van'n houding is die persoon se gedrag en dit is hoe'n persoon met betrekking tot'n objek of'n groep sal reageer (Middlebrook, 1974, p.115). As'n Blanke'n positiewe houding teenoor Bantoes het, sal hy daarop ingestel wees om hulle te help of te ondersteun, maar as hy'n ongunstige houding teenoor die Bantoe het, wat sal hy dan doen as hy hom byvoorbeeld in'n swart-wit omgewing bevind? Hy kan moontlik teen die Bantoe diskrimineer of weier om hom volgens sy meriete te behandel. As hy dus'n positiewe houding teenoor hom het, dan sal die neiging bestaan om die Bantoe te aanvaar as medemens en hom die ondersteuning te gee waar nodig. As die persoon egter anti-Bantoe is, sal daar die neiging wees om hom te vermy of te verwerp. Met ander woorde, die gedragskomponent kan ook die ander twee komponente beïnvloed (Krech et al, 1962, p.140; Middlebrook, 1974, p.115).

Die verwantskap tussen oortuigings, emosies en gedrag is nie heeltemal duidelik nie. In die verlede is daar al heftig gestry oor die feit of houdings die ware indikators van gedrag is.*

*cf. pp.11-13

Sedert die vroeë dertigerjare tot die huidige dekade blyk dit dat daar nog geen uitsluitel oor hierdie aspek verkry is nie (Droba, 1933, pp.459-460; Doob, 1947, pp.134-155). Byvoorbeeld, in situasies waar 'n individu die vrye keuse het om te doen soos hy wil en nie bang is vir sanksies nie, sal sy gedrag moontlik konsekwent met die ander komponente van sy houding wees. In baie situasies word 'n individu se gedrag meer gedikteer deur die eise van die situasie as deur die individu se oortuigings en emosionele reaksies (Middlebrook, 1974, p.116).

2.5 DIE VERBAND TUSSEN PERSOONLIKHEID EN HOUDINGS

Dit word algemeen aanvaar dat die definisie van persoonlikheid bepaal word deur 'n voorkeur aan 'n besondere persoonlikheidsteorie. Aangesien nie een van die talle persoonlikheidsteorieë as voldoende empiries gefundeer of allesomvattend bewys kon word nie, bepaal die nuttigheidsaspek van 'n bepaalde teorie of dit vir 'n verwysingsraamwerk gebruik word in 'n besondere navorsingsprojek.

Aangesien hierdie studie egter nie oor persoonlikheid as sulks handel nie, is dit waarskynlik wetenskaplik die beste verantwoordbaar indien 'n oorkoepelende persoonlikheidsteorie as verwysingsraamwerk gekies word. Volgens talle outoriteite (byvoorbeeld Hall en Lindzey), word Allport beskou as 'n eklektikus by uitnemendheid. Daarom word sy persoonlikheidsteorie as uitgangspunt gebruik. Sy teorie maak tewens ook voorsiening vir houdings as aspekte van die persoonlikheid.

As daar van 'n persoon se houding gepraat word, word daar onwillekeurig ook na sy persoonlikheid verwys. Baie kry die indruk

dat houdings en persoonlikheid afsonderlike en geïsoleerde verskynsels is, maar dit is 'n wanindruk of 'n foutiewe gevolgtrekking wat so 'n mens maak (Lambert en Lambert, 1973, p.83). Houdings en persoonlikheid moet nie gesien word as losstaande entiteite nie, want die mens is as wese 'n totaliteit (Duminy, 1977, p.24). Houding is verwant aan, maar moet onderskei word van persoonlikheid (Warren en Jahoda, 1973, p.9). Net so is 'n mens se arms, bene, oë, ensovoorts, verwant aan mekaar, maar moet onderskei word van die mens se liggaamstruktuur as 'n totaliteit. Houdings is dus een van die talle wisselwerkende sisteme of elemente van die persoonlikheid. Houdings is dus deurvleg en ineengevleg met persoonlikheid en die twee is onafskeidbaar van mekaar (Lambert en Lambert, 1973, p.83).

Kortliks omskryf Allport persoonlikheid as volg: "What a man really is", maar besef daarna dat so 'n definisie darem te kort is om van enige waarde te wees en omskryf persoonlikheid toe as volg: "Personality is the dynamic organisation within the individual of those psychophysical systems that determine his unique adjustment to his environment" en dan vervolg hy verder: "Personality is something and does something ... It is what lies behind specific acts and within the individual" (Hall en Lindzey, 1967, p.262). 'n Belangrike element van Allport se definisie is die woord "uniek" wat daarop dui dat Allport se teorie swaar klem op die individualiteit van die mens laat val, want geen twee persone het dieselfde persoonlikheid nie (Hall en Lindzey, 1967, p.262). Elke individu is absoluut uniek en daarom is persoonlikheid iets wat uniek is vir elke individu. Hierdie

uniekheid is reeds duidelik van 'n individu se geboorte af te bespeur. 'n Persoon kan egter nie uniek wees sonder om van andere te verskil nie. Persoonlikheid beklemtoon individuele verskille. Dit beteken dat 'n persoonlikheid herken kan word deur die verskille met mekaar te vergelyk. Daar bestaan ook geen absolute standaarde vir persoonlikheid nie en daarom moet daar vergelykings van persoonlikheid gemaak word. Dit is dus menslik onmoontlik om een "persoon-as-'n-geheel" met 'n ander "persoon-as-'n-geheel" te vergelyk omdat elke individu uniek is.

Individuele verskille tussen unieke persoonlikhede kan dus die beste gemeet word in terme van eienskappe of aspekte van die persoonlikheid. Allport se persoonlikheidsteorie is 'n faktor- of trekbenadering wat voorsiening maak vir persoonlikheidseienskappe. Ander outoriteite van die faktor-trekbenadering is Guilford, Cattell en Eysenck.

Die psigofiese sisteme waarna Allport in sy definisie verwys,* is dus die totale geïntegreerde som van al die behoeftes, bewaamhede, potensialiteite, houdings en nog talle ander kenmerke wat die menslike wese tot 'n menslike wese maak en hierdie menslike wese staan bekend as die "persoonlikheid" (Klineberg, 1947, p.406; Guilford, 1959, p.3 en p.5; Newcomb, 1959, p.339 en pp.344-345).

Aansluitend by Allport maak Guilford die volgende voorstel van die menslike persoonlikheid (1959, p.7).

*cf. p.32

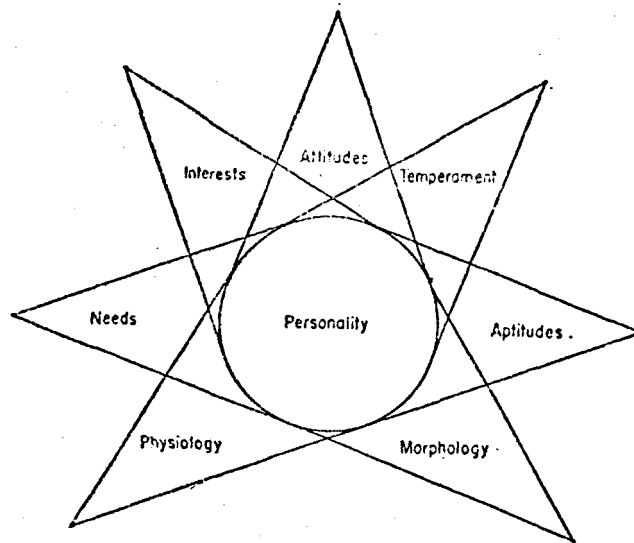

Fig. 1 Modaliteite van kenmerke wat die verskillende aspekte van die persoonlikheid verteenwoordig.

Dit lyk of sielkundiges van die faktor- of trekbenadering oor die algemeen saamstem oor hierdie onderskeie sisteme. Persoonlikheid kan dus van verskillende rigtings af benader word. Word 'n mens se persoonlikheid van een kant benader, word een sisteem of kenmerk opgemerk, terwyl 'n ander kenmerk opgemerk word as dit van 'n ander rigting benader word.

Jung reken dat wanneer die eie-ek van die mens ontwikkel, dit noodsaaklik is vir die verskillende sisteme van die persoonlikheid om hulself te differensieer en ten volle te ontwikkel. As enige deel van die persoonlikheid, byvoorbeeld 'n mens se houding verwaarloos word, dien hierdie verwaarloosde en onderontwikkelde sisteme as weerstandsentrusse wat probeer om energie te verkry van die meer ontwikkelde sisteme. Indien daar te veel weerstand ontwikkel, word die persoon neuroties (Hall en Lindzey, 1959, p.99)

Dit behoort nou duidelik te wees dat houdings en persoonlikheid nie as aparte entiteite gesien moet word nie, maar eerder dat hulle nou verwant is aan mekaar. Verder behoort dit ook duidelik te wees dat houdings gesien moet word as slegs een aspek van 'n groter segment van die individu se persoonlikheid (Krech, 1946, p.291).

Navorsing in persoonlikheid en houdings het 'n baie lang geskiedenis. Die moontlikheid dat houdings basiese kenmerke van persoonlikheid is, is deur Anisfeld ondersoek. Sy ondersoek het gegaan oor 'n netwerk van houdings van Joodse hoërskoolleerlinge. Hy en sy medewerkers het die leerlinge se houdings teenoor Jode en nie-Jode of Christene met spesiaal ontwerpte anti-semitiese en nie-Joodse (anti-goyim) skale gemeet. Hulle gevolgtrekking was dat daar 'n hoë korrelasie tussen die Jode en nie-Jode was, wat dus daarop neerkom dat die leerlinge wat verdraagsaam was teenoor die nie-Jode ook baie verdraagsaam teenoor die Jode was (sy eie etniese groep). Aan die ander kant het diegene wat 'n afkeer in een groep gehad het, oor die algemeen ook 'n afkeer in die ander gehad. Elke leerling is ook ondervra oor sy algemene vyandige neigings sowel as sy houdings teenoor homself en sy ouers. In hierdie opsig het duidelike patrone na vore getree, naamlik dat leerlinge met opvallend vyandige neigings, ongunstige houdings teenoor hulle ouers geopenbaar het asook teenoor lede van 'n meerderheidsgroep en hulle eie etniese groep. In teenstelling hiermee het diegene wat gunstige houdings teenoor beide religieuse groepe geopenbaar het, insgelyks gunstige houdings

teenoor hulleself en hulle ouers geopenbaar. Met ander woorde, laasgenoemde individue het vriendelike en verdraagsame persoonlikheidsdisposisies gehad (Lambert en Lambert, 1973, p.84).

Een van die mees omvattende studies wat nog ooit onderneem is oor die interverwantskappe van houdings en persoonlikheid is die van Adorno en sy medewerkers. Hulle studie gaan ook oor anti-semitiese houdings, met ander woorde, bevooroordeelde houdings. Etnosentrisme, houdings teenoor swartmense, Jode, patriotisme en politieke behoud het almal gekorreleer, wat dus 'n duidelike prent van bevooroordeelde persone as anti-Joods, anti-negers, anti-buitelanders, hoogmoedig en kritiekloos patrioties, en uitsers konserwatief in hulle politieke uitkyk gegee het. Adorno en sy medewerkers het ook hierdie teenstellende houdings in hulle vroeëre familie-ervarings teruggespeur. Hy het gevind dat 'n persoon met sterk bevooroordeelings gewoonlik ook 'n hoë outoritêre vader met onbuigsame, vasgestelde verwagtings gehad het (Lambert en Lambert, 1973, p.84). Allport het hierdie bevooroordeelde neigings van die mens goed omskrywe: "For some people ... prejudice is a way of life" en verder "It seems to spring from their desire to defend or enhance their self-esteem, and is more a reflection of their customary ways of relating to the world around them than a product of specific learning to dislike particular groups" (Berkowitz, 1972, p.19). Wat 'n interessante verskynsel is, is dat as 'n mens 'n afkeer in een persoon of groep het, hy ook dikwels 'n afkeer in sy eie etniese groep en ander etniese groepe het (Lambert en Lambert, 1973, p.84).

Ten slotte as Allport se persoonlikheidsteorie en verwante teorieë van naderby beskou word, is dit duidelik dat hierdie verskynsel baie meer kompleks is as houdings. Volgens die faktor-trekbenadering is houdings 'n aspek van persoonlikheid. Aan die anderkant betwyfel baie Sosiale Sielkundiges of daar enigiets meer aan persoonlikheidskenmerke is as die eiesoortige houdingspatrone. Die teenargumente is egter vandag duidelik dat die houdings wat 'n persoon ontwikkel, konsekwent patrone vorm en dat hierdie houdingsnetwerke bydra tot die struktuur en vorm van 'n persoon se totale geïntegreerde persoonlikheid (Lambert en Lambert, 1973, pp.84-85).

2.6 HOUDINGS EN ANDER VERSKYNSELS

Die verwantskap van houdings met ander verskynsels kan vanweë spasie nie verder bespreek word nie. Drie ander verskynsels, naamlik motiewe, oortuigings en menings word dikwels met houdings verwar en verg dus verdere ontleding.

2.6.1 MOTIEWE

Een veronderstelling wat algemeen gemaak word, is dat 'n individu se houdings en motiewe verwant is. Hiermee stem Beisecker en Parson glad nie saam nie. Hulle sê as hulle 'n individu se houdings van sy motiewe of omgekeerd wil aflei, moet die aard van die verwantskap gespesifiseer word deur die karaktertrekke van 'n motiewe-toestand te ondersoek en dan voor te stel watter rol daar deur houdings gespeel word (1972, p.8). Nietemin word hierdie verwantskap geïllustreer deur as voorbeeld die volgende twee belangrike feite in skyfskiet in ag te neem, naamlik: die trek van

die sneller en die liggaamsposisie wat die skut agter die geweer inneem. Beide hierdie twee feite is belangrike toestande wat die skut nodig het as hy die teiken wil raakskiet, maar hulle is terselfdertyd essensieel verskillende aspekte van die totale aktiwiteit. Die trek van die sneller begin die skoot, terwyl die posisie wat die skut agter sy geweer inneem, bepaal in watter rigting die koeël trek. Neem 'n ander voorbeeld: Die vernietigende resultate van oorlog kan 'n persoon motiveer om 'n ongunstige houding teenoor oorlog in te neem (Droba, 1933, pp.459-460).

Die fundamentele verskil tussen houdings en motiewe kan gevind word in die funksies wat hulle vervul. Neem bogenoemde skyfskiet weer as 'n voorbeeld: motief is dus die afsitter terwyl houding die rigting van die aktiwiteit bepaal. Die skut se motiewe beïnvloed dus sy houding teenoor die objek en tweedens beïnvloed sy houding sy motiveringstoestand (Droba, 1933, p.459). Die konsep van 'n motief sluit twee dimensies in, naamlik, energie en rigting, m.a.w. motief is dus die energie wat gerig is op 'n doelwit - die rigting. Wanneer 'n motief opgewek word, begin en gaan die individu met die gedrag voort totdat die motief bevredig is. 'n Mens se gedrag, soos houdings, is nie toevallig of willekeurig nie. Dit word gelei om 'n spesifieke oogmerk te bereik - 'n oogmerk wat waargeneem word om 'n motiewe-toestand te bevredig (Newcomb, 1959, p.118; Beisecker en Parson, 1972, p.8).

'n Houding het altyd 'n brandpunt. Dit mag 'n persoon, 'n groep, 'n nasie, 'n produk of enigiets anders wees. Met ander woorde, 'n houding word dus gerig op 'n sosiale objek (Beisecker en Parson, 1972, p.3). As die brandpunt bekend is, soos 'n staatsman of etniese groepe, dan kan die ooreenstemmende houding vir vergelykende karakterisering van baie persone gebruik word. Die

dimensie van karakterisering begin in hierdie geval by positief (gunstig) en gaan deur neutraliteit na negatief (ongunstig). Daar word dus aangeneem dat 'n persoon 'n posisie op hierdie dimensie beklee wat ooreenstem met sy disposisie om gunstig of ongunstig teenoor die brandpunt te reageer. 'n Motief, aan die anderkant, het nie 'n brandpunt nie, maar wel 'n doelwitobjek of doelwittoestand. Dit kan wees soorte goedere, persone of omstandighede. As die doelwit bekend is, soos met voedsel, seks, kennis en prestasie, dan kan die motief vir vergelykende karakterisering van baie mense gebruik word. In hierdie geval brei die dimensie van karakterisering van 'n lae motiveringsintensiteit uit na 'n hoë motiveringsintensiteit. Daar word gedink aan persone wat 'n tydelike motivering besit van 'n gegewe sterkte soos honger of seks, of dit kan redelik permanent wees, soos byvoorbeeld prestasie in 'n sekere doelwit, byvoorbeeld 'n universiteitsgraad wat lank geneem het om te verwerf (Brown, 1967, p.420).

Houdings beïnvloed motiewe en motiewe op hul beurt beïnvloed weer houdings. Houdings teenoor twee of meer aparte, maar verwante, konsepte skep 'n teenstrydige verwantskap en gevolglik bring dit die opwekking van 'n motiewe-toestand (Beisecker en Parson, 1972, p.8). Anders gestel: Houding is die toestand van gereedheid vir die opwekking van 'n motief (Newcomb, 1959, p.118). Houding is ook 'n funksie van 'n individu se vorige motiveringstoestand in die sin dat 'n individu se affektiewe verwantskap met die konsepte bepaal word deur hóé hierdie konsepte sy poging om die gewenste doelwitte te bekom, bystaan of verhelder (Beisecker en Parson, 1972, pp.8-9).

'n Houding is ook soos 'n motief in die opsig dat dit na die rigting van 'n gedrag verwys en nie na die gedrag op sigself nie. Houding verskil in twee opsigte van motief. Eerstens word dit nie gekenmerk deur 'n bestaande dryftoestand, soos in die geval van 'n motief nie, maar verwys na die waarskynlikheid dat 'n gegewe tipe motief wel opgewek kan word. 'n Moeder wat byvoorbeeld besig is om 'n roman te lees, is op daardie oomblik nie gemotiveerd om haar kind te beskerm nie, maar sy mag wel 'n beskermende houding teenoor haar kind hê sodat die motief wel opgewek kan word as die kind begin huil. Motiewe verskyn, verdwyn en herverskyn weer, maar houdings volhard. Tweedens, 'n motief is meer spesifiek as 'n houding. 'n Moeder se motiewe mag op verskillende tye verskillende vorms aanneem, soos om haar kind van die pad af te hou, aandag te gee aan seer- en kneusplekke aan sy liggaam wat die kind opgedoen het of om spesiale kosse vir haar kind voor te berei. Hierdie gemotiveerde handelinge het dieselfde volhardende houding aan die kant van die moeder teenoor die kind in gemeen. Die volhardende houding lê ten grondslag van die spesifieke motiewe, wat, alhoewel terugkerend, van korte duur is in enige gegewe instansie (Newcomb, 1959, p.119).

As 'n individu se motiewe geïdentifiseer kon word, sou dit ook moontlik wees om sy houdings en hulle invloed af te lei. Ongeukkig is hierdie taak nie so maklik nie, want motiewe het reeds bewys dat dit moeilik is om geïsoleer te word. Katz se kommentaar hierop is: "Attempts at such typologies (of human needs and

their characteristic properties) however, have produced little agreement and it is not difficult to understand why. Even the simplest biological drives become so intertwined with social motives that they are difficult if not impossible to unscramble. People seek gratification of hunger, sex and shelter in ways which accord with their self-esteem. Moreover, the nature of ego needs and the direction they assume is so complex as to defy classificatory analysis. The difficulty with motivation analysis in fact constitutes one of the reasons for the increasing interest in cognitive theory" (Beisecker en Parson, 1972, p.9).

Op die keper beskou blyk dit eerstens uit die voorafgaande dat motiewe afgelei word van gedrag wat nie net werkverrigtinge nie, maar ook persepsie, denke en affek insluit. Houding is dus, soos reeds gemeld, 'n toestand van gereedheid wat 'n individu se motiewe opwerk (Newcomb, 1959, pp.118-120). Dit kom dus daarop neer dat as 'n persoon nie gemotiveer word teenoor enige objek nie, hy ook geen houding sal hê nie. Tweedens blyk dit dat daar wel 'n verband bestaan tussen houdings en motiewe of soos Droba dit stel: "The two may be causally related" (1933, p.459).

2.6.2 OORTUIGINGS*

Oortuigings is 'n generiese term en kan ook in 'n generiese sin gebruik word wat kennis, menings en geloof insluit. Daar is egter waarneembare verskille tussen kennis, mening en geloof, "but there is a common set of factors governing them, and a common set of

*cf. pp.25-28; p.46.

characteristics in terms of which they can be described" (Krech en Crutchfield, 1948, p.151). Hierdie algemene gebruik van die term "oortuiging" hou nou verband met die manier waarop die woord elke dag in die spreektaal gebruik word. Dikwels word daar gehoor: "Ek glo in hierdie of daardie iets ..." Wat hier in werklikheid mee bedoel word, is dat die persoon kennis het of dat hy van mening is of dat hy geloof in iets het (Krech en Crutchfield, 1948, p.151). Byvoorbeeld, hy mag glo dat die aarde bolvormig of rond is. Die feit dat hy glo dat die aarde rond is, is 'n stelling wat hy omtrent die realiteit aanvaar. Die waarheid of die valsheid van hierdie en baie ander oortuigings, maar nie almal nie, kan bepaal word deur 'n beroep op feitelike data. Baie oortuigings kan nie bevestig word nie, of die bevestiging is moeilik. Baie oortuigings op die gebied van religie is van hierdie aard. Mens se oortuigingsisteme (ideologieë) omtrent belangrike instellings van die gemeenskap, soos die familie of demokratiese regering waarin groot vertroue geopenbaar word, maar wat dikwels moeilik is om te bevestig. Sulke oortuigings is geloofsaangeleenthede (Sartain et al, 1962, p.167).

Alle houdings sluit oortuigings in, maar alle oortuigings is nie houdings nie (Beisecker en Parson, 1972, p.19). Houdings en oortuigings is ook gelyksoortig in die sin dat beide die eindresultate van motivering, persepsuele en leerprosesse is, maar hulle verskil betekenisvol van mekaar, m.a.w. hulle is nie identies nie. Hulle het verskillende hoedanighede asook verskillende implikasies vir 'n individu se handeling (Krech en Crutchfield, 1948, p.150). Alhoewel houdings en oortuigings betekenisvol van mekaar

verskil, is hulle tog baie nou verwant aan mekaar. Meeste houdings, indien nie almal nie, sluit verwante oortuigings in. Byvoorbeeld, 'n gunstige houding teenoor 'n kerk mag oortuigings insluit dat die kerk hulp verleen om jeugmisdaad te bekamp, dat dit mense gelukkiger maak, dat daar 'n God is en so aan. Aan die anderkant sluit oortuigings ook baie houdings in. Byvoorbeeld, 'n oortuiging dat 'n ander land se regering daarop uit is om jou skade aan te doen, gaan gewoonlik saam met die houding van angs en haat. In werklikheid is dit baie moeilik om vas te stel watter een, houdings of oortuigings, eerste kom, want tussen die twee is daar 'n hoë onderlinge verband. Die innigheid van die verwantskap blyk duidelik uit die feit dat 'n verandering in oortuiging gewoonlik gevolg word deur 'n verandering in houdings (Sartain et al, 1962, p.167).

Ten spyte van die feit dat daar so 'n noue verband tussen houdings en oortuigings bestaan, wil dit geensins impliseer dat enige houding met 'n gegewe oortuiging sal korreleer nie. In werklikheid dui hierdie verwantskap tussen oortuigings en houdings aan dat dit heeltemal moontlik is dat 'n individu oortuigings mag hê wat heeltemal teenstrydig is met sy houdings. Fishbein het tereg daarop gewys dat alhoewel eike oortuiging 'n houding voorstel, houding op sigself slegs op betroubare wyse geabstraheer kan word by wyse van die baie oortuigings wat 'n individu het (Thomas, 1971, p.58).

Kognisies is oortuigings omtrent twee objekte van affektiewe

betekenis. Byvoorbeeld, die oortuiging dat opleiding bydra tot 'n hoë lewenstandaard is 'n kennisie omtrent die verwantskap tussen twee objekte van affektiewe draagwydte, naamlik opleiding en 'n hoë lewenstandaard. Twee addisionele voorbeelde van kennisie is die volgende: Jan is getroud met Marie en Jan is lief vir Marie. In die eerste geval word dit beskou dat Jan oortuig is dat hy 'n maritale verwantskap met Marie het. In die tweede geval word dit beskou dat Jan oortuig is hy 'n positiewe houding teenoor Marie het. As daar opgelet word, is die laaste voorbeeld 'n voorbeeld van 'n kennisie om 'n houding (Thomas, 1971, p.23).

Uit bogenoemde blyk dit dat die kognitiewe komponent van 'n houding die individu se oortuigings omtrent die houdingsobjek behels (Middlebrook, 1974, p.117). Dit is om hierdie rede dat die kognitiewe komponent 'n baie belangrike komponent van baie houdings is.

2.6.3 MENINGS

Mening is volgens Symonds 'n "verbale houding", maar dit het 'n nouer verwantskap met die werklike houding (Droba, 1933, p.458). Die begrip "mening" beteken dus 'n verbale uitdrukking van houding, maar houdings kan ook uitgedruk word in nie-verbale gedrag (Beisecker en Parson, 1972, p.19). Mening is ook 'n indikator van die onderliggende disposisies om op te tree (Droba, 1933, p.458). As 'n persoon sê dat sy regering 'n fout begaan het deur betrokke te raak in 'n oorlog, bv. teen Duitsland, dan sal so 'n stelling van hom 'n mening genoem word. Die term "mening" word dus beperk tot verbale uitdrukking van die individu, maar waarvan is dit 'n uitdrukking? Die interpretasie van so 'n uitgedrukte mening sal wees

dat 'n individu se houding dan pro-Duits is. 'n Mening simboliseer dus 'n houding (Thurstone en Chave, 1966, p.7). Met ander woorde, mening word vandag gebruik om 'n houding te beskryf (Sherif en Cantril, 1945, p.306).

Rice verkies om die term "mening" te vermy en "houding" in die plek daarvan te gebruik. Volgens hom blyk "mening" te veel bybetekenis van die rasionele en bewuste elemente te hê, maar volgens Droba se standpunt mag die betekenis van "mening" verander word selfs al sluit dit sekere rasionaliteite in. Volgens Bogardus weer is 'n houding nie noodwendig 'n mening nie, want laasgenoemde kan verwerp word wanneer die toets van handeling opduik. Tog is mening volgens Droba, een van die beste maniere om houdings uit te druk (Droba, 1933, p.458). Dit is dus geen wonder nie dat Asch die volgende opmerking omtrent mening gemaak het: "Although peripheral and often diffuse, opinion is yet of sociological significance; even difference or apathy have social consequences" (1955, p.562).

Sosiale Sielkundiges was al dikwels geïnteresseerd in die feit dat menings wat in die teenwoordigheid van andere gelug word, nie altyd ooreenstem met die individu se menings wat hy privaat lug nie. Gordon het getoon dat openbare menings van individue neig om 'n kompromis te verteenwoordig tussen 'n individu se "werklike" houdings en dit wat hy waarneem as die dominante houding of norm van die groep. Alhoewel dit maklik is om aan hierdie openbare uitdrukkings as gerieflik en oppervlakkig te dink, kan hulle tog van die werklike houdingseffekte vir rol-speel

(role-playing) hê, want 'n individu word gedwing om 'n rol te speel wat eers gevind kan word tussen sy eie posisie en dié van die groep (Newcomb, et al, 1966, pp.108-109).

Volgens Secord en Backman is 'n mening 'n oortuiging wat 'n persoon aangaande 'n objek, persoon of iets anders het. Dit verskil van houding in die sin dat dit relatief vry van emosies is, m.a.w. mening het nie die affektiewe komponent wat houding het nie. Die kognitiewe komponent of element is prominent in mening: dit mag die vorm van 'n feitlike stelling omtrent die omgewing inneem. Byvoorbeeld, 'n mens mag glo dat die aarde bolvormig is of dat vrouemotorbestuurders nie sulke bekwame bestuurders is as mans nie. As bogenoemde beskou kan word as feitlike stellings dan is hulle "mening", want die affektiewe komponent is in hierdie geval afwesig (1964, p.98).

2.7 KLASSIFIKASIE VAN HOUDINGS

Allport het aangedui dat dit wel moontlik is om houdings op verskillende maniere te klassifiseer. Volgens hom kan 'n onderskeid tussen spesifieke en algemene houdings, individuele en gemeenskaplike houdings, openbare en private houdings en positiewe en negatiewe houdings gemaak word (Sherif en Cantril, 1945, p.304; Klineberg, 1947, p.349). Smith en sy medewerkers klassifiseer houdings weer onder dit wat die individu sal help in sy waardering van objekte, sy sosiale aanpassing of as veruiterliking van sy innerlike spanning (Beisecker en Parson, 1972, p.10).

Destyds is die klassifikasie van houdings deur verskeie navorsers soos Doob (Beisecker en Parson, 1972, p.77) en Sherif en Cantril, (1945, pp.304-305) bevraagteken en selfs vandag bestaan daar nog onsekerheid oor die klassifikasie van houdings. As die klassifikasie van houdings van naderby bestudeer word, blyk dit baie duidelik waarom bogenoemde navorsers op die gebied van die studie van houdings so 'n klassifikasie bevraagteken. Drie van hierdie klassifikasies word nou kortliks bespreek en gekritiseer.

2.7.1 SPESIFIEKE EN ALGEMENE HOUDINGS

Krueger en Reckless maak 'n onderskeid tussen spesifieke en algemene houdings as hulle sê: "We may distinguish two sorts of fixed or permanent attitudes: Concrete attitudes, which are directed toward specific objects, and generalized attitudes, which are directed toward a class of objects" (Cantril, 1932, p.10). In die verlede was daar al heelwat meningsverskil of algemene houdings wel bestaan of nie. Sommige skrywers meen dat houdings so talryk is as die objekte waarop 'n persoon reageer, maar dat algemene houdings beslis ook gevind word. Volgens Cantril in sy eksperimentele bevindings blyk daar 'n indikasie te wees dat 'n houding eerder algemeen as spesifiek is (1932, pp.105-107). Selfs Kirkpatrick het geglo dat houdings eerder algemeen as spesifiek is (Ferguson, 1939, p.668). Faris wys daarop dat houdings algemeen is en dat dit geensins na 'n spesifieke optrede lei nie. Volgens hom sal houdings nie voorspel wat 'n mens in 'n krisissituasie sal doen nie (Droba, 1934, p.519). Selfs Thurstone, een van die grootste outoriteite op die gebied

van houdings, was bewus van die algemeenheid van houdings en verklaar: "The attitude variable can also be divided into class intervals and the frequency counted in each class-interval. When we speak of "an" attitude, we shall refer to a point, or restricted range, on the attitude continuum. Several attitudes will be considered not as a set of discrete entities but as a series of class-intervals along the attitude scale" (1928, p.538; 1966, p.14). Om hierdie houdingsveranderlike te meet, het Thurstone 'n lys van 130 stellings voorberei, wat houdings uitdruk wat sover moontlik alle graderings van die een end van die skaal na die anderkant dek. Deur middel van die kriteria van twyfelagtigheid en ontoepaslikheid is die aantal stellings verminder totdat die finale toets 45 stellings oor die kerk bevat het.*

Alhoewel een van Thurstone se informele kriteria, wat gebruik is in die selektering van stellings, was dat, "one should avoid statements which are evidently applicable to a very restricted range of indorsers" (1966, p.57), verteenwoordig die stellings wat in sy skaal gebruik is, duidelik onderskeie vlakke van algemeenheid. Byvoorbeeld, die stelling: "I believe the church is the greatest institution in America today" mag moontlik meer oorweeg word as algemeen as die stelling: "When I go to church I enjoy a fine ritual service with good music." Die outeurs van die toets veronderstel egter dat hierdie stellings van meer spesifieke menings op 'n manier 'n meer algemene houding teenoor die kerk openbaar (Cantril, 1932, p.13).

*cf.p.145

Omdat Thurstone se metode om 'n houdingskaal saam te stel moeisaam en tydrowend is, het een navorser, naamlik Remmers, sy "Master Scale" gebruik om houdings te meet. Wat Remmers by 'n algemene houdingskaal bedoel, is dat dit toegepas kan word op enige van 'n groot groep geselekteerde objekte, soos skoolvakke. Sy skaal mag toegepas word op die meting van houding teenoor enige skoolvak, deur slegs in die toepaslike spasie die naam van die skoolvak, waarteenoor die houding wat gemeet moet, in te voeg. Die stellings in die skaal bly dieselfde en het dieselfde waardes ongeag die vak wat gekies word (Remmers en Silance, 1934, pp.306-310; Shaw en Wright, 1967, p.123). Stagner en Drought het gevind dat stellings in so 'n skaal nie dieselfde skaalwaardes behoort te hê wanneer dit toegepas word op verskillende lede van dieselfde houdingsklas nie - 'n feit wat so 'n tipe skaal ongeldig maak (Ferguson, 1939, p.668).

Daar moet bygevoeg word dat Thurstone se houdingskale wel aan hierdie vereiste, nl. dat die stellings sover moontlik spesifiek moet wees, voldoen, maar dit blyk dat daar nie volkome in geslaag kan word nie. Cantril het in sy eksperimentele studie, wat betref algemene houdings, tot die volgende gevolgtrekking gekom:

1. "Generality of some sort in mental life is independent of specific (conscious) content. 2. General determining tendencies are more constant and enduring than specific content. 3. The formation of a general determining tendency may in some cases be due to a cumulation and integration of specific thought processes. 4. If a stimulus is applicable to an existing general determining tendency, then that determining tendency is aroused before any

more specific attitude or content. 5. A general attitude seems to serve as a dynamic or directive, or at least as a determinative influence upon more specific attitudes and reactions (1932, pp.105-107).

Sy studie het 'n poging aangewend om vas te stel of daar enige verwantskap tussen algemene en spesifieke houdings bestaan. Soos hierbo aangedui, het hy 'n positiewe antwoord hierop gekry. Dit blyk dus uit sy studies dat houdings meer neig om algemeen as spesifiek te wees (Cantril, 1932, pp.1-109). Indien daar enige algemeenheid in houdings is, is dit wel moontlik om dit af te lei van die response op die spesifieke stellings of skale. In hierdie verband het Thurstone asook Carlson in faktoranalise van verskillende houdingskale getoon dat dit wel moontlik is. Ferguson wat, net soos Thurstone, sterk bewus was van die algemeenheid in stellings, maak die volgende opmerkings oor algemene houdingskale: "The point is that the issue should not be prejudged by constructing only generalized attitude scales. (This) does not mean to imply that general attitude scales should not be constructed ... However the rationale underlying their construction is quite different ..." (1939, p.669). Selfs Shaw en Wright wat ook niks teen algemene houdingskale het nie, vermaan die potensiële gebruikers om algemene houdingskale versigtig te gebruik anders: "An inadequate measuring instrument has nullified many research efforts" (1967, p.124).

2.7.2 INDIVIDUELE EN GEMEENSKAPLIKE HOUDINGS

Ondersoekers soos Thomas en Znaniecki (Sherif en Cantril, 1945, p.305) se gebruik van die woord "individueel" verwys na houdings wat slegs eie is aan een individu van 'n groep. Hulle gebruik van die woord "gemeenskaplik" of "groephouding" verwys weer na houdings wat gemeenskaplik is aan alle bewuste persone. So 'n onderskeid laat geen plek vir die houdings van lede van klein of groot groepe nie, of die houdings wat kenmerkend van 'n gegewe sosiale sisteem is nie, om nie eers melding te maak van die uitgebreide en fyn klassifikasie wat nodig is om 'n houding te plaas volgens die subtiele variasies wat dit mag hê vir die individu met verwysing na die houdings van ander lede van dieselfde groep of sosiale sisteem nie (Droba, 1933, p.457; Sherif en Cantril, 1945, p.305). Selfs Allport is nie so seker oor sy stelling oor gemeenskaplike houdings nie as hy sê: "... they are based upon similar underlying conditions of inheritance, natural environment, and social influence. These are so fundamental that they are sometimes confused with instincts" (Klineberg, 1947, p.349). Hierdie verwarring dui daarop dat Allport nie heeltemal korrek is in sy opvatting dat die oorerwing-omgewingsmeningstryd nie ter sprake is by die studie van houdings nie. Gemeenskaplike houdings is egter nie universeel nie en algehele voorspellingsekerheid is feitlik onmoontlik in die Sosiale Sielkunde aangesien al hierdie houdings onderworpe is aan baie uitsonderings (Klineberg, 1947, p.349). Verder wys Faris daarop dat gemeenskaplike houdings kollektiewe verskynsels en nie slegs opsommings is nie. Aan die anderkant sê Droba dat daar nie 'n merkbare verskil

is tussen 'n gemiddelde van individuele en die sogenaamde kollektiewe of te wel gemeenskaplike houdings nie. Die enigste verskil, volgens hom, lê in die metode van ondersoek. 'n Statistiese gemiddelde word verkry deur die individuele tellings op te tel en die som te verdeel deur die aantal individue. 'n "Kollektiewe houding", volgens Droba, word verkry deur die metode van waarneming (Droba, 1933, p.457).

2.7.3 POSITIEWE EN NEGATIEWE HOUDINGS

Hierdie klassifikasie is moontlik meer betekenisvol as al die ander klassifikasies. Volgens Bogardus (Klineberg, 1947, p.349) en Thurstone (1931, p.252 en p.261) is houdings of positief of negatief teenoor 'n sosiale objek en dit het tot gevolg dat dit 'n positiewe of negatiewe aard het. Die eenvoudige verdeling van houdings volgens die disposisiegraad is: Ongunstige en gunstige houdings. In algemene taal, veral op verkiesingsdag, word dié tweevoudige verdeling dikwels gebruik. Sonder om in detail te gaan, word daar gesê: "Ek is vir 'n saak of ek is daarteen." Vir doeleindes van wetenskaplike analise en meting word hierdie tipe klassifikasie verder uitgebrei. Een persoon kan byvoorbeeld meer ten gunste van 'n saak wees as 'n ander persoon. Of een persoon kan 'n uiters ongunstige houding teenoor 'n objek inneem in vergelyking met die houding van 'n ander persoon wat weer 'n effense ongunstige houding teenoor dieselfde objek het. As gevolg hiervan kan vier houdingstipes onderskei word, maar hierdie verdeling kan verder uitgebrei word tot selfs soveel as sewe tot elf verskillende grade van houdings.* 'n Paar van hierdie tipes kan aangewys word deur enkele frases soos pasifisme en militarisme,

*cf. p.139

optimisme en pessimisme. Hierdie frasetipes kan weer vermenigvuldig word soos: reaksionisme, konserwatisme, liberalisme en radikalisme. Dit is moontlik dat daar baie houdings is wat nie op hierdie wyse geklassifiseer kan word nie (Droba, 1933, p.457).

Uit die voorafgaande opmerkings is dit duidelik dat daar tot nog toe geen uitsluitel oor die klassifikasie van houdings verkry is nie. Dit is psigologies nutteloos om na verdere klassifikasies te soek. Die rede hiervoor is dat houdings 'n te komplekse verskynsel van die mens se persoonlikheid en sy hele wese is.*

Houding, in Graham se woorde: "... is influenced by deep orientations not specifically identified as its components, by the patterns of the social structure of the time and by conforming pressures" (1940, p.415). Aangesien die karaktereienskappe van houding in enige individu sal verskil volgens die situasie of omstandighede waaronder houdings ontwikkel of gevorm word en die funksie wat die houding vir die individu dien, sal enige klassifikasie van houdings byna net so vaag word as enige ander klassifikasie van stimulusituasies (insluitende objekte, persone, groepe, waardes en norme) of van persoonlike en gemeenskaplike verwantskappe. Eenvoudige dichotomiese klassifikasies verdraai en vervals net die probleem. Vergelyk byvoorbeeld die onderskeid wat Thomas en Znaniecki in verband met individuele en gemeenskaplike houdings getref het** (Sherif en Cantril, 1945, pp.304-305; Doob, 1947, p.137; Beisecker en Parson, 1972, p.77).

Indien daar enige waarde aan 'n klassifikasie van houdings geheg moet word, sal die keuse beslis op die positiewe en negatiewe

*cf.pp.31-32

**cf.p.51

klassifikasie val. Dit is die oortuiging van talle navorsers tans dat houdings positief of negatief is. 'n Houding, of dit nou individueel of gemeenskaplik, spesifiek of algemeen, privaat of openbaar is, is affektief gelaai omdat daar 'n subjek-objek verwantskap is. Insko gee 'n opsomming van die begrip van houding as volg: "... more recent definitions focus on the affective tendency to favorably or unfavorably evaluate objects ..." (Beisecker en Parson, 1972, p.2). Met ander woorde, die stimulus, persoon, groep of norm met betrekking waartoe 'n houding gevorm word, het 'n waarde, naamlik, positief of negatief. Dat hierdie benadering tans die goedkeuring wegdra, word duidelik weerspieël deur huidige navorsers soos Osgood, Katz, Newcomb en Kiesler om maar 'n paar te noem (Schoeman, 1972, pp.4-5).

2.8 DIE VORMING EN ONTWIKKELING VAN HOUDINGS

Hoe word houdings gevorm? Baie is van mening dat houdings aangeleer word, maar hoe vorm babas en klein kindertjies houdings? (Sherif en Cantril, 1945, p.303; Sartain et al, 1962, p.171). Die presiese proses waardeur 'n baba of 'n klein kindjie houdings vorm, is tot dusver nog onseker, maar in breë trekke kan dit as volg gestel word. 'n Baba kan nie die verskillende mense om hom onderskei nie. Hy mag almal waarneem as 'n bron van bevrediging en 'n houding van algemene gunstigheid teenoor almal sonder onderskeid openbaar. Dit is hoogs onwaarskynlik dat 'n baba of 'n kleuter baie houdings kan hê. Gedurende hulle vroeëre stadiums word houdings nie skerp gedifferensieer nie. Een gunstige houding is net soos die ander, en een ongunstige houding nes die

volgende. Die gunstige houdings verteenwoordig dus die ongedifferensieerde "goeie"; iets waarvan soveel moontlik verkry moet word. Die ongunstige houdings verteenwoordig weer die ongedifferensieerde "euwel", iets wat ten alle koste vermy moet word (Newcomb, 1959, p.128; Beisecker en Parson, 1972, p.22).

Met verloop van tyd onderskei die baba sy moeder van ander mense en het dus 'n spesiale houding van afhanklikheid teenoor haar. 'n Paar jaar daarna kry hy 'n duidelike beeld van elkeen as groot of klein, wit of swart en gesaghebbend of toegeeflik (Duminy, 1977, p.39). Met ander woorde, hierdie kind sal min of meer afsonderlike houdings teenoor die individue van elke kategorie hê. Dit kom dus daarop neer dat 'n spesifieke houding of 'n spesifieke ongunstige houding onderskei word van ander deur die proses van differensiasie en integrasie en dit beteken dat die kind se houdings 'n algemene patroon of volgorde van nie-differensiasie deur differensiasie na integrasie gedurende sy leeftyd volg. Daarna sal dit hierdie kind nog jare neem om die verskillende houdings wat hy oor iets gevorm het in 'n paar breë patrone te kan integreer. Dit behoort dus duidelik te wees dat as gevolg van hierdie proses die kind se houdings teenoor ander persone en objekte eiesoortig word. Die kenmerkende tipes motiewe neig om opgewek te word deur elke objek waarmee die kind in aanraking kom. Neem byvoorbeeld 'n kind van 10 jaar. Hy mag 'n gunstige houding teenoor sy moeder, sy hond en sy rugbyheld hê, maar hy is vatbaar om verskillend gemotiveer te word teenoor bogenoemdes. Hy mag veeleisend teenoor sy moeder wees, beskermend teenoor sy hond en 'n heldeverering vir sy rugbyheld hê. Aan die anderkant

kan hierdie kind ook negatief reageer teenoor sy moeder, sy hond en rugbyheld as hulle 'n struikelblok vir hom is in sy strewe na bevrediging vir die oomblik. Soos die kind groot word, word die een houding van die ander onderskei. Ook word elke houding in 'n mindere of meerdere mate geïntegreer in die sin dat soortgelyke motiewe opgewek word deur verskillende situasies waarmee die objek van die houding gemoeid is (Newcomb, 1959, pp.128-129).

Soos reeds gemeld, is daar geen sekerheid op watter ouderdom 'n kind houdings vorm nie. Om 'n idee te kry, het Margaret Birks so 'n studie onderneem om te probeer vasstel op watter ouderdom 'n kind houdings vorm. As proefpersone het sy van kinders wat van 5 tot 12 jaar oud gewissel het, gebruik gemaak. Aan Protestantse kinders het sy die volgende vraag gestel: "What do you think Jews are like?" Hulle response op so 'n vraag is deur haar ontleed as vooroordeel. Volgens haar het kinders van 5 geen vooroordeel of diskriminasie getoon nie, maar 27% van die kinders tussen 5 en 10 jaar wel. Vanaf 10 jaar het die kinders baie duidelik vooroordeel en diskriminasie getoon deur die Joodse kinders uit hulle vriendekring te sluit. Soortgelyke ontwikkeling is ook in ander groot Amerikaanse stede opgemerk. Kinders met 'n Italiaanse agtergrond het Italianers as vriende verkies en so het Jode ander Jode bō ander volksgroepe verkies (Lambert en Lambert, 1973, p.71). Horowitz het byvoorbeeld ook aangetoon dat daar wel 'n graad van diskriminasie by jong kinders teenoor Negers te bespeur was (Klineberg, 1947, p.348). Lasker het in hierdie verband sy gegewens van volwassenes verkry wat in die meeste gevalle slegs verklaar het wat hulle uit hulle kinderdae se ervarings onthou het

(Zeligs en Hendrickson, 1933, p.26).

Houdings is altyd verwant aan 'n definitiewe stimulus of stimulus=situasie. Hierdie kan objekte, soos 'n huis, 'n motor, 'n besondere eetplek wees; dit kan persone, soos 'n mens se eie liggaam, moeder, vader, broer, vriend, onderwyser of 'n geliefde wees; dit kan groepe mense, soos klasmaats, speelmaats, Bantoes of die gemeenskap wees; dit kan ook instellings, soos 'n skool, 'n universiteit, 'n kerk, 'n klub wees; of dit kan sosiaal gevestigde en gestandaardiseerde konsepte, waardes of norms, soos 'n vlag of demokrasie wees. Hierdie subjek-objek verwantskap is nie aangebore of ingeskepe in die mens nie. Bogenoemde stimuli waarteenoor die subjek-objek verwantskap ontwikkel, is altyd eerste aan die stimuluskant vir die mens (Sherif en Cantril, 1945, p.301 en p.307). Slegs na die individu in kontak gekom het met die eksterne stimuli, ontstaan daar 'n verwantskap tussen hulle en die individu. Met ander woorde, houdings impliseer altyd 'n subjek-objek verwantskap, wat daarop dui dat houdings altyd affektief gelaai is. Gevolglik word op die stimulus, objek of groep waaraan 'n houding verwant is, affektief gereageer (Sherif en Cantril, 1946, p.19). As daar affektief op hierdie objekte, persone en groepe waarteenoor 'n houding gevorm word, gereageer word, moet hierdie affektiwiteit 'n waarde hê, naamlik 'n positiewe of 'n negatiewe waarde.* Hierdie waarde kom in verskillende grade in die individu voor. Die vorming van 'n houding teenoor 'n groep, 'n instelling of sosiale geskil kan dus nie as 'n beuselagtige aangeleentheid beskou word nie. Dit beteken dat 'n individu nie langer neutraal

*cf. pp.52-54

teenoor hulle kan wees nie (Sherif en Sherif, 1956, p.489).

As daar op die voorafgaande gelet word, behoort dit duidelik te wees dat die eerste stadium van die vorming van houdings 'n persepsuele stadium is (Sherif en Cantril, 1945, p.302). Om enigiets waar te neem, is een van die eenvoudigste en mees onmiddellike omdat dit een van die mees fundamentele is van alle menslike kognitiewe reaksies. Tog is dit in 'n psigologiese sin, uiters kompleks en word dit algemeen ook so aanvaar (Sherif en Cantril, 1945, p.309). 'n Persoon moet op een of ander stadium in kontak met die stimulussituasie kom alvorens 'n houding gevorm en gevestig kan word. In die sosiale lewe mag die stimulus 'n persoon, 'n groep persone, 'n dreigement, vooroordeel of enigiets anders wees. Sommige van hierdie stimuli in die sosiale lewe kan relatief neutraal wees of slegs 'n gematigde affektiewe eienenskap besit, byvoorbeeld die kleur van 'n rok of die vorm van 'n huis, terwyl ander stimuli baie intens of 'n traumatiese ervaring kan wees, byvoorbeeld 'n meisie wat verlief is, oorlog wat verklaar word of 'n kind wat gestraf word. Die sienswyse wat 'n individu van ander het en leer, veral in die familie, gee aan sy wêreld betekenis. Dit gee aan die individu uitgangspunte of verwysingsraamwerke en help ook om sy ervarings te vorm. Hierdie uitgangspunte is onuitwisbaar in die individu gevestig as hy herhaaldelik dieselfde stimulussituasie in die gesig moet staar. Hierdie uitgangspunte kan egter in die individu posvat sonder dat hy daarvan bewus is en as dit eers wortel geskiet het, kan hierdie uitgangspunte dien as ankerplekke vir persepsie en beoordeling (Sherif en Cantril, 1946, pp.1-2).

'n Houding is min of meer 'n blywende toestand van gereedheid omdat die kognitiewe komponente in die vorming daarvan teenwoordig is. Soos reeds gemeld, is houdings nie aangebore entiteite nie. Houdings word gevorm as gevolg van die kontak met 'n objek, 'n persoon of 'n situasie aan wie hulle verwant is. Na hierdie kontakte word verwys as die persepsuele stadium. Dit is hierdie persepsuele stadium wat 'n houding sy kognitiewe komponent in die proses van vorming gee (Sherif en Cantril, 1945, p.303). Aan die anderkant is die kognitiewe komponent of die reorganisasie daarvan dikwels afhanklik van persepsie van die stimulussituasie. Persepsie is ook funksioneel selektief en houdings speel 'n rol in die bepaling van die aard van hierdie selektiwiteit. As persepsie dus selektief is, moet houdings noodwendig ook selektief binne 'n moontlike terrein of gebied ontwikkel (Krech en Crutchfield, 1948, p.190). Volgens Duminy is persepsie: "The external observation of objects (by means of all or some of the senses) and together with it the inner experience and assimilation thereof ..." (1977, p.40). Volgens hom behoort persepsie en denke onafskeibaar bymekaar en is taal die derde samestellende deel van hierdie trio. Denke het taal nodig vir sy uitdrukking. Denke en taal ontwikkel van dieselfde basis, naamlik, persepsie (Duminy, 1977, p.41). Wanneer 'n persoon kontak met iets maak, vorm hy 'n indruk of 'n houding daaromtrent. Die vorming van die indruk of houding omtrent hierdie voorwerp behels 'n gekompliseerde interaksie tussen die persoon wat die indruk of houding vorm, die situasie waarin dit gevorm word en die objektiewe kenmerke van die persoon of ding waarmee rekening gehou moet word. In hierdie

proses - persepsuele proses - is die persoon wat die indruk of houding vorm geensins passief nie. Wanneer 'n persoon 'n indruk of houding van sê 'n Bantoe vorm, beïnvloed sy eie motiewe, belange en ervarings in die verlede sy evaluering. Die situasie waarin die houding of indruk gevorm word, beïnvloed ook sy houdings of indrukke. As hy 'n Bantoe in 'n kafee of waar ook al ontmoet, behoort dit sy houdings of indruk te beïnvloed (Middlebrook, 1974, p.120).

Uit die voorafgaande lei dit geen twyfel nie dat die meeste houdings gebaseer is op 'n persoon se eie persoonlike ervarings met die objek, persoon of situasie. Met ander woorde, 'n houding is gewortel in ervaring (Droba, 1934, p.518). Waar 'n persoon 'n ervaring met iets het, of gehad het, spreek dit vanself dat hy op een of ander tydstip kontak met die objek, persoon of situasie moes gemaak het. Persoonlike kontak met 'n objek, persoon of situasie is baie meer effektief as met enige ander media. Neem byvoorbeeld 'n persoon wat vir 'n politieke party werk en stemme vir daardie party moet werf. In hierdie opsig is persoonlike of aangesig-tot-aangesig-kontak baie meer effektief as enige ander media. Hoekom is hierdie persoonlike kontak meer effektief as enige ander media? As 'n persoon byvoorbeeld sy vriend sou skakel en hom probeer dwing om 'n bydrae aan een of ander liefdigheidsorganisasie te maak waarvan hy niks weet nie, dan kan so 'n abstrakte kontak nie effektief wees nie. As 'n man sy kamermaat sou vra om 'n donasie sê aan die Rooi Kruis te maak, dan bestaan die moontlikheid wel dat hy 'n bydrae vir die Rooi Kruis sal maak net om irritasie te vermy. As 'n navorser vraelyste aan die

publiek stuur, kan hy homself gelukkig ag as hy 10% van die vraelyste terugkry. Die ander 90% vind gewoonlik rusplek in die snippermandjie, want hulle kan mos nie terugpraat of verwy=tend na die persoon kyk nie (Middlebrook, 1974, pp.125-126). Die feit dat daar interaksie met objekte, persone en situasies is, dui daarop dat dit almal eindig in die vorming van houdings teen=oor bogenoemdes (Aronson en Helmreich, 1973, p.30). As houdings eers gevorm is, bepaal dit dat die individu op 'n kenmerkende wyse teenoor die objekte, persone en situasies sal reageer. Met ander woorde, daar is 'n neiging tot kognitiewe konsekwentheid by mens=like wesens wat dui op 'n funksionele toestand van gereedheid tot die persoon, objek of stimulussituasie (Sherif en Sherif, 1956, p.490).

Soos reeds vermeld, is die primêre stadium in die vorming van houdings 'n persepsuele stadium, maar ook nie noodwendig nie, want houdings kan dus ook op ander maniere gevorm word sonder dat 'n persoon nog ooit in kontak met iets was (Krech en Crutchfield, 1948, p.190). 'n Mens kom nie in die wêreld met kitsklaar houdings nie. Houdings word nie sommer in dun lug gevorm nie, "They are formed or learned in relation to an identifiable referent, be it a person, a group, an object, an institution, an issue, or an event" (Sherif en Sherif, 1956, p.494). Die huis is byvoorbeeld een bron vir die vorming en ont=wikkeling van houdings, maar in sekere gevalle is die invloed van ander stimuli sterker, soos die televisie of radio, maar soos Middlebrook dit stel: "... the major influence upon people is people" (1974, p.125).

Deur taal vorm die kind houdings met betrekking tot objekte, persone en ander stimuli waarmee hy nie in aanraking kom nie (Sherif en Sherif, 1956, pp.404-405). Die meeste ouers of ander individue van watter taalgroep ook al, is onbewus van die feit dat hulle taal deurtrek is van rassisme, sonder dat hulle enige rassistiese neigings koester. Dikwels word uitdrukkings soos: "Vandag is ek so sleg soos 'n Kaffer", deur ouers en andere gebruik en so is daar baie ander anti-Bantoe uitdrukkings wat tog sy invloed op veral die kind het. Op 'n ietwat meer subtiele wyse word die woord "swart" gekonnoteer met negatiewe, bose of sondige dinge, terwyl "wit" weer goed en rein simboliseer (Middlebrook, 1974, pp.129-130). Die kind se houding word gewoonlik grootliks deur sy ouers beïnvloed - 'n ouer-kind interaksie. Kinders is fyn opletterend hoe hulle ouers teenoor ander reageer. Hulle begin alles onkrities absorbeer wat hulle ouers sê en doen. Hulle leer deur waar te neem wie hulle ouers goedkeur en respekteer en as vriende behandel en in wie hulle 'n afkeer het. As hierdie ouer-gebaseerde houdings eers gevorm is, beïnvloed dit die wyse waarop hy sal reageer. Sulke evaluasies mag verkry word sonder die kind se direkte wisselwerking met hierdie persone (Sartain et al, 1962, p.172).

Daar is ook byvoorbeeld gevind dat kinders wat in een land woon en nie eerstehandse kennis van 'n ander land se inwoners het nie, tog houdings oor hulle gevorm het en ook sekere idees oor hulle karaktereienskappe gevorm het. As 'n houding eers gevorm is, beteken dit dat iets aangeleer is. Neem 'n ander voorbeeld: sonder

dat 'n persoon ooit dagga gebruik het, kan hy nogtans 'n houding oor dagga vorm (Sherif en Sherif, 1956, p.405). 'n Sekere houding word gevorm deur 'n sekere sosiale invloed waaraan die persoon blootgestel word. Met ander woorde, 'n individu is die produk van al die persone met wie hy in aanraking kom (Middlebrook, 1974, p.125). Dit kom dus daarop neer dat die ouer-kind verhouding* 'n geweldige invloed op die vorming van houdings het gedurende die kinderjare en moontlik in latere jare ook. Baie studies toon dat kinders se houdings in die vroeë stadium van hulle lewe en selfs nog later neig om ooreen te stem met dié van die ouers (Middlebrook, 1974, p.130).

Houdings word ook gevorm en verder ontwikkel deur nabootsing. In 'n besondere situasie word daar opgelet hoe 'n ander persoon optree. Sy gedrag word geïnterpreteer in terme van die houdings wat sy optrede impliseer (Middlebrook, 1974, p.130). Veronderstel Jannie en sy moeder ervaar 'n donderstorm. Jannie merk dat sy moeder bang is. Sy maak die deure toe, trek die gordyne voor die vensters en is bang elke keer as die donderweer dreun. Hierdie gedrag van sy moeder impliseer vir Jannie dat donderstorms gevaarlik is. Daar moet ook onthou word dat Jannie sy moeder as 'n groot en sterk persoon beskou en dat die wyse waarop sy dinge interpreteer vir hom korrek is. Volgens die wyse waarop Jannie gelei word om die situasie as gevaarlik waar te neem, kan hy 'n houding vorm wat soortgelyk aan die van sy moeder s'n is. Met ander woorde, 'n kind se vroeë idees van reg of verkeerd, waar en

* cf. pp.69-70

vals en so aan, is almal gevorm op 'n tydstip toe hy nog onvolwasse was en dus nog nie die fyn onderskeidings en kwalifikasies kon onderskei nie (Sartain et al, 1972, p.172).

Houdings word ook gevorm en ontwikkel as gevolg van kommunikasie met ander. Van besondere belang is die informele onderrig wat kinders van hulle ouers ontvang. Op 'n jeugdige ouderdom mag kinders dikwels die volgende van hul ouers hoor:

"Kinders wat ander mense se goed steel, is sleg."

"Polisiemanne vang stout kinders," ensovoorts.

Natuurlik is alle indoktrinasie nie suksesvol nie. Om effektief te wees, moet 'n individu wat beïnvloed word, 'n gunstige houding teenoor diegene wat hom probeer beïnvloed, hê. In 'n huissituasie is die kind geneig om positief teenoor sy vader en moeder te voel. By die skool mag sy onderwyser iets spesiaals wees (Sartain et al, 1962, p.172). Mense op dieselfde terrein kan mekaar se idees, gevoelens, doelstellings en handelings beïnvloed. 'n Individu kan nie in 'n sosiale omgewing wees en vry wees van sy uitwerkinge nie. Die optrede van die ouers en selfs van ander het 'n duidelike intellektuele uitwerking op ander individue (Asch, 1955, p.387).

Hoe magtig die ouerlike aanslag ook al mag wees, is dit ook duidelik beperk. Soos wat die kind ontwikkel en ouer word, is daar wisselwerkingetussen hom en ander mense. Verder kom hy ook agter dat sy maats se ouers ander sienswyses het as sy ouers. Gevolglik het hy 'n wyer verskeidenheid van ervarings waarop hy sy houdings kan baseer en vorm. Hy is ook in 'n toenemende mate beïndruk

deur wat hy hoor en lees. Studies oor hierdie aspek toon dat die ooreenkoms tussen die houdings van ouers en van hulle kinders met die loop van tyd verminder.* Met ander woorde, dit blyk dat dit nie soseer die ouers, televisie of die koerante is wat hom beïnvloed nie, maar wel sy vriendegroep(e). Hierdie vriendegroep het in die later jare 'n groot invloed op 'n kind veral in die vorming en ontwikkeling van 'n verskeidenheid van houdings (Sartain et al, 1962, p.174; Middlebrook, 1974, pp.130-131).

Baie instellings soos kerke, skole en universiteite kan ook as 'n bron vir die vorming en ontwikkeling van houdings beskou word. Die struktuur van die gebou, die klere wat die mense dra en hulle gedrag het betekenis wat inpas by 'n individu se houding (Sartain et al, 1972, pp.172-173). Baie studies toon dat hoe hoër die opvoedkundige agtergrond van 'n persoon is, hoe minder vooroordeel is daar by hom aanwesig.** Met ander woorde, iets in die opvoedkundige proses verminder vooroordeel, maar deeglike navorsing oor hoe hierdie verskynsel werk, is tot nog toe relatief min. Die rede hiervoor is dat opvoeding die verwerwing van spesifieke informasie meebring, wat dan die persoon in staat stel om die betrokke sirkulasie of stimuli te evalueer. Die byvoeging van enige opvoedkundige instellings verminder dus die simplisiteit en oorveralgemeende denke. Studies toon dat mense wat 'n kerk bywoon meer bevooroordeel is as diegene wat nie 'n kerk bywoon nie. Party mense gebruik die kerk om te voldoen aan hulle behoeftes aan sosiale aanvaarding, sekuriteit en status. Vir ander is hulle godsdienst en hulle geloof en die uitoefening daarvan 'n

*cf. p.70

**cf. p.263

baie belangrike saak. Daar kan dus verwag word dat hierdie twee soorte kerkgangers verskillende houdings sal vorm en hê teenoor 'n stimulussituasie (Middlebrook, 1974, pp.138-140). Krech en sy medewerkers gee ook 'n paar wenke hoe vooroordeel deur gedwonge kontak verminder of verwyder kan word* (1962, pp.253-258).

Massamedia is ook 'n ander wyse om 'n persoon se houding te vorm en te bepaal. Alhoewel die media houdings tot 'n sekere mate beïnvloed, is die aangesig-tot-aangesig-kontak**, m.a.w. die persepsuele stadium, nogtans meer effektief. Daar is geen duidelikheid in hoe verre massamedia verantwoordelik is vir die vorming van houdings nie (Middlebrook, 1974, pp.134-135).

'n Aantal studies het ook aangetoon dat houdings ook deur assosiasies gevorm kan word. Die wyse waarop houdings met konsepte geassosieer word, kan of die vorm van klassieke kondisionering of instrumentale aanleer (instrumental or operant learning)*** inneem. In die proses van klassieke kondisionering word konsepte met alreeds gevormde en ontwikkelde houdings saamgevoeg met konsepte sonder sterk evaluerende valensies. As gevolg van hierdie samevoeging, kan konsepte wat vroeër meer neutraal was, soortgelyke evaluerende dimensies verkry as dié wat geassosieer is met die ander konsepte. 'n Jong seun, byvoorbeeld, word bewus daarvan dat hy dikwels viool moet oefen en nie met sy vriend kan bal speel nie. Aangesien hy daarvan hou om bal met sy vriend te speel, is

* cf. p.30

** cf. pp.59-60

*** cf. Berkowitz, 1972, pp.9-10

sy viool verbind aan 'n ongunstige gevolg en gevolglik vorm hy 'n negatiewe houding teenoor die oefening van sy viool. Om dit anders te stel, die feit dat die seun nie bal met sy vriend mag speel nie, word verbind aan sy musiekoefening en die negatiewe houding wat hy het om afwesig te wees van die spelery word geassosieer met sy viool (Beisecker en Parson, 1972, p.11). Dit is een van die tegnieke wat die propagandiste gebruik het om 'n persoon se houding te vorm of te wysig en word dikwels met opset feitlik vervals om so die voordeel daaruit te trek (Krech en Crutchfield, 1948, p.148; Middlebrook, 1974, p.124).

'n Ander vorm van assosiasie is instrumentale aanleer. Wat betref klassieke kondisionering hoef die persoon niks te doen nie. Dinge gebeur om hom. In die geval van instrumentale aanleer, reageer 'n individu eerstens in hierdie proses evaluerend teenoor 'n konsep (dit is wanneer hy 'n houding vorm). Hierdie reaksie word daarna versterk. As die versterking positief is, word die gevormde houding versterk, maar as die versterking negatief is, word die gevormde houding verswak en kan uiteindelik uitgewis of vervang word deur 'n ander houding. Neem bogenoemde seun weer as voorbeeld. As hierdie gefrustreerde seun dus teenoor sy vriend sou opmerk dat hy dink viooloefening eintlik niks werd is nie en sy vriend sou met hom saamstem, sal sy negatiewe houding, wat hy teenoor viooloefening gevorm het, versterk word. As hierdie seun 'n soortgelyke verklaring teenoor sy moeder sou maak, sal haar versterking moontlik negatief wees en teoreties behoort sy negatiewe houding teenoor viooloefening verswak te word (Beisecker

en Parson, 1972, p.11). Hierdie twee tipes assosiasies word ook soms die Stimulus-Respons teorie genoem (Berkowitz, 1972, pp.6-7).

2.9 DIE STABILITEIT VAN HOUDINGS

Met stabiliteit word bedoel die mate van volharding of die moontlikhede van verandering van houding.

Een van die mees indrukwekkende studies oor stabiliteit van houdings is dié van Newcomb se navorsing oor die evolusie van die politieke houdings van ingeskrewe damestudente aan die Benningtonse Kollege tussen die jare 1935 tot 1939. Dit was 'n tydperk van belangrike sosiale veranderings en daarby was die Nazi-regime in Europa besig om sy magte te konsolideer en planne te beraam vir oorlog (Asch, 1955, p.594). Hierdie damestudente het in 'n hoogs liberale omgewing gebly in teenstelling met die oorvloedige en hoogs konserwatiewe omgewing waarin hulle grootgeword het. Alhoewel hierdie kollege destyds nog nie gekenmerk is as 'n liberale kollege nie, het dit nogtans 'n hoogs liberale fakulteit gehad, wat ruim geleenthede gebied en geskep het om liberale idees en waardes te versprei. Met ander woorde, hierdie fakulteit het 'n aktiewe belangstelling in sosiale en politieke geskilpunte aangemoedig. Vir die meeste van hierdie studente was hierdie 'n sterk en stimulerende verandering. Hoe hierdie damestudente hierdie kontras tussen familie-agtergrond en die liberale kollege-atmosfeer opgelos het, was die onderwerp van Newcomb se studie (Middlebrook, 1974, pp.132-133).

Hoe langer hierdie damestudente by hierdie kollege was, hoe meer

polities-liberaal het die meeste van hulle in hierdie spesifieke sosiale omgewing geword. Met ander woorde, hierdie studente het 'n opmerklike verandering in hulle houdings teenoor die sosiale en politieke geskildpunte ondergaan. Gedurende die 1936 presidensiële verkiesing het die grootste persentasie van die studente wat konserwatief was toe hulle by die kollege aangekom het, verkies om eerder vir die liberale kandidate as vir die republikeinse kandidate te stem. Of die studente meer liberaal of meer konserwatief gebly het, het afgehang van die relatiewe sterkte van hulle ouers of hul kollege se verwantskap. Indien die studente vir inligting en goedkeuring primêr afhanklik van hulle families was, selfs al was hulle fisies ver van mekaar verwyder, het hulle nogtans konserwatief gebly. Met ander woorde, hulle families was hulle verwysingsgroep (Proshansky en Seidenberg, 1965, p.216; Doob en Regan, 1971, p.391).

Dit is waarnemings soos hierdie wat aan Newcomb se veronderstelling die konkrete ondersteuning verleen het dat hierdie verandering of die weerstand om te verander te wyte was aan twee primêre faktore, naamlik, die student se verwantskap met die Benningtonse Kollege en die verwantskap met hulle families. Die volgende data bring die soort weerstand aan die lig wat die studente gebied het teenoor die klimaat van die kollege. Een belangrike rede was 'n opsetlike self-isolasie van sekere studente teen die moontlikheid om te verander uit vrees om in konflik met hulle families te kom. Die volgende verslag is kensketsend: "Family against faculty has been my struggle here. As soon as I felt really secure here I

decided not to let the college atmosphere affect me too much. Every time I've tried to rebel against my family I've found out how terribly wrong I am, and I've very naturally kept to my parents' attitudes" (Middlebrook, 1974, p.133). In teenstelling het Newcomb gevind dat studente wat in staat was om onafhanklik van hulle ouers op te tree en wat die behoefte gevoel het om hulleself los te maak van hulle ouers en vir hulleself te dink, dit maklik gevind het om te verander terwyl hulle op kollege was. Die verandering wat hierdie studente ondergaan het, het ook terselfdertyd die opstand teen ouerlike dominerende gekenmerk. Die volgende protokol getuig hiervan: "I accepted liberal attitudes here because I had always felt that my family was narrow and intolerant, and because such attitudes had prestige value. It was all part of my generally expanding personality - I had never really been part of anything before. I don't accept things without examining them, however, and I was sure I meant it before I changed" (Asch, 1955, p.598). Daar behoort ook melding gemaak te word van daardie studente wat in 'n oorwegende rigting om persoonlike redes en ten einde aan te pas by die groep, hulle houdings verander het. Die volgende protokol gee 'n idee van hierdie houdingsverandering: "It's very simple. I was so anxious to be accepted that I accepted the political complexion of the community here. I just couldn't stand out against the crowd unless I had made many friends and had strong support" (Middlebrook, 1974, p.133).

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die konserwatiewe studente wat minder aktief in die kollegegemeenskap was, ook minder

populêr by die ander studente was. Soms het hulle hulself opsetlik van die ander studente geïsoleer (Middlebrook, 1974, p.133). Met ander woorde, diegene wat weerstand gebied het om te verander, het groepe buite die kampus (familie of vriende) gehad (Sherif en Sherif, 1956, p.542). In teenstelling met die konserwatiewe studente is die studente wat meer en meer liberaal geword het en betrokke geraak het by die kollege se aktiwiteit beskou as die mees verteenwoordigende of waarderende groep van die kollege. Hierdie liberale groep damestudente het inligting en goedkeuring van die kollegegemeenskap gesoek. Ander studente weer het die sosiaal aanvaarbare houding ingeneem ten einde aan te pas by hulle kollegegroep en ook om kritiek te vermy. Die goedkeuring van die kollegegemeenskap blyk beslissend vir die liberalisering van die studente te wees (Asch, 1955, p.596). Dit kom dus hierop neer dat onder hierdie studente daar drie groepe was, naamlik die groep damestudente wat graag aanvaar wou word (positive reference group), diegene wat nie aanvaar wou word nie (negative reference group) en dan is daar diegene wat by geen van bogenoemde verwysingsgroepe wou wees nie (Proshansky en Seidenberg, 1965, p.193 en p.216).

Gedurende 1960, sowat 25 jaar later, het Newcomb en sy medewerkers 130 van die destydse 141 studente, versprei oor 28 state van die V.S.A. genader. Na al hierdie jare het hulle na n heronderhoud gevind dat die kollege-geïnduseerde liberalisme nog volhard het. Die presidensiële verkiesing tussen Kennedy en Nixon het hierdie feite aan die lig gebring. Sowel die liberale as die konserwatiewe studente het nie veel van houding verander nie (Beisecker

en Parson, 1972, pp.414-416; Middlebrook, 1974, p.133).

Hoe is dit moontlik dat die politiese houding van hierdie studente na 25 jaar nog so stabiel gebly het? Newcomb het tot die gevolgtrekking gekom dat hierdie studente van Bennington Kollege sosiale omgewings gekies het wat hulle houdings ondersteun het. Vriende, werke, mans en andere is almal gekies omdat hulle in lyn met hierdie studente se houdings was. Hulle daaglikse interaksies het ondersteunende en konsekwente inligting voorsien - konserwatiewe sosiale druk en inligting vir die konserwatiewes, en liberaal vir die liberales. Dit is duidelik dat die oorspronklike studie en 25 jaar later se opvolgstudie die belangrikheid van die ledegroep soos familieleden of die gemeenskap van die kollege by die vorming, volharding en verandering van houdings uitgewys het (Middlebrook, 1974, p.134). In hierdie geval kan daar gesê word dat wat 'n persoon glo in 'n groot mate afhang van wat sy verwysingsgroep glo. Of daar kan ook gesê word dat wat die persoon glo in 'n groot mate sal bepaal hoe geredelik hy deur die ander groep aanvaar sal word. Newcomb se basiese bevinding van die verwantskap tussen die verwikkeling in die kollege se gemeenskap en die liberaal politiese houdings kan geïnterpreteer word om aan te toon dat om óf betrokke te wees houdings gevorm het óf om houdings te hê, bygedra het tot die damestudente se verwikkeling (Sherif en Sherif, 1956, pp.542-543). Daar moet ook bygevoeg word dat hierdie damestudente se mans ook baie bygedra het tot hulle volhardende houdings. Gedurende hulle studentejaar het hierdie dames omgewings uitgesoek wat vir hulle meer positief lonend was. In hierdie geval was hulle mans dus

ondersteuners vir hulle eie houdings (Beisecker en Parson, 1972, p.148).

Die volgende hoofstuk handel oor die algemene vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal as kriteria.

HOOFSTUK 3

ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL

Ten spyte van die probleme wat die vroeëre Sielkundiges en Sosio=loë met die meting van houdings ondervind het, het die belangstel=ling van hierdie navorsers nogtans nie verflou nie. Inteendeel, hulle belangstelling het so geweldig toegeneem dat hulle metodes begin uitwerk het om die houdings van alle tipe persone teenoor enige denkbare objek te meet. Verskeie Sielkundiges, waaronder Thurstone, Likert en Droba het tegnieke geformuleer om houdings te meet (Sherif en Cantril, 1945, p.296).

Gaandeweg het die belangstelling in die meting van houdings plek gemaak vir die meting van die openbare mening deur gebruik te maak van gestratifiseerde steekproewe uit verskillende bevolkings. Hoewel die tegnieke om houdings en menings te meet nuttig gebruik kon word om waardevolle inligting oor houdingsdeterminante en -eienskappe te verkry, en hoewel die inligting wat van sulke metings verkry is, dikwels 'n hoë praktiese, strategiese of siste=matiese waarde gehad het, het die meerderheid van kwantitatiewe navorsing allereers blote meting as doel voor oë gehad, en nie sistematiese begrip van houdings nie (Sherif en Cantril, 1945, p.297).

Verskeie tegnieke is al in die verlede ontwikkel om sosiale hou=dings te meet, maar hierdie metodes was, soos Chave dit stel, "rough measuring tools" (Thurstone en Chave, 1966, p.x). Hier=die metodes was nog onafgerond en het in die meeste gevalle nog

ver te kort geskiet aan die vereistes van 'n doeltreffende houdingskaal. Slegs enkele van hierdie tegnieke word as verfynde meetinstrumente aanvaar en word vandag nog in breë kringe gebruik (Crano en Brewer, 1973, p.235 en p.239). Sekere van hierdie ou metodes se gedagterigtings word egter wel duidelik weerspieël in die metodes wat vandag nog gebruik word. Van hierdie verfynde tegnieke is Thurstone se metode van gelykverspreide intervale, Likert se gesommeerde skattingsmetode en Guttman se "Scalogram"-Analise metode seker tans van die belangrikstes (Kerlinger, 1964, p.484). Volgens Shaw en Wright is die oorgrote meerderheid houdingskaale deur òf die Thurstone- òf die Likert-tegniek ontwikkel (1967, p.560). Daar moet ook bygevoeg word dat van hierdie verfynde meetinstrumente, soos later aangedui sal word, ook in 'n meerdere of mindere mate te kort skiet aan die vereistes van 'n doeltreffende houdingskaal.

Wat is dan die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal? Op die minste sluit dit die volgende in: Skaalwaardes, Beoordelaars se houdings, Eendimensionaliteit, Betroubaarheid en Geldigheid.

Hierdie vyf vereistes sal nou vervolgens bespreek word.

3.1 SKAALWAARDES

Die volgende drie vereistes is belangrik om die skaalwaardes van stellings te bepaal:

3.1.1 POSISIE VAN SKAALWAARDES

Die skaalwaardes van die stellings moet in 'n behoorlike volgorde

wees. Dit wil sê, "in constructing an attitude scale, we must be sure that 3 units of favoring a certain thing (one's own church, for example) really represents a greater degree of favoring it than does 2 units and less than 4 units" (Newcomb, 1959, p.155).

3.1.2 SKAALINTERVALLE

Die eenhede of intervale op die houdingskaal moet so gelyk as moontlik wees. Dit is belangrik, omdat dit te doen het met die verandering van houdings. 'n Houdingskaal met gelyke eenhede kan met meer vertroue gebruik word as daar met sekerheid aanvaar kan word dat die verskil in afstand tussen byvoorbeeld eenhede 4 en 5 dieselfde is as die afstand tussen byvoorbeeld eenhede 9 en 10 (Newcomb, 1959, p.157; Shaw en Wright, 1967, p.20 en p.564).

Destyds het sommige navorsers die stabiliteit en die statistiese funksies van die eenhede van 'n houdingskaal bevraagteken vanweë 'n gebrek aan ontoereikende middele en tegnieke (Franklin, 1949, p.192 en p.194). Vandag is dit skynbaar nie meer die geval nie, want nie een van die jongste beskikbare bronne maak hierteen beswaar nie.

3.1.3 NEUTRALE PUNT

Dit is wenslik dat 'n houdingskaal 'n neutrale punt op sy basislyn het. Dit beteken dat die kwaliteit van die houdings van hoogs negatief tot hoogs positief moet wissel, en op 'n sekere punt op die houdingskontinuum moet die kwaliteit van die houdings van positief na negatief verander of omgekeerd (Shaw en Wright, 1967,

p.21). By die neutrale punt kan houdings gekenmerk word as nóg positief nóg negatief. Thurstone en Chave beweer dat as daar nie 'n neutrale punt is nie, die gevaar bestaan dat 'n houdingskaal in twee kan breek (1966, p.22). Sommige navorsers bevraagteken egter die neutrale punt, omdat stellings wat as neutraal bestempel word, as dubbelsinnig sou voorkom (Edwards, 1946, pp.159-169; Shaw en Wright, 1967, p.21 en pp.564-565).*

3.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

'n Tweede vereiste is dat die houdings van die beoordelaars wat die stellings in die verskillende kategorieë moet sorteer, nie die skaalwaardes van die stellings sterk moet beïnvloed nie (Thurstone, 1928, pp.416-417; Ferguson, 1939, p.667). Oor hierdie punt is daar vir die afgelope veertig jaar al baie getwis en geredeneer.** Tot nog toe is daar nie 'n bevredigende oplossing vir hierdie probleem nie.

3.3 EENDIMENSIONALITEIT***

'n Houdingskaal moet eendimensionaal of homogeen wees, d.w.s. 'n houdingskaal moet slegs een houdingveranderlike meet (Thurstone, 1928, pp.417-418; Shaw en Wright, 1967, p.20). 'n Houdingskaal wat eendimensionaal is in die sin dat alle stellings dieselfde saak meet, is gewoonlik betroubaar en as 'n skaal homogeen en betroubaar is, is dit gewoonlik ook geldig (Shaw en Wright, 1967, p.564). Dit wil dus voorkom of 'n eendimensionale skaal voorkeur

* cf. pp.148-149

** cf. p.150 en pp.155-159

*** cf. pp.47-50

geniet bo 'n multidimensionale skaal, aangesien eersgenoemde, soos reeds gemeld, slegs een veranderlike op 'n slag meet (Franklin, 1949, p.194). Eendimensionaliteit en homogeniteit het in hoofsaak dieselfde betekenis. Beide word gedefinieer in terme van die kovariansiegraad tussen die stellings. As die stellings op 'n skaal onderling hoogs afhanklik is, dan is sodanige stellings gewoonlik homogeen en is die skaal desgelyks eendimensionaal (Lindzey, 1954, p.339). Wat hier gesê is, kom dus eintlik daarop neer dat 'n houdingskaal se inhoud, m.a.w. die stellings van 'n houdingskaal spesifiek moet wees (Ferguson, 1939, p.668).

Die selektering van spesifieke stellings kan nogal 'n probleem vir 'n navorser skep. Dit blyk dat die probleem van die selektering van stellings grootliks aan die intuïsie en ervaring van die navorser oorgelaat word (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.376). Daar is ook geen versekering dat heterogeniteit uit die stellings verwyder is nie. In dieselfde mate kan dit vir die proefpersoon wat stellings moet kies om sy houding te weerspieël, probleme skep as die inhoud van sodanige stellings nie presies uiteengesit is nie. Niks in die sorteringsprosedure vir die finale stellings kan verseker dat sodanige stellings homogeen is of dat die multidimensionale kenmerke geïsoleer is nie (Secord en Backman, 1962, p.104). Dit is dus belangrik dat die navorser stellings kies waarvan die inhoud so homogeen as moontlik is. As 'n navorser byvoorbeeld geïnteresseerd is in die probleem van die houding teenoor die Bantoe, moet hy aandui watter aspek van die Bantoe hy wil ondersoek. Wil hy terreine soos die houding teenoor die

Bantoe in openbare eetplekke meet, of teenoor die Bantoe as stemgeregtigde in die Blanke gemeenskap, of teenoor die Bantoe as inwoner in die Blanke gemeenskap, ensovoorts. Selfs bogenoemde houdings kan weer verder ontleed word in terreine wat meer homogeen is. So kan 'n navorser voortgaan om die inhoud van 'n geskilpunt te ontleed totdat hy uiteindelik eindig met, soos Festiger dit stel, "... multiple rephrasings of the same question" (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.376).

Die enigste praktiese maatstaf wat 'n navorser hier kan gebruik om hierdie probleem te oorbrug, is om eenvoudig dieselfde vraag of stelling op effens verskillende wyses te herformuleer (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.376). Daar is nog ander maniere om hierdie probleem te bowe te kom, soos Secord en Backman byvoorbeeld aan die hand doen, maar eendimensionale stellings bly maar 'n probleem (1964, pp.105-106).

3.4 BETROUBAARHEID

Dit is van kardinale belang dat 'n houdingskaal betroubaar moet wees, anders is dit nutteloos as 'n meetinstrument vir toekomstige gebruik. Betroubaarheid verwys na die konsekwentheid van die puntetellings wat verkry word van dieselfde proefpersoon wanneer hy hertoets word met dieselfde stellings of toets op verskeie geleenthede (Anastasi, 1968, p.28 en p.71). Volgens Shaw en Wright is daar drie empiriese metodes om die betroubaarheid van 'n meetinstrument te bepaal (1967, pp.16-17).

3.4.1 DIE TOETS-HERTOETSMETODE

’n Houdingskaal word op dieselfde groep proefpersone op verskillende tye toegepas. Hierna word die korrelasie tussen die twee puntetellings bereken. Hierdie koëffisiënt, gewoonlik Pearson se korrelasiekoëffisiënt, is die betroubaarheidskatting van die houdingskaal.

3.4.2 EKWIVALENT-VORMMETODE

Onder hierdie metode word twee verskillende vorms, wat ekwivalent is, op ’n groep proefpersone toegepas. Die twee puntetellings word dan gekorreleer om die betroubaarheidskatting van die houdingskaal te verkry.

3.4.3 DIE VERDEELDE-HELFTEMETODE

Volgens hierdie metode word ’n houdingskaal slegs eenkeer op ’n groep proefpersone toegepas. Die stellings word in twee gelyke dele verdeel. Die korrelasiekoëffisiënt tussen die twee puntetellings gee dus ’n aanduiding van die betroubaarheidskoëffisiënt. Om die betroubaarheid van die totale skaal te verkry, word daar van Spearman-Brown se formule gebruik gemaak.

3.5 GELDIGHEID

Die vyfde vereiste, naamlik geldigheid, is net so vanselfsprekend as wat betroubaarheid is. Geldigheid voorsien ’n direkte kontrole van hoe goed ’n meetinstrument sy funksie vervul. Volgens Anastasi (1968, pp.29-30) is geldigheid "... the extent to which we know what the test measures," sonder beïnvloeding van enigiets anders

(Newcomb, 1959, p.160). Shaw en Wright (1967, pp.17-20) wys op vier metodes om die geldigheid van 'n meetinstrument te bepaal.

3.5.1 VOORSPELLINGSGELDIGHEID

Voorspellingsgeldigheid word bepaal deur aan te toon hoe enige toekomstige gedrag voorspel kan word uit die data wat verkry is van 'n houdingskaal. Gewoonlik word die houding gemeet en die toekomstige gedrag voorspel op grond van hierdie tellings. Die toekomstige gedrag word op 'n geskikte tyd gemeet en die behaalde tellings word gekorreleer of vergelyk met die voorspelde tellings. Die graad van ooreenkoms word dan geneem as die geskatte geldigheid van die skaal.

3.5.2 MEEGAANDE GELDIGHEID

Meegaande geldigheid verskil van voorspellingsgeldigheid t.o.v. die tyd wanneer die kriteriummeting verkry word. Met voorspellingsgeldigheid het dit geblyk dat die houdingtelling eerste verkry word met kriteriumtelling later. Indien die kriteriummeting en die houdingskaal min of meer gelyktydig toegepas word, dan is die prosedure meegaande geldigheid.

Daar is egter een nadeel aan hierdie metode verbonde en dit is dat een groep versamelde data die ander kan beïnvloed en so 'n valse hoë geldigheid kan oplewer.

3.5.3 INHOUDSGELDIGHEID

Inhoudsgeldigheid behels die ondersoek van die houdingskaal se

inhoud. Op hierdie wyse kan dan vasgestel word of so 'n skaal 'n verteenwoordigende monster van die houdingsgebied wat gemeet moet word, dek, al dan nie.

Inhoudsgeldigheid word "ingebou" in 'n houdingskaal deur die keuse van geskikte stellings. Voordat 'n houdingskaal opgestel word, word daar eers 'n deeglike en sistematiese ondersoek van lektuur oor die onderwerp gemaak. Ook word deskundiges op die betrokke gebied geraadpleeg.

Inhoudsgeldigheid moet nie verwar word met gesigsgeldigheid nie. Gesigsgeldigheid is nie geldigheid in die ware sin van die woord nie. Dit verwys nie na wat die houdingskaal werklik meet nie, maar na die uiterlike voorkoms van die houdingskaal: lyk dit geldig? (Anastasi, 1968, p.104). Met ander woorde, die stellings van 'n houdingskaal moet lyk asof dit houdings meet.

In die praktyk is die evaluering van inhoudsgeldigheid gewoonlik 'n subjektiewe beoordelingsprosedure. Byvoorbeeld, as al die stellings van 'n houdingskaal wat opgestel is om houding teenoor die Bantoe te meet, slegs stellings oor die Bantoe is, dan het die stellings inhoudsgeldigheid.* Inhoudsgeldigheid van die stellings is egter geen versekering dat die houdingskaal inhoudsgeldigheid het nie. Voordat verklaar kan word dat die houdingskaal as 'n geheel inhoudsgeldigheid het, moet daar oor twee sake besluit word. Eerstens moet besluit word of, en tot watter mate, die inhoud van elke stelling betrekking het op die houdingsobjek.

*cf. pp.78-79

Tweedens moet besluit word tot watter mate die versamelde stellings alle aspekte van die houdingsobjek verteenwoordig. Dit is moontlik om 'n versameling stellings te hê wat inhoudsgeldigheid het, maar slegs een gedeelte van die houdingskontinuum (bv. positiewe houding) verteenwoordig. In so 'n geval sal die houdingskaal nie werklik 'n geldige meting van die houding wees nie (Shaw en Wright, 1967, p.18).

3.5.4 KONSTRUKGELDIGHED

Die term "construct validity" is in 1954 vir die eerste keer amptelik in die woordeskat van die Psigometrikus ingevoer met die verskyning van die Technical Recommendations for Psychological Tests and Diagnostic Techniques, wat die eerste weergawe was van die huidige "Standards for educational and Psychological tests and manuals." Washington, A.P.A., 1966 (Anastasi, 1968, p.121).

Die begrip konstruktgeldigheid is meer gekompliseerd as al die ander geldigheidsmetodes. Konstruktgeldigheid word geëvalueer deur te bepaal of daar 'n verwantskap is tussen die telling van die houdingskaal en ander aspekte van die persoonlikheid. Die teoretiese idees wat daar omtrent houding bestaan, veronderstel dat daar verskeie soorte en grade van verwantskap tussen houdings en ander gespesifiseerde veranderlikes is (Shaw en Wright, 1967, p. 18 en p.19).

Daar is verskeie metodes om konstruktgeldigheid te bepaal, maar in elke geval is dit die standpunt wat belangrik is, eerder as die prosedure wat uitgevoer moet word. Een van die metodes wat

gebruik word om konstruktgeldigheid te bepaal, is die korrelasie=matriks (Shaw en Wright, 1967, p.19). Hierdie prosedure word toegelig deur die multitrek-multimetode matriks (Anastasi, 1968, pp.118 en 119). Die algemene veronderstelling is dat verskeie metodes wat dieselfde houding meet, soortgelyke resultate behoort te lewer, in teenstelling met verskillende houdings wat verskillende tellings lewer, afgesien van die metingsmetodes wat gebruik word. Die korrelasie tussen die tellings vir dieselfde houding, wat gemeet is deur verskillende houdingskale, behoort hoër te wees as die korrelasie tussen verskillende houdings, wat gemeet is deur verskillende houdingskale (Shaw en Wright, 1967, p.19).

'n Ander benadering om konstruktgeldigheid te evalueer, is die van afgebakende groeptegniek. Volgens die definisie van 'n onderliggende houding kan verwag word dat twee of meer groepe verskillende houdings oor 'n onderwerp sal hê.* As 'n houdingskaal nou toegepas word om die betrokke houding te meet, kan verskillende tellings dus vir die verskillende groepe verwag word. 'n Voorbeeld hiervan is Thurstone en Chave se houdingskaal teenoor die kerk waar hulle van kerkgangers en nie-kerkgangers gebruik gemaak het om hulle skaal vir geldigheid te toets (Shaw en Wright, 1967, p.19).

Ten einde konstruktgeldigheid te demonstreer, moet daar nie net aangetoon word dat die houdingskaal 'n hoë korrelasie het met ander veranderlikes waarmee dit teoreties behoort te korreleer nie, maar dit moet ook aantoon dat dit nie betekenisvol met ander

*MacCrone het van Afrikaanssprekende studente, wat hy verwag het negatief teenoor die Bantoe sou wees, gebruik gemaak om die geldigheid van sy houdingskaal te toets (1937, p.176).

veranderlikes, waarvan dit verskil, korreleer nie (Anastasi, 1968, p.118). Daar moet dus aangetoon word dat die verwantskap tussen die houdingskaal en die veranderlikes wel op 'n stewige fondament rus (Shaw en Wright, 1967, p.19). Hierdie verwantskap tussen 'n houdingskaal en ander veranderlikes noem Anastasi konvergente geldigheid (1968,p.118). Vir die versameling van inligting vir konstruktgeldigheid moet daar ondersoek ingestel word na die psigologiese kwaliteite wat die houdingskaal meet en "a demonstration that certain explanatory constructs account to some degree for the attitude scores" (Shaw en Wright, 1967, p.19).

Konstruktgeldigheid van 'n houdingskaal word selde volledig geëvalueer. As die korrelasiepatroon tussen die houdingskaaltellings en ander persoonlikheidsmetings as bewyse van konstruktgeldigheid in ag geneem moet word, dan voorsien slegs 23,9% van die outoriteite sulke bewyse. Daar moet egter onthou word dat die meeste houdingskale saamgestel is voordat die begrip konstruktgeldigheid duidelik uiteengesit is (Shaw en Wright, 1967, p.563).

Opsommend kan verklaar word dat om die probleem van skaalgeldigheid bevredigend op te los, nie maklik is nie. Volgens Shaw en Wright laat baie houdingskale in hierdie opsig veel te wense oor (1967, p.563). Slegs deur empiriese navorsing en ondersoek na die verwantskappe tussen houdingskale en ander eksterne data kan daar vasgestel word wat 'n houdingskaal werklik meet (Anastasi, 1968, p.122).

Die volgende probleem is die meting van houdings en daarom word die onderskeie meetinstrumente om houdings te meet in die volgende hoofstuk bespreek.

HOOFSTUK 4

METODES VAN SKAALSAMESTELLING

Vervolgens word agt metodes om houdings te meet, bespreek en gemeet aan voorafgaande vereistes. Slegs 'n paar navorsers sal as voorbeeld by elke metode gebruik word om die metode beter te illustreer.

4.1 DIE GEVALLEMETODE

'n Persoon word gevra om 'n kort skriftelike beskrywing van minstens 'n paragraaf oor 'n sekere onderwerp, sê byvoorbeeld oor die Bantoe, te gee. Of, as hy dit so verkies, kan hy 'n kort mondelinge beskrywing van die betrokke onderwerp gee. As eersgenoemde vereis word, is die metode formeel en as dit laasgenoemde is, is die metode informeel (Ferguson, 1934, p.6).

Beide die formele en informele gevallemetode kan onderverdeel word in twee soorte. By die eerste soort beskrywe die individu skriftelik of mondeling sy eie houding teenoor die onderwerp of instansie. By die tweede soort moet die individu 'n vriend of 'n bekende se houding beskrywe. Laasgenoemde soort is feitlik nooit gebruik nie vanweë die onakkuraatheid daarvan. Sover bekend, was Lasker die enigste persoon wat hiervan gebruik gemaak het. Die ander navorsers het destyds van die eerste soort gevallemetode gebruik gemaak (Droba, 1932, p.311).

Die beste voorbeeld van die formele gevallemetode kan verkry word in 'n ondersoek deur Bogardus. Hy het 110 proefpersone gevra om

hulle houdings teenoor 39 verskillende rasse, soos byvoorbeeld die Chinese, Engelse, Jode en Negers te beskrywe (1925, pp.372-381). Vaughan het ook van die formele gevallemetode gebruik gemaak om 762 proefpersone se houdings oor twee kandidate, naamlik Herbert Hoover en Alfred.E. Smith, vir die 1928 Presidensiële Verkiesing in Amerika te verkry (1930, p.268).

Die beste voorbeelde van die informele gevallemetode is die ondersoek van Busch. Hy het die rasseverhoudings van kinders bestudeer deur gebruik te maak van die informele gevallemetode (1926, pp.277-281).

Histories is hierdie metode die oudste van al die metodes om houdings te meet. Gevallestudies is vir verskeie doeleindes lank voor die vraelysmetode gebruik. Thomas en Znaniecki se The Polish Peasants in Europe and America, (Chicago, Univ.of Chicago Press, 1918) is moontlik die beste voorbeeld van die vroeëre pogings om houdings volgens hierdie metode te bestudeer. Thomas en sy mede-werker het van die eerste soort, nl. die formele gevallemetode, gebruik gemaak (Droba, 1932, p.311).

Hierdie metode sal nou aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal bespreek word.

4.1.1 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.1.1.1 SKAALWAARDES

Eerstens blyk dit dat hierdie metode, vanweë die lywige stellings

(n paragraaf of soms selfs n bladsy of meer) sigself nie leen tot die plasing van stellings in n behoorlike volgorde op die skaal om so die skaalwaardes as sodanig te bepaal nie. In die bronne wat geraadpleeg is, naamlik, Bogardus (1925) en Vaughan (1930), was daar geen aanduiding dat bogenoemde navorsers enigsins begaan of bewus was van skaalwaardes vir die stellings van hulle houdings=skale nie.

Tweedens is daar geen aanduiding dat hierdie metode gelyke eenhede of intervalle het nie. Dit is dus moeilik om te bepaal of enige van die stellings in die reeks wat bogenoemde navorsers gebruik het, se afstande van mekaar dieselfde is of nie.

Derdens is daar ook geen sprake van n neutrale punt nie.

4.1.1.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Sover vasgestel kon word, het slegs Stouffer gebruik gemaak van verskeie beoordelaars om die graad van die houdings wat uitgedruk word in geskrewe beskrywings, te skat of te evalueer (Droba, 1932, p.311). Die navorsers in die ander bronne wat geraadpleeg is, het glad nie gebruik gemaak van beoordelaars nie.

Aangesien hierdie metode een van die heel eerstes was, en weens n gebrek aan beskikbare bronne, kan daar nie met sekerheid aanvaar word dat die beoordelaar se houding wel n rol gespeel het by die evaluering van stellings nie.

4.1.1.3 EENDIMENSIONALITEIT

As Bogardus (1925), Busch (1926) en Vaughan (1930) se studies oor houdings nagegaan word, blyk dit dat daar geen spesifiekheid van houding is nie, m.a.w. die stellings wat houdings beskrywe, is nie eendimensionaal of homogeen nie. Dit kom daarop neer dat onder hierdie metode nie slegs een houding of veranderlike gemeet word nie, maar wel verskeie (Sartain en Bell, 1949, pp.85-86).

4.1.1.4 BETROUBAARHEID

Wat betref die betroubaarheid van hierdie metode, het geen bronne wat geraadpleeg is enigsins iets in dié verband aan die lig gebring nie.

4.1.1.5 GELDIGHEID

Die geldigheid van die gevallemetode kon in die meeste bronne wat geraadpleeg is, nie opgespoor word nie. Slegs Stouffer het 'n korrelasie van 0,96 gekry in die beoordeling van houdings in die gevallestudies wat geensins geldigheid van die metode aandui nie (Bain, 1930, p.360).

4.1.2 VERDERE EVALUERING

Die enigste voordeel wat hierdie metode inhou, is dat dit gebruik kan word om houdings te verduidelik of te bestudeer, en dan ook slegs as die houdings reeds deur 'n meer akkurate prosedure gemeet is (Ferguson, 1934, p.7).

Volgens Droba kan die gevallemetode nie onderwerp word aan kwantitatiewe analise nie. Verder sê hy: "in a description of an attitude the depth rather than the breadth is taken into consideration." (1932, p.311). Sekere navorsers, onder andere Bogardus, het pogings aangewend om houdings volgens hierdie metode te ontleed, maar 'n ontleding volgens hierdie metode is onderhewig aan growwe flaters aangesien dit slegs deur 'n enkele individu gedoen word. Soos reeds gemeld, het slegs Stouffer gebruik gemaak van verskeie beoordelaars om die graad van houdings, wat in geskrewe beskrywings uitgedruk word, te waardeer (Droba, 1932, p.311).

Opsommend kan verklaar word dat, behalwe vir bogenoemde voordeel, hierdie metode nie met vertroue aanvaar kan word om houdings te meet nie. 'n Houdingskaal wat nie betroubaar of geldig is nie, het geen nut vir toekomstige gebruik nie.

4.2 DIE ABSOLUTE RANGMETODE

Hierdie metode het ook vroeër bekend gestaan as die vraelysmetode, wat 'n vae betekenis gehad het en wat gebruik is om twee of meer metodes te dek. 'n Reeks stellings word aan 'n klein groepie sogenaamd bekwame beoordelaars vir beoordeling voorgelê. Hulle moet by elke stelling in die lys besluit oor die graad van die houding, sonder om te verwys na die ander stellings in die lys. Hulle selekteer, met ander woorde, dié stellings wat dan volgens hulle mening verskeie grade van houdings langs 'n liniêre skaal sal verteenwoordig (Droba, 1932, p.309; Ferguson, 1934, pp. 3 en 4).

Galton blyk die eerste navorser te wees wat hierdie metode gebruik het om psigologiese verskynsels te meet. Sy metingsoogmerk was om voorstellingsbeelde, en nie houdings nie, te meet (Droba, 1932, p.310).

Volgens Droba was die eerste navorsers wat van die absolute rang-metode gebruik gemaak het om houdings te meet Symonds en Moore. Hulle het van 'n tweekategorie skaal gebruik gemaak. In hierdie geval moes die proefpersone die stellings onder die kategorieë "Ja" of "Nee" rangskik (1932, p.310). Weinland het dieselfde beginsel as Symonds en Moore toegepas in sy studie om houdings te meet, maar het van die "+" en "-" tekens gebruik gemaak (1930, pp.429-430).

Die volgende navorsers, wat ook onder die eerstes geklassifiseer kan word, het ook van hierdie metode gebruik gemaak om houdings te meet. Harper het 'n poging aangewend om Konserwatisme - Liberalisme - Radikalisme van Amerikaanse opvoedkundiges aangaande verskeie standpunte en openbare geskilpunte te meet. Hy het van 41 beoordelaars gebruik gemaak om 'n oordeel oor 71 stellings aangaande bogenoemde houdings te vel. Hy het van die "+" en "-" tegniek gebruik gemaak. 'n Gemiddelde ooreenstemming van oor die 98% is onder die beoordelaars gevind. Hy het gevind dat die "verdeelde helfte" betroubaarheid van die stellings van drie groepe 0,75, 0,78 en 0,81 was. Drie weke later is 'n korrelasie van 0,90 tussen die toets en die hertoets verkry (Droba, 1931, pp.411-412; Ferguson, 1934, p.4).

Watson, weer, het die houdings van Westerlinge, soos bv. die Amerikaners, teenoor die Oosterlinge, bv. die Chinese en Japanese gemeet. Hy het gebruik gemaak van die sogenaamde "Five step line technique" (Ferguson, 1934, p.4). Hy het 20 bekwame beoordelaars versoek om 300 stellings te kritiseer, te herformuleer en ander voorstelle te maak. Daarna is die 100 beste stellings behou (Watson, 1929, p.322). Ter illustrasie het hy onpersoonlike stellings gebruik om houdings teenoor 'n spesifieke ras uit te druk. Die proefpersoon moes dan die stellings in vyf kategorieë rangskik volgens die mate wat dit sy eie houdings weerspieël het. Byvoorbeeld, 'n stelling soos: "Jode sal altyd poog om 'n goeie slag te slaan, al moet hulle ook verneuk" word gevolg deur keuses soos: Absoluut waar, moontlik waar, twyfelagtig, moontlik vals, absoluut vals.* Stellings word afsonderlike gerangskik sonder om hoegenaamd te verwys na ander stellings in die skaal. Daarom word hierdie metode "absoluut" genoem (Droba, 1931, pp.412-413; Droba, 1932, pp.309-310).

Zeleny het die sosiale menings van studente gemeet. Haar stellings is geformuleer beide op 'n direkte en 'n omgekeerde wyse. Slegs daardie stellings is vir haar skaal behou waar proefpersone konsekwent stellings beide in die direkte en die omgekeerde wyse beantwoord het. Die 68 stellings is aan sewe fakulteitslede gegee om gekritiseer te word. Die betroubaarheid van haar vraelys was 0,89 (Droba, 1931, p.414).

Die volgende stellings kan dien ter illustrasie van direkte en

* cf. p.160

omgekeerde stellings:

"Opregte patriotte is altyd lojaal aan hulle politieke partye" (direk).

"Opregte patriotte is soms dislojaal aan hulle politieke partye" (omgekeerd) (Zeleny, 1926, p.57 en pp.61-64).

So was daar ook verskeie ander navorsers wat van hierdie metode gebruik gemaak het om houdings oor sekere aspekte te bestudeer (Droba, 1932, p.310).

Vervolgens sal die absolute rangmetode aan die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal gemeet word.

4.2.1 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.2.1.1 SKAALWAARDES

In die voorafgaande bronne wat geraadpleeg is, is daar geen aanduiding dat die stellings skaalwaardes het nie. Daar is eerstens geen aanduiding dat byvoorbeeld stelling een 'n hoër graad van gunstigheid of ongunstigheid het as byvoorbeeld stelling twee nie.

Tweedens bied hierdie metode nie genoegsame intervale aan nie. Daar is ook geen waarborg dat hierdie metode gelyke eenhede op die skaal bevat nie (Ferguson, 1934, p.5). Neem byvoorbeeld Watson se "Five step line technique" (1929, p.322). Daar is byvoorbeeld geen waarborg dat die verskil tussen "Almal" en "Meeste" by benadering dieselfde afstand het as byvoorbeeld dié tussen "Meeste" en "Baie" nie. Om hierdie rede is die bepaling van die

afstande tussen die intervalle wat betref enige houdingsveranderlike onmoontlik. Dit kom dus daarop neer dat sulke stellings nie deur 'n verspreidingskurwe verteenwoordig kan word nie (Droba, 1932, p.310).

Derdens blyk die neutrale punt ook baie twyfelagtig te wees. Die naaste wat hierdie metode aan 'n neutrale punt kom, kan gevind word in Watson (1929, p.322) en Zeleny (1926, p.61) se studies oor houdings. In Watson se studies moes die proefpersone, as hulle geensins 'n mening kon lug oor 'n betrokke stelling nie, die betrokke kategorie as: "Twyfelagtig" (of wat ook al versoek word) beantwoord. In Zeleny se studie moes die proefpersone, as hulle onmoontlik 'n mening kon lug, die "Waar" of "Vals" kategorie nie onderstreep nie. Bogenoemde kan moontlik as neutrale punte beskou word, maar dan moet daar 'n waarborg wees dat die afstande tussen die kategorieë "Twyfelagtig" en "Moontlik waar" of "Moontlik vals" dieselfde is, of dat die afstande tussen "Waar" en "Vals" ook dieselfde is.

4.2.1.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Alhoewel Zeleny (1926) en Watson (1929), asook die ander navorsers, beoordelaars gebruik het om hulle stellings te kritiseer of te herformuleer, word daar geensins in die bronne wat geraadpleeg is, melding gemaak van die beoordelaars se houdings by die beoordeling van die stellings nie. Hierdie beoordelaars moes slegs die betrokke stelling kritiseer.

Vanweë beperkte bronne kan daar nie met sekerheid verklaar word dat die absolute rangmetode aan hierdie vereiste voldoen nie.

4.2.1.3 EENDIMENSIONALITEIT

Daar is weinig sprake van spesifiekheid van inhoud van stellings. Met ander woorde, hierdie metode meet nie slegs een houding of veranderlike nie, maar wel verskeie veranderlikes. Neem byvoorbeeld Willoughby se studie oor studentemenings. Sy vraelys bestaan uit verskeie veranderlikes of menings, soos byvoorbeeld "Will the (presidential) candidate's stand on prohibition in any way influence your vote?" of "Do you favor any form of trial marriages?" (1930, p.164).

Wanneer Zeleny (1926), Watson (1929) en Weinland (1930) se studies oor houdings ook nagegaan word blyk dit dat daar geen sprake van eendimensionaliteit of homogeniteit is nie.

4.2.1.4 BETROUBAARHEID

Sekere navorsers soos Zeleny (1926, pp.58-59), Harper (Ferguson, 1934, p.4) en Kulp en Davidson (1931, pp.333-334) se skale toon hoë korrelasies, wat dus aandui dat as meer wetenskaplike navorsing gedoen of tegnieke gevind kan word om hierdie metingsmetode meer verfynd te maak, die absolute rangmetode dalk 'n meer bruikbare meetinstrument kan wees.

4.2.1.5 GELDIGHEID

Slegs Zeleny toon 'n hoë korrelasie, naamlik van 0,96, wat dus die geldigheid van haar skaal aandui. Watter tegniek sy gebruik het om die geldigheid van haar skaal te bepaal, word nie gemeld nie. Dit blyk egter dat die stellings van haar houdingskaal inhoudsgeldig* is (Zeleny, 1926, p.57 en pp.61-64). Die ander bronne

*cf. pp.81-83

wat geraadpleeg is, maak geen melding van geldigheid nie.

4.2.2 VERDERE EVALUERING

'n Belangrike voordeel van hierdie metode is die gemak waarmee 'n houdingskaal saamgestel kan word. Dit kan taamlik vinnig gekonstrueer word, aangesien ingewikkelde statistiese tegnieke nie vereis word nie. Terselfdertyd word 'n groot aantal beoordelaars ook nie benodig nie (Ferguson, 1934, p.7).

Afgesien van sy tekortkominge kan hierdie metode nogtans 'n nuttige metode wees as dit in samewerking met ander metodes gebruik kan word en dit in bekwame hande is (Ferguson, 1934, pp. 5-6).

4.3 DIE RELATIEWE RANGORDEMETODE

Hierdie metode staan ook bekend as die orde van verdienste of as die rangordemetode. By hierdie metode is die beslissing van die proefpersoon oor 'n stelling relatief tot 'n ander stelling (Ferguson, 1934, p.7). Die proefpersoon word gevra om byvoorbeeld beroepe of nasionaliteite in volgorde van verdienste te rangskik, sodat elke beroep relatief in verband staan met 'n ander beroep, of elke nasionaliteit met 'n ander nasionaliteit. Dieselfde prosedure kan op stellings wat houdings teenoor 'n sekere onderwerp uitdruk, toegepas word. Twee variasies kan hierop gemaak word. In die eerste variasie word stellings wat die objek van houding, soos nasionaliteite of beroepe, beskryf, gerangskik. In die tweede variasie word stellings wat die houding op sigself aandui, in die volgorde van voorkeur geplaas. Laasgenoemde prosedure kan toegepas word of met die samestelling, of in die toepassing

van die toets. By die toepassing van die toets merk die proefpersoon een of meer stellings waarmee hy saamstem. Hy mag moontlik nie bewus wees van die feit dat die stellings verwant is aan mekaar nie, maar in die puntetoekenning word hierdie verwantskap aan die lig gebring (Droba, 1932, p.312).

Die relatiewe rangordemetode kan volgens Ferguson ten opsigte van elk van bogenoemde prosedures verder onderverdeel word in vier groepe (1934, p.7):

By die eerste groep vra die navorsers in die toepassing van hulle toetse proefpersone om die stellings oor die objek van hulle houding, soos byvoorbeeld onderwysers of Bantoes, te rangskik (Droba, 1932, p.312). Verteenwoordigende studie van hierdie groep is deur die volgende navorsers gedoen: Anderson het 609 proefpersone gevra om 24 beroepe in die orde van verdienste, volgens hulle eie beoordeling, te plaas (1927, p.278 en 1928, p.468). Weinland, aan die anderkant, het sekere persoonlikheidseienskappe of houdings van persone bestudeer deur gebruik te maak van spreekwoorde, soos "Klere maak die man" en "Liefde is blind" (1930, p.427 en p.429).

In die tweede groep word proefpersone gevra om stellings wat houdings uitdruk te rangskik (Droba, 1932, p.312; Ferguson, 1934, p.8). Die mees verteenwoordigende studie onder hierdie groep is deur Rice en sy medewerkers gemaak. Hulle het van professor Wiley se metode, naamlik die klassifikasie van

nuusberigte, gebruik gemaak. Volgens Rice is die inhoud van nuusberigte in werklikheid 'n weerspieëling van die lesers se belangstellings of houdings, of 'n stimulus daarvan, of beide. Hulle sê ook verder dat die meting van nuus, as dit wetenskaplik gedoen kan word, in werklikheid die meting van een sosiale mag is (one social force). Rice en sy medewerkers het die nuusberigte van vyf koerante volgens Wiley se kategoriesisteen gemeet. Hulle het 22 proefpersone gevra om hierdie nuusberigte te klassifiseer (1929, pp.16-23).

Die grootste aantal navorsers en eksperimente kan onder die derde groep geklassifiseer word. Die derde groep verskil van bg., twee groepe in die sin dat die stellings eers deur bekwame beoordelaars gerangskik word, sonder om hulle houding teenoor die stellings te weerspieël (Droba, 1932, p.312). Daarna kan aan stellings relatiewe numeriese waardes toegeken word. Die stellings kan ook in rangorde geplaas word van "Mees gunstig" tot "Mees ongunstig." Dit word gedoen ten einde 'n basis te kan vind waarop die respons van die onderskeie proefpersone bepaal kan word (Ferguson, 1934, p.8).

Die grootste aantal navorsers het destyds van die relatiewe rangorde in sy derde vorm gebruik gemaak. Droba het destyds gevind dat 18 navorsers voorkeur aan hierdie vorm gegee het (1932, p.312). Uit hierdie groot aantal is slegs Allport en Hartman (1925) se werke geraadpleeg.

Allport en sy medewerker het van die relatiewe rangordemetode in

sy derde vorm gebruik gemaak om die houdings Konserwatisme, Liberalisme, Radikalisme en Reaksionisme teenoor sewe geskilpunte te meet. Die sewe geskilpunte was: Die Volkebond, die bekwaamheid van President Coolidge; die verspreiding van rykdom; die wetgewende beheer van die Hoërhof; drankverbod; die Ku-Klux-Klan en die geknoeiery in politiek (1925, p.736).

Die stellings omtrent die sewe geskilpunte is gekies uit 60 studente se geskrewe meningsbeskrywings. Elke stelling is toe deur ses beoordelaars gerangskik volgens die houdingsgraad wat elke stelling uitgedruk het. Uit hierdie resultate is sewe toetse saamgestel. In die toepassing van die toetse is die proefpersone beveel om slegs een stelling uit elke toets wat naastenby met sy mening ooreenstem, af te merk (Droba, 1931, p.415). Die sewe toetse, soos hierbo genoem, asook die individuele tellings en histogramme van elke toets, kan in Allport en Hartman se manuskrip gevind word (1925, pp.750-758).

'n Uitvoerige statistiese prosedure of tegniek verteenwoordig die vierde groep onder die relatiewe rangordemetode. Die rangskikking van die stellings word gebaseer op die proporsie van 'n groot aantal beoordelaars wat een stelling meer of minder ten gunste van 'n standpunt evalueer (Droba, 1932, p.312). Thurstone het van hierdie tegniek gebruik gemaak in 'n poging om sekere psigofisiese beginsels op die meting van menings toe te pas. Hy het Allport en Hartman se dertien stellings oor drankverbod aan 200 studente voorgelê vir rangskikking van "Sterk ten gunste daarvan" tot "Sterk daarteen gekant." Vir 'n meer akkurate

verskaling is Thurstone van mening dat die aantal beoordelaars vermeerder behoort te word na 500 of 600 (Thurstone, 1928, pp.415-416 en p.419).

Die psigofisiese tegniek wat Thurstone gebruik het, kom egter op die metode van gepaarde vergelyking neer.* Aangesien hierdie metode vermoeiend is en baie tyd van die beoordelaars sou vereis, het hy hulle slegs gevra om Allport-Hartman se 13 stellings oor drankverbod in rangorde te plaas, van "Sterk ten gunste daarvan" tot "Sterk daarteen gekant." Uit hierdie 200 rangordes het hy die aantal kere afgelei wat elke stelling meer of minder ten gunste van die verbod was as elke ander stelling (Thurstone, 1928, pp.420-421).

Daarna het hy vir elke moontlike paar stellings die proporsie van die 200 beoordelaars wat een van die stellings sterker ten gunste van drankverbod as die ander beskou het, volgens sy psigofisiese tegniek, bepaal (Thurstone, 1928, p.419). Die proporsie van elk so 'n paar word dan uitgedruk as $P_B > A$ of $P_B < A$. Die standaardafwyking van die verspreidingsproporsies is $X_B - A = \sqrt{\sigma_B^2 + \sigma_A^2}$, waar o beskou word as die standaardafwyking van beoordelings van een stelling. Die standaardafwyking vir elke stimulipaar word as gelyk beskou. Uit bostaande vergelykings word dus verkry:

$X_B - A = \sigma\sqrt{2}$. Hierdie standaardafwyking, naamlik σ , word dan as metingseenheid gekies, gevolglik is $X_B - A = \sqrt{2}$. Die verskil tussen stellings A en B sal dan $S_B - S_A = X_{BA}\sqrt{2}$ wees (Droba, 1931, p.417).

*cf. pp.116-122

Na die stellings in rangorde op die basis van beoordelingsproporsies gerangskik is, word die skaalafstande van bogenoemde vergelykings tussen S_A en S_B , S_B en S_C en so aan, bepaal. Van hierdie skaalverwyderings word die finale skaalwaarde vir elke stelling bereken (Droba, 1931, p.417).

Bogenoemde uiteensetting van Thurstone se psigofisiese tegniek is slegs 'n baie kort beskrywing daarvan. 'n Uitvoerige beskrywing van hierdie tegniek kan in sy manuskrip gevind word (Thurstone, 1928, pp.415-430).

Die relatiewe rangordemetode in sy derde en vierde vorm sal nou aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal bespreek word. Die gedagte is laat vaar, vanweë gebrek aan genoegsame bronne, om die relatiewe rangordemetode in sy eerste twee vorme aan die hand van hierdie vereistes te bespreek.

4.3.1 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.3.1.1 SKAALWAARDES

Volgens Thurstone se tegniek is dit eerstens moontlik om die skaalwaardes van die stellings onder die relatiewe rangorde in sy vierde vorm te bepaal. Die ander drie vorme van die relatiewe rangordemetode is nie so akkuraat om die skaalwaardes van stellings te bereken nie. Hierdie tekortkoming het Thurstone besef en deur sy tegniek bewys as hy sê: "The scale values of the statements cannot be determined merely by having them arranged in rank order"

(1928, p.421). Dit is presies wat die navorsers gedoen het toe hulle van die relatiewe rangordemetode in sy eerste drie vorme gebruik gemaak het.

Volgens Thurstone se tegniek is dit moontlik om 'n egalige verspreiding van stellings langs 'n liniêre skaal te verkry. Die gevolg van so 'n egalige verspreiding is dat die posisie van stellings en intervalle van die skaal noodwendig in gedagte gehou moet word. Daar is egter een punt wat in gedagte gehou moet word en dit is, soos Thurstone dit stel, "... to construct a scale for the measurement of opinion, it is advisable to start with a rather large number of statements from which a smaller number may be selected for the finale scale. These should be so selected that they are approximately evenly spaced" (1928, p.429).

Tweedens: Allport en Hartman se studie oor houdings volgens die derde vorm, toon geensins dat die verskillende skale wat hulle opgestel het, gelyke eenhede of intervalle bevat nie. Die grafieke wat op sulke data gebaseer word, soos wat afgelei word deur die gebruikmaking van hierdie metode, is slegs histogramme en kan geensins bedoel word om 'n frekwensieverspreiding te verteenwoordig nie (Ferguson, 1934, p.8). As Allport-Hartman se navorsing oor die sewe konkrete geskilpunte bestudeer word, is dit duidelik, veral nadat een van die geskilpunte, naamlik dié oor drankverbod, deur Thurstone se tegniek blootgelê is, dat, volgens Allport-Hartman se benadering, daar op sekere plekke op die skale 'n opeenhoping van stellings is, terwyl ander weer ver van mekaar geleë is (Thurstone, 1928, pp.428-429).

Onder die vierde vorm het Thurstone van spesiale statistiese metodes gebruik gemaak. Die relatiewe rangordemetode in sy vierde vorm voorsien by benadering gelyke metingseenhede. Volgens Thurstone se tegniek is dit ook moontlik om houdings langs 'n liniêre skaal te versprei, maar daar moet in gedagte gehou word dat hierdie prosedure van hom baie moeisaam en in meeste gevalle onprakties is (Droba, 1932, p.313). Volgens hierdie vorm word die rangskikking van die stellings gebaseer op die proporsie beoordelaars wat 'n sekere stelling as meer of minder ten gunste van sekere geskilpunte beskou. Die standaardafwyking van die beoordeling van enige stelling word dan gekies as die metingseenheid (Ferguson, 1934, p.9).

Derdens is daar ook geen sprake van 'n neutrale punt nie. Neem as voorbeeld Allport en Hartman se stellings oor drankverbod. Daar is geen stellings wat, volgens Thurstone se tegniek, enigsins naby die neutrale posisie geval het nie. As neutrale punt moes Thurstone van stellings gebruik maak in die relatiewe rangordemetode in sy vierde vorm (Thurstone, 1928, p.415; p.417, p.421; p.429; Droba, 1931, p.417).

4.3.1.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Die voordeel van die relatiewe rangordemetode is dat onervare beoordelaars gebruik kan word in die samestelling van 'n houdingskaal. By die vorige twee metodes, naamlik die gevallemetode en die absolute rangordemetode, moes die beoordelaars ervare wees. Die feit dat onervare beoordelaars gebruik kan word, veral onder die vierde vorm, maak dit moontlik om 'n groot aantal beoordelaars

te bekom, wat dan 'n groter statistiese betroubaarheid meebring (Ferguson, 1934, p.9). Ferguson wys egter daarop dat so 'n groot aantal beoordelaars onnodig is en dat so min as 25 beoordelaars heeltemal voldoende is om die betroubaarheid van die skaal te verseker (1934, p.16 en 1939, pp.667-668). Tot op daardie stadium het die beoordelaars se houding oor enige woord of stelling onder hierdie metode weinig saak gemaak. Die relatiewe rangorde-metode is toe blykbaar nie beskou as 'n verfynde meetinstrument nie, veral as slegs numeriese waardes vir woorde of stellings toegeken is. Verder rangskik die navorser in meeste gevalle die stellings of woorde in pare en al wat die beoordelaars moes doen, was om die stellings of woorde te vergelyk en dan 'n keuse te maak aan watter een hy voorkeur gee.

4.3.1.3 EENDIMENSIONALITEIT

In die bronne wat vir hierdie metode geraadpleeg is, is daar geen sprake van eendimensionale of homogene stellings nie. Neem byvoorbeeld een enkele geval: die ondersoek oor die mense se houding oor die drankverbod wat deur Allport-Hartman gedoen is. Hierdie stellings is nie eendimensionaal nie, maar wel multidimensionaal. Dit is dus onmoontlik om hierdie stellings op 'n psigologiese liniêre kontinuum te plaas. Hierdie onderskeie meningstellings kan nie bloot as "meer" of "minder" beskryf word nie. Volgens Thurstone se tegniek onder die vierde groep van hierdie metode word hulle oor baie dimensies versprei (Thurstone, 1928, p.534).

4.3.1.4 BETROUBAARHEID

In geen een van die bronne wat oor hierdie metode geraadpleeg is, word daar melding gemaak van betroubaarheid nie Anderson maak melding van 'n korrelasiekoëffisiënt tussen twee veranderlikes, naamlik beroepe, maar hy maak geensins melding van betroubaarheid vir sy houdingskaal nie (1927, p.282; 1928, p.467). Allport en Hartman het weer gevind dat intensiteitsgevoel op sekere vrae oor die 0,90 was, maar ook hulle maak geen melding van betroubaarheid nie (1925, p.742).

Thurstone, wat die ondersoek oor die houding teenoor die drankverbod, waaroor hy van Allport en Hartman verskil het, gebruik het om sy psigofisiese beginsels op toe te pas, kon natuurlik uit die aard van die saak nie die betroubaarheid van dié skaal bereken nie (1928, pp.415-430). Daar was slegs 13 stellings en om 'n persoon oor 'n paar weke op dieselfde stellings te hertoets, sou 'n valse hoë betroubaarheid voortbring. As hierdie metode as meetinstrument nie betroubaar is nie, is dit 'n nuttelose meetinstrument.

4.3.1.5 GELDIGHEID

In die bronne wat geraadpleeg is vir die relatiewe rangordemetode, word daar geensins melding gemaak van geldigheid nie. Wat dus onder betroubaarheid bespreek is, is ook van toepassing op geldigheid.

4.3.2 VERDERE EVALUERING

'n Voordeel van hierdie metode, soos reeds aangedui, is dat onervare beoordelaars gebruik kan word in die samestelling van 'n houdingskaal. Verder lyk dit of hierdie metode alleenlik bruikbaar is in sy vierde vorm.

'n Nadeel van hierdie metode is die moeisame samestelling daarvan. Verder neem dit ook baie tyd in beslag om die nodige aantal beoordelaars te bekom. Nadat die beoordelaars verkry is, volg uitvoerige statistiese verwerkings om sodoende die skaalwaardes van die stellings, waaruit die houdingskaal saamgestel word, vas te stel (Ferguson, 1934, p.9).

4.4 DIE GRAFIESE SKATTINGSKAALMETODE

Die grafiese skattingskaalmetode het in 1920 sy ontstaan te danke gehad aan die Scott Co. Laboratory (Freyd, 1923, p.92).

Met grafiese skattingskale by die meting van houdings word bedoel lyne waarop die stappe, wat verskeie grade van houdings verteenwoordig, aangedui word deur woorde, syfers of sinne (Droba, 1932, p.313). Die grafiese skattingskale sluit ook verskeie vorme in, byvoorbeeld vertikale gesegmenteerde lyne, kontinue lyne, ongemerkte lyne en lyne wat opgebreek is in afgemerkte gelyke intervale. Verder stel hierdie skale ook 'n kontinuum in die gedagte van die proefpersoon vas, en stel ook gelyke intervale voor (Kerlinger, 1964, p.516).

Volgens Droba kan twee soorte grafiese skattingskaalmetodes onderskei word, naamlik die selfskattingskaalmetode en die skatting-deur-ander-skaalmetode. By die selfskattingskaalmetode beoordeel die proefpersoon homself ten opsigte van 'n sekere houding of mening. By die skatting-deur-ander-skaalmetode word verskeie persone gevra om hulle vriende se houdings ten opsigte van 'n sekere saak te beoordeel (Droba, 1931, p.417; Droba, 1932, p.313).

Thurstone en Chave het van die grafiese selfskattingskaalmetode gebruik gemaak. Hulle het dié skattingskaal beskou as 'n blote stap wat gelei het tot die ontwikkeling van die gelykverspreide intervalmetode, wat gebruik is in die samestelling van 'n stellingskaal. Hierdie grafiese skattingskaal het bestaan uit 'n horisontale ongemerkte lyn, met kort sinne en woorde onder die lyn op die titelblad van die houdingskaal (Droba, 1931, p.418). 'n Voorbeeld van so 'n grafiese skattingslyn, soos deur Thurstone en Chave voorgestel, word as volg geïllustreer (1966, p.60).

"Write an X somewhere on the line below to indicate where you belong."		
Strongly favourable to the Church	Neutral	Strongly against the Church"

FIG. 2

Grafiese skattingslyn

Aan die beginpunt van die lyn is die woorde "Sterk ten gunste van die Kerk" gedruk en aan die eindpunt "Sterk ongunstig teen die Kerk." In die middel van die lyn is die woord "Neutraal" gedruk. Die proefpersone is versoek om met 'n X op hierdie lyn aan te dui waar hulle meen hul eie houding val. Daarna is die korrelasie tussen die tellings op die gekonstrueerde stellingskaal en die tiende van die lyn waar die selfskattingsmerk geplaas is, bereken (Droba, 1931, p.418). Thurstone en Chave het gevind dat die korrelasie 0,67 was, wat vir hulle nogal bevredigend was (1966, p.80). Droba, wat ook van hierdie metode gebruik gemaak het om die houdings teenoor oorlog te meet, het 'n betroubaarheid van 0,75 gevind (Ferguson, 1934, p.10).

Volgens Riker het Thurstone en Chave nie die implikasies van die resultate geskets vir die kwessie van operatiewe ooreenkoms van die twee benaderings tot die meting van houdings, naamlik Thurstone se empiriese houdingskaal en die logiese selfskattingskaal nie. Die wenk wat hulle, volgens hom, in verband met die ooreenkoms tussen die twee skale gegee het, het dus ongesiens verbygegaan (1944, p.24).

Nog 'n navorser wat van hierdie metode gebruik gemaak het om die menings van studente oor oorlog te bestudeer, is Porter. Hy het verskeie beoordelaars gebruik om hulle vriende op 'n skaal van 0 tot 10 te skat. Hierdie is die skatting-deur-ander-tegniek (Droba, 1931, p.419; Droba, 1932, p.313).

Die grafiese skattingskaalmetode sal nou aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal bespreek word.

4.4.1 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'N DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.4.1.1 SKAALWAARDES

Porter het die skaalwaardes van 150 stellings as volg bereken: Hy het van 100 studente en van 3 tot 13 beoordelaars gebruik gemaak. Ten einde die mate van militarisme in elke stelling in elke moontlike antwoord daarop te verkry, het Porter die vraelys van 150 stellings aan die 100 studente, wie se oortuigings oor die geskilpunt aan hulle vriende (beoordelaars) bekend was, voorgelê. Hierdie studente se houdings is toe geskat deur hierdie beoordelaars op 'n skattingskaal wat begin het by 'n uiterste antimilitarisme van 0 tot 'n uiterste militarisme van 10. Die neutrale punt in hierdie geval was 5. Van die data wat verkry is,

is 'n verspreidingsdiagram vir elke stelling voorberei. Die vyf moontlike antwoorde, naamlik, "beslis reg," "moontlik reg," "twyfelagtig," "moontlik verkeerd," "beslis verkeerd" word op die basislyn van die verspreidingsdiagram geplaas en 'n skattingskaal van 10 grade word op die Y-as afgemerkt. Indien 'n proefpersoon byvoorbeeld as vier beoordeel word en 'n antwoord as "twyfelagtig" gee, word 'n kontrolemerk in die betrokke vierkant gemaak. Hierdie prosedure word dan gevolg totdat 100 kontrolemerkies, een vir elke proefpersoon, verkry is, wat dan die verspreidingsdiagram uitmaak. Daarna word die gemiddelde van elke stelling bereken deur die getalle wat in 'n betrokke kolom bokant 'n antwoord gevind is, bymekaar te tel. Hierdie gemiddelde skatting word as 'n skaalwaarde aan 'n betrokke stelling van sy houdingskaal toegeken. Die gevolg hiervan is 'n verspreiding van 'n bruto totaal wat gavarieer het van 288 tot 756. Hierdie bruto totaal is toe verminder na 'n finale skaal wat gavarieer het van 0 tot 10 (Droba, 1931, p. 419).

Ballin en Farnsworth het ook gebruik gemaak van die grafiese skattingskaalmetode (1941, pp. 323-327). Dit was 'n vergelykende studie tussen die grafiese skattingskaalmetode, Thurstone se metode van gelykverspreide intervale en Seashore en Hevner (1933, pp. 366-372) se tyd- en arbeidsbesparende tegnieke.

Die gegewens toon 'n verbasende noue ooreenkoms tussen die skaalwaardes wat volgens hierdie drie metodes verkry is. Daar was slegs 'n paar gevalle wat relatief groot verskille getoon het (Ballin en Farnsworth, 1941, pp. 323-327).

Aan die hand van bogenoemde analise, blyk dit dat bogenoemde wel eerstens, die posisie van die skaalwaardes van die stellings op die kontinuum in ag geneem het; tweedens, die gelyke intervalle as belangrik beskou het en derdens, die waarde van die skaalwaardes van die stellings wat as bakens gekies is en die neutrale punt op die houdingskontinuum besef het.

Opsommend kan daar verklaar word dat hierdie metode aan die skaalwaardevereiste voldoen.

4.4.1.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Dit blyk dat slegs Freyd na aanleiding van Thorndike asook Rugg se navorsings, bewus was van die feit dat 'n beoordelaar se houding wel 'n invloed kan hê op sy skatting oor 'n geskilpunt. So het sowel Thorndike as Rugg byvoorbeeld gevind dat as 'n beoordelaar van 'n persoon hou, hy hom hoog sal skat, en as hy nie van 'n persoon hou nie, hy hom laag sal skat (1923, p.91). Die ander bronne maak slegs melding van die beoordelaars wat hulle vriende of hulleself moes waardeer, maar daar word geen melding gemaak dat beoordelaars se houdings wel 'n invloed op die stellings kan hê nie (Droba, 1931, p.419; Ballin en Farnsworth, 1941, p.323).

Hierdie metode kan aan hierdie vereiste voldoen mits geskoolde beoordelaars versoek word om 'n stelling objektief te evalueer.

In die jongste bronne wat geraadpleeg is, word daar geensins melding gemaak daarvan dat beoordelaars gebruik word in die samestelling van 'n houdingskaal by hierdie metode nie (Goode en Hatt,

1952, pp.257-258; Kerlinger, 1964, p.516; Anastasi, 1968, pp.419-420; Dawes, 1972, pp.93-96).

Daar kan dus aangeneem word dat hierdie navorsers wel bewus was daarvan dat beoordelaars vir skattingskale benodig word, maar dit lyk of hulle nie begaan was of die beoordelaars se houdings wel 'n invloed het op die evaluering van die stellings van sodanige skattingskale nie.

4.4.1.3 EENDIMENSIONALITEIT

Word die bronne vir die grafiese skattingskaalmetode geraadpleeg, bestaan daar 'n vaagheid wat betref die spesifiekheid van inhoud van die stellings van die houdingskaal. Dit is geensins duidelik of die navorsers een veranderlike meet of nie. Vergelyk byvoorbeeld Freyd se voorbeeld (1923, p.92) asook Rice se houdingskaal oor die 1924 Presidensiële verkiesing (1926, pp.297-303). Daar is geensins duidelikheid wat betref die spesifiekheid van inhoud van 'n houdingskaal by hierdie navorsers se metodes nie. Dit blyk eerder dat die stellings wat hulle vir hierdie grafiese skattingskaalmetode gekies het, veralgemeende stellings eerder as spesifieke stellings is.* Slegs Thurstone en Chave (1966, p.60) asook Ballin en Farnsworth (1941, pp.323-324) het gebruik gemaak van spesifieke stellings op die grafiese skattingslyn. Eersgenoemdes meet een veranderlike, naamlik die kerke en laasgenoemdes meet ook een veranderlike, naamlik die Thurstone-Peterson "Scale of Attitude towards War, Form A."

* cf. pp.47-50

Dieselfde geld ook vir Droba wat die houdings teenoor oorlog gemeet het en Porter wat studente se menings oor oorlog gemeet het (Droba, 1931, pp.418-419). Daar moet egter bygevoeg word dat Porter en Droba se studies oor oorlog nie beskikbaar is nie en dat daar volstaan sal moet word met wat Droba in sy monografie geskryf het.

Hierdie metode kan aan hierdie vereiste voldoen mits die navorsers die spesifiekheid van stellings in gedagte hou.

4.4.1.4 BETROUBAARHEID

Die betroubaarheid van die grafiese skattingskaal is deur Thurstone en Chave bereken deur die tellings wat met hierdie metode verkry is, te vergelyk met die tellings van 'n stellingskaal wat volgens die metodes van gelykverspreide intervalle saamgestel is. Die betroubaarheid van hulle skaal was 0,67. Thurstone en Chave verklaar verder dat hulle geen raming van die betroubaarheid van die grafiese skattingskaal kon maak nie. Gevolglik kon hulle geen betekenisvolle gevolgtrekking van die korrelasie van 0,67 maak nie (Thurstone en Chave, 1966, p.80). Droba se betroubaarheidskorrelasie was ook 0,75 (Droba, 1931, p.418). Ballin en Farnsworth het korrelasies van oor die 0,99 gevind (1941, p.327), terwyl Riker op sy beurt korrelasies gevind het wat gevarieer het van 0,766 tot 0,959 (1944, p.35). Rice (1926), Goode en Hatt (1952) en Kerlinger (1964) maak geen melding van betroubaarheid van hierdie metode nie.

Op die keper beskou, wil dit voorkom of betroubaarheid as 'n vereiste vir 'n doeltreffende houdingskaal vir hierdie metode 'n taamlike verspreiding toon, maar dat dit as 'n tegniek nie geheel en al verwerp moet word nie.

4.4.1.5 GELDIGHEID

Wat so pas oor betroubaarheid as 'n vereiste gesê is, is natuurlik ook vanselfsprekend van toepassing op geldigheid, wat net so 'n belangrike vereiste vir hierdie en enige ander meetinstrument is. Daar word geen melding van geldigheid gemaak nie. Hierdie metode kan dus nie met vertroue aanvaar word om houdings akkuraat te meet nie. Verder sê Kerlinger dat skattingskaal 'n maklike meetinstrument is, maar omdat dit maklik is om saam te stel en te gebruik, kan dit 'n misleidende meetinstrument wees. Die misleiding van hierdie skaal is geleë in die gebrek aan geldigheid as gevolg van 'n aantal bronne van vooroordeel wat in die skattingsmaatstawwe kon ingesluip het. Tog sê hy dat hierdie skattingskaal met die nodige kennis, bekwaamheid en voorsorg 'n waardevolle meetinstrument kan wees (1964, pp.516-518).

4.4.2 VERDERE EVALUERING

Verdere voor- en nadele van hierdie metode is kortliks die volgende:

Die voordele van hierdie metode is dat die skema baie eenvoudig is en maklik deur proefpersone verstaan kan word. Dit kan gou voltooi en gou bereken word. Verder kan die stappe of eenhede

na willekeur op die skaal verander word. Verskeie soorte houdings kan op verskeie selfskattingskale in 'n redelike kort tyd bestuur en opgestel word. Dit kom dus daarop neer dat hierdie metode ekonomies is wat tyd en inspanning betref (Freyd, 1923, p.94; Droba, 1932, p.314; Ferguson, 1934, p.10; Ballin en Farnsworth, 1941, p.323; Kerlinger, 1964, pp.517-518).

Die nadele van hierdie metode is dat proefpersone geneig is om hulle gewenste houdings te oorskat en hulle ongewenste houdings weer te onderskat. Dit gebeur slegs as die proefpersone se houding van die sentrale of neutrale posisie afwyk, d.w.s. êrens in die middel van die verspreidingsgebied van die skaal val (Droba, 1932, pp.313-314).

Die grafiese skattingskaal is slegs 'n rowwe manier om houdings te meet. 'n Merk wat deur 'n proefpersoon gemaak word, kan somtyds beïnvloed word deur toevallige faktore en kan baie varieer van een proefneming na 'n ander. Verder kan 'n proefpersoon se oordeelsvermoë baie skerp wees en tog is daar geen konkrete bedoeling of optrede om hom te lei nie, soos wat die geval is met 'n stellingskaal nie (Droba, 1932, p.314).

Opsommend kan daar verklaar word dat grafiese skattingskale in Sosiale Sielkunde gebruik behoort te word. Hierdie metode se ongewaarborgde, gerieflike en ongesofistikeerde gebruik kan met reg veroordeel word, maar dit beteken nie dat dit in geheel veroordeel en verwerp moet word nie. Die grafiese skattingskaal, soos enige ander skattingskaal, het sy deugde, waardeur dit 'n

baie nuttige meetinstrument vir wetenskaplike navorsing kan wees. Tesame met Guilford en Freyd se opsommings oor hierdie metode se voordele, kan daar ook bygevoeg word dat hierdie metode as byvoeging tot ander metodes gebruik kan word. Dit kan ook in samewerking met ander objektiewe meetinstrumente gebruik word (Kerlinger, 1964, pp.517-518). Volgens Ballin en Farnsworth is hierdie metode ook geskik om stellings vir houdingskale te beoordeel (Ballin en Farnsworth, 1941, p.327).

4.5 DIE METODE VAN GEPAARDE VERGELYKING

Volgens Kerlinger het die metode van gepaarde vergelyking in die verlede hoë aansien in psigometriese navorsing geniet. Destyds was dit gebruik met die doel om skaalwaardes te bepaal. Dit is dus beskou as 'n metingsmetode (1964, p.497). Hierdie metode, wat deur G.T.Fechner ontwikkel is, is in werklikheid 'n ou metode vir die meting van konstante stimuli, behalwe dat elke stelling beide as 'n standaard- en 'n vergelykingstelling gebruik word (Droba, 1932, p.314; Ferguson, 1934, p.10). Op die keper beskou, is die metode van gepaarde vergelyking 'n meer volledige vorm van die Konstante metode, of die Metode van Regte-en-Verkeerde-Gevalle (Thurstone, 1931, p.187; Saffir, 1937, p.182).

Die stellings wat vir hierdie metode gebruik word, kan woorde, sinne of frases wees. Volgens Ferguson was hy die eerste navorser wat gebruik gemaak het van sinne as stellings in die metode van gepaarde vergelyking. Hy het gebruik gemaak van 20 stellings

van Peterson se houdingskaal oor oorlog (Ferguson, 1933, p.597; 1934, p.10 en pp.49-60). Voor sy studie is slegs woorde, eerder as sinne, vir stellings gebruik. Destyds is daar gevoel dat sinne te veel inspanning van die proefpersoon sou vereis (Droba, 1931, p.420; Ferguson, 1934, p.10). Thurstone, aan die anderkant, was weer die eerste navorser wat hierdie metode gebruik het in die meting van houdings (Droba, 1932, p.314; Ferguson, 1934, p.10). Streng gesproke kan daar aanvaar word dat Ferguson nie die eerste navorser was wat van sinne gebruik gemaak het in die metode van gepaarde vergelyking nie, maar wel, sover vasgestel kon word, Thurstone. Waar Ferguson gebruik gemaak het van Peterson se stellings oor oorlog, het Thurstone gebruik gemaak van Allport-Hartman se 13 stellings oor drankverbod.* Hierdie stellings het ook uit sinne bestaan. Al verskil wat daar tussen hierdie twee navorsers se benaderings ten opsigte van hierdie metode bestaan het, is dat Ferguson 100 beoordelaars gebruik het om 190 pare stellings te beoordeel (1934, pp.16-17 en pp.49-60), terwyl Thurstone weer van 200 beoordelaars gebruik gemaak het om 78 pare stellings te beoordeel (Thurstone, 1928, pp.415-419). Die beoordeling van die stellings in pare sal in die volgende paragraaf beter uiteengesit word.

’n Belangrike kenmerk van hierdie metode is dat die stellings in pare, soos in Tabel 1 hieronder aangedui, aan die proefpersoon voorgelê word. Daarna moet hy die een stimulus met die ander stimulus van die betrokke paar vergelyk. As daar n stimulus is, sal daar $n(n - 1)/2$ vergelykings wees wat elke proefpersoon

*cf. p.100

moet maak. Volgens Thurstone se Wet van Vergelykende Beoordeling wat in baie noue verband staan met die metode van gepaarde vergelyking, is dit nodig vir die proefpersoon om 'n keuse vir elke stimulipaar te maak deur aan te dui dat die een stimulus verkiesliker is as die ander stimulus (1927, pp.273 en 276). Selfs waar die twee stimuli psigologies baie naby mekaar is, so naby aan mekaar dat dit vir die proefpersoon as gelyk sou voorkom, moet hy nogtans 'n keuse maak - selfs al sou dit 'n raaiskoot eerder as 'n beoordeling wees (Saffir, 1937, p.182). Uit bogenoemde blyk dit baie duidelik dat die metode van gepaarde vergelyking die proefpersoon dwing om 'n keuse tussen stimulipare te maak (Gulliksen, 1946, p.205; Bartlett, Quay en Wrightsman, 1960, p.701; Kerlinger, 1964, p.498).

TABEL 1 THE METHOD OF PAIRED COMPARISON

		STIMULUS OBJECT					
STIMULUS OBJECT		A	B	C	D	E	F
	A		AB	AC	AD	AE	AF
	B	BA		BC	BD	BE	BF
	C	CA	CB		CD	CE	CF
	D	DA	DB	DC		DE	DF
	E	EA	EB	EC	ED		EF
	F	FA	FB	FC	FD	FE	

Gulliksen, 1946, p.204 en Zimny, 1961, p.156.

Ten einde die metode van gepaarde vergelyking op 'n begryplicher en duideliker wyse te illustreer, sal daar van Thurstone se studie oor nasionaliteits- en rassevoorkeur as voorbeeld gebruik gemaak word (1928, pp.405-425).

Die eerste stap in enige eksperimentele studie is om proefpersone in die hande te kry. Thurstone het van 239 studente gebruik gemaak om sy eksperiment uit te voer. Sy stellings het uit 21 nasionaliteite of rasse, soos Amerikaners, Engelse, Duitsers en Negers bestaan. Hierdie rasse is eers in pare gerangskik sodat elkeen van die 21 nasionaliteite of rasse vergelyk kon word met elke ander nasionaliteit of ras. Die opdrag aan die proefpersone was om hierdie stellings, wat in pare aan hulle voorgelê is, met mekaar te vergelyk. Dit het natuurlik $n(n - 1)/2 = 210$ beoordelings van elke proefpersoon vereis (Thurstone, 1928, p.406).

Die tweede stap was om die skaalafstande of skaalwaardes tussen stimulipare te bepaal. Om die skaalafstande te bereken, het Thurstone gebruik gemaak van die eenvoudigste vorm van die Wet van Vergelykende Beoordeling, naamlik Geval 5. Bykomstig by die veronderstellings wat deur die ander gevalle gemaak is, veronderstel hierdie vorm dat die standaardafwykings (discriminal dispersions) vir al die stimuli wat gebruik word, gelyk is. Die statistiese vorm van Geval 5 word as volg uiteengesit:

$$S_1 - S_2 = x_{12} \sqrt{2\sigma}$$

waar S_1 en S_2 = die skaalwaardes van die stimuli 1 en 2
respektiewelik

x_{12} = sigmawaarde wat ooreenstem met die proporsie van beoordelings wat waargeneem is, "stimulus 1 is groter as stimulus 2", ensovoorts.

σ = die stimulusverspreiding, wat veronderstel is om gelyk te wees vir al die stimuli.

Soos reeds gemeld, is bogenoemde vergelyking in sy eenvoudigste vorm, naamlik Geval 5, soos deur Thurstone geformuleer (1927, pp.281-282). Die rede hiervoor is dat bogenoemde vergelyking die veronderstelling behels dat alle stimulusverspreidings gelyk is (Saffir, 1937, p.185). Deur 'n aantal veronderstellings soos in Thurstone se manuskrip uiteengesit, is dit moontlik, volgens bogenoemde vergelyking, om die Wet van Gelyke Beoordeling toe te pas op situasies waarin 'n groep proefpersone, in stede van 'n enkele proefpersoon, gebruik kan word vir 'n eksperiment. In hierdie geval maak elke proefpersoon van die groep slegs een diskriminerende beoordeling vir elke moontlike stimulipaar in die stimulusreeks, volgens die metode van gepaarde vergelyking (Thurstone, 1928, p.405).

Volgens bogenoemde vergelyking is die proporsies tussen die nasionaliteite bereken. Hierdie proporsies kan direk van die tabel wat Thurstone opgestel het, afgelees word. Byvoorbeeld, daar is gevind dat van die hele groep studente 89,8% verkies het om eerder met die Amerikaner te assosieer as met die Engelsman en dat 38,0% verkies het om eerder met die Sjinees te assosieer as met die Japanner, 37,2% het verkies om met die Rus te assosieer eerder as met die Italianer (Thurstone, 1928, p.407).

Die derde stap was om die rangorde van die 21 nasionaliteite vas te stel. Dit is verkry deur 'n eenvoudige opsomming van die proporsies. Hierdie opsommings word aan die voet van die tabel wat Thurstone opgestel het, gegee. Die laaste ry gee die absolute rangordes. Die rangordes was (1) Amerikaner, (2) Engelsman

(3) Skot, ensovoorts (Thurstone, 1928, pp.408 en 409).

Die vierde stap was om 'n tabel van ooreenstemmende sigmawaardes voor te berei. Die verskil tussen die sigmawaardes van die twee stellings is bereken. Die skaalafstande tussen die sigmawaardes van die aangrensende stellings is verkry deur die gemiddelde van die sigmaverskille te bepaal (Thurstone, 1928, pp.406-413).

Die vyfde stap was om die skaalwaardes van een van hierdie nasionaliteite as 'n beginpunt te kies. Thurstone het die Amerikaner as beginpunt gekies. Na die voltooiing hiervan het die eerste helfte van die skaal uit sewe nasionaliteite of rasse, naamlik die Amerikaners, Engelse, Skotte, Iere, Franse, Duitsers en Swede bestaan. Die tweede helfte van die skaal was die oorblywende 14 nasionaliteite wat begin het by die Suid-Amerikaners en geëindig het by die Negers (Droba, 1931, pp.420-421).

As daar gelet word op Droba (1931) en Thurstone (1928) se manuskripte, dan blyk dit 'n vereiste te wees om hierdie vyf stappe te volg as daar gebruik gemaak word van die metode van gepaarde vergelyking.

Thurstone se eintlike oogmerk met hierdie studie was om aan te toon dat die psigofisiese formules, wat eers opgestel was om fisiese stimuli diskriminerend te beoordeel, ook gebruik kon word om sosiale waardes diskriminerend te beoordeel, selfs waar hierdie waardes, naamlik die nasionaliteitsvoorkeur, deurtrek was van rassevooroordeel, ensovoorts. Thurstone se Wet van

van Vergelykende Beoordeling is toe in sy eenvoudigste vorm, naamlik Geval 5, gebruik om hierdie nasionaliteitsvoorkeur eksperimenteel te toets. Die metode van gepaarde vergelyking is slegs as 'n eksperimentele prosedure gebruik (Thurstone, 1927, p.384).

Die metode van gepaarde vergelyking sal nou vervolgens aan die vereistes van 'n doeltreffende houdingskaal gemeet word.

4.5.1 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.5.1.1 SKAALWAARDES

Die metode van gepaarde vergelyking voldoen aan hierdie vereiste, d.w.s. die stellings wat in hierdie metode gebruik word, vorm 'n liniêre psigologiese kontinuum. Om 'n liniêre kontinuum te vorm, het Saffir die metode van gepaarde vergelyking met twee ander metodes, naamlik die rangordemetode en die metode van suksessiewe intervalle (Successive Intervals), wat 'n meer algemene vorm van die metode van gelykverspreide intervalle is, vergelyk. In baie van die grafieke wat hy opgestel het, het baie min verspreiding van punte voorgekom. In die ander grafieke is daar gevind dat die punte ietwat verspreid was, maar hy sê dat in die geheel gesien, die verhouding duidelik liniêr was, wat egter die teendeel van Hevner se stelling bewys het* (Saffir, 1937, pp.190-198). Dit kom dus hierop neer dat as 'n houdingskaal liniêr is, die posisie van stellings op so 'n skaal ook in ag geneem sal word.

* cf. pp.146-147

Volgens die artikels van Thurstone (1927, 1928 en 1931) blyk dit dat hierdie metode ook aan die vereiste van gelyke eenhede voldoen. Daar kan met redelike sekerheid aanvaar word dat die afstande tussen eenhede 2 en 3 dieselfde sal wees as byvoorbeeld tussen eenhede 9 en 10 of 11 en 12.

Hierdie metode voldoen nie aan die vereiste van 'n neutrale punt nie. In 'n studie van Thurstone, waar hy die Amerikaners as 'n beginpunt geneem het om die skaalwaardes van die ander nasionaliteite te bereken, kan sodanige beginpunt nie as 'n neutrale punt beskou word nie. So kan byvoorbeeld ook die Russe as beginpunt geneem word om die skaalwaardes van ander nasionaliteite te bereken. Psigometrie was tot dusver baie onsuksesvol om 'n nulpunt vir hierdie metode te bepaal (Thurstone, 1928, pp.405-425; Droba, 1932, p.315; Crano en Brewer, 1973, p.227).

4.5.1.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Hierdie metode voldoen nie aan hierdie vereiste nie. Nêrens word daar gepraat van beoordelaars wat help om die stellings volgens hierdie metode te sorteer nie. Dit is heeltemal waar dat die metode van gepaarde vergelyking die proefpersoon dwing om 'n keuse te maak tussen die twee stellings van elke paar, maar daar is geen kriterium wat kan aantoon dat die proefpersoon (beoordelaar) se houding enigsins 'n invloed het op die stellings nie. Sover vasgestel kon word, is dit die navorser wat die stellings in gepaarde vergelykings rangskik. 'n Navorser wat op hierdie wyse die woorde of sinne as stellings rangskik, se houding kan geen=

sins 'n invloed op die stellings hê nie, want hy moet die stellings volgens die metode van gepaarde vergelyking rangskik.*

4.5.1.3 EENDIMENSIONALITEIT

Hierdie metode voldoen aan hierdie vereiste. Dit kom daarop neer dat hierdie metode 'n eendimensionale houdingskaal kan wees, m.a.w. dit meet een veranderlike, soos nasionaliteite, of misdaad, in Thurstone se studies hieroor.

4.5.1.4 BETROUBAARHEID

Bartlett, Heerman en Rettig het in 'n ondersoek gevind dat hierdie metode meer betroubaar is as die ander metodes wat hulle gebruik het (1966, pp.346-348). Hulle het ses tegnieke om houdingskale saam te stel met mekaar vergelyk. Hierdie tegnieke was onder andere die metode van gepaarde vergelyking, metode van gelykverspreide intervale en Likert se tegnieke. Eggan se studie oor nasionaliteite toon egter baie hoë betroubaarheid van 0,97 en 0,99. Daar word geensins melding gemaak watter metode die navorsers gebruik het om die betroubaarheid van hulle skale te bepaal nie (Droba, 1931, p.421; Ferguson, 1934, pp.10-11).

4.5.1.5 GELDIGHEID

Soos reeds gemeld, as 'n houdingskaal betroubaar is, dan kan daar volgens Shaw en Wright (1967, p.564) vanselfsprekend aanvaar word dat 'n houdingskaal ook geldig behoort te wees. Nêrens maak Thurstone in sy artikels melding daarvan dat sy houdingskale

*cf. pp.117-118

volgens die metode van gepaarde vergelyking geldig is nie. Blykbaar het hy en van die destydse navorsers aanvaar dat as 'n houdingskaal betroubaar is, dit ook geldig behoort te wees. Wherry bevraagteken egter die geldigheid van skattingskale. Hy sê onder meer: "Reliability of a rating scale tells us very little about its value, since the apparent reliability may be due to bias rather than true score" (Bartlett, et al, 1960, p. 703). In die jongste bronne wat geraadpleeg is, is daar geen aanduiding dat hierdie punt opgelos is nie.

Opsommend kan daar verklaar word dat daar eers empiriese bewyse gelewer moet word voordat hierdie metode as geldig verklaar kan word. As die bewyse bevredigend is, kan daar met vertroue aanvaar word dat hierdie metode sal meet wat dit veronderstel is om te meet.

4.5.2 VERDERE EVALUERING

Verdere voor- en nadele van die metode van gepaarde vergelyking sal nou ook vervolgens bespreek word.

Hierdie metode kan nie gebruik word om individuele houdings te meet nie. Dit is onmoontlik om individuele tellings te verkry omdat die berekening van die skaalwaardes afhanklik is van 'n kombinasie van puntetoekennings van 'n aantal individue. Nog minder kan die posisie van 'n groep individue op 'n houdingskaal van hierdie aard bepaal word deur 'n enkele telling. Die verspreiding van die skaalwaardes op sigself op die skaal is die

enigste prentjie van die houding van 'n groep (Droba, 1932, p.315).

'n Tweede nadeel is dat as die stimuli minder as 10 is, die metode van gepaarde vergelyking 'n aanvaarbare metode is, maar sodra die proefpersoon meer as 10 stimuli in pare moet vergelyk, word sy taak vermoeiend (Crano en Brewer, 1973, p.226). Byvoorbeeld, as $n = 20$ stimuli, dan sal daar $n(n - 1)/2 = 190$ vergelykings wees wat dan deur 'n hipotetiese proefpersoon gemaak moet word. Die gevolg hiervan is dat die proefpersoon moeg en verveeld sal raak en die resultate wat dan van so 'n beoordeling verkry word, die houdingskaal onbetroubaar en ongeldig sal maak (Thurstone, 1931, p.188).

'n Derde nadeel is die geweldige statistiese verwerking verbonde aan hierdie metode om die skaalwaardes en ander berekenings vir elke stelling te bepaal, veral as daar meer as 10 stellings is (Thurstone en Chave, 1966, p.20). Selfs al sou die hedendaagse rekenaars die navorsers se taak verlig, sal daar nogtans baie statistiese verwerkings vir die navorser wees.

As psigometriese of psigofisiese metode is die metode van gepaarde vergelyking 'n baie bevredigende metode. Dit kan gebruik word om die skaalwaardes van stimuli te bepaal. Veranderlikes kan ook direk gemeet word. Baie inligting kan uit die beperkte materiaal voor hande verkry word. Baie belangrik is die feit dat hierdie metode die proefpersoon, soos reeds genoem, dwing om

tussen twee stellings te kies.

Met die oogmerk om die houdings van twee of meer groepe te vergelyk, is hierdie metode 'n nuttige instrument. Die korrelasie kan bereken word tussen die skaalwaardes wat verkry is van verskillende groepe. As die korrelasie hoog is, dan beteken dit dat die twee groepe baie nou ooreenstem met betrekking tot die objek van die houdings. As die korrelasie laag is, beteken dit dat daar slegs 'n geringe ooreenstemming is tussen die twee groepe, en dat die houdings van die twee groepe teenoor die geskilpunt onder bespreking verskil (Droba, 1932, p.315).

Volgens hierdie metode is dit ook moontlik om die afstande tussen stellings, soos byvoorbeeld oor nasionaliteite, te verkry en dit dan te gebruik as 'n aanduidingsgraad van gunstigheid of ongunstigheid van een nasionaliteit teenoor 'n ander nasionaliteit. Enige nasionaliteit kan as beginpunt gebruik word waarvolgens die skaalwaardes van die ander nasionaliteite bereken moet word. Dit sal natuurlik afhang van die nasionaliteit van die proefpersoon wat gebruik word. As dit Amerikaners is, dan moet die Amerikaners as beginpunt gekies word en die skaalafstande of -waardes kan dan vervolgens bereken word. As die proefpersone Russe is, dan sal die Russiese nasionaliteit gebruik word as beginpunt. Al die ander nasionaliteite sal dan geplaas word in verhouding met die Russe of Amerikaners (Droba, 1932, p.315).

'n Verdere voordeel is dat hierdie metode eenvoudig en ekonomies

is, want daar word slegs met twee alternatiewe gewerk (Kerlinger, 1964, p.497). Hierdie metode kan eenvoudig en ekonomies wees, mits die stellings wat die skaal uitmaak, om redes reeds aangedui,* nie meer as 10 is nie.

Daar is nog heelwat tegniese en psigologiese probleme in verband met hierdie metode wat opgelos moet word. Sekere stellings is byvoorbeeld van 'n komplekse aard. Aan die anderkant weer is daar proefpersone wat hulle kan verset teen moeilike stellings (Kerlinger, 1964, p.499).

4.6 METODE VAN GELYKVERSPREIDE INTERVALLE VAN THURSTONE

Die metode van gelykverspreide intervalle is seker een van die gewildste metodes om houdingskaal saam te stel. Die houdingskaal van MacCrone, wat vir hierdie studie gebruik word, naamlik 'n houdingskaal van Blanke studente teenoor die Bantoes van Suid-Afrika, is volgens hierdie metode saamgestel.** Om hierdie rede word hierdie metode dus meer volledig as die ander metodes bespreek.

Ten einde Thurstone se tegniek, naamlik die van gelykverspreide intervalle, behoorlik te kan verstaan, mag dit hier paslik wees om kortliks die agtergrond van hierdie metode se groei en ontwikkeling te skets.

Die metode van gelykverspreide intervalle is 'n suiwer psigofitiese metode (Thurstone en Chave, 1966, p.1). Hierdie metode

* cf.p.126

** cf.pp.193-212

word ook die metode van gelykgewaarwordingsafstand (the method of equal sense distance) of die metode van gelykgewaarwordingsverskille (the method of equal sense differences) genoem (English en English, 1958, p.184; Woodworth en Schlossberg, 1958, p.246). Hierdie metode is oorspronklik deur Delboeuf, Müller en Titchner ontwikkel om diskriminerende magte, met spesiale verwyssing na sensoriese stimuli, te meet (Ferguson, 1939, p.666; Woodworth en Schlossberg, 1958, p.246).

Die psigofisiese eksperimente waarmee hierdie wetenskaplikes hulle besig gehou het, is toegewy aan die meting van proefpersone se vermoë om te onderskei tussen kleure wat effens in helderheid verskil, of tussen lyne wat effens in lengte verskil, of effens verskillende gewigte wat 'n proefpersoon oplik (Thurstone en Chave, 1966, pp.1-2). Dit kom egter daarop neer dat hierdie wetenskaplike probeer vasstel het wat die verwantskap was tussen die psigiese en fisiese wêreld (Stevens, 1951, p.30; Dawes, 1972, p.4). Dit is na aanleiding van eksperimente van hierdie aard dat Fechner en Weber se Wette geformuleer is (Thurstone en Chave, 1966, p.1).

Plateau, 'n Belgiese fisikus, was die eerste wetenskaplike wat in die 1850's van hierdie metode gebruik gemaak het. Hierdie metode is moontlik deur Boas, 'n Duitse skrywer, ook in die omgewing van 1850, aan die hand gegee (Woodworth en Schlossberg, 1958, p.246). Sedertdien is dit deur verskeie Europese en Amerikaanse psigofisici gebruik vir die oplossing van psigofisiese probleme (Droba, 1932, p.316). Cattell blyk die eerste navorser te wees wat die

psigofisiese metodes na sosiale stimuli uitgebrei het. In hierdie verband het hy pionierswerk gedoen. Toe hy die gebruik van die psigofisiese metodes na sosiale stimuli uitgebrei het, het hy in werklikheid 'n psigologiese skaal met gelykverspreide intervalle saamgestel (Thurstone en Chave, 1966, p.2).

Aan die begin van hierdie eeu was daar tekens te bespeur dat die psigofisici mekaar nie op wetenskaplike vlak kon vind nie. Dikwels was daar botsings en wrywings oor die begrippe, terme en teorieë. Daar was ook nie noue wisselwerking en samewerking onder die psigofisici nie (Stevens, 1951, p.30). Die gevolg hiervan was dat daar met verloop van tyd 'n besondere verwydering ontstaan het tussen twee groepe wetenskaplikes wat hoofsaaklik belanggestel het in sielkundige meting. Die een groep, die psigofisici, het hulle besig gehou met die tradisionele psigofisika. Die ander groep het hulle weer besig gehou met die samestelling van opvoedkundige skale, met min of geen belangstelling in die psigofisiese metodes nie (Thurstone en Chave, 1966, p.3).

Reeds vanaf 1925 het Thurstone al in menings en houdings van persone begin belangstel. Gestimuleer deur Allport se pionierswerk in dié verband, het die gedagte seker by hom ontstaan dat die meting van houdings by wyse van objektiewe meetinstrumente gedoen kan word (Allport en Hartman, 1925, pp.750-760; Thurstone en Chave, 1966, p.19). In Januarie 1928, nadat hy baie navorsing op die gebied gedoen het, publiseer hy 'n artikel dat

houdings wel deur objektiewe meetinstrumente gemeet kan word (1928, pp.529-553). In dieselfde jaar het hy verskeie studente se houdings oor nasionaliteite gemeet. Hy het toe van die Wet van Vergelykende Beoordeling, waarvan die metode van gepaarde vergelyking een van die eksperimentele prosedures was, gebruik gemaak. Die metode van gepaarde vergelyking was egter 'n meer verfynde metode as wat Allport se meningsdiagramme was (Thurstone, 1928, pp.405-425).

'n Ideale metingseenheid van die Wet van Vergelykende Beoordeling is die metode van gepaarde vergelyking. Dit is ideaal in die sin dat dit 'n meer akkurate metode is om skaalwaardes van stellings vas te stel as al die ander metodes tot dusver bespreek (Thurstone en Chave, 1966, p.75). Hierdie metode is alreeds in die vorige afdeling bespreek en kan om praktiese eerder as logiese redes nie vir hierdie studie gebruik word nie. Soos reeds aangedui, kan die werkwyse van hierdie metode om twee reëls onaanneemlik wees. Eerstens kan dit vir die proefpersone vermoeiend en vervelend word as hulle baie stellings wat uit sinne bestaan, in pare moet vergelyk. Tweedens is daar baie statistiese verwerkings aan hierdie metode verbonde.* Dit is egter nog meer aanneemlik as om 'n paar honderd proefpersone te vra om, byvoorbeeld 4 000 stellings te lees (Thurstone en Chave, 1966, p.20).

Wanneer die stimuli makliker en vinniger beoordeel word as met

*cf. p.126

die vergelyking van twee stellings (sinne), kan die Wet van Vergelykende Beoordeling geredelik gebruik word. Wanneer die stimuli byvoorbeeld bestaan uit pare nasionaliteite, waar die proefpersone slegs gevra word om die een te onderstreep waarmee hy oor die algemeen sou verkies om te assosieer, is die procedure nie so vermoeiend nie.* Die gewone psigofisiese probleem behels nie so baie stimuli in elke reeks nie en die aantal beoordelings word dus tot 'n meer redelike grootte verminder. As die stimulareeks nie so groot is nie, word die statistiese werk ook verminder na proporsies wat makliker hanteer kan word (Thurstone en Chave, 1966, pp.20-21).

'n Tweede prosedure vir die Wet van Vergelykende Beoordeling is om die proefpersoon te vra om al die stellings in 'n reeks in rangorde te plaas. As die psigofisiese reeks klein is, sê byvoorbeeld van 15 tot 20, of selfs 40, is dit nie so 'n afskrikwekkende taak om die stimuli in rangorde te rangskik nie. As die stimulareeks byvoorbeeld uit 100 stellings of meer sou bestaan, waarvan die proefpersoon die meeste elke keer moet lees om hulle in rangorde te plaas, word dit 'n bykans onhanteerbare taak. Daar is verder ook baie statistiese verwerkings aan verbonde om die proporsies $p_a > b$ vir elke moontlike stimuluspaar af te lei uit die absolute rangorde data (Thurstone en Chave, 1966, p.21).

Met die oog op hierdie praktiese probleme om met die Wet van Vergelykende Beoordeling se twee prosedures houdingskale saam

*cf. p.126

te stel, het Thurstone dit gerade geag om 'n ander psigofisiese metode te gebruik vir die samestelling van 'n houdingskaal. In hierdie geval is hy noodgedwonge gelei om op Cattell se werke voort te bou en 'n meer verfynde tegniek van sy eie te ontwerp, waardeur houdings oor enige onderwerp of instansie gemeet kon word, in plaas van deur die bogenoemde twee prosedures van die Wet van Vergelykende Beoordeling. Thurstone het dus besluit op die metode van gelykverspreide intervalle, 'n metode wat, soos reeds aangedui, lankal reeds gebruik is in die psigofisiese navorsing (Thurstone en Chave, 1966, p.21). Sodoende is die Thurstone-tegniek gebore en daarom kan die metode van gelykverspreide intervalle tereg die Thurstone-tegniek genoem word (Goode en Hatt, 1951, p.262).

Chave, in samewerking met Thurstone en ook deur laasgenoemde gestimuleer, is die eerste navorser wat van Thurstone se tegniek gebruik gemaak het en wel om houdings oor die kerk te meet (Chave, 1928, p.364; Ferguson, 1934, p.11). Daarna het Droba hierdie metode gebruik om houdings teenoor oorlog te meet. Na hierdie twee se studies het ten minste 22 ander navorsers van hierdie metode gebruik gemaak (Droba, 1932, p.316). Volgens hierdie metode kan houdingskale ook teenoor enige ander objek saamgestel word. Thurstone en Chave het volgens hierdie metode verskeie houdingskale, soos byvoorbeeld die houdingskale teenoor doodstraf, evolusie, geboortebeperking en Chinese saamgestel (Krech, Crutchfield en Ballachey, 1962, p.150).

4.6.1 DIE EKSPERIMENTELE TOEPASSING VAN DIE METODE

Vervolgens sal die eksperimentele toepassing van die metode van gelykverspreide intervalle om 'n houdingskaal saam te stel soos deur Thurstone en Chave, voorgestel, in besonderhede bespreek word.

4.6.1.1 DIE VERSAMELING VAN STELLINGS VIR DIE SKAAL

Die navorser se eerste taak is om soveel stellings as wat moontlik is, te versamel. Hy kan dit doen deur verskeie persone te vra om hul menings oor 'n onderwerp, byvoorbeeld die kerk, neer te skrywe. Hy kan ook kort stellings probeer vind in enige literatuur wat handel oor die betrokke onderwerp. Verder kan hy die stellings selfs formuleer.

Hierdie stellings moet aan sekere vereistes voldoen. Hulle is kortliks:

- (a) Hulle moet wissel van baie ongunstig tot baie gunstig oor die betrokke onderwerp of instansie.
- (b) Daar moet egter ook, soos Thurstone dit stel, neutrale stellings wees, want, sê hy: "If a random compilation of statements of opinion should fail to produce neutral statements, there is some danger that the scale will break in two parts" (1966, p.22).
- (c) Hierdie aantal stellings oor houdings moet baie goed verspreid wees oor die psigologiese kontinuum. Dit moet gedoen word "in order to insure that there will be overlapping in the rank orders of different readers throughout the scale" (Thurstone en Chave, 1966, p.22).

- (d) Die stellings moet, sover moontlik, die huidige houding van die proefpersone weerspieël, eerder as sy houding in die verlede.
- (e) Stellings moet enkelvoudig gestel word, anders kan dit verwarrend wees. Daar moet, met ander woorde, nie meer as een gedagte in 'n stelling wees nie, want dit kan lei tot dubbelsinnigheid.
- (f) Stellings wat net deur 'n beperkte groep proefpersone gemerk sal word, moet vermy word.
- (g) 'n Stelling moet verkieslik nie deur proefpersone aan albei pole van die kontinuum gemerk word nie.
- (h) Die stellings moet sover moontlik nie verwante of verwarrende begrippe bevat nie.
- (i) Slordige taalgebruik ("slang") moet sover moontlik vermy word, tensy dit 'n begrip meer presies kan uitdruk as wat 'n omskrywing dit sou doen (Thurstone en Chave, 1966, pp.22-23 en pp.56-58).

Om terug te keer tot die aantal stellings wat benodig word. Thurstone en Chave het 'n aantal stellings versamel en uit hierdie versameling het hulle 130 gebruik vir verdere eksperimentele doeleindes. Nadat die skaalwaardes en dubbelsinnigheid vir elke stelling bepaal is, is 45 stellings gekies waar dubbelsinnigheid die minste voorgekom het en wat in gelyke mate op die basislyn van die houdingskontinuum gespasieer is (Droba, 1931, p.422). Hierdie 45 stellings het Thurstone en Chave se finale houdingskaal uitgemaak (Chave, 1928, p.369).

Ander navorsers, soos Ferguson het, volgens Seele, van soveel as 600 stellings gebruik gemaak (Schoeman, 1972, p.22). Heelwat later het Ferguson tot die gevolgtrekking gekom dat so baie stellings onnodig is, maar hy sê nie hoeveel genoeg is nie (Ferguson, 1941, p.51). Volgens Schoeman blyk daar dus heelwat meningsverskil te wees oor die nodige aantal stellings (1972, p.21).

Dit blyk uit bostaande paragraaf dat navorsers nie gebind word aan die aantal stellings wat hulle moet versamel nie. Daar moet egter genoeg stellings wees sodat, soos Thurstone dit stel, "the whole range of attitudes must be fairly well covered, as far as one can tell by preliminary inspection, in order to insure that there will be overlapping in the rank orders of different readers throughout the scale" (1966, p.22).

4.6.1.2 DIE SORTERINGSPROSEDURE

Vervolgens word die stellings wat deur die navorsers geformuleer is, aan 'n groep beoordelaars gegee sodat hulle dit kan evalueer. Thurstone en Chave het 300 beoordelaars vir hulle ondersoek gebruik (1966, p.32). Ferguson is egter van mening dat so 'n groot aantal beoordelaars onnodig is en dat 'n klein aantal beoordelaars voldoende is om betroubare resultate te gee.* In hierdie verband sê Ferguson: "On the other hand, results secured by Leuenberger, Uhrbrock and myself, using the method of equal appearing intervals, show that the scale values based upon the responses of 50, or even as few as 25 persons, correlate near unity with those based

*cf.p.105

on the responses of three or four hundred persons. Consequently, both because of consistency of results and because of the fact that fewer persons are required to give that consistency, the equal appearing interval method, with respect to this particular point, is vastly superior to other methods" (1939, pp.667-668). Nettler en Golding het van 50 beoordelaars gebruik gemaak (1946, p.34) terwyl Dudycha 123 beoordelaars gebruik het (1941, p.66) toe hulle Thurstone se tegniek gebruik het in die samestelling van hulle houdingskale.

Aan elke beoordelaar word 'n aantal stellings, wat op klein strokies papier of karton geskrywe is, gegee. Daar word ook aan hierdie beoordelaars 11 strokies papier of karton, met die letter A tot K daarop, gegee. In hul navorsing van die houdings oor die kerk het Thurstone en Chave die volgende aanwysings aan die beoordelaars gegee: "On slip A put those statements which you believe express the highest appreciation of the value of the church. On slip F put those expressing a neutral position. On K put those statements which express the strongest depreciation of the church. On the rest of the slips arrange the statements in accordance with the degree of appreciation or depreciation expressed in them" (1966, p.31). Die beoordelaars moet dan volgens hierdie kategorieë die stellings nie volgens hulle eie houding evalueer nie, maar slegs besluit oor die gunstigheid of ongunstigheid van die stellings (Thurstone en Chave, 1966, p.30).

Dit is belangrik om nie elke kategorie te beskrywe nie, maar

slegs die neutrale en die twee eindkategorieë. In hierdie verband het Thurstone die volgende te sê: "If the eleven piles were defined by descriptive phrases such as is customary on rating scales of various kinds the fundamental characteristics of the ... measurement method would be destroyed" (1966, p.30). Die rede hiervoor is dat die intervalle tussen die agtereenvolgende kategorieë oënskynlik gelyke verskuiwings van menings, soos geëvalueer deur die beoordelaars, behoort te wees. Verder meen Thurstone dat as hierdie 11 kategorieë beskryf word, soos wat 'n mens byvoorbeeld in 'n grafiese skattingskaal vind, sou die intervalle afgebaken word deur beskrywende frases en sou daar geen waarborg wees dat die agtereenvolgende intervalle vir die beoordelaars gelyk voorkom nie. As die intervalle deur die navorser beskryf word, sal hulle arbitrêr wees en deur hom vasgestel word. Daarom is dit so belangrik dat die beoordelaars genoeg vryheid gegun behoort te word sodat hulle die stellings na willekeur in die 11 kategorieë kan plaas. Op hierdie wyse sal die intervalle in die houding van een kategorie na die volgende vir die beoordelaar gelyk voorkom (Thurstone en Chave, 1966, pp.30-31).

Die begin van so 'n houdingskontinuum kan arbitrêr wees. In hierdie verband sê Thurstone: "The origin is arbitrarily assigned. We could have placed the origin in the middle of the scale, but that would necessitate dealing with negative class-intervals and nothing statistically is gained thereby. We therefore assigned the origin to one end of the scale, the extreme pro-end" (1966, p.63).

Die onderstaande figuur is 'n diagram van 'n psigologiese houdingskontinuum met gelyke intervalle (Secord en Backman, 1964, p.101). In hierdie figuur is die kontinuum se beginpunt A en die eindpunt K; F is natuurlike die neutrale punt.

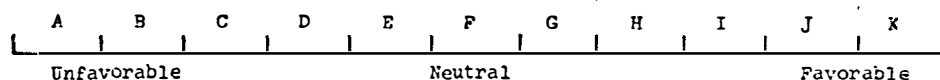

FIG. 3 'n Voorstelling van Thurstone se metode van gelykverspreide intervalle

Nadat die beoordelaars die stellings in bogenoemde kategorieë geklassifiseer het, is die resultate in die onderstaande tabel as volg getabuleer. Die tabel van 130 stellings wat Thurstone en Chave saamgestel het, word nie hier volledig weergegee nie, maar slegs 'n gedeelte daarvan.

TABEL 2 SUMMARY OF SORTING OF 130 STATEMENTS BY 300 PERSONS

STATEMENT	SCALE-VALUE	ACCUMULATIVE PROPORTIONS											
		Q	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
			0-1	1-2	2-3	3-4	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11
1	9.9	2.4	.00	.00	.00	.00	.00	.03	.17	.23	.33	.52	1.00
2	3.4	1.3	.02	.13	.35	.72	.93	.97	.98	.99	1.00	1.00	1.00
3	7.6	1.9	.00	.00	.01	.01	.01	.09	.33	.60	.84	.98	1.00
4	2.7	1.6	.06	.26	.60	.91	.98	.99	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
127	9.2	1.6	.00	.01	.01	.02	.02	.02	.05	.18	.44	.79	1.00
128	9.1	1.8	.00	.00	.00	.00	.01	.02	.01	.21	.46	.76	1.00
129	3.4	1.9	.04	.16	.39	.67	.88	.93	.98	.99	1.00	1.00	1.00
130	1.4	1.8	.38	.68	.87	.92	.97	.98	.99	1.00	1.00	1.00	1.00

Die eerste kolom van die tabel gee die kodenommers van die stellings. Hierdeur kan die stellings maklik geïdentifiseer word.

Die volgende twee kolomme bevat die skaalwaardes en die Q-waardes, wat 'n maatstaf van die dubbelsinnigheid van elke stelling is. Hierdie twee maatstawwe word later bespreek.* Die oorblywende kolomme gee die kumulatiewe frekwensie van elke stelling. Die uitleg van hierdie gedeelte van die tabel vir stelling Nr. 1, as voorbeeld, is as volg: Nie een van die 300 beoordelaars wat Thurstone en Chave gebruik het om die 130 stellings in 11 kategorieë te klassifiseer, het stelling Nr. 1 in die eerste vyf kategorieë, d.w.s. van A tot E, geplaas nie. Dit word aangedui deur die inskrywings van 0,00 in elk van die eerste vyf kolomme. In hierdie groep het 8% hierdie stelling in kategorie F geplaas, 17% het dit of in F of in G geplaas, 23% het dit in F, G of H geplaas, 33% het dit in kategorie I of links van hierdie kategorie geplaas, 52% het dit in J of links van hierdie kategorie geplaas, terwyl al die beoordelaars stelling Nr. 1 in kategorie K, of êrens links van hierdie kategorie geplaas het (Thurstone en Chave, 1966, pp. 32-35).

4.6.1.3 DIE KONSEKWENTHEID VAN DIE INDIVIDUELE BEOORDELAARS

In 'n eksperiment van hierdie aard, veral waar daar baie beoordelaars by betrokke is, is dit vir die navorser nie altyd moontlik om 'n oë oor elke beoordelaar se werk te hou nie. Daar kan dus verwag word dat sommige van hierdie beoordelaars hulle taak op 'n traak-my-nie-agtige wyse gaan aanpak. Dit is ook natuurlik moontlik dat sommige van die beoordelaars nie die aanwysings behoorlik gaan verstaan nie. Waarskynlik het bogenoemde faktore Thurstone en sy medewerkers gedwing om 'n kriterium op te stel

* cf. p.145

waardeur sommige van hierdie onbetroubare beoordelaars uitgewys kon word. Die rede hiervoor is ook duidelik: die werk om die data te tabuleer, is ontsaglik. As sulke onbetroubare beoordelaars van die begin af uitgeskakel word, dan sal die taak van die navorser baie vergemaklik word. Die kriterium wat Thurstone gebruik het, was om enige beoordelaar wat 30 of meer stellings in enige kategorie geplaas het, uit te skakel. Hierdie objektiewe kriterium kan baie van die onbetroubare beoordelaars uitskakel. Thurstone wil geensins te kenne gee dat hierdie kriterium onfeilbaar is nie, maar hy sê dat hierdie kriterium ongetwyfeld gehelp het om van hierdie tipe beoordelaars uit te skakel (1966, pp.32-35).

4.6.1.4 GRAFIESE VASSTELLING VAN DIE SKAALWAARDES

Die skaalwaardes van die stellings word grafies bepaal. Ten einde hierdie prosedure te illustreer, word twee stellings hier grafies voorgestel. Die kurwes in beide grafieke is kumulatiewe proporsiekurwes wat direk afgelees word van die kumulatiewe proporsietabel* (Thurstone en Chave, 1966, p.36). Verskeie waardes van een tot elf word deur die beoordelaars aan elke stelling toegesien. Hierdie waardes of resultate word opgeteken in 'n kumulatiewe proporsietabel. Na die resultate opgeteken is, is die volgende stap om die skaalwaardes vir elke stelling te bepaal. Dit word gedoen deur elke stelling se mediaanposisie te bepaal soos deur die beoordelaars se resultate verkry (Goode en Hatt, 1952, p.266).

* cf.p.139.

Die toekenning van die puntetellings word, soos reeds gesê, by wyse van die twee grafieke, figure 4 en 5, as voorbeelde geïllustreer. In figuur 4* wat die volgende stelling verteenwoordig, "I believe the church is absolutely needed to overcome the tendency to individualism and selfishness. It practices the golden rule fairly well," kan opgemerk word dat feitlik 100% van die beoordelaars gedink het dat hierdie stelling in die eerste vyf kategorieë, of te wel die "gunstige teenoor die kerkkant" van die houdingskaal behoort te wees. Die mediaan kan grafies bepaal word deur die waarde op die X-as te vind, waar die kurwe die Y-as se 50% vlak kruis. In hierdie geval is dit die waarde 1,8 wat die skaalwaarde van bogenoemde stelling aandui (Thurstone en Chave, 1966, pp.36-37).

Die skaalwaarde word op die grafiek deur 'n klein pyltjie aangedui. Aan weerskante van die pyltjie is klein vertikale lyntjies. Hierdie vertikale lyntjies dui die kwartielwaardes van die stellings aan. By die kurwe aan die linkerkant van figuur 4 is, soos opgemerk kan word, $Q_1 = 1,3$ en $Q_2 = 2,6$. Die afstand tussen hierdie twee waardes noem Thurstone die Q-waarde, met ander woorde, dit is 'n maatstaf van verskil by die plasing van die betrokke stelling vir die verskeie kategorieë van die houdingskaal. In hierdie geval is die Q-waarde = 1,3. Hoe kleiner hierdie waarde, hoe meer bevredigend is die stelling vir die beoordelaars, m.a.w. dit is 'n afwykingsmaatstaf (measure of deviation). Aan die anderkant, hoe groter die afwyking of verspreiding, hoe minder waarborg is daar dat die mediaan of skaalwaarde op sigself

*cf. p.143

n bruikbare syfer sal wees (Goode en Hatt, 1952, p.266 en p.267).

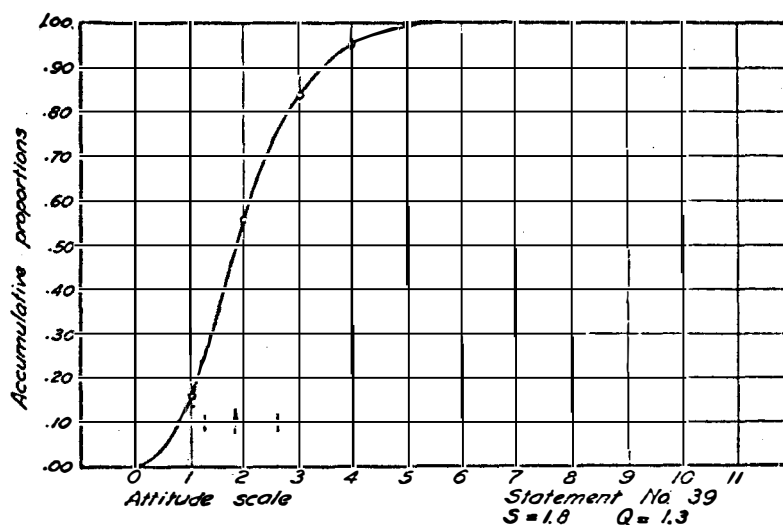

Fig. 4 Beoordeling van die stelling: "I believe the church is absolutely needed to overcome the tendency to individualism and selfishness. It practices the golden rule fairly well."

Stelling nr.8, figuur 5* verteenwoordig n ander patroon. Dit lees as volg: "I believe the church has a good influence on the lower and uneducated classes, but has no value for the upper classes." Volgens figuur 5 is die skaalwaarde 6,7 en Q-waarde 3,6. Soos opgemerk kan word, is die stellingverspreiding n min of meer reghoekige verspreiding oor 8 klasse of intervale. Hierdie is n samegestelde stelling (double barreled statement). Daar is in die verlede gevind dat stellings van hierdie aard meer dubbelsinnig is as wat andersins die geval is. Sulke stellings word gevolglik uitgelaat in die finale skaal op grond van

*cf. p.144

die objektiewe dubbelsinnigheidsmeting, soos wat direk in die Q-waarde aangedui word (Thurstone en Chave, 1966, p.39).

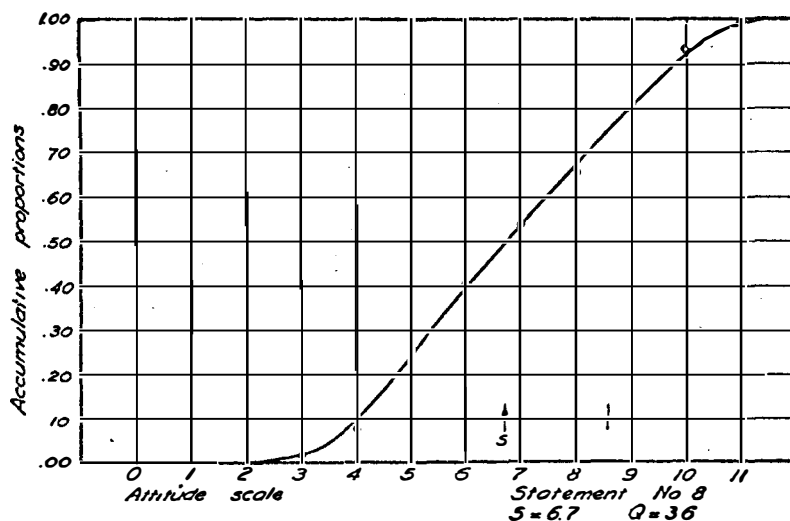

Fig. 5 Beoordeling van die stelling: "I believe the church has a good influence on the lower and uneducated classes, but has no value for the upper classes."

Uit die voorafgaande bespreking kan gesien word dat die skaalwaardes van die stellings oor 'n verspreidingsgebied van sero tot elf lê. Een interval op die skaal sluit dus al die waardes in tussen een heelgetal en die aangrensende heelgetal. Byvoorbeeld, 'n sekere interval kan al die waardes tussen 1 en 2 of tussen 3 en 4 insluit. In die samestelling van die finale skaal word verskeie stellings gekies, wat dan elke interval verteenwoordig. Dit is duidelik dat 'n skaal van 11 stellings, een vir elke interval, nie van soveel waarde sou wees as die een wat verskeie stellings vir elke interval insluit nie. Dit kom dus daarop neer dat die skaal op die basis van 11 gelykverspreide intervale saamgestel word (Ferguson, 1935, p.475).

4.6.1.5 'n OBJEKTIEWE KRITERIUM VAN TWYFELAGTIGHEID

Hierdie kriterium het te doen met die verspreiding van 'n stelling oor die subjektiewe skaal van gelykverspreide intervale. As 'n aantal beoordelaars 'n stelling oor die hele houdingskontinuum plaas, dan is dit duidelik dat die betrokke stelling verskillend geïnterpreteer word. Die Q-waarde van hierdie stelling sal dus groot wees, soos aangedui in figuur 5^{*}. So 'n stelling sal volgens hierdie kriterium as twyfelagtig beoordeel word. Dit is dus duidelik dat 'n stelling met 'n hoë Q-waarde uitgeskael behoort te word (Thurstone en Chave, 1966, p.46).

4.6.1.6 'n OBJEKTIEWE KRITERIUM VAN ONTOEPASLIKHEID

Hierdie kriterium het te doen met die verslag van die aantal stemme vir die onderskeie stellings. 'n Lys stellings word aan elke beoordelaar gegee met die versoek dat hy die stellings waarmee hy saamstem, sal endosseer en die waarmee hy nie saamstem nie, sal uitlaat. Op hierdie wyse kan die gekose stellings se interne konsekwentheid (internal consistancy) bestudeer word. As daar baie inkonsekwentheid is, kan dit volgens Thurstone toegeskryf word aan agtelosigheid aan die kant van die beoordelaars. Daar kan natuurlik ook sekere gebreke in die stellings self wees (Thurstone en Chave, 1966, p.46).

Die metode van gelykverspreide intervale sal nou aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal bespreek word.

^{*}cf. p.144

4.6.2 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.6.2.1 SKAALWAARDES

Volgens die bronne wat geraadpleeg is, voldoen Thurstone se metode aan hierdie vereiste (Droba, 1931, pp.97-106; Smith, 1932, pp.429-437; MacCrone, 1937, pp.170-171 en p.175; Nettler en Golding, 1946, pp.34-36). As hierdie bronne se stellings bestudeer word, kan daar eerstens tot die gevolgtrekking gekom word dat die posisie van 'n stelling nie die posisie van die aangrensende stellings sal beïnvloed nie.

In 'n empiriese studie van Hevner het sy drie psigofisiese metodes, naamlik die metode van gelykverspreide intervalle, die metode van gepaarde vergelykings en die rangordemetode vergelyk. Haar resultate het getoon dat daar 'n liniêre verwantskap was tussen die skaalwaardes wat verkry is van die metode van gepaarde vergelyking en die rangordemetode, maar het 'n kromlynige verwantskap tussen die skaalwaardes van die metode van gelykverspreide intervalle en van die skaalwaardes van bogenoemde twee metodes verkry (Fisher, Weiss en Davis, 1968, p.82). Dit kom dus daarop neer dat die sorteringsprosedure van Thurstone se metode volgens Hevner nie aan die verwagtinge voldoen het nie en dat Shaw en Wright rede gehad het om te glo dat hierdie doelwit nog nie bereik is nie (1967, p.22). Volgens Hevner is die "end-effect" van die metode van gelykverspreide intervalle onderworpe aan foute (Saffir, 1937, p.180). Die "end-effect" word later meer

breedvoerig bespreek.*

Ferguson het egter in sy studies ook die teendeel van Hevner se resultate bewys. Die skaalwaardes wat bereken is deur die metode van gelykverspreide intervalle en die metode van gepaarde vergelyking het korrelasies van 0,95 en meer getoon (Ferguson, 1934, pp.18-19 en p.36; 1939, p.666). Aan die anderkant het Saffir ook Hevner se studie gerepliseer, maar het die metode van gelykverspreide intervalle met die metode van suksessiewe intervalle vervang. Laasgenoemde metode is 'n meer algemene vorm van die metode van gelykverspreide intervalle. Saffir het deurgaans 'n liniêre verwantskap tussen bogenoemde metodes gevind. Saffir kom dus tot hierdie gevolgtrekking: "Choice of scaling methods becomes, then, a matter of practical convenience rather than of relative validity." (Saffir, 1937, p.179 en pp.181-198).**

Aan die hand van bogenoemde analise kan daar tot die gevolgtrekking gekom word dat Thurstone se houdingskale aan hierdie vereiste voldoen.

Tweedens voldoen Thurstone se tegniek aan die vereiste van gelyke eenhede, met ander woorde, die afstand tussen byvoorbeeld A en B op die houdingskontinuum is dieselfde as byvoorbeeld die afstand tussen J en K.*** Thurstone was dus bewus van hierdie feit as hy

* cf. pp.150-151

** cf. p.122

*** cf. p.139

sê: "The interpretation of the baseline distances is that the apparent differences between any two opinions will be equal to the apparent difference between any other two opinions which are spaced equally far apart on the scale" (1966, p.18)

'n Neiging wat dikwels by beoordelaars of proefpersone bestaan, is die "error of central tendency" (Kerlinger, 1964, p.517; Anastasi, 1968, p.421). Hierdie persone plaas stellings in die middelkategorie of neutrale sone van houdingskaal as hulle nie weet wat om met 'n stelling te maak nie. Thurstone het nietemin 'n poging aangewend om die neutrale sone te omskryf (Krech et al, 1962, p.156). Oor die neutrale punt skryf Thurstone as volg: "The base-line represents ideally the whole range of attitudes from those at one end who are most strongly in favour of the issue to those at the other end of the scale who are strongly against it. Somewhere between the two extremes on the scale line will be the neutral zone representing different attitudes on the issue in question" (1966, p.xi). Volgens Thurstone moet stellings wat in die middelkategorie van die skaal val, slegs een gedagte bevat, anders kan dit tot dubbelsinnigheid lei (1966, p.57).

In 'n studie van Edwards bevraagteken hy Thurstone se neutrale stellings. Volgens hom neig neutrale stellings om dubbelsinnig, ambivalent, onpartydig, feitelik te wees (1946, p.162). As die volgende stelling, geneem uit Droba se oorlogskaal, noukeurig bestudeer word, dan word een van bogenoemde interpretasies, naamlik dubbelsinnigheid, duidelik in die stelling weerspieël: "Verpligte militêre opleiding in alle lande behoort ingekort te

word, maar nie uitgeskakel te word nie." As 'n proefpersoon met hierdie stelling sou saamstem, dan is dit vir die navorser moeilik om te bepaal of hy saamstem met die "inkort" aspek van bogenoemde stelling of met die "nie uitskakel nie" aspek. 'n Persoon wat sterk gekant is teen militêre opleiding sal verskil of sterk verskil met die "nie uitskakel nie" aspek, terwyl 'n persoon wat weer ten gunste is van militêre opleiding moontlik sal verskil met die "inkort" aspek van die stelling. Volgens bogenoemde uitleg is dit duidelik dat die meeste neutrale stellings dubbelsinnig en van geen waarde is nie omdat dit proefpersone nie in terme van hul houdings differensieer nie. Persone aan die teenoorgestelde kant van die houdingskontinuum kan ook dieselfde alternatiewe afmerk. Dit kom dus daarop neer dat sodanige stellings in hulle subjektiewe vorm onakkuraat en dikwels misleidend kan wees (Likert, Roslow en Murphy, 1934, p.230).

Dit blyk dus uit die voorafgaande analise dat die neutrale stellings van Thurstone se skale 'n betwisbare probleem is. Om neutrale stellings te formuleer sonder dat dit dubbelsinnig, ambivalent, ensovoorts is, is geensins 'n maklike taak nie. Sodanige stellings mag vir die navorser of beoordelaars as neutraal voorkom, maar daar is geen waarborg dat dit vir die proefpersone ook neutraal sal voorkom nie (Krech et al, 1962, p.156).

Daar sal nietemin nog baie aandag, teoreties en prakties, aan hierdie probleem geskenk moet word alvorens 'n bevredigende oplossing daarvoor gevind kan word.

4.6.2.2 BEOORDELAAR SE HOUDING

'n Groot probleem van Thurstone se tegniek is die neiging wat daar by die beoordelaars bestaan om stellings gedurende die sortering=prosedure aan die twee eindpunte van die houdingskaal te laat ophoop (Droba, 1932, p.316; Ferguson, 1934, p.12). Hierdie "end-effect" of "leniency error" van 'n houdingskontinuum skep net soveel probleme as wat die "error of central tendency"* vir die navorser skep (Anastasi, 1968, p.421). Beoordelaars plaas stellings in hierdie drie kategorieë as hulle die stellings nie so maklik kan beoordeel of verstaan nie.

Die probleem met hierdie "end effect" is, volgens Droba, dat dit neig om afstande tussen die eindstellings en die aangrensende stellings uitermatig in die finale skaal te verkort. Gevolglik kan die skaalwaardes 'n egalige verspreiding van stellings op die kontinuum toon en tog is die stellings in die middel van die kontinuum verder van mekaar as die eindstellings (1932, p.316). Daar kan ook 'n verskuiwing van skaalwaardes wees as die ophoping van stellings aan die eindpunte of middelpunt van die kontinuum plaasvind. So 'n ophoping van stellings in enige kategorie kan 'n ongeldige houdingskaal tot gevolg hê (Kerlinger, 1964, p.517).

Hierdie probleem kan moontlik uitgeskakel word deur gebruik te maak van die metode van orde van verdienste**. Verdeel, byvoorbeeld die hele reeks stellings in twee groepe: vir en teen

*cf. pp.146-149

**cf. pp.97-102

die objek. Onderverdeel weer hierdie twee groepe in twee verdere groepe vir elke helfte. Stellings in hierdie groepe kan dan as matig of sterk vir of teen die houdingsveranderlike geskat word. Hierdie proses kan dan so aangaan totdat die vereiste aantal kategorieë verkry is (Droba, 1932, p.316; Ferguson, 1934, p.12). Die metode van gepaarde vergelyking kan ook gebruik word om hierdie nadeel uit te skakel. Die nadeel van laasgenoemde metode, is dat dit vermoeiend is veral as daar baie stellings is om te evalueer (Anastasi, 1968, p.421).

Ten spyte van hierdie nadeel is Droba nogtans van mening dat die sorteringsprosedure volgens die metode van gelykverspreide intervalle makliker is as dié van orde van verdienste (1932, p.317).

4.6.2.3 EENDIMENSIONALITEIT

Thurstone se tegniek voldoen aan hierdie vereiste (Ferguson, 1939, p.668). Al die houdingskale wat hy en sy medewerkers saamgestel het, blyk eendimensionaal te wees. Met ander woorde, hulle het gepoog om die stellings se inhoud so homogeen as moontlik te maak. Houdingskale wat nie homogeen is nie, en wat volgens Thurstone se tegniek saamgestel is, sal in meeste gevalle 'n lae betroubaarheidskoëffisiënt hê (Krech en Crutchfield, 1948, pp.216-217; Sartain en Bell, 1949, p.91). As Festinger se stelling oor spesifiekheid van stellings* in gedagte gehou word, sal Thurstone se metode, of enige ander metingsmetode, nie aan hierdie vereistes kan voldoen nie. Hierdie probleem kan egter,

*cf. p.79

volgens Thurstone, te bowe gekom word deur gebruik te maak van 'n objektiewe en eksperimentele kriterium wat sulke stellings, wat nie aan 'n spesifieke kontinuum behoort nie, uitskakel (1966, pp.11-12).

4.6.2.4 BETROUBAARHEID

Volgens Thurstone het die betroubaarheid van die skale wat onder sy toesig saamgestel is, gevarieer van 0,80 tot 0,90 en meer. Die volgende navorsers wat gebruik gemaak het van Thurstone se metode het die volgende verspreidings gevind: Likert, Roslow en Murphy het gevind dat die betroubaarheidskoëffisiënt gevarieer het van 0,42 tot 0,84 op 20 stellings en 0,59 tot 0,91 op 40 stellings. Bolton het 'n verskil van tussen 0,30 tot 0,46 gevind, terwyl Ferguson weer 'n verspreiding van tussen 0,52 tot 0,80 gevind het vir 20 stellings en 0,68 tot 0,89 vir 40 stellings (Ferguson, 1939, p.670). Lorge se syfers toon ook 'n verspreiding van 0,72 tot 0,95 vir die verskillende houdingskale van Thurstone (1939, p.192). Nystrom wat die houdings van Filippyne teenoor Amerikaners bestudeer het, het gevind dat die betroubaarheidskoëffisiënt van Thurstone se metode 0,92 was (1933, p.251). Smith (1932, p.436) wat ook Thurstone se metode gebruik het om houdings oor die drankverbod te meet, het 'n betroubaarheidskoëffisiënt van 0,92 gevind. (Barclay en Weaver, 1962, p.110). Die betroubaarheidskoëffisiënt van MacCrone se houdingskaal was destyds 0,935.* Die hertoets op 76 proefpersone, van beide geslagte en kultuurgroepe het presies 'n week na die eerste toets plaasgevind. Die identiese

*cf.p.209

houdingskaal is weer aan die proefpersone gegee (1937, p.174). Dieselfde houdingskaal van MacCrone, wat vir die huidige studie gebruik word, toon 'n betreklike hoë betroubaarheidskoëffisiënt van 0,8477* na 40 jaar.

Op grond van bogenoemde bewyse word dit bevraagteken of Thurstone se bestaande houdingskale nou beter of slegter is as die skale wat volgens ander metodes saamgestel word. Aangesien elke skaal wat Thurstone saamgestel het twee vorms, naamlik 'n A en B-vorm met hulle onderskeie stellings het, is dit onder hierdie omstandighede moontlik om addisionele kontrole uit te oefen om te bepaal of sy houdingskale betroubaar is of nie. Dit is egter nie moontlik om so 'n kontrole op ander skale toe te pas nie (Ferguson, 1939, p.670). Oor die algemeen is die betroubaarhede van houdingskale wat volgens Thurstone se tegniek saamgestel is, baie bevredigend. Die korrelasie is oor die algemeen 0,75 en hoër (Shaw en Wright, 1967, p.22).

Op grond van bogenoemde gegewens kan daar aanvaar word dat die Thurstone-tegniek aan hierdie vereiste voldoen.

4.6.2.5 GELDIGHEID

Volgens Ferguson (1939, p.669) en Shaw en Wright, 1967, p.566) is dit verbasend hoe min navorsers in die verlede aan hierdie belangrike vereiste aandag gegee het. Die houdingskale wat deur Thurstone en sy medewerkers saamgestel is, oortref die ander metodes by verre. Thurstone was deeglik bewus van hierdie

*cf. p.214

vereiste as hy sê: "The Scale must transcend the group measured ... A measuring instrument must not be seriously affected in its measuring function by the object of measurement. To the extent that its measuring function is so affected, the validity of the instrument is impaired or limited. If a yardstick measured differently because of the fact that it was a rug, a picture, or a piece of paper that was being measured, then to that extent the trustworthiness of that yardstick as a measuring device would be impaired. Within the range of objects for which the measuring instrument is intended, its function must be independent of the object of measurement" (1966, p.91).

Thurstone het geen moeite ontsien om sy houdingskale betroubaar en geldig te maak nie. Hy het selfs dubbele kontrole uitgeoefen om te verseker dat sy houdingskale betroubaar en geldig is (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.100; Thurstone en Chave, 1966, pp.83-89).

Uit die voorafgaande bespreking lei dit geen twyfel nie dat Thurstone se tegniek, indien die verskillende stappe, soos deur hom voorgestel, noukeurig nagevolg word, 'n betroubare en geldige skaal sal oplewer. (Thurstone en Chave, 1966, pp.42-58)*

4.6.3 VERDERE EVALUERING

'n Nadeel van hierdie metode is dat die statistiese verwerkings baie tydrowend en vermoeiend is vir beide proefpersone en navorsers. Seashore en Hevner (1933, pp.366-372) en Ballin en

* cf. pp.75-85 en pp.134-145

Farnsworth (1941, pp.323-327) het tegnieke voorgestel wat die taak van die proefpersone en navorsers heelwat sou verlig. Die tegnieke wat Seashore en Hevner, asook Ballin en Farnsworth voorstel, blyk baie bevredigend te wees. Die korrelasie tussen Seashore en Hevner se tegniek en Ballin en Farnsworth se tegniek is 0,97 en 0,984 onderskeidelik (Ballin en Farnsworth, 1941, p.237).

'n Verdere nadeel van die Thurstone-tegniek is die veronderstelling dat die skaalwaardes van die stellings onafhanklik is van die houdings van die beoordelaars wat help met die samestelling van so 'n houdingskaal. Oor hierdie netelige kwessie het Thurstone glad nie onverskillig gestaan nie. Hy was terdeë bewus van hierdie probleem as hy sê: "If the scale is to be regarded as valid, the scale values of the statements should not be affected by the opinions of the people who help to construct it. This may turn out to be a severe test in practice, but the scaling method must stand such a test before it can be accepted as being more than a description of the people who construct the scale. At any rate, to the extent that the present method of scale construction is affected by the opinions of the readers who help to sort out the original statements into a scale, to that extent the validity or universality of the scale may be challenged" (1966, p.92). Vroeëre studies, soos byvoorbeeld die van Hinckley (1932, pp.283-295); Beyle (1932, pp.527-544); Ferguson (1934, pp.1-60 en 1935, pp.474-479); Pintner en Forlano (1937, pp.39-45) het Thurstone se veronderstelling sterk ondersteun. Hierdie studies het eenparig tot die gevolgtrekking gekom dat die

houdings van die beoordelaars 'n onbeduidende faktor is (Barclay en Weaver, 1962, p.110).

Edwards en Kenney het bogenoemde kwessie in 'n vergelykende studie tussen die Thurstone- en Likert-tegnieke vir die samestelling van houdingskale bevraagteken (1946, pp.72-83). Kort daarna het Hovland en Sherif ook die teenoorgestelde van Thurstone se veronderstelling gevind. Hovland en Sherif se grootste beswaar teen Thurstone se tegniek was die agtelosigheidskriterium (Edrich, Selltitz en Cook, 1966, p.11). Met ander woorde, as 'n beoordelaar byvoorbeeld 30 of meer stellings in enige van die 11 kategorieë sou plaas, dan word so 'n beoordelaar volgens hierdie kriterium verwyder (Hovland en Sherif, 1952, pp.823-824; Thurstone en Chave, 1966, pp.32-35).*

Edwards asook Hovland en Sherif het die vroeëre navorsers gekritiseer omdat hulle nie beoordelaars met uiterste houdings in die samestelling van die houdingskaal gebruik het nie. Hulle hipotese was dat onder die agtelosige beoordelaars wat volgens hierdie agtelosigheidskriterium, soos deur Thurstone voorgestel, uitgeskakel sou word, ook beoordelaars met uiterste houdings was. Hulle navorsing het hierdie hipotese bevestig. Beoordelaars met pro-Neger houdings het sodanige stellings naby die anti-einde van die skaal geplaas, terwyl beoordelaars met anti-Neger houdings weer die teenoorgestelde gedoen het (Krech et al, 1962, pp.150-152). Die daaropvolgende navorsers, soos Manis, (1964,

* cf. pp.140-141

pp.689-691) en Ward (1966, pp.465-476) ondersteun Hovland en Sherif se bevindings, naamlik dat die houdings van die beoordelaars wel hulle beoordeling van die stellings kan beïnvloed.

Vanweë al hierdie kritiek het Prothro (1955, pp.11-17) en Hinckley (1963, pp.290-292) om maar 'n paar te noem, Hovland en Sherif se hipotese getoets en bevind dat die beoordelaars se beoordelings geensins beïnvloed is deur hulle houdings nie. In Hinckley se studie was die korrelasiekoëffisiënt van die skaalwaardes van die twee groepe stellings 0,9437, in vergelyking met die korrelasiekoëffisiënt van 0,98 van sy oorspronklike studie in 1932.

Uit bogenoemde analises blyk dit dat daar nie algehele eenstemmigheid onder navorsers bestaan wat betref die invloed van die beoordelaars se houding op die sortering van die stellings nie. Hovland en Sherif en diegene na hulle het hierdie hipotese bevestig, maar, sê Edrich en sy medewerkers: "... though there is not complete agreement as to the direction of such effects" (1966, p.11). Verder blyk dit ook dat Krech en sy medewerkers nie baie bekommerd is oor hierdie aspek nie, want hulle sê: "It seems, then, that the attitude of the judge will bias his judgment of items. However in most cases this effect will be small. Only judges with extreme attitudes will show substantial distortion" (1962, p.153).

Daar moet egter bygevoeg word dat die meeste van hierdie studies menings teenoor rasse en etniese groepe ondersoek het, terwyl

van die vroeëre studies soos die van Beyle, Ferguson en Pintner en Forlano houdings oor respektiewelik politiek, oorlog en patriotisme bestudeer het. Die vraag wat wel op die oomblik onduidelik is, is, soos Himmelfarb dit stel: "... as to whether the biases of the judges influence the scaling of items on only certain issues or on all issues of opinion" (1969, p.107).

Verskeie verwante faktore kan ook tot gevolg hê dat 'n beoordeelaar se houding nie onafhanklik kan staan van die stellings wat hy moet evalueer nie. Daar is byvoorbeeld die beoordelaar se vooroordeel teenoor 'n sekere stelling. Daar is moontlik veranderinge in die gemeenskap wat sy houding baie kan beïnvloed. Daar kan 'n verskuiwing of verandering in die posisie van die houdingsobjek wees. Waar 'n beoordelaar vroeër 'n ongunstige houding teenoor 'n objek ingeneem het, kan hy nou as gevolg van hierdie verskuiwing 'n gunstige houding openbaar (Himmelfarb, 1969, pp.107-108). 'n Ander moontlike faktor is die druk (pressure) of vrees waaronder die beoordelaar kan verkeer. In baie gevalle sal so 'n beoordelaar poog om 'n goeie indruk te skep en slegs daardie stellings afmerk wat sosiaal aanvaarbaar is (Brigham en Cooke, 1970, p.290).

Ten slotte is dit moontlik om te aanvaar dat alle beoordelaars wat deur Thurstone se agtelosigheidskriterium uitgeskakel is, nalatig kon wees in hulle evaluering van stellings van 'n houdingskaal. Eiser, wat 'n studie in hierdie verband gedoen het, het tot die gevolgtrekking gekom dat daar nie aanvaar kan word

dat alle beoordelaars agtelosig is nie (1971, p.83). Of hierdie geskilpunt ooit eendag bevredigend opgelos sal word, bly egter 'n ope vraag. Baie navorsing sal nog gedoen moet word alvorens 'n bevredigende oplossing gevind kan word (Lindzey, 1954, p.351). Of soos Crano en Brewer dit tereg stel: "This controversy has yet to be resolved satisfactorily" (1973, p.237).

4.7 DIE GESOMMEERDE SKATTINGSKAALMETODE VAN LIKERT

Die gesommeerde skattingskaalmetode of die Likert-tegniek is tans nog net so populêr as wat dit destyds in 1932 was toe Likert dit ontwikkel het (Crano en Brewer, 1973, p.239). Aanvanklik het Bird, en nie Likert nie, die gesommeerde skattingskaalmetode voorgestel om die prosedure te beskryf wat toe later deur Likert gevolg is (Edwards, 1946, p.159; Edwards en Kenney, 1946, p.72).

Destyds was die samestelling van 'n houdingskaal volgens die Thurstone-tegniek 'n tydrowende en vermoeiende taak* en dit het Likert besef. Om hierdie probleem die hoof te bied, het hy 'n tegniek van sy eie ontwerp wat met relatiewe gemak gebruik kon word (Likert, 1932, p.6; Zimbardo en Ebbesen, 1970, p.125).

4.7.1 DIE SAMESTELLING

Die gesommeerde skattingskaalmetode en die metode van gelykverspreide intervalle stem ooreen daarin dat beide voorsiening maak vir tegnieke om uit 'n aanvanklike groot aantal stellings 'n reeks stellings te kies waaruit die houdingskaal saamgestel word (Likert, 1932, p.14; Edwards en Kilpatrick, 1948, p.374).

*cf. pp.154-155

Likert het aanvanklik eers van die sigmametode gebruik gemaak om sy data te verwerk, maar ook hierdie metode was volgens hom tydrowend (Likert, 1932, pp.21-28). Hy het dus 'n meer vereenvoudigde tegniek ontwerp, bestaande uit vyf kategorieë, naamlik sterk goedkeuring, goedkeuring, onsekerheid, afkeuring, sterk afkeuring. Aan hierdie kategorieë word numeriese waardes 1, 2, 3, 4 en 5 respektiewelik toegeken (Edwards, 1946, p.159). Likert het hierdie metode met die meer gekompliseerde sigmametode gekorreleer en 'n korrelasie van 0,99 gevind (Ferguson, 1941, p.51).

Na die verwerping van sekere stellings, volgens 'n kriterium soortgelyk aan die van Thurstone word die oorblywende stellings aan 'n groep proefpersone gegee. Hulle moet dan die stellings volgens hulle EIE houdings aan die hand van bogenoemde vyf kategorieë evalueer (Secord en Backman, 1964, p.103). Hierdie is in teenstelling met Thurstone se tegniek waar die beoordeling van die stellings deur opgeleide beoordelaars gedoen word, en die evaluering van die stellings dus nie gebaseer word op persoonlike menings van die beoordelaars nie, maar wel 'n relatiewe objektiewe evaluering is van waar die stellings op 'n psigologiese houdingskontinuum behoort te val (Zimbardo en Ebbesen, 1970, p.126). 'n Telling word vir elke stelling, afhangende van die respons wat gemeet word, gegee. Vyf moontlike response kan met 1-2-3-4-5 of 5-4-3-2-1 vir elke stelling aangepas word. Die telling 5 kan sterk voorkeur of sterk afkeur aandui (Edwards en Kenney, 1946, p.74). 'n Individuele totale houdingtelling is die som van die tellings van die individuele stellings (Schoeman, 1972, p.25).

By die keuse van stellings vir die finale skaal het Likert gewoonlik van itemanalise of interne konsekwentheidskriterium as maatstaf gebruik gemaak. Die kriteriumgroepe het byvoorbeeld uit die boonste en onderste 10%, of enige ander geskikte persentasie van die proefpersone, volgens die totale houdingsstellings, bestaan. Hulle word dan vergelyk om te bepaal of die individuele stellings tussen die twee groepe differensieer. Die gemiddeldes vir die boonste en onderste groepe word dan vir elke stelling bereken. Slegs dié stellings met die grootste verskil tussen die twee groepe se gemiddeldes word in die finale skaal behou (Edwards en Kenney, 1946, p.74). Likert het natuurlik die interne konsekwentheidskriterium bo itemanalise verkies omdat laasgenoemde kriterium, volgens hom, ook 'n tydrowende metode was. Die interne konsekwentheid is toe deur hom op die proef gestel en die vergelykende resultate het 'n Rho-korrelasie van 0,91 getoon. Die kriterium van interne konsekwentheid was dus net so 'n aanvaarbare tegniek as wat itemanalise was (Likert, 1932, p.50).

Daar is natuurlik verskeie tegnieke om die response van die kriteriumgroepe met individuele stellings te vergelyk. Die verskil tussen die gemiddeldes of mediane van die twee groepe kan byvoorbeeld vergelyk word; of hierdie response kan by wyse van die punt-biseriale korrelasie of die Phi-koëffisiënt of ander statistiese tegnieke bereken word. Twintig tot vyf-en-twintig van die mees diskriminerende stellings word dan volgens bogenoemde tegnieke uit die aanvanklik groot aantal stellings getrek en behou vir die finale houdingskaal (Edwards en

Kilpatrick, 1948, p.101). Die betroubaarheid van Likert se houdingskaal word bereken deur gebruik te maak van die verdeelde helfte-metode (Edwards en Kenney, 1946, p.74).

'n Voorbeeld van 'n enkele skaalstelling van Likert se Neger houdingskaal kan as volg geïllustreer word:

"10. Negro homes should be segregated from those of white people.

Rating value

1. Strongly approve

2. Approve

3. Undecided

4. Disapprove

5. Strongly disapprove" (Zimbardo en Ebbesen, 1970, p.125)

Die syfers voor elke respons word natuurlik uitgelaat as die stelling aan die proefpersone voorgelê word.

Likert se tegniek sal vervolgens aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal bespreek word.

4.7.2 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.7.2.1 SKAALWAARDES

Volgens Likert se tegniek word stellings op 'n vyfpuntskaal geskat en die skaalwaardes van hierdie stellings word dan bereken deur die gemiddelde waarde vir elke stelling te verkry (Bartlett, et al, 1960, p.344).

Dit is moeilik om te bepaal of Likert, volgens sy vereenvoudigde metode, die posisie van die stellings soos deur Newcomb* voorge=stel, in ag geneem het. Die sigmametode wat hy gebruik het, blyk 'n meer betroubare metode te wees om die skaalwaardes van stellings te bepaal as sy vereenvoudigde metode (Likert, 1932, p.24). Dit is egter, soos reeds aangedui, empiries bewys dat sy vereenvoudigde metode baie hoog gekorreleer het en dit is die rede waarom die vereenvoudigde integrale gewigte (weights) feitlik deurgaans vandag gebruik word (Blalock en Blalock, 1968, p.96). Afgesien hiervan is daar egter geen waarborg dat sy stelling 3 meer voorkeur aan die Neger verleen as byvoorbeeld sy stelling 4 of omgekeerd nie (Likert, 1932, p.18).

Volgens Shaw en Wright word daar geen poging aangewend om te ver=seker dat daar wel gelyke eenhede of intervalle op die Likert-skale is nie (1967, p.24). Dis belangrik om daarop te let dat Likert geensins gelyke intervalle tussen die skaalwaardes veron=derstel nie. Dit is byvoorbeeld heeltemal moontlik dat die ver=skil tussen "goedkeuring" en "sterk goedkeuring" baie groter kan wees as die verskil tussen "goedkeuring" en "onsekerheid".** Dit beteken dat 'n Likert-skaal inligting kan verskaf "on the ORDERING of people's attitudes on the continuum, but it is unable to indicate how close or how far apart different attitudes might be" (Zimbardo en Ebbesen, 1970, pp.125-126).

Ferguson het gevind dat die Likert-geselekteerde stellings, as dit volgens Thurstone se prosedure op 'n skaal geplaas word,

*cf. pp.75-76

**cf. pp.94-95

gefaal het om 'n egalige verspreiding te gee. Ferguson het slegs een Likert-skaal gekry wat 'n redelik egalige verspreiding getoon het en dit was die Ekonomies-Konserwatisme-skaal. Meeste van die stellings het in die "gunstige" of "ongunstige" pole van die houdingskontinuum geval (Ferguson, 1941, p.56). Dit kom dus daarop neer dat stellings wat ingesluit is in 'n skaal wat deur die Likert-tegniek saamgestel is, geneig is om stellings te wees wat, as dit deur die Thurstone-tegniek saamgestel word, skaalwaardes sal hê wat op die gunstige en ongunstige pole van die Thurstone houdingskontinuum val (Edwards, 1946, p.160).

Daar kan tweedens aangeneem word dat daar volgens die samestelling van die Likert-tegniek 'n gebrek aan gelyke eenhede of intervalle is. Min vertroue kan in hierdie verband geheg word aan die afstande tussen die verskillende eenhede.

Derdens bestaan daar baie meningsverskille en onsekerheid oor die neutrale punt of gebied op die Likert-skale. Die neutrale gebied is, volgens Komorita, een van die hoofgebreke van die Likert-tegniek (1963, p.327). Krech en sy medewerkers sê dat Thurstone ten minste 'n poging aangewend het om die neutrale gebied van 'n houdingskaal te omskryf. Verder sê hulle dat die ander metodes om houdingskale saam te stel die neutrale gebied nie duidelik definieer nie. Volgens hulle is die interpretasie van die neutrale punt op die Likert-skaal hoogs twyfelagtig (1962, p.156). Shaw en Wright is ook dieselfde mening toegedaan (1967, p.24 en p.565).

Die rede waarom neutrale stellings geneig is om skaars te wees in die Likert-skale, lê in die tegniek van die selektering van stellings wat in Likert se metode gebruik word. Kriterium= groepe word in terme van lae totale tellings en hoë totale tellings geselekteer en die response van hierdie twee groepe vir elke stelling word dan vergelyk. Stellings wat in gebreke bly om 'n betekenisvolle verskil tussen die twee groepe aan te dui, word so uitgeskakel (Edwards, 1946, p.160).

Komorita het in 'n studie van die Likert-tegniek gevind dat dit wel moontlik is om volgens Guttman se intensiteitsanalise die neutrale punt op die Likert-skaal te bepaal, maar sê hy: " ... because of the quasi-scale characteristic of the instrument used no neutral point could be clearly delineated." (1963, p.333). Volgens hom is hierdie probleem egter by verre nog nie opgelos nie (1963, p.332). Uit die jongste data wat tot dusver vir Likert se tegniek geraadpleeg is, is daar nog geen aanduiding dat hierdie probleem opgelos is nie.

Aan die hand van bogenoemde analise is dit dus baie duidelik dat Likert se tegniek nie aan skaalwaardevereistes voldoen nie.

4.7.2.2. BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Volgens Secord en Backman (1964, p.103) en Zimbardo en Ebbesen (1970, p.125) moet die beoordelaars of proefpersone die stellings volgens hulle EIE houdings aan die hand van vyf kategorieë evalueer. Aan die hand van bogenoemde skrywers voldoen

Likert se tegniek nie aan hierdie vereiste nie. Daar kan in die verbygaan net die volgende gemeld word: Alhoewel Likert te kenne wil gee dat sy metode weggedoen het met beoordelaars (1932, p.42), hierdie beoordelaars tog beide as beoordelaars en proefpersone opgetree het in die selektering van stellings (Barclay en Weaver, 1962, p.110).

4.7.2.3 EENDIMENSIONALITEIT

Die drie houdingskale van Likert, naamlik die houdings teenoor Internasionalisme, die Neger en Imperialisme, blyk almal eendimensionaal te wees (1932, pp.15-20). By Shaw en Wright bestaan daar onsekerheid as hulle sê: "Unidimensionality is sometimes inferred from high item correlations within the total score, but this is not necessarily so. The high correlations could result from two or more equally potent factors" (1967, p.24).

Thurstone het destyds besef dat as daar op die diepte van eendimensionaliteit ingegaan moet word, daar nooit 'n einde aan sal kom nie en daarom het hy hom as volg oor hierdie punt uitgelaat: "... that the scale must be concerned with a specified opinion variable and that many opinions may be expressed, more or less concerned with the issue at stake which do not belong on the scale" (1928, p.418).*

Op grond van bogenoemde stelling van Thurstone asook die homogeniteit van stellings lyk dit of Likert se skaal aan hierdie vereiste voldoen.

*cf. pp.77-79

4.7.2.4 BETROUBAARHEID

Die volgende navorsers se resultate bevestig dat die Likert-tegniek aan hierdie vereistes voldoen: Bartlett et al, 1960, p.702); Bartlett, et al, 1960, p.346); Barclay en Weaver (1962, p.119) en Fisher et al, 1968, p.91). In hulle studies het hulle van die Likert-tegniek gebruik gemaak en betroubaarheidskorrelasies van 0,80, 0,988, 0,97 en 0,80 is onderskeidelik gevind.

Uit bostaande gegewens blyk dit ongetwyfeld dat die Likert-tegniek hoogs betroubaar is ten spyte van die feit dat sy houdingskale nie meer as 25 stellings bevat nie, in teenstelling met Thurstone se houdingskale wat van 30 tot 45 stellings gebruik maak.

Hierdie aspekte word verder bespreek onder die relatiewe meriete van Likert en Thurstone se metodes.*

4.7.2.5 GELDIGHEID

Die Likert-tegniek voldoen ook aan hierdie vereiste. Om 'n geldige skaal te kry, het Likert gewoonlik gebruik gemaak van die kriteria van interne konsekwentheid of itemanalise (1932, pp.50-52). In sommige gevalle kan die kriterium van interne konsekwentheidsmetinge 'n bewys wees van die geldigheid van sy houdingskale (Shaw en Wright, 1967, p.20). Secord en Backman blyk ook die mening toegedaan te wees dat Likert se houdingskale geldig is (1964, p.103).

*cf.pp.172-174

4.7.3 DIE RELATIEWE MERIETE VAN DIE THURSTONE- EN LIKERT-METODES

Sedert die verskyning van Likert se monografie "A Technique for the Measurement of Attitudes" (1932, pp.5-55) was daar al dikwels aansienlike verskille oor die relatiewe meriete van Thurstone en Likert se metodes. Die kwessie van die relatiewe doeltreffendheid van hierdie twee metodes, wat eintlik tegnies van aard is, is, sover vasgestel kon word, nog nie ten volle opgelos nie (Sargent en Williamson, 1958, p.229; Barclay en Weaver, 1962, p.109).

Die relatiewe meriete van hierdie twee metodes sal onder die volgende aspekte bespreek word:

4.7.3.1 DIE SIMPLISITEIT VAN DIE LIKERT-METODE

Navorsers wat al gebruik gemaak het van Likert se tegniek, stem blykbaar saam dat sy metode 'n makliker metode is as Thurstone se gekompliseerde metode. Voorkeur word aan Likert se metode gegee vanweë sy relatiewe eenvoud en omdat dit minder tydrowend is (Edwards en Kenney, 1946, p.76).

Dat Likert se tegniek makliker en minder tydrowend is, lei geen twyfel nie. In 'n vergelykende studie van Barclay en Weaver is daar gevind dat die Likert-tegniek minder tyd in beslag geneem het as Thurstone se metode. Die tydverskil ten gunste van die Likert-tegniek was 40 uur en 29 minute, met ander woorde Thurstone se tegniek het 43,2% meer tyd in beslag geneem as Likert se metode (1962, p.116 en p.119). In 'n ander vergelykende

studie van Fisher, Weiss en Davis was die Likert-metode wat tyd betref ook die beste daaraan toe. Die tyd wat dit geneem het om die Likert-skale te voltooi, was tussen 10 en 30 minute teenoor die 45 tot 90 minute van die gepaarde vergelykingsmetode se skale (1968, p.93). Wat die tydsfaktor betref, is dit 'n aansienlike voordeel.

Uit die voorafgaande analise is dit baie duidelik dat Thurstone se metode eerstens 'n gekompliseerde en tweedens 'n tydrowende metode is. Bird het gevoel dat tyd in die samestelling van 'n verfynde meetinstrument nie so 'n belangrike faktor is nie (Barclay en Weaver, 1962, p.111). In hierdie verband het Bird pertinent beswaar aangaande die tydsfaktor aangeteken: "Will the experimenter spend more time, too, in scoring every item and summing them in these long scales than another might spend determining the mean or media value by the Thurstone technique? Then too, is it actually less time-consuming to validate items in terms of selected groups than to determine the Q-values from a curve or a distribution of scores? The claim of greater or lesser laboriousness seems to have been put forward without due regard for all processes in scaling techniques; but, in the interest of constructing refined measuring instruments, time can be neglected. There is much to be said in favour of a psychologist's refining his instrument before actually applying it to experimental groups. The argument that the method of summated ratings is less laborious limps badly" (Edwards en Kenney, 1946, p.76).

Volgens Krech en Crutchfield is dit twyfelagtig of een van hier= die metodes 'n merkbare voordeel bo die ander het. Thurstone se prosedure vereis 'n hele aantal beoordelaars terwyl Likert se prosedure weer preliminêre proefpersone vereis op wie die stel= lings statisties geïnterkorreleer moet word. Die puntetoeken= ning van albei metodes is volgens hulle glad nie so tydrowend nie (1948, pp.218-219).

Hoewel Murphy en Likert dit nie wil erken nie, behels Likert se metode ook sekere statistiese veronderstellings en neem dit ook heelwat tyd in beslag. Verder het Likert van 'n skaal gebruik gemaak wat saamgestel is deur Thurstone se metode van gelykver= spreide intervalle (Ferguson, 1941, p.52; Edwards en Kenney, 1946, p.76).*

Enige verfynde meetinstrument vereis baie statistiese verwerkings, maar die hedendaagse rekenaars kan die taak van die navorsers heelwat verlig. Dit word dus sterk betwyfel of tyd vandag enig= sins so 'n belangrike faktor is. Die keuse van 'n meetinstrument berus by die navorsers.

4.7.3.2 BEHOEFTE AAN BEOORDELAARS

Die verwarring wat gevolg het na Likert 'n Thurstone-tipe hou= dingskaal (Droba se Oorlogsskaal, 1929) se puntetellings hertoe= geken het, het die vraag laat ontstaan of beoordelaars in die samestelling van 'n houdingskaal nodig is of nie (Edwards en Kenney, 1946, p.78). Ferguson het in 'n studie deur hom bewys

*cf. pp.134-141 en p.145

dat Likert se metode nie die behoefte aan beoordelaars kan omseil nie (Ferguson, 1939, p.671; Ferguson, 1941, p.47). Volgens Edwards en Kenney is beoordelaars nie 'n voorvereiste in die samestelling van 'n doeltreffende houdingskaal nie (1946, p.83).

In 'n vergelykende studie wat Barclay en Weaver van hierdie twee metodes gemaak het, word aangetoon dat Likert se metode wel in 'n mate van beoordelaars gebruik maak. Hulle baseer hul argumente op die volgende gronde: " ... the Likert technique requires the use of Ss in the selection of items for the scale, and it also allows the use of the responses of the Ss on the selected scale items to determine the attitudes of these Ss. The judging group, in a sense, is not eliminated in the Likert technique; it serves a dual purpose as a source of both judges and Ss" (1962, p.110). Hierdie mening gaan akkoord met Ferguson se bevinding. Die Thurstone-metode aan die anderkant vereis redelike bekwame beoordelaars wat elke stelling objektief moet evalueer (Ferguson, 1934, p.15; MacCrone, 1937, p.157).

Uit die voorafgaande is dit baie duidelik dat die Likert-tegniek nie die behoefte aan beoordelaars kan omseil nie. Of die navorser van proefpersone gebruik maak om die stellings subjektief te beoordeel al dan nie, die feit bly staan dat die navorser in 'n sekere sin noodgedwonge hierdie persone ook as beoordelaars moet inspan in die selektering van stellings vir sy finale houdingskaal.

4.7.3.3. BETROUBAARHEID VAN DIE TWEE METODES

Heelwat verwarring het al ontstaan oor die twee metodes se betroubaarheid. Likert het Droba se Oorlogsskaal (Ferguson, 1941, p.51) gebruik en sy proefpersone versoek om hulle instemming en verskil (agreement and disagreement) met elke stelling aan te dui. Onder elke stelling was ook vyf moontlike response, naamlik Sterk goedkeuring, Goedkeuring, Onsekerheid, Afkeuring, Sterk Afkeuring. Hy het ook die proefpersone gevra om hulle instemming en verskil met elke stelling volgens die Thurstone-prosedure aan te dui. Likert het van die eenvoudige metode en nie van die Sigmametode nie, gebruik gemaak en gevind dat die betroubaarheidskoëffisiënt 0,94 (verbeter) was. Toe hy die skale volgens die Thurstone-metode opgestel het, het Likert gevind dat die korrelasie 0,88 (verbeter) was. Vanweë die kleiner betroubaarheid van laasgenoemde metode het Likert tot die gevolgtrekking gekom dat sy metode 'n beter metode was. Hierdie gevolgtrekking is deur Murphy, Murphy en Newcomb asook deur Rundquist en Sletto sonder kritiek aanvaar (Edwards en Kenney, 1946, p.77).

As die aantal kategorieë van 'n psigologiese skaal tot op 'n sekere punt vermeerder word, sal dit ook die betroubaarheid van sodanige skaal vermeerder. Al wat Likert, volgens Ferguson, gedoen het, was om hierdie punt te bevestig. Verder benadruk Ferguson die feit dat Likert van 'n skaal gebruik gemaak het wat alreeds deur Thurstone se metode van gelykverspreide intervalle saamgestel is. Aangesien die stellings alreeds deur die

sorteringsprosedure uitgepluis is, is dit eintlik onregverdig om daarvolgens te wil impliseer dat Likert se metode 'n beter metode is as Thurstone s'n (Ferguson, 1941, p.52).

Edwards en Kenney is nie soseer begaan oor die puntetellingsskema nie, maar hulle sê: "The entire discussion, pro and con, ... has little bearing upon the question of whether the method of summated ratings or the method of equal appearing intervals will yield scales of higher reliability. The real problem concerns the reliabilities of scales constructed by the two methods, not the reliability of a particular scoring scheme isolated from the technique of scale construction of which it is a part" (1946, p.77).

Volgens hierdie aanhaling van Edwards en Kenney is daar heelwat bewyse dat Likert se metode 'n hoër betroubaarheidskoëffisiënt oplewer as dié van Thurstone*. Self Ferguson, wat 'n groot voorstander van Thurstone se metode is, het verskille in die betroubaarheidskoëffisiënt gevind,** maar om sy standpunt te verdedig sê hy: "Thus, it is questionable ... whether the present Thurstone scales are better or poorer than scales constructed by other methods" (1939, p.670). Om sy argument verder te versterk, maak hy die volgende stelling: "Since, however, the content of the two scales is different it may be that they are measures of the different things, making it dubious to compare the scales for the purpose of deciding between two models of scale construction" (1941, p.52).

*cf.p.167

**cf.p.152

Volgens die beskikbare bronne wat geraadpleeg is, bestaan daar geen twyfel nie dat die betroubaarheidskoëffisiënt van Likert se metode met minder stellings net so hoog of selfs hoër is as Thurstone se metode.

Wat die betroubaarheid van hierdie twee metodes betref, kan daar opsommend verklaar word dat Likert se metode 'n geringe voorsprong bo Thurstone se metode het. Die geskille wat daar oor hierdie twee metodes onder navorsers geheers het, was maar eintlik tegniese van aard. Beide metodes is sedertdien baie wyd in eksperimentele ondersoeke van alle soorte gebruik. Beide metodes het ook terselfdertyd hulle bruikbaarheid oor en oor bewys en bewys dat hulle dieselfde stimulusobjek meet (Krech en Crutchfield, 1948, p.219; Sargent en Williamson, 1958, p.229).

4.8 GUTTMAN SE SKAALGRAFIEKMETODE

Guttman het in 1944 'n ander rigting in die meting van houdings ingeslaan. Hy het van 'n nie-metriese metode om monotoniese stellings te gradeer, gebruik gemaak (Lindzey, 1954, p.353). Onder monotoniese stellings word verstaan, "items having the characteristic that the more favorable the individual's attitude toward the attitude object, the higher his expected score for the item" (Shaw en Wright, 1967, p.24). Volgens Guttman verskaf hierdie nuwe benadering van hom 'n genoegsame basis vir die kwantifisering van kwalitatiewe data. Hierdie nuwe benadering is volgens hom suksesvol gebruik in die ondersoek na die moraal en ander probleme in die Verenigde State se Weermag deur die

"Research Branch of the Morale Services Division of the Army Service Forces" (1944, p.139). Met ander woorde, Guttman se nuwe rigting in die meting van houdings was eintlik 'n poging van hom om op Thurstone se metode te verbeter (Crano en Brewer, 1973, p.237).

'n Soortgelyke idee is in vroeëre studies gebruik, maar nie as 'n algemene metode in die samestelling van skale nie (Shaw en Wright, 1967, p.25). Een van die vroegste voorbeelde in die studie van houdings was Bogardus se studie oor rassevooroordeel. Hy het 'n skaal ontwikkel wat hy die sosiale afstandskaal (social distance scale) genoem het. Hy het gebruik gemaak van sewe stellings wat verskillende grade van sosiale aanvaarbaarheid aangedui het (Lindzey, 1954, p.353). Volgens Dawes (1972, p.49) was die aanwysings aan die proefpersone as volg: "According to my first feeling reactions, I would willingly admit members of each race (as a class, and not the best I have known, nor the worst members) to one or more of the classifications under which I have placed a cross." Die proefpersone moes aan die hand van die volgende 7 stellings hulle houdings oor elke nasionaliteit aanduid.

- "1. To close kinship by marriage.
2. To my club and personal chums.
3. To my street neighbors.
4. To employment in my occupation.
5. To citizenship in my country.
6. As visitors only in my country.
7. Would exclude from my country."

Die idee onderliggend aan die Bogardus-metode was dat hoe meer bevooroordeeld 'n proefpersoon teenoor 'n besondere groep (nasionaliteit) was, hoe groter sou die sosiale afstand tussen hom en die lede van daardie groep wees. Byvoorbeeld, as 'n proefpersoon uiters bevooroordeeld teenoor 'n ander ras was, sou hy daarop aandring dat lede van daardie ras nie in sy land toegelaat word nie. As hy effens bevooroordeeld was, kon hy hulle as bure aanvaar, maar nie as verwante deur die huwelik nie. Met ander woorde, 'n proefpersoon se vooroordeel word deur hierdie metode geskat deur te probeer vasstel wat die graad van sosiale afstand is wat die proefpersoon tussen hom en ander nasionaliteite plaas. Hoe groter die afstand, hoe groter is sy vooroordeel teenoor daardie betrokke ras of nasionaliteit (Dawes, 1972, p.47).

May en Hartshorne het ook van hierdie tipe tegniek gebruik gemaak. Hulle het van ses kullerytoetse gebruik gemaak. Hierdie toetse is in rangorde geplaas, naamlik van 'n toets waar kinders die minste gekul het tot 'n toets waarin die meeste kinders gekul het. 'n Kind wat in een van die toetse gekul het, sal, volgens hulle, ook op die meer aanloklike toetse kul (May en Hartshorne, 1926, pp.145-162; Lindzey, 1954, p.353).

MacCrone het van Bogardus se sosiale afstandskaal gebruik gemaak. Sy studie het ook oor rassevooroordeel tussen Afrikaanssprekendes en die Bantoe, asook oor ander nasionaliteite gegaan (1937, pp.177-186).

Die implikasies van hierdie vroeëre studies vir 'n algemene metode van gradering is grootliks deur baie navorsers geïgnoreer of verwaarloos. Dit is Guttman wat die gebruik van die kumulatiewe metode bepleit of voorgestaan het. Dit blyk dat sy ontwikkeling van die skaalgrafiek-analise 'n direkte uitvloeisel van die Bogardus-sosiale-afstand-skaal is. Hierdie kumulatiewe metode van hom het daarna wye belangstelling uitgelok en word vandag nog beskou as een van die belangrikste tipes houdingskaal (Lindzey, 1954, p.353; Kerlinger, 1964, p.484).

4.8.1 'n MODEL VAN GUTTMAN SE SKAALGRAFIEKMETODE

Guttman se houdingskaal bestaan uit 'n relatiewe klein aantal homogene stellings wat eendimensionaal is, of veronderstel is om eendimensionaal te wees (Kerlinger, 1964, p.485). Hierdie skaal bevat gewoonlik 10 tot 12 stellings wat dichotomies van aard is (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.101; Lindzey, 1954, p.353). Dit is stellings met twee moontlike responskategorieë (Blalock en Blalock, 1968, p.99). Die basiese idee van hierdie skaal is dat die stellings in rangorde geplaas moet word sodat die proefpersoon wat positief op enige besondere stelling sou reageer ook positief op die ander stellings van 'n lae rangorde sal reageer* (Lindzey, 1954, p.353).

As 'n voorbeeld van 'n perfekte Guttman-houdingskaal kan die volgende hipotetiese skaal oor huisvesting beskou word:

* cf. pp.178-179

TRAIT: ATTITUDE TOWARD OPEN HOUSING	
Acceptability	Statement
Most difficult to accept	A. There should be federal laws to enforce housing B. There should be a local review board which would pass on cases of extreme discrimination. C. The city should actively support the idea of open housing. D. Real estate agencies should not discriminate against minority groups.
Least difficult to accept	C. Generally speaking, people should be able to live anywhere they want.

(Zimbardo en Ebbesen, 1970, p.126)

'n Proefpersoon wat byvoorbeeld positief sou reageer op stelling A, sal ook positief reageer op stellings B, C, D en E. Aan die anderkant, 'n proefpersoon wat positief op stelling B reageer, mag of mag nie op stelling A reageer nie, maar dit is byna seker dat hy op stellings C, D en E sal reageer. Die veronderstelling is dat die ander proefpersone op soortgelyke wyse teenoor bogenoemde stellings sal reageer (Lindzey, 1954, p.354). Vir vyf proefpersone, met hulle onderskeie response, kan 'n drie-hoekspatroon van die data in die onderstaande tabel geïllustreer word. Die "X" simboliseer 'n "Ja"-antwoord (Nunnally, 1970, pp.181-182).

TABEL 3

Triangular patters of responses
that would fit requirements of
a monotone deterministic scaling
model

ITEM	PERSON				
	1	2	3	4	5
a	X				
b	X	X			
c	X	X	X		
d	X	X	X	X	
e	X	X	X	X	X

Na die optimale rangskikking van die data verkry is, kan die navorser die reproduseerbaarheidskoëffisiënt (coefficient of reproducibility) bereken (Blalock en Blalock, 1968, p.102). Om hierdie koëffisiënt te bereken, moet die aantal response wat deur die totale proefpersone opgelewer is, in ag geneem word asook die aantal kere wat die proefpersone se keuse buite die voorspelde responspatrone geval het. Om hierdie statistiek te bepaal, het Guttman van die volgende formule gebruik gemaak:

$$\text{"Reproducibility"} = 1 - \frac{\text{Total errors}}{\text{Total responses}} \quad "$$

(Crano en Brewer, 1973, p.238)

Aanvanklik was Guttman tevrede met 'n reproduseerbaarheidskoëffisiënt van 0,85, maar hy het hierdie korrelasie later opgeskuif na 0,90 (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.103). Met ander woorde, die responspatrone wat deur die proefpersoon aangeteken word, moet 90% reproduseerbaar wees alvorens 'n Guttman-skaal as 'n eendimensionale skaal of 'n byna perfekte Guttman-skaal beskou kan word. Die ander 10% response kan volgens Guttman buite die eendimensionale patroon val (Secord en Backman, 1964, pp.105-106).

Hierdie 10% fout kan die gevolg wees van toevallige foute of 'n moontlike teenwoordigheid van 'n tweede veranderlike anders as die een wat oorspronklik omskrywe is (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.105).

Hierdie metode word nou aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal bespreek.

4.8.2 EVALUERING MET DIE ALGEMENE VEREISTES VIR 'n DOELTREFFENDE HOUDINGSKAAL AS KRITERIA

4.8.2.1 SKAALWAARDES

Daar is eerstens geen poging aan die kant van Guttman om te verseker dat sy houdingskaal die posisie van die stellings op die houdingskontinuum in ag geneem het nie, veral as Newcomb se stelling in hierdie verband in ag geneem word nie.* Dit is wel waar dat sy finale stellings in 'n geleidelike rangorde gerangskik word, maar daar is geen versekering dat stelling C, byvoorbeeld, meer gunstig is as stelling B of omgekeerd nie.

Tweedens is daar ook geen versekering dat Guttman se houdingskale uit gelyke eenhede of intervalle bestaan nie (Shaw en Wright, 1967, p.26).

Derdens blyk dit dat die Guttman-skale wel aan die neutrale puntvereiste voldoen. Guttman, Suchman en hulle medewerkers het in 1947 'n poging aangewend om die neutrale punt vir die Guttman-skale te bepaal (Lindzey, 1954, p.357). Wanneer die houdingtel-

*cf. pp.75-76

lings as 'n intensiteitsfunksie aangestip word, ontstaan daar 'n U-vormige kurwe. Volgens hierdie kurwe is die intensiteit die laagste in die middel en die hoogste by die uiterstes. Die feit dat die intensiteit laag is, is geen waarborg dat daar nie 'n positiewe en 'n negatiewe gevoel teenoor die houdingsobjek is nie (Shaw en Wright, 1967, p.565).

Opsommend kan verklaar word dat die Guttman-tegniek nie aan die eerste twee vereistes onder skaalwaardes voldoen nie. Dit kom wel baie naby aan die derde vereiste, nl. die neutrale punt (Shaw en Wright, 1967, p.565). Baie vrae bly egter nog onbeantwoord.

4.8.2.2 BEOORDELAARS SE HOUDINGS

Net soos in die geval by die Likert-tegniek, maak hierdie metode ook nie gebruik van beoordelaars nie, maar wel van proefpersone om die stellings te evalueer. Die stellings word aan ongeveer 100 proefpersone gegee om hulle instemming of verskil by elke stelling aan te dui. Soos in die Likert-prosedure word die hoogste gewig toegeken aan die gunstige respons vir elke stelling. Die totale telling vir 'n proefpersoon word verkry deur die gewigte van sy response vir die individuele stellings op te som (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.102). Die vraag wat ontstaan, soos in die geval van die Likert-tegniek, is of Guttman nie ook gebruik maak van die proefpersone as beoordelaars nie. Volgens Blalock en Blalock is dit nie prakties moontlik om aparte beoordelaars in die Guttman-metode te gebruik nie (1968, p.107).

Nietemin, Guttman se metode voldoen nie aan hierdie vereiste nie, want die proefpersone of beoordelaars moet die stellings volgens hulle EIE houdings evalueer.

4.8.2.3 EENDIMENSIONALITEIT

Volgens die beskikbare bronne voldoen die Guttman-skale aan hierdie vereiste, maar in sekere opsigte word dit ook bevraagteken (Shaw en Wright, 1967, p.26; Dawes, 1972, p.44). Volgens Shaw en Wright is Guttman se formule 'n meer presiese eendimensionaliteitsmeting en daarom is sy skale waarskynlik meer eendimensionaal as al die ander skale wat deur ander prosedures saamgestel is (1967, p.26). Kerlinger (1964, p.485) en veral Crano en Brewer (1973, p.238) voel blykbaar nie so oortuig dat Guttman se skale hoogs eendimensionaal is nie. Laasgenoemdes versterk hulle argument deur die volgende aanhaling: "This observation calls into question the usual practice of limiting Guttman scales to ten items or less. Under these conditions a high coefficient of reproducibility can result, but this could be attributable to large differences in 'popularity' that exist among the highly selected items" (1973, p.238). Die Guttman-skale bevat op die meeste 12 stellings en as gevolg van so 'n populariteit kan dit maklik 'n valse hoë populariteit in die hand werk as die navorser nie versigtig en selektief met die stellings te werk gaan nie.

4.8.2.4 BETROUBAARHEID

Hoë waardes van koëffisiënte van die Guttman-skale van sê 0,95 kan baie indrukwekkend wees, maar dit kan ook baie misleidend wees, veral as daar groot verskille in die populariteit, wat onder die hoogs geselekteerde stellings is, bestaan. Rutherford, Morrison en Campbell het 'n reproduseerbaarheidskoëffisiënt van 0,89 gevind (Dawes, 1972, p.53). Volgens Guttman moet hierdie koëffisiënt 0,90 en meer wees anders kan sy skale nie betroubaar wees nie (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.103).

Opsommend kan daar verklaar word dat volgens die bronne wat geraadpleeg is, daar nie aanvaar kan word dat die Guttman-skale 'n hoë betroubaarheidskoëffisiënt oplewer en dat sy metode wel aan hierdie vereiste voldoen nie. Skrywers van die Guttman-skale maak slegs melding van die koëffisiënt van reproduseerbaarheid wat nie 'n skatting van betroubaarheid is nie (Shaw en Wright, 1967, p.562).

4.8.2.5 GELDIGHEID

In die bronne wat geraadpleeg is, is daar geen aanduiding of die Guttman-skale geldig is of nie. Op grond hiervan kan daar nie met sekerheid aanvaar word of Guttman se metode aan hierdie vereiste voldoen of nie.

4.8.3 VERDERE EVALUERING

Een van die lastigste probleme waarmee 'n navorser te kampe het

as hy 'n skaal volgens die Guttman-prosedure saamstel, is die selektering van stellings. Guttman bied weinig hulp in hierdie verband, behalwe dat 'n navorser van sy intuïsie en ervaring gebruik moet maak. Guttman sê: "Whether or not a given item has the proper content defining an area remains a matter of intuitive judgement ..." (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.101).

Veronderstel 'n navorser het 200 stellings beskikbaar. Hoe gaan hy 10 of 12 stellings selekteer, soos wat Guttman dit sou selekteer? Edwards en Kilpatrick voel dat so 'n belangrike stap nie sommer so aan 'n navorser se intuïsie oorgelaat kan word nie. Op watter intuïsiebasis het Guttman byvoorbeeld die volgende sewe stellings geselekteer, wat handel oor 'n Universiteitshandboek, "A Nation of Nations" van Adamic?

- "1. 'A Nation of Nations' does a good job of analyzing the ethnic groups in this country.
2. On the whole, 'A Nation of Nations' is not as good as most College textbooks.
3. Adamic organizes and presents his material very well.
4. As a sociological treatise, Adamic's book does not rate very high.
5. Adamic does not discuss any one group in sufficient detail so that a student can obtain a real insight into problems of ethnic group relations in this country.
6. By providing a panorama of various groups, 'A Nation of Nations' lets the student get a good perspective on ethnic group relations in this country.

7. 'A Nation of Nations' is good enough to be kept as a textbook for this course." (Edwards en Kilpatrick, 1948, p.109).

Verder versterk Edwards en Kilpatrick hulle argument met die volgende aanhaling: "We have no basis for assuming that this particular set is representative of the universe as defined" (1948, p.109). Nunnally is ook wat betref die intuïsie-aspek dieselfde mening toegedaan as hy sê: "In spite of the intuitive appeal of the Guttman scale, it is highly impractical" (1970, p.184).

Volgens bogenoemde navorsers se besware teen hierdie intuïsie-aspek, moet daar op ander tegnieke as intuïsie en ervaring teruggeval word om hierdie klein aantal stellings te bekom. Edwards en Kilpatrick stel voor dat daar van Thurstone en Likert se metodes gebruik gemaak moet word vir die aanvanklike selektering van 'n aantal stellings (1948, p.113).

'n Tweede nadeel van die Guttman-metode is die driehoekspatroon wat veronderstel is om 'n perfekte Guttman-skaal uit te maak. So 'n driehoekspatroon is geen waarborg dat die Guttman-skaal eendimensionaal is nie. Van hierdie stellings kan heterogeen wees of nie. Die teenwoordigheid van 'n driehoekspatroon is nodig vir 'n perfekte Guttman-skaal, maar is nie genoegsame voorwaarde vir die bruikbaarheid van die model in besondere gevalle nie. Verder kan hierdie driehoekspatroon kunsmatig geforseer word deur die hantering van 'n klein aantal stellings wat grootliks in moeilikheidswaarde verskil (Nunnally, 1970, pp.184-186).

'n Derde nadeel van hierdie metode, volgens Kriedt en Clark, is dat dit te omslagtig en lomp is as gevolg van die veelvuldige kriteria aan hierdie metode verbonde. Hulle het gevind dat die resultate van die skaal minder betroubaar was as die skaal wat, met dieselfde stellings, saamgestel is deur die metode van itemanalise (Lindzey, 1954, p.357).

Die voordele verbonde aan hierdie metode is min. Tog het hierdie metode van Guttman, soos enige ander metingsmetode, ook sy nut in die meting van houdings. Guttman se metode blyk bruikbaar te wees vir sekere probleme in die meting van houdings asook vir sekere skaalprobleme (Secord en Backman, 1964, p.106). As 'n skerp omlynde kognitiewe objek gebruik word, kan 'n goed gekonstrueerde kumulatiewe skaal 'n betroubare meting wees vir 'n hele aantal psigologiese veranderlikes. Verder kan hierdie metode verbeter en op verskeie maniere gewysig word. Hierdie metode kan ook, as gevolg van sy simplisiteit, nuttig wees by navorsingswerk oor kinders. Daar is ook geen rede waarom hierdie metode nie ook uitgebrei kan word vir waarnemings nie. Vrae kan aan die onderwysers oor die kinders en klasse gestel word en dan kan beide vrae en kinders of klasse op 'n skaal geplaas word (Kerlinger, 1964; p.487).

Opsommend kan daar verklaar word dat Guttman se metode 'n onlogiese metode vir meeste psigologiese metinge is (Nunnally, 1970, p.186). Dit is verbasend hoeveel navorsers nog waarde heg aan

hierdie metode. Dit blyk ook dat Crano en Brewer nie veel waarde heg aan Guttman se metode nie (1973, p.238).

Afgesien van die paar voordele, soos hierbo genoem, kan daar eintlik niks goeds van hierdie metode gesê word nie.

4.9 OPSOMMING

Soos aan die begin van hierdie hoofstuk gestel, word sekere van hierdie ou metodes nie meer gebruik nie. In die jongste bronne word slegs 'n paar van die ou metodes genoem. Tog was van hierdie ou metodes nie heeltemal nutteloos vir die meting van houdings nie. Dit was juis hierdie ou metodes wat die grondslag vir latere verfynde meetinstrumente gelê het. Dit word sterk betwyfel of van hierdie verfynde instrumente, soos die Likert- en Thurstone-metodes, vandag sou bestaan het as dit nie vir hierdie ou metodes was nie.

In hierdie hoofstuk is agt metodes om houdings te meet, bespreek. Sewe van hierdie metodes is kortliks bespreek, maar die metode van gelykverspreide intervale is breedvoerig bespreek omdat hierdie metode vir die huidige studie gebruik word. Hierdie agt metodes is aan die hand van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal gemeet en bespreek. Die houdingskaal wat volgens die Thurstone-tegniek saamgestel word, voldoen aan meer van hierdie vereistes as die ander sewe metingsinstrumente.

As al hierdie metodes in oënskou geneem word, is dit baie duidelik dat nie één van hierdie metodes ten volle aan hierdie

vereistes voldoen nie. As nog meer vereistes, en daar is nog meer, ingebring sou word, dan sal al hierdie metodes hopeloos faal as doeltreffende houdingskale (Ferguson, 1939, pp. 665-671). Dit is dus die oortuiging dat 'n perfekte houdingskaal nog nie bestaan nie, en of een ooit uitgedink sal word, word baie sterk betwyfel.

Ten spyte van sekere tekortkominge van hierdie metodes, dien hulle, veral die verfynde metodes, tog as nuttige meetinstrumente vir die navorsers om sekere aspekte van houdings te bestudeer.

Sedert die ontwikkeling van die Thurstone- en Likert-metodes was daar weinig belangrike deurbreke in die tegniek van skaal-samestelling. Dit is dus geen wonder nie dat die meeste bestaande houdingskale of deur Thurstone of deur Likert se metode ontwikkel is. Baie van die houdingskale is, soos reeds gemeld, onvoldoende vir individuele waardebeoordeling, alhoewel meeste van hulle voldoende is vir slegs eksperimentele gebruik. Baie verbetering is gemaak sedert die dae van Bogardus, Allport, Thurstone en Likert in die wetenskaplike studie van houdings, maar nog baie navorsing moet gedoen word om die rol wat houdings in die menslike gedrag speel, te verstaan (Shaw en Wright, 1967, pp. 559-560). Die rede is natuurlik voor die hand liggend: Houding is abstrak en daar moet van konkrete meetinstrumente gebruik gemaak word om hierdie abstraktheid van die mens te meet. Met ander woorde, die navorser is besig met psigologiese meting en nie met iets konkreet nie. Dit is wat die meting van houdings so moeilik maak.

Met die algemene vereistes betreffende 'n doeltreffende houdingskaal en die evaluering van bestaande houdingskaale in terme daarvan nou afgehandel, kan oorgegaan word tot die bespreking van die navorsingsprosedure van hierdie projek.

HOOFSTUK 5

'n EX POST FACTO EMPIRIESE ONDERSOEK NA DIE HOUDING

VAN DIE BLANKE TEENoor DIE BANTOE

In hierdie hoofstuk word die ondersoek na die houding van die Blanke, Afrikaans- en Engelssprekendes, teenoor die Bantoe bespreek. Die eksperimentele metode en ander sistematiese empiriese navorsingsontwerpe soos ex post facto navorsing, vereis eerstens dat moontlike oplossings vir die geïdentifiseerde probleem geformuleer word, m.a.w. sinvolle hipoteses moet uit die literatuuroorsig gepostuleer word. Daarna volg die identifikasie van alle relevante veranderlikes, wat volgens 'n erkende ontwerp hanteer moet word om die behoorlike hipoteses empiries te toets.

5.1 ALGEMENE HIPOTEESES

5.1.1 EERSTE ALGEMENE HIPOTEESE

Aangesien die primêre doel van hierdie navorsingsprojek 'n opname van die huidige houding van Blanke Suid-Afrikaners teenoor die Bantoe is, word as algemene nul-hipotese gepostuleer dat die ander veranderlikes soos geslag, kultuur en opvoedkundige status geen verskil maak nie, terwyl die algemene alternatiewe hipotese konstateer dat hierdie veranderlikes wel 'n verskil maak.

Hierdie algemene hipotese sal later meer volledig opgebreek word in meer spesifieke hipoteses.

5.1.2. TWEEDE ALGEMENE HIPOTESE

In ooreenstemming met die sekondêre doel van hierdie navorsingsprojek, naamlik om te bepaal of die Blanke houding teenoor die Bantoe sedert die vorige twee studies* van 1933 en 1950 verander het, word as algemene nul-hipotese gekonstateer dat daar geen verandering was nie, terwyl as alternatiewe hipotese gepostuleer word dat daar wel 'n verandering was.

5.2 IDENTIFIKASIE VAN VERANDERLIKES

Uit die literatuuroorsig van vorige navorsing** blyk dit dat daar talle veranderlikes is wat houding kan beïnvloed. Dit is onmoontlik om al hierdie veranderlikes te verreken, daarom sal slegs die vernaamste van hierdie veranderlikes, sover dit prakties moontlik is, gekontroleer of verreken probeer word. Hierdie veranderlikes is veranderlikes soos geslag (manlik en vroulik), kultuur (Afrikaans- of Engelssprekend), opvoedkundige agtergrond (matrikulante, derdejaarstudente, professies, klerklike beroepe, geskoolde arbeiders en besigheidsmense) en kerkverband. Daar kan sekerlik met reg aanvaar word dat in 'n komplekse veranderlike soos kultuur en opvoedkundige status die meeste ander bekende en onbekende veranderlikes insluit, en daarom is dit belangrik dat juis hierdie twee verreken moet word. Volgens Orpen "... it is accomodation to cultural norms rather than deep-lying personality trends that determines the holding of prejudiced views in a 'prejudice' climate" (Heaven, 1977, p.72). Daar kan sekerlik aanvaar word dat 'n "prejudice climate" in 'n mate bepaal word deur die vlak van kontak met die Bantoe, m.a.w. opvoedkundige of professionele agtergrond.

* cf. pp.267-272

** cf. pp.261-267

Die wyse waarop hierdie veranderlikes gekontroleer of verreken kan word, is die navorsingsontwerp.

5.3 NAVORSINGSONTWERP

Vroeër het MacCrone (1937, pp.156-176 en pp.187-198) en Du Plessis (1950, pp.44-56) van statistiese tegnieke en grafieke gebruik gemaak soos deur Thurstone en Chave (1966, pp.22-82) voorgestaan, wat 'n tydrowende taak was. As gevolg van bogenoemde nadeel, is daar besluit om af te sien van Thurstone se navorsingsontwerp en besluit om gebruik te maak van faktoriaalontwerp en wel om die volgende redes: "... we gain an economy in research time and effort; second, we may determine how two relevant variables interact with one another in their effects upon the behavior" (Andrease, 1971, p.59).

Die faktoriaalontwerp wat voorsiening maak vir die verrekening van die geïdentifiseerde veranderlikes sien soos in die volgende tabel daar uit. Dit is dus 'n $2 \times 2 \times 3 \times 6$ faktoriaalontwerp met ongeveer 30 proefpersone per sel.

Die verklaring vir die afkortings in onderstaande tabel is:

A_1 : Manlik; A_2 : Vroulik; B_1 : Afrikaans; B_2 : Engels; C_1 : Matruskulante; C_2 : Studente; C_3 : Professionele persone; C_4 : Klerklikes; C_5 : Geskoolde Arbeiders; C_6 : Besigheidspersone; D_1 : Afrikaanse Protestantse Kerke; D_2 : Engelse Protestantse Kerke en D_3 : Rooms-Katolieke Kerk. Daar word later weer van hierdie afkortings gebruik gemaak.

TABEL 4

	A ₁						A ₂					
	B ₁			B ₂			B ₁			B ₂		
	D ₁	D ₂	D ₃	D ₁	D ₂	D ₃	D ₁	D ₂	D ₃	D ₁	D ₂	D ₃
C ₁	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
C ₂	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
C ₃	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
C ₄	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
C ₅	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30
C ₆	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30	30

(Klugh, 1970, p.256)

Uit die voorafgaande is dit alreeds duidelik dat hierdie beplande faktoriaalontwerp 'n ex post facto navorsingprojek is, maar dieselfde beginsels geld as in suiwerkperimentele navorsing (Kerlinger, 1973, p.379). Daar sal dus van 'n betroubare en geldige meetinstrument gebruik gemaak moet word om die data te verskaf waarmee die hipotese dan inferensieel-statisties getoets kan word.

5.4 DIE MEETINSTRUMENT: DIE HOUDINGSKAAL VAN MACCRONE

soos reeds aangetoon* is die enigste beskikbare houdingskaal om Blankes se houdings teenoor die Bantoe te bepaal, dié van MacCrone.** Voordat dit gebruik kan word, moet die wetenskaplike gehalte daarvan eers gekontroleer word teenoor die aanvaarde kriteria, wat reeds volledig uiteengesit is.

*cf.p.128

**cf.pp.305-308 en pp.313-316

5.4.1 HOUDINGSKAALONTWERP

MacCrone (1937, pp.156-176) se keuse vir die samestelling van 'n houdingskaal om Blankes se houdings teenoor die Bantoe te bepaal, het op Thurstone se metode, naamlik die metode van gelykverspreide intervale, geval.

Dit het reeds geblyk dat die metode van gelykverspreide intervale, aan meer van die vereistes vir 'n doeltreffende houdingskaal* voldoen as dié wat volgens die ander metodes saamgestel is. Thurstone se metode is te midde van hierdie en vele ander metodes wetenskaplik seker moontlik die betroubaarste metode met betrekking tot die meting van 'n houding teenoor een of ander onderwerp of sosiale situasie (Shaw en Wright, 1967, pp.21-32).

5.4.2 DIE VERSAMELING VAN STELLINGS VIR DIE HOUDINGSKAAL

MacCrone se eerste taak in die samestelling van 'n houdingskaal was die versameling van 'n groot aantal stellings wat so 'n wye gebied moontlik oor houdings, gunstig en ongunstig teenoor die Bantoe verteenwoordig het. Die stellings is verkry uit dié wat reeds vir MacCrone bekend was asook uit ander bronne, byvoorbeeld boeke, tydskrifte, koerantberigte, debatte, lesings en uit gesprekke met verskillende persone. MacCrone maak geen melding van hoeveel stellings hy versamel het nie, maar uit 'n groot aantal stellings het hy 100 stellings - wat die sosiale, politiese, ekonomiese en opvoedkundige aspekte gedek het - saamgestel vir oorweging. Daarna gebruik hy meer as 200

*cf. pp.75-85

studente as beoordelaars om hierdie stellings te evalueer volgens Thurstone se sorteringsprosedure.* Al hierdie beoordelaars was derde- en vierdejaarstudente en 75% van hulle het kursusse in die Filosofie en Sielkunde gevolg. Ongeveer 10% van die beoordelaars se resultate is verwerp omdat hulle te agtelosig was in die sorteringsproses of nie die aanwysings behoorlik deurgelees of verstaan het nie. Beoordelaars wat meer as 20 stellings in enige kategorie geplaas het, is dus verwerp.** Die aantal beoordelaars van wie se resultate wel gebruik gemaak is, is sodoende verminder na 200.

Die Probleem wat MacCrone ondervind het met hierdie sorteringsprosedure was die baie stellings wat die beoordelaars of proefpersone in die eind- en middelkategorieë*** geplaas het, terwyl die intermediêre kategorieë baie min stellings bevat het. Die mate waarin die ophoping van die stellings plaasgevind het, kan in die volgende tabel gesien word. Daar is 20 000 stellings deur 200 studente geplaas (100 stellings vir elke beoordelaar).

Tabel 5

Sortering van stellings deur proefpersone

2,030 or 10.1	per cent.	were placed in pile	A
1,870 or 9.3	"	"	B
1,526 or 7.6	"	"	C
1,376 or 6.9	"	"	D
1,578 or 7.9	"	"	E
2,074 or 10.4	"	"	F
1,776 or 8.9	"	"	G
1,578 or 7.9	"	"	H
1,792 or 9.0	"	"	I
2,172 or 10.9	"	"	J
2,228 or 11.1	"	"	K

* cf. pp.136-140

** cf. pp.140-141

*** cf. p.146 en pp.148-150

Bogenoemde resultate kan op grond van die volgende faktore verduidelik word: Die eind- en middelkategorieë het 'n groter aantrekkingskrag as die ander intermediêre kategorieë. Verder is eersgenoemde kategorieë beskryf terwyl laasgenoemde nie beskryf is nie.* Sy resultate het getoon dat die beoordelaars 41,8% van die stellings in die gunstige kategorieë geplaas het, terwyl 48,8% van die stellings weer in die ongunstige kategorieë geplaas is. Met ander woorde, die oorspronklike lys van 100 stellings het meer ongunstige as gunstige stellings bevat (MacCrone, 1937, pp.156-160).

5.4.3 DIE BEPALING VAN SKAALWAARDES

Die volgende stap wat MacCrone gevolg het, was die bepaling van die skaalwaardes van elke stelling en dit is by wyse van 'n grafiek gedoen.**

Benewens die skaalwaardes van elke stelling, is die Q-waardes van elke stelling ook bereken. Die Q-waarde is belangrik deurdat dit 'n objektiewe meting van twyfelagtigheid van die stelling is. Met ander woorde, hoe groter die Q-waarde, hoe meer twyfel bestaan daar by die beoordelaars oor 'n betrokke stelling. Dit kom dus hierop neer dat sodanige stellings in verskillende kategorieë geplaas word. Aan die anderkant, as die Q-waarde klein is, is daar dus 'n groot mate van ooreenkoms onder die beoordelaars oor 'n betrokke stelling of stellings en sal daar ook

* cf. p.137

** cf. pp.141-144

nie 'n verspreiding oor die skaal van stelling(s) wees nie.

Na al die stellings met hoë Q-waardes volgens hierdie kriterium uitgeskakel is, is die 100 stellings na 45 verminder. Hierdie voorlopige skaal is vervolgens toegepas op etlike honderde beoordelaars, aan wie opdrag gegee is om daardie stellings te endosseer waarmee hulle ooreengestem het. Hierdie resultate is getabuleer ten einde die aantal kere wat elke stelling geëndosseer is, te vind. Daarna is sommige stellings verwyder op grond daarvan dat hulle nie gedien het om effektief te diskrimineer tussen die persone wie se houdings baie van mekaar verskil nie. Sekere heraanpassings was daarna nodig om sodoende 'n redelike verspreiding van die stellings te behou. Op grond van hierdie resultate is die tentatiewe skaal van 45 stellings verminder na 30 stellings vir sy finale skaal (1937, pp.160-162).

5.4.4 DIE BETROUBAARHEID VAN DIE PROSEDURE

Nog nie tevrede met wat hy tot sover bereik het nie, het MacCrone nog 'n stap verder gegaan. Hy wou vasstel of die prosedure wat hy gevolg het, betroubaar was. Hy wou dus vasstel of die skaal-waardes van bogenoemde 30 stellings enigsins betroubaar was of nie. Die enigste manier om dit vas te stel, was om die skaal-waardes te verkry van twee heterogene groepe wat totaal verskil het wat betref hulle geestelike agtergrond en houding. Volgens die aanwysings word die stellings gesorteer in terme van die

houdings wat hulle uitdruk en nie in terme van die houdings van die beoordelaars wat hulle moes sorteer nie. Met ander woorde, as die houdings van die beoordelaars wat die evaluering gedoen het die resultate beïnvloed het, dan kom dit daarop neer dat daardie skaalwaardes bloot net 'n refleksie van die besondere groep was. Aan die anderkant, as die resultate van die twee heterogene groepe verkry is en die skaalwaardes toon 'n hoë mate van ooreenkoms, dan kan daar met redelike sekerheid aanvaar word dat die prosedure wat hy gevolg het, bevredigend is en dat sodanige stellings met vertroue gebruik kan word.

Die data wat hy nodig gehad het as antwoord op bogenoemde vrae, word in die onderstaande tabel uiteengesit.

Tabel 6

Skaalwaardes van heterogene groepe

Scale No.	Europeans (200)	Q	Europeans (100)	Q	Bantu (100)	Q	Total (300)	Q
11	0.8	1.8	0.6	1.4	0.9	1.9	0.8	1.8
4	1.1	1.8	1.0	1.6	0.7	1.2	0.9	1.6
21	1.2	1.5	1.2	1.5	1.0	1.6	1.2	1.6
5	1.3	2.0	1.3	1.6	1.2	2.6	1.3	2.0
18	1.4	2.2	1.1	1.7	1.8	2.8	1.6	2.3
19	1.7	2.0	1.9	2.0	1.7	2.4	1.8	2.1
28	2.2	1.8	2.2	1.6	1.4	1.6	2.0	1.7
10	2.6	2.0	2.4	1.4	2.5	2.2	2.6	2.1
25	2.8	1.8	2.5	1.7	2.1	2.3	2.6	2.0
3	3.1	2.4	3.0	2.0	2.8	3.0	3.0	2.5
22	3.8	2.5	3.5	2.4	3.7	3.2	3.7	2.5
23	4.4	1.3	4.5	0.9	4.2	2.2	4.4	1.7
20	4.8	1.2	4.8	0.9	4.9	1.5	4.8	1.2
27	5.1	1.9	5.0	1.5	2.8	3.5	4.7	2.8
14	5.4	0.6	5.4	0.4	5.3	1.0	5.3	0.6
12	5.6	1.0	5.2	1.2	6.2	1.4	5.8	1.5
26	6.2	1.9	6.3	1.7	5.8	1.7	6.0	1.7
9	6.5	1.8	6.7	1.5	6.8	2.3	6.6	1.9
24	6.7	2.2	6.5	2.1	5.8	2.7	6.4	2.4
13	7.5	2.2	7.4	2.1	9.0	2.4	8.0	2.2
7	7.8	2.0	7.8	1.8	8.1	2.7	7.8	2.2
29	8.2	2.2	8.5	2.2	9.0	2.3	8.5	2.4
17	8.4	2.3	8.2	2.3	8.7	2.4	8.5	2.4
15	8.6	1.8	8.5	1.7	9.2	2.1	8.8	2.0
30	8.8	2.1	9.1	2.0	8.8	2.7	8.8	2.2
16	9.4	1.6	9.4	1.6	10.0	2.0	9.5	1.8
8	9.7	2.0	9.8	1.8	10.0	1.0	9.8	2.0
2	10.2	1.6	10.6	1.2	10.4	2.2	10.3	1.8
1	10.3	2.0	10.5	1.2	10.8	0.8	10.5	1.4
6	10.6	0.8	10.5	1.2	10.9	0.6	10.7	1.0
Av.	5.54	1.81	5.31	1.60	5.55	2.07	5.56	1.92

Die eerste kolom in bostaande tabel bevat die nommers van die stellings soos wat dit in die eksperimentele skaal voorkom. Die tweede, vierde, sesde en agste kolom bevat skaalwaardes wat gebaseer is op die resultate van 'n groep van 200 Blanke en 100 Bantoe beoordelaars. Die derde, vyfde, sewende en negende kolom is in elke geval die Q-waardes van die voorafgaande stel skaalwaardes. Die waardes van die stellings in die skaal is gebaseer op die resultate van die groep van 200 Blanke beoordelaars soos dit in die tweede kolom verskyn.

Die betroubaarheid van die skaalwaardes wat in die eksperimentele skaal verskyn, kan direk bereken word volgens die Q-waardes. Die gemiddelde Q-waardes van die 30 stellings was in die geval 1,81. Aangesien die Q-waardes tweekeer die kwartielafwyking of die verskil tussen die onderste en boonste kwartiel ($Q_1 - Q_3$) is, is die gemiddelde kwartielafwyking $\frac{1,82}{2} = 0,91$. Die skaalwaardes is bereken deur die mediaanwaardes van die verspreiding in elke geval te neem. Die formule wat MacCrone gebruik het, was die waarskynlike fout (mdn) = $\frac{5Q}{4N}$. Met die toepassing van hierdie formule het hy gevind dat die gemiddelde waarskynlike fout van die skaalwaardes by benadering 0,079 was. Hierdie waarskynlike fout is baie klein, maar as daar na die skaalwaardes van die stellings in kolom drie gelet word, word daar opgemerk dat MacCrone stellings gekies het waarvan die Q-waardes nie hoër as 2,5 was nie. Dit is op sigself 'n klein Q-waarde.

Die vraag wat by MacCrone ontstaan het, was of die vermeerdering van beoordelaars enige betekenisvolle verandering in die skaalwaardes sou aanbring of nie. Om hierdie vraag op te los, het hy die skaalwaardes van 100 beoordelaars vergelyk met die skaalwaardes van 200 beoordelaars. Hierdie skaalwaardes verskyn in kolomme twee en vier van Tabel 6^{*}. Die gemiddelde grootte van die verskille tussen die twee stelle skaalwaardes was 0,15. Slegs een van hierdie verskille was statisties betekenisvol, naamlik, die verskil in die geval van stelling Nr.12. Vir die groep van 100 was die skaalwaarde 5,2 en vir die groep van 200 5,6. Die waarskynlike fout (differensie) was naastenby 0,087 sodat die verskil van 0,4 meer as vier keer sy waarskynlike fout was. Die betrokke stelling lui: "I am not interested in the native or in his relations to the white man because I think that in the end economic factors will decide his fate." As gevolg van 'n gebrek aan enige betekenisvolle verskille, behalwe vir bogenoemde een, tussen die twee groepe beoordelaars, het MacCrone tot die gevolgtrekking gekom dat groot groepe beoordelaars geensins 'n noemenswaardige invloed op die skaal het nie (1937, p.164). Hy kon dus net sowel 'n klein groepie beoordelaars, sê maar 50, gebruik het vir die evalueringsprosedure.^{**}

Hierna het MacCrone die resultate van 100 blanke beoordelaars met die resultate van 100 Bantoes vergelyk. Die Bantoebeoordelaars is in groepe van 20 verdeel. Hulle was van die Bantu

^{*}cf. p.198

^{**}cf. p.105

Men's Social Centre te Johannesburg asook studente van Fort Hare Universiteit (destyds bekend as die Fort Hare Native College) te Lovedale in die Kaapprovinsie, waar die sortering= proses onder die toesig van dr. O.C.Jensen, 'n lid van die dose= rende personeel, plaasgevind het. Volgens dr. Jensen en Mac= Crone het hierdie Bantoebeoordelaars meer as 'n uur geneem om die sortering van die stellings te voltooi. MacCrone maak nie melding hoe lank die Blanke studente geneem het om sy houding= skaal te voltooi nie. Verder het hulle ook moeilikheid onder= vind om die aanwysings by hulle ingang te laat vind en toe te sien dat dit behoorlik nagekom word. Volgens MacCrone het hier= die Bantoebeoordelaars in elk geval geensins hulp, direk of in= direk, van toesighouers ontvang om die sorteringswerk uit te voer nie.

Die slakkepas waarteen die Bantoebeoordelaars in teenstelling met die Blankes gewerk het, kan toegeskryf word aan die feit dat Engels nie hulle moedertaal is nie en tweedens is dit by die Bantoe se temperament om tydsaam te werk, veral as hy toegelaat word om teen sy eie tempo te werk. Oor die algemeen, behalwe vir 'n hoë Q-waarde hier en daar, was die taak wat aan hulle toe= gesê was, wel binne hulle bereik.

Daar kan as vanselfsprekend aanvaar word dat die Bantoe se geestelike agtergrond, ondervinding in die verlede en houding t.o.v. rasseprobleme destyds baie verskil het met dié van die Blanke. 'n Vergelyking van skaalwaardes wat verkry is van die

resultate van die Bantoe- en dié van die Blanke beoordelaars behoort in hierdie geval 'n diepgaande toets van die prosedure te verskaf, aangesien baie, indien nie almal nie, van die ontoepaslike en onbeheerbare faktore in beide van die groepe beoordelaars teenwoordig is.

Die skaalwaardes wat verkry is van die resultate van die heterogene groepe kom voor in kolomme vier en ses van Tabel 6*. As daar na die skaalwaardes in kolomme vier en ses gekyk word, word daar opgemerk dat die verskil tussen die twee stelling skaalwaardes 0,47 is. Die waarskynlike fout van die skaalwaardes van die Blanke groep is 0,100 en die van die Bantoe groep 0,130. Volgens MacCrone is daar 'n opmerklike verskil in die betroubaarheid van die skaalwaardes ten gunste van die Blanke groep as dit vergelyk word met die Bantoe groep. Hierdie verskil kan toegeskryf word aan die feit dat die Blanke groep die stellings minder dubbelsinnig gevind het as die Bantoe groep.

As daar op die verskille tussen die skaalwaardes van die stellings gelet word, word gevind dat slegs vyf verskille statisties betekenisvol is, dit wil sê, dat dit meer as vier maal die waarskynlike fout is. Van die vyf stellings is twee deur die Bantoe as gunstig en drie as ongunstig beskou. Die stellings is as volg:

"Scale no.27: European Scale value 5,0; Bantu Scale value 2,8. Until the native has been given more time and more opportunity of showing what he is capable of doing, I think it is

*cf. p.198

foolish to try to judge him.

Scale no.28: European Scale value 2,2; Bantu Scale value 1.4.

I admire the native for his many good qualities and would like to see him given an opportunity of developing them.

Scale no.13: European Scale value 7,4; Bantu Scale value 9,0.

I do not think that we ought to help the native until all the white people who are in need have been helped.

Scale no.12: European Scale value 5,2; Bantu Scale value 6,2.

I am not interested in the native or his relations to the white man, because I think that in the end economic factors will decide his fate.

Scale no.6: European Scale value 10,5; Bantu Scale value 10,9.

I consider that the native is more like an animal than a human being" (MacCrone, 1937, p.166).

Daar is ongetwyfeld 'n groot verskil in die sienswyses van die Blanke groep en die van die besondere groep Bantoes ten opsigte van hulle menings en houdings, soos in bogenoemde stellings uitgedruk. Laasgenoemde groep het bestaan uit onderwysers en ander geletterde Bantoes, wat almal daarna gestrewe het om 'n hoër beskawingspeil te bereik en te handhaaf. Dit is dus geensins verbasend dat dit weerspieël word in die skaalwaardes van die stellings nie. MacCrone vervolg na aanleiding van bogenoemde: "The surprising thing is the very substantial measure of agreement,

or lack of significant differences between the scale-values derived from the results of two such heterogeneous groups. When we bear in mind that the statements throughout express typically European attitudes and opinions, we appear to be justified in concluding that the procedure followed in the construction of the scale does yield satisfactorily reliable results" (1937, p.167).

5.4.5 DIE PROBLEEM MET AFRIKAANSE STELLINGS

MacCrone het destyds tot die gevolgtrekking gekom dat terwyl Engelssprekendes se houdings gemeet word, hy net sowel Afrikaanssprekendes se houding ook kon meet. Hy het destyds nie die nodige tyd tot sy beskikking gehad om van nuuts af 'n tweede skaal in Afrikaans saam te stel nie. Dit lyk dan ook of die stellings oorspronklik slegs vir Engelssprekendes opgestel is.

Gedurende die loop van sy ondersoek het MacCrone dit nodig gevind om 'n Afrikaanse vertaling van sy houdingskaal voor te berei om sodoende die houdings van 'n klein groepie Afrikaanssprekende studente te meet. Om verskeie redes kon die oorspronklike Engelse weergawe nie gebruik word nie. Heelwat moeite is gedoen om 'n gelykwaardigheid tussen die Engelse en Afrikaanse weergawes te verseker. Die vertaling uit Engels in Afrikaans is deur twee Afrikaanse professore goedgekeur. Die een was van 'n oorwegende Engelse universiteit en die ander een van 'n suiwer Afrikaanse universiteit. Dat MacCrone bewus was van die probleme verbonde aan 'n vertaling, blyk uit sy volgende

opmerking: "It is not suggested that the Afrikaans version of the English original is merely an alternative form of the same scale ... It was a question either of measuring the attitudes of a purely Afrikaans speaking group by means of a scale in their own language or of not measuring their attitudes at all" (1937, p.167). Riker het ook soortgelyke probleme ondervind toe hy die houding van Duitsers gemeet het (1944, p.36).

Enige vertaling, hoe suksesvol ook al, moet noodwendig veranderinge in die oorspronklike stellings aanbring wat dan die skaalwaardes van so 'n houdingskaal kan beïnvloed. Die resultate wat met die vertaalde Afrikaanse stellings verkry is, moet dus in werklikheid met 'n sekere mate van voorbehoud aanvaar en bestudeer word. Volgens MacCrone kan die resultate met die Afrikaanse en Engelse stellings ook nie direk vergelyk word nie. In hierdie verband het Crano en Brewer die volgende te sê: "If the language of the scale is too difficult, misinterpreted, or misunderstood, another more appropriate device should be substituted" (1973, p.257).

MacCrone wou ook die omvang van die respons wat deur die skaal uitgelok is, vasstel. Op hierdie wyse sou hy kon bepaal of sy houdingskaal enigsins doeltreffend was as 'n metingsinstrument. Vir hierdie doel het hy 'n tabel opgestel wat die gemiddelde aantal endossemente aangedui het van die antwoorde van die proefpersone wie se puntetellings versprei was oor verskillende gedeeltes van die skaal. Indien daar 'n duidelike teenstrydigheid was in

die aantal stellings wat geëndosseer is deur die proefpersone wie se houdings baie verskil het, sou dit 'n duidelike tekortkoming in die skaal toon. In die onderstaande tabel word die resultate van die proefpersone opgesom. Die eerste kolom gee die aantal proefpersone wie se resultate getabuleer is. Die tweede kolom gee die intervale of kategorieë waarin die proefpersone se puntetellings geval het. Die derde kolom is die gemiddelde aantal stellings soos deur die proefpersone geëndosseer wie se puntetellings binne die betrokke interval geval het.

Volgens onderstaande tabel lyk dit of MacCrone nie net geïnteresseerd was in die doeltreffendheid van sy houdingskaal nie, maar ook in die graad van intensiteit van die proefpersone se houdings (Riker, 1944, p.27 en p.38).

TABEL 7

Frequency Table of Endorsements for different Step-intervals of the Scale

<i>Subjects</i>	<i>Step-intervals</i>	<i>Endorsements</i>	<i>(Q₁-Q₃)</i>
50	2-3	10.2	3.46
50	3-4	12.0	4.76
50	4-5	12.4	5.95
50	5-6	13.0	7.07
50	6-7	11.7	5.91
50	7-8	12.0	4.72
50	8-9	11.5	4.34
350	2-9	11.9	..

Hierdie resultate skyn bevredigend te wees aangesien hulle 'n redelik eenvormige verspreiding van endossemente oor die onderskeie intervale toon. 'n Verdere kolom, kolom vier, is ook by bogenoemde tabel gevoeg. Hierdie kolom toon die interkwartiel

gebied van die skaalwaardes van die stellings soos deur die proefpersone geëndosseer wie se puntetellings binne die gegewe interval geval het. Die resultate toon duidelik dat die proefpersone wie se puntetellings binne die interval 5-6 geval het, die grootste interkwartielgebied het. Na beide kante, dit is na die eindpole van die houdingskaal, word die interkwartielgebied kleiner. Hoe groter die omvang van die interkwartielwaarde, hoe groter is die verdraagsaamheid van die proefpersone vir die stellings wat verder van mekaar is op die houdingskaal. Van die dat soos aangedui in Tabel 7* kan daar tot die gevolgtrekking gekom word dat proefpersone wie se tellings om die middelste gedeelte van die skaal sentreer stellings endosseer wat wyer varieer in skaalwaardes as die proefpersone wie se tellings naby die eindpole van die skaal sentreer. Proefpersone wie se houdings naby of in die neutraliteitsgebied sentreer is meer geneig om saam te stem met uiteenlopende en selfs konflikterende stellings omtrent die Bantoe. Hierdie toedrag van sake kan toegeskryf word aan die groter ambivalensie van sodanige proefpersone, sowel as hulle gebrek aan enige definitiewe oortuigings na die een of ander kant toe.

Daar dien op gelet te word dat MacCrone van sewe intervalindelingen of kategorieë gebruik gemaak het (1937, p.172), terwyl Thurstone en Chave 11 intervalindelingen gebruik het (1966, p.59). Du Plessis het ook van sewe intervalindelingen gebruik gemaak, maar soms het die sterkte van die begin- of eindintervalle verskil. Byvoorbeeld, vir dames en meisies het die intervalindeling by 4-5 en vir mans en seuns by 2-3 en 3-4 onderskeidelik begin en deurgegaan na inter=

*cf. p.206

valle 8-9 en 9-10 vir studente en skoliere (1950, pp.46-48). Hierdie ondersoek maak gebruik van sewe en agt intervalindelings vir Afrikaans- en Engelssprekende studente en matrikulante (vergelyk Tabelle 23, 24, 25 en 26 *). Alhoewel MacCrone stellings het met skaalwaardes wat by 0,8 begin en deurgaans tot die uiterste negatiewe stellings met 'n skaalwaarde van 10,6^{**}, begin sy intervalindeling by 2-3 en eindig by 8-9, wat dus daarop neerkom dat die uiterste stellings, hetsy negatief of positief, nie deur sy proefpersone, Afrikaans- of Engelssprekendes, afgemerk is nie.

Die metode van puntetoekenning is heel eenvoudig. Die skaalwaardes van al die stellings wat die proefpersoon gemerk het, word van 'n sleutel afgelees. Dit word dan bymekaar getel en die gemiddelde hiervan bereken.

5.4.6 DIE BETROUBAARHEID EN GELDIGHEID VAN DIE SKAAL

Volgens MacCrone was daar destyds twee maniere om 'n meetinstrument se betroubaarheid te bepaal. Die eerste een was die toets-hertoetsmetode. Deur hierdie metode word die houdingskaal twee keer agtereenvolgens op dieselfde proefpersone toegepas en die tellings wat verkry is van die eerste toepassing word gekorrigeer met die tellings van die tweede toepassing. Die waarde van die self-korrelasie word dan geneem as 'n meting van die korrelasie-koëffisiënt, alhoewel hierdie waarde effens hoër is as die ware koëffisiënt. Ses-en-sewentig Afrikaans-, Engels- en Joods-sprekende studente van beide geslagte is volgens bogenoemde

* cf. pp.249-251

** cf. pp.306-308

metode gebruik om die betroubaarheid van die skaal te bepaal. Die tweede toepassing het presies 'n week na die eerste plaasgevind. Die proefpersone het geweet dat daar 'n tweede toets sou wees, maar nie wanneer dit sou plaasvind nie. Die korrelasiekoëffisiënt wat verkry is deur die self-korrelasie was 0,935, met 'n waarskynlike fout van 0,010. Die gemiddelde verskil in die individuele tellings wat verkry is van die twee toepassings was 0,39; die gemiddelde tellings was 4,8 en 4,6 met 'n standaardafwyking van 1,33 en 1,45 onderskeidelik. Die waarskynlike fout (differensie) was 0,154.

Die tweede metode wat MacCrone gevolg het, was die verdeelde-helfte metode. Dit kom daarop neer dat die houdingskaal getoets word deur dit in twee gelyke dele te verdeel. Aangesien 'n houdingskaal gewoonlik 11 eenhede bevat, is die middelpunt in so 'n geval 5,5. Die gemiddelde skaalwaardes van die 30 stellings wat MacCrone opgestel het, was 5,54. In die toepassing van die verdeelde-helfte metode het MacCrone die volgende prosedure gevolg: Die stellings is in rangorde volgens hulle skaalwaardes gerangskik. Die eerste en tweede stellings van elke opeenvolgende paar is om die beurt aan dieselfde gedeelte toegewys. Die twee helftes van die skaal, wat elkeen 15 stellings bevat het, het albei 'n gemiddelde skaalwaarde van 5,54 gehad. Die antwoorde van die 200 beoordelaars op wie die skaal 'n vorige keer toegepas is, is toe weer gebruik om die betroubaarheid van die skaal te bepaal.

Aan elke antwoord is twee puntetellings toegeken deur die gemiddelde puntetelling te bereken vir elk van die twee helftes waarin

die skaal verdeel is. Die korrelasie-koëffisiënt tussen die twee stelle puntetellings was 0,819. Die betroubaarheidskoëffisiënt volgens Spearman-Brown se formule was 0,90 (1937, p.174). Van hierdie waardes van die betroubaarheidskoëffisiënt kan daar tot die gevolgtrekking gekom word dat nie minder nie as 90% van die totale feilbare tellings bepaal is deur die houdingsveranderlike soos deur MacCrone se houdingskaal bepaal is, terwyl die ander 10% van die totale feilbare telling as gevolg van metingsfoute was.

Nog nie tevrede met sy houdingskaal nie, het MacCrone nog addisionele bewyse nodig gehad alvorens hy kon verklaar dat sy houdingskaal 'n geldige een is d.w.s. dat dit meet wat dit voorgee om te meet, naamlik die houding van die individu teenoor die Bantoe. Hy wou die geldigheid van sy skaal toets nieteenstaande die feit dat dit reeds 'n bevredigende hoë graad van betroubaarheid gehad het. Aangesien daar geen ander middele destyds bestaan het om houdings te meet nie, kon MacCrone nie die geldigheid van sy skaal toets deur 'n vergelyking van sy resultate met 'n ander instrument te tref nie. Hy was dus verplig om van ander kriteria gebruik te maak. Toe hy besig was met die bepaling van die skaalwaardes van die stellings oor die Bantoe, is bewyse na vore gebring wat aangedui het dat die skaalwaardes 'n hoë graad van geldigheid besit, aangesien daar 'n algemene ooreenkoms, selfs tussen heterogene groepe was met betrekking tot die graad van pro- and anti-Bantoe vooroordeel van die stellings. Deur die antwoorde van een groep persone wie se tellings hulle aan

die een end van die skaal geplaas het, te neem en dit te vergelyk met die antwoorde van 'n tweede groep proefpersone wie se tellings hulle weer aan die ander punt van die skaal geplaas het, behoort daar volgens MacCrone 'n hoë graad van konsekwentheid te wees in die endossemente, soveel so dat daar baie min of geen oorvleueling bestaan van die stellings wat deur die twee groepe geëndosseer is nie. In Tabel 8 word die resultate van twee groepe van 50 proefpersone wie se tellings binne die kategorieë van 2-3 en 8-9 geval het, respektiewelik aangedui. Hulle toon dat die kriterium wat interne konsekwentheid as 'n toets van geldigheid redelik bevredigend is.

TABEL 8

Frequency Table of Endorsements of two groups with scores from 2-3 and from 8-9

<i>Score (2-3)</i>	<i>Scale No.</i>	<i>Scale-value</i>	<i>Score (8-9)</i>
33	11	0.8	0
50	4	1.1	0
39	21	1.2	0
46	5	1.3	0
20	18	1.4	0
45	19	1.7	0
46	28	2.2	0
45	10	2.6	1
45	25	2.8	2
37	3	3.1	1
25	22	3.8	1
19	23	4.4	1
24	20	4.8	2
20	27	5.1	3
12	14	5.4	14
0	12	5.6	12
1	26	6.2	33
2	9	6.5	28
0	24	6.7	27
2	13	7.5	44
0	7	7.8	35
0	29	8.2	26
0	17	8.4	37
0	15	8.6	44
0	30	8.8	41
0	16	9.4	47
0	8	9.7	48
0	2	10.2	42
0	1	10.3	44
0	6	10.6	40

Volgens MacCrone kan 'n ander kriterium gebruik word om die geldigheid van sy skaal te toets. Dit word gedoen deur dit toe te pas op 'n groep persone wie se houding alreeds bekend is om 'n sekere vooroordeel vir of teen die Bantoe te hê en dan daarna waar te neem of die resultate van die skaal daardie kennis bevestig deur die vooroordeel te openbaar. Destyds was die Afrikaanssprekende studente so 'n groep wie se houding teenoor die Bantoe bekend was. As die resultate van sy houdingskaal hierdie oortuiging kon bevestig deur tussen die twee groepe te differensieer, dan sou MacCrone verdere bewyse gehad het dat sy houdingskaal geldig is. Later toe hy hierdie Afrikaanssprekende studente getoets het, het hierdie resultate bevestig dat dit wel die geval is.*

As die samestelling van MacCrone se houdingskaal bestudeer word, kan daar tot die gevolgtrekking gekom word dat hy die nodige wetenskaplike prosedure gevolg het om 'n gestandaardiseerde houdingskaal daar te stel. Die navorser het gevolglik aanvaar dat die gebruik van MacCrone se houdingskaal moontlik weinige risiko inhou. Daar is gevolglik besluit om met die nuwe gegewens die betroubaarheidskoëffisiënt te kontroleer en indien die nuwe gegewens 'n betreklike hoë betroubaarheidskoëffisiënt sou oplewer die houdingskaal dan as 'n geskikte meetmiddel beskou sou word.

5.4.6 1 KONTROLERING VAN DIE BETROUBAARHEID MET NUWE DATA

Uit die voorafgaande het dit geblyk dat MacCrone sy proefpersone na 'n week hertoets het (1937, p.174). Alhoewel hulle nie geweet

*cf. p.84

het op watter datum hulle hertoets sou word nie. Du Plessis aan die anderkant, het weer sy proefpersone na drie weke hertoets (1950, p.173). Die intervalperiode blyk dus 'n probleem te wees. As die interval tussen die eerste en die hertoets te kort is, sê bv. 'n week, dan bestaan daar die moontlikheid dat die proefpersone die inhoud van die houdingskaal nog kan onthou. Dit sou beteken dat die resultate 'n baie hoë betroubaarheidskoëffisiënt sou oplewer wat natuurlik nie 'n getroue weergawe sou wees van die betroubaarheid van die houdingskaal nie. Die interval moet dus nie te kort en ook nie te lank wees nie (Anastasi, 1968, p.79). In hierdie geval is die proefpersone na drie maande hertoets. Daar is egter geen waarborg dat 'n driemaande-interval beter resultate sou oplewer as die ander intervale nie. Die moontlikheid van 'n houdingsverandering van een toetsperiode na 'n ander kan nie uitgesluit of beheer word nie. Daar is blykbaar geen uitweg om die interaksie tussen houdingskale te vermy nie (Riker, 1964, p.28).

Die proefpersone het nie die vaagste benul gehad wanneer die hertoets sou wees en of dit dieselfde houdingskaal sou wees nie. Aan hulle is gesê dat hulle 'n soortgelyke houdingskaal moes voltooi. Baie van hulle het na voltooiing van die houdingskaal met die hertoets die houdingskale onthou, maar ander het nie. Dié wat dit wel onthou het, is slegs versoek om die houdingskaal te voltooi en is meegedeel dat die tweede houdingskaal slegs dien as 'n soort opvolgstudie. Voor en tydens die voltooiing van die tweede houdingskaal is geen melding van die woord "betroubaarheid" gemaak nie.

Die proefpersone wat MacCrone gebruik het vir die hertoets was heterogeen, maar die grootste persentasie was Engelssprekende studente gevolg deur Jode en dan Afrikaanssprekende studente (1937, p.174). Du Plessis aan die anderkant het van Afrikaanssprekende studente van beide geslagte gebruik gemaak om die betroubaarheid van MacCrone se houdingskaal te toets (1950, p.173). Vir die kontrolering van die betroubaarheid van die houdingskaal met data, is Afrikaans- en Engelssprekendes van beide geslagte en van verskillende beroepsgroepe, naamlik, professioneel, klerklik, geskoolde arbeiders, handel en nywerheid, matrikulante en studente gebruik gemaak.

Die totale aantal houdingskale wat terug ontvang is, was 1 202. Sommige van die proefpersone se houdingskale het nie beantwoord aan die vereistes nie en is dus nie vir die betroubaarheidsbepaling oorweeg nie. Die totale hertoetshoudingskale wat daarna oorgebly het, was 1 104. Deur gebruik te maak van 'n tabel van ewekansige getalle*, is 'n steekproef van 715 uit hierdie 1 104 getrek en gebruik om die betroubaarheid van MacCrone se houdingskaal te kontroleer.

Hierna is die X (eerste toets) en die Y (hertoets) van bogenoemde 715 houdingskale aan 'n rekenaar gevoer vir verdere verwerking en wat 'n betroubaarheidskoëffisiënt van 0,8477 opgelewer het. Die betreklike hoë betroubaarheidskoëffisiënt van 0,8477 toon dat MacCrone se houdingskaal na 40 jaar nog 'n betroubare meetinstrument is.

*cf. p.237

Hierdie bevinding weerspreek egter Du Plessis se bevinding dat MacCrone se houdingskaal nie betroubaar is nie. Die wyse waarop hy die betroubaarheid van MacCrone se houdingskaal bepaal het, blyk onwetenskaplik te wees. Hy het byvoorbeeld die gemiddelde skaalwaarde van die eerste houdingskaal met die gemiddelde skaalwaarde van die hertoetshoudingskaal geneem en toe daarvolgens twee histogram grafieke getrek. Hiervolgens het hy tot die gevolgtrekking gekom dat MacCrone se houdingskaal nie betroubaar is nie (1950, pp.172-179).

Nog 'n aspek waarop Du Plessis die betroubaarheid van MacCrone se houdingskaal sterk bevraagteken het, is dat MacCrone bewus was van die feit dat Afrikaanssprekende studente 'n negatiewe houding sou openbaar en as gevolg hiervan onder meer 'n bewys is van die betroubaarheid van sy metode (1950, p.47). Volgens MacCrone se aanhaling blyk dit baie duidelik dat hy die geldigheid van sy houdingskaal wou bepaal het en nie soseer die betroubaarheid van sy metode nie. Hy sê onder meer die volgende: "Another criterion which may be used to test the validity of the scale is to apply it to a group of students whose attitude is already known to have a certain bias either for or against the native and to observe whether the results of the scale confirm that knowledge by revealing the bias. Thus an Afrikaans-speaking group would be expected to have on the whole an unfavorable attitude towards the native ..." (1937, p.176). Volgens Thurstone is dit seker een van die belangrikste probleme om die geldigheid van die metingseenheid in die meting van houding vas te stel. Hy sê verder: "it can be done perhaps best by asking two groups of individuals who are known to differ in their attitude on the issue in question to sort a series of one hundred or more statements into eleven piles ... Now if the two

scales so produced give substantially the same scale-values for the statements, then we shall have experimental evidence that the attitudes of people who sort the statements have a negligible effect on the scale itself" (1966, p.75).

Dit blyk dus dat Du Plessis slegs 'n gedeelte van MacCrone se aanhaling gebruik het om sy bewering dat MacCrone se houdingskaal nie betroubaar is nie, te staaf (1950, p.47).

5.5 DIE SELEKSIE VAN DIE TOETSGROEPE

Vir 'n navorsingsprojek op hierdie vlak, was dit om praktiese en finansiële redes heeltemal onrealisties om gelykkansige steekproewe te trek uit die verskillende populasies, derhalwe is proefpersone op streeksgrondslag en volgens beskikbaarheid geselekteer, maar op 'n wyse dat hulle so goed as moontlik verteenwoordigend van die breë gemeenskap sou wees. Afrikaans- en Engelssprekende persone in Bloemfontein, Oos-Londen en Grahamstad is in groepe of individueel genader. Bloemfontein is gekies omdat die inwoners oorwegend Afrikaanssprekend is. Oos-Londen en Grahamstad is eerstens gekies omdat hulle oorwegend Engelssprekend is en tweedens omdat in Bloemfontein nie genoeg Engelssprekendes van al ses beroepsgroepe binne die geraamde tyd gevind kon word nie. Alhoewel daar dan moeilik in die gevolgtrekking op veralgemening na die algemene populasies aanspraak gemaak kan word, was dit die enigste praktiese moontlikhede, en behoort die resultate minstens 'n goeie aanduiding te wees van die populasie-parameters.

Die volgende ses toetsgroepe is saamgestel in terme van die ver-
naamste relevante veranderlikes wat geïdentifiseer is.*

*cf. pp.191-192

5.5.1 MATRIKULANTE

Toestemming is van die Departement van Onderwys van die Oranje-Vrystaat verkry om al die Hoërskole in Bloemfontein te nader. Aangesien die toestemming nogtans voorsiening gemaak het dat die hoofde van skole die prerogatief behou om die beskikbaarstelling van matrikulante te weier, is skoolhoofde individueel genader. Aan hulle is ook die opset van die navorsing verduidelik en MacCrone se houdingskaal plus die instruksies gegee vir bestudering. Hulle is ook verseker dat hierdie studie die Direkteur van Onderwys se goedkeuring wegdra. Uiteindelik is die samewerking van ses Afrikaanse en vier Engelse Hoërskole verkry.

By een Afrikaanse Hoërskool was rassisme direk of indirek merkbaar. 'n Hoogs gekwalifiseerde onderwyser het so 'n ongunstige atmosfeer by die toepassing van die houdingskaal geskep deur negatiewe opmerkings oor die navorser en die Bantoe te maak, dat meer as 100 voltooide houdingskale verwerp moes word.

Ten spyte van herhaalde pogings kon die samewerking van die Kaapse Onderwys Departement nie verkry word nie. Dit het later aan die lig gekom dat wat moontlik aanleiding tot bogenoemde Departement se weiering kon gegee het, was die onverantwoordelike optrede van sekere studente van sekere universiteite om pamflette waarvan die inhoud op 'n eensydige en onwetenskaplike wyse saamgestel was, onder skoolleerlinge te versprei. Die verspreiding van sodanige pamflette kon dalk volgens die Dagbestuur van die Suid-Afrikaanse Onderwysersunie, die jong, onrype en onervare skoolleerlinge skade aangedoen het (Volksblad, 30 Augustus 1972.)

As gevolg van bogenoemde Departement se weiering om matrikulante van die Departement se Engelse Hoërskole in Oos-Londen by hierdie studie te betrek, is die samewerking van twee private Engelse Hoërskole in Oos-Londen verkry om die Engelssprekende matrikulante van die Oranje-Vrystaat aan te vul.

Afgesien van die 100 voltooide houdingskale wat van 'n betrokke Afrikaanssprekende Hoërskool verwerp moes word, moes ook individuele houdingskale verwerp word as gevolg van onreëlmatighede.

TABEL 9

MATRIKULANTE - BLOEMFONTEIN			
TAAL	SEUNS	DOGTERS	VERWERP
AFRIKAANS	182	178	82
ENGELS	74	67	23
TOTAAL	256	245	105
GROOT TOTAAL = 606			
MATRIKULANTE - OOS-LONDEN			
TAAL	SEUNS	DOGTERS	VERWERP
AFRIKAANS	3	-	-
ENGELS	24	30	8
TOTAAL	27	30	8
GROOT TOTAAL = 65			

Die matrikulante se gemiddelde ouderdom was 17,1 jaar.

Hulle is intelligent genoeg om hulle eie idees oor die Bantoe of enige ander saak te vorm. Verder staan hulle op die punt om of

te gaan werk òf universiteit toe te gaan.

Die matrikulante is gekies om te probeer vasstel wat hulle toekomstige houding teenoor die Bantoe van die Republiek van Suid-Afrika sal wees. Hulle teenswoordige houding behoort dus 'n goeie aanduiding te wees van wat hulle optrede teenoor die Bantoe in die toekoms sal wees.

5.5.2 STUDENTE

Die Rektor van die Universiteit van die Oranje-Vrystaat is versoek om studente te mag nader. MacCrone se houdingskaal is aan die Rektor voorgelê vir bestudering. Daarna is die nodige toestemming verleen om studente op die kampus te mag nader. Die primarii van die verskillende koshuise is hierna gekontak en aan hulle is die versekering gegee dat hierdie navorsingsprojek die Rektor se goedkeuring wegdra. Hulle is gevra om die nodige bystand te verleen met die toepassing van die houdingskaal.

Vanweë 'n tekort aan voltydse Engelssprekende studente aan bogenoemde universiteit, is Natalse Universiteit eers genader dog sonder sukses. Daarna is die Grahamstadse Universiteit genader waar die samewerking baie goed was.

TABEL 10

STUDENTE - BLOEMFONTEIN

TAAL	MANS	DAMES	VERWERP
AFRIKAANS	117	93	5
ENGELS	25	34	4
TOTAAL	142	127	9
GROOT TOTAAL = 278			
STUDENTE - GRAHAMSTAD			
TAAL	MANS	DAMES	VERWERP
AFRIKAANS	-	-	-
ENGELS	36	25	11
TOTAAL	36	25	11
GROOT TOTAAL = 72			

Deur dié studente in te voeg, kan ander veranderlikes verreken word, omdat die studente ouer, ryper en akademies meer gevorderd is as die matrikulante. Hierdie veranderlikes kan moeilik geïsoleer word deurdat dit deel van die praktiese situasie is.

Hierdie groep jong mans en dames verteenwoordig 'n groot deel van die gemeenskap. Hulle vorm ook 'n belangrike segment van die gemeenskap. 'n Groot persentasie van hierdie studente, en so word dit ook algemeen aanvaar, se intelligensie is bo die gemiddelde en vanweë hulle gevorderde akademiese agtergrond is dit vanselfsprekend dat hulle op derdejaarsvlak selfstandig genoeg behoort te wees om hul eie idees te vorm en besluite oor een of ander sosiale objek te neem. Hierdie groep studente se gemiddelde

ouderdom was 20,8 jaar.

Die belangrikheid van hierdie groep met betrekking tot die houding wat hulle teenoor die Bantoe openbaar, is daarin geleë dat hulle, of sommige van hulle, eendag leiers van die volk gaan word. Die rol wat hierdie toekomstige leiers se houding teenoor hulle volk en veral die Bantoe gaan speel, sal van groot belang vir die Republiek van Suid-Afrika wees.

5.5.3 PROFESSIONELE GROEP

Die persone in hierdie groep is persoonlik en individueel deur die navorser in Bloemfontein en Oos-Londen genader en die opset van hierdie navorsing is aan hulle verduidelik. Onder hulle was predikante, landdroste, mediese dokters, advokate, siviele ingenieurs en dosente. Hulle gemiddelde ouderdom was 37,0 jaar.

TABEL 11

PROFESSIONEEL - BLOEMFONTEIN

TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	58	65	-
ENGELS	20	38	1
TOTAAL	78	103	1
GROOT TOTAAL = 182			

TABEL 11 (Vervolg)

PROFESSIONEEL - OOS-LONDEN			
TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	-	3	-
ENGELS	34	29	2
TOTAAL	34	32	2
GROOT TOTAAL = 68			

Daar is op hierdie groep besluit om te probeer vasstel of hulle gevorderde akademiese opleiding asook hulle daaglikse kontak met die Bantoe wel enige noemenswaardige uitwerking op hulle houding teenoor die Bantoe het al dan nie. Dit moet vermeld word dat vir hierdie groep slegs persone met nagraadse akademiese opleiding oorweeg is.

5.5.4 KLERKLIKE GROEP

Die plekke waar die proefpersone genader is, was Staatsdepartemente in Bloemfontein en besighede in Oos-Londen. Hierdie groep is individueel of in groepe genader. Die opset van hierdie ondersoek is aan hulleself en hul hoofde verduidelik.

Vir doeleindes van hierdie studie is slegs nie-gegradueerdes in aanmerking geneem ten einde die moontlike invloed van akademiese opleiding te beperk. Persone wat oor een of ander akademiese opleiding beskik het, is nie vir dié groep oorweeg nie. Slegs persone wat in besit van 'n St.IX of X-sertifikaat was, is vir hierdie groep oorweeg. Hierdie groep het bestaan uit klerke, hoogs

gekwalfiseerde tiksters, administratiewe beamptes of enige ander vorm van klerklike werk en hulle gemiddelde ouderdom was 34,2 jaar.

TABEL 12

KLERKLIKES - BLOEMFONTEIN

TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	66	54	3
ENGELS	7	7	-
TOTAAL	73	61	3
GROOT TOTAAL = 137			
KLERKLIKES - OOS-LONDEN			
TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	-	-	-
ENGELS	56	64	19
TOTAAL	56	64	19
GROOT TOTAAL = 139			

Daar is op hierdie groep besluit om te probeer vasstel of hulle opvoedkundige kwalifikasies enige effek op hulle houding teenoor die Bantoe het of nie.

Soos opgemerk sal word in Tabel 12 kon navorser nie genoeg Engelssprekendes in Bloemfontein bekom nie. Tweedens was navorser geïnteresseerd in die Engelssprekendes in Oos-Londen omdat

dit 'n stad is met oorwegend Engelssprekende inwoners. Ten spyte van die paar firmas en besighede in Oos-Londen se teenkanting teen hierdie projek, het navorser in elk geval genoeg Engelssprekende persone van beide geslagte bekom om dit vir hierdie navorsing moontlik te maak.

5.5.5 GESKOOLDE ARBEIDERS

Die plekke waar hierdie groep genader is, was Staatsdepartemente en besighede in Bloemfontein en Oos-Londen. Hulle is ook individueel of in groepe genader. Die opset van hierdie ondersoek is aan hulle hoofde en aan hulself verduidelik.

Hierdie groep het bestaan uit: Posbestellers, telefoniste, kantoorassistente, ranggeerders, motorwerktuigkundiges en haar- kapsters. Hulle gemiddelde ouderdom was 34,9 jaar. Die kwalifikasies van hierdie groep wissel van St. V tot St.VII.

TABEL 13

GESKOOLDE ARBEIDERS - BLOEMFONTEIN

TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	60	57	7
ENGELS	14	3	-
TOTAAL	74	60	7
GROOT TOTAAL = 141			

TABEL 13 (Vervolg)

GESKOOLDE ARBEIDERS - OOS-LONDEN			
TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	-	-	-
ENGELS	13	2	-
TOTAAL	13	2	-
GROOT TOTAAL = 15			

Daar is op hierdie groep besluit om te probeer vasstel of hulle opvoedkundige kwalifikasies enige noemenswaardige invloed op hulle houding teenoor die Bantoe het of nie. Ongelukkig kon daar nie genoeg Engelssprekendes vir hierdie groep bekom word nie. In Bloemfontein is slegs 17 Engelssprekendes gevind en in die beperkte tyd in Oos-Londen slegs 15 wat dus 'n totaal van 32 gee. Daar was baie geskoolde arbeiders beskikbaar, maar die meeste was immigrante wat nie kwalifiseer vir hierdie ondersoek nie. Hierdie groep is toe in sy geheel laat vaar. Die soektog na meer persone in hierdie groep in Bloemfontein en veral Oos-Londen sou te veel tyd in beslag geneem het. Die resultate van genoemde 32 is egter nuttig vir die kontrolering van die betroubaarheid van MacCrone se houdingskaal (met nuwe data)

5.5.6 BESIGHEIDSGROEP

Hierdie groep is persoonlik en individueel deur die navorser in Bloemfontein en Oos-Londen genader en die opset van hierdie ondersoek is aan hulle verduidelik. Al hierdie persone was die eienaars van hul besighede. Hulle gemiddelde ouderdom was 39,7 jaar.

TABEL 14

BESIGHEID - BLOEMFONTEIN

TAAL	MANS	VROUENS	VERWERP
AFRIKAANS	5	3	2
ENGELS	7	-	-
TOTAAL	12	3	2
GROOT TOTAAL = 17			

Daar is op hierdie groep besluit omdat die aard van hul besigheid hulle noodwendig in kontak met die Bantoe van alle sosiale stande bring. 'n Weerspieëling van hulle houding teenoor die Bantoe behoort dus 'n goeie aanduiding te wees van wat hierdie sektor van die samelewing se gevoel en denke teenoor die Bantoe is.

Navorser was in Bloemfontein en Oos-Londen nie so suksesvol nie. Tydens die soeke na besigheidspersone van beide taalgroepe het navorser gevind dat daar nie genoeg besigheidsvrouens was nie. Gevolglik moes die idee om besigheidspersone vir hierdie ondersoek te betrek, laat vaar word. Om die nodige getal besigheidspersone te kry, sou ook baie tyd in beslag geneem het.

Die houdingskale wat ontvang is, is toe nie vir verdere ondersoek gebruik nie. Die resultate van die goedgekeurde houdingskale is slegs gebruik vir die kontrolering van die betroubaarheid van die houdingskaal.

Soos bogenoemde tabelle aandui, is daar gedurende 'n tydperk van meer as 18 maande 2 922 houdingskale terugontvang. Dit wil sê,

hierdie totaal sluit die eerste en hertoetshoudingskale in.

Die herkoms van die studente, dit wil sê, stad, dorp of plaas, het volgens Du Plessis se bevinding hoegenaamd geen invloed uitgeoefen nie. Die rede hiervoor, volgens hom, is òf dat die metodes wat deur hom gebruik is onvoldoende aanduidings in dié verband gee, òf dat die herkoms geen spesifieke invloed uitgeoefen het ten opsigte van die studente se houding nie. Hy is geneig om laasgenoemde stelling te aanvaar, veral in die lig van die sterk groepsverband wat die Afrikaanssprekendes saambinden insgelyks 'n gemeenskaplike tradisie wat uniformiteit te weegbring het in die denke en gedrag en wat in die Oranje-Vrystaat destyds aktueel was (1950, p.209).

As gevolg van Du Plessis se bevinding en die feit dat verrekening van hierdie veranderlikes die statistiese verwerking onmoontlik sou maak, is daar besluit om nie verder op die herkoms van die proefpersone van die ses beroepsgroepe in te gaan nie, maar slegs om vas te stel hoeveel proefpersone van die platteland en stede afkomstig is. Sommige proefpersone was bowendien toe slegs enkele maande in die stad, terwyl andere jare lank in die stad woonagtig was.

Dit is interessant om daarop te let dat 58,65% van die proefpersone van beide kultuur groepe wat genader is, van die platteland afkomstig is en 41,48% van die stedelike gebiede af. Indien die groepsverband en die gemeenskaplike tradisie, waarvan Du Plessis melding gemaak het, die proefpersone se denke en gedrag

beïnvloed, behoort dit vandag nog net so aktueel te wees as destyds.

5.6 DIE TOETSPROSEDURE

5.6.1 MATRIKULANTE

Die prosedure waarvolgens die navorser of opgeleide persone wat namens hom houdingskaal afgeneem het, te werk gegaan het, was soos volg:*

Eers moes daar gesorg word dat daar in die toetslokaal 'n gunstige atmosfeer geskep word. Daarna is aan die matrikulante die opset van die studie verduidelik, naamlik, dat die houdingskaal nie daar is om hulle bekwaamheid te toets nie, maar om te probeer vasstel hoe die Blankes van Suid-Afrika dink en voel oor die Bantoe. Die houdingskaal is daarna aan hulle uitgedeel en hulle is versoek om die houdingskaal noukeurig deur te lees en elke stelling volgens gesigswaarde (face value) te neem en slegs dié stellings af te merk waarmee hulle werklik saamstem. Met ander woorde, hoe hulle werklik voel en dink oor die Bantoe en nie hoe hulle moontlik oor hom moet voel en dink nie.

Om te verseker dat die proefpersoon sy werklike houding weergee, kon hy die houdingskaal anoniem voltooi. Daar is ook verder aan hulle meegedeel dat diegene wat belangstel in hulle resultate daarvoor moes aansoek doen, wat dus daarop neergekom het dat hulle hul name en adresse moes verstrek. Op hierdie wyse is daar toe genoeg proefpersone bekom om later te hertoets ten einde die betroubaarheidskoëffisiënt te bepaal. Daar is natuurlik

*cf. pp.299-300

aan hulle verduidelik dat 'n soortgelyke houdingskaal later weer sou volg wat bloot sou dien as 'n opvolgstudie. Die grootste persentasie proefpersone het van hierdie geleentheid gebruik gemaak en na die hertoets is die resultate aan hulle gestuur.

Gedurende die voltooiing van die houdingskaal het talle proefpersone (ook van ander beroepsgroepe) vrae gestel oor hierdie of daardie stellings of wat hierdie of daardie stelling beteken. Hierdie proefpersone is versoek om voort te gaan en vir hulself te besluit. Verder is die proefpersone ook versoek om onder geen omstandighede die houdingskaal tydens die voltooiing daarvan met mekaar te bespreek nie. Indien hulle 'n stelling veranderd afgemerkt het, moes hulle dit uitvee en dan die regte stelling waarmee sy gevoel meer ooreenstem, afmerk. Daar was ook geen tydsbeperking om die houdingskaal te voltooi nie. Die gemiddelde tydsduur wat die proefpersone geneem het om die houdingskaal te voltooi, was ongeveer 15 minute.

Nadat die houdingskaal voltooi is, moes die proefpersone dit by die navorser of die toetsafnemer (opgeleide Sielkundige) inhandig en kon hulle die toetslokaal verlaat. In laasgenoemde geval het die navorser dan die houdingskaal later gaan haal of dit is aan hom teruggestuur.

Die samewerking van die persone in bevel asook dié van die proefpersone was besonder goed.

5.6.2 STUDENTE

Die primarii van die onderskeie koshuise is saans genader om die studente na die ontspanningsaal te ontbied. Daarna was die toetsprosedure dieselfde as dié van die matrikulante.* Die gemiddelde tydsduur om die houdingskaal te voltooi, was tussen 10 en 15 minute. Baie studente het hulself gewillig verklaar om hertoets te word. Baie het aansoek gedoen om hulle resultate. Na die hertoets, is die resultate aan die studente wat daarom aansoek gedoen het, gepos.

5.6.3 PROFESSIONELE GROEP

Die toetsprosedure het min of meer dieselfde patroon gevolg as met voorafgaande groepe**. behalwe in sekere gevalle waar navorser nie self, vanweë die aard van hulle werk, teenwoordig kon wees nie. In so 'n geval is die houdingskaal plus instruksies aan hom toevertrou.*** Die gemiddelde tydsduur van hierdie groep was tussen 15 en 20 minute. Die teenkanting van hierdie groep om die houdingskaal te voltooi was so te sê nul. Intendeel, dit het geblyk dat hierdie groep gretig was om met hierdie studie behulpsaam te wees. Baie was geïnteresseerd in hulle resultate en ander nie. Vir diegene wat geïnteresseerd was, is die resultate gestuur. Selfs die Engelssprekendes in Oos-Londen was bo verwagting ontvanklik en tegemoetkomend en het sonder enige teenstribbeling die houdingskaal voltooi.

In die geheel gesien, was hierdie groep se samewerking besonder goed.

* cf.pp.228-229

** cf.pp.228-229

*** cf.p. 304 en p.312

5.6.4 KLERKLIKE GROEP

Navorser het ongeveer 80% van hierdie groep se toetsing self behartig. Hoofde van groot instansies is genader en gevra om die klerklikes te kry. Die ander 20% is deur personeelopleiding behartig. Die prosedure het dieselfde patroon as dié van voorafgaande groepe gevolg*. Die gemiddelde tydsduur vir die voltooiing van die houdingskale by hierdie groep was tussen 10 en 20 minute.

Sekere besigheidsinstansies in Oos-Londen was ietwat teensinnig om hul samewerking te verleen, maar daar is genoeg Engelssprekende persone van beide geslagte bekom wat benodig was om hierdie navorsingsprojek.

5.6.5 GESKOOLDE ARBEIDERS

Soos met die matrikulante, klerke en studente moes hierdie groep se werkgewers en gesagsowerhede ook genader word om die nodige toestemming te bekom om hulle werknemers by die verskillende plekke te nader.

Nadat die nodige toestemming verkry is, is hierdie groep persone persoonlik deur navorser genader. Voorsiening is in hierdie geval gemaak vir 'n toetslokaal. Tydens die voltooiing van die houdingskale deur die proefpersone het navorser self toesig gehou. Die prosedure wat gevolg is, was presies dieselfde as met die voorafgaande groepe.** Die gemiddelde tydsduur vir die voltooiing van houdingskale by hierdie groep was tussen 10 en

*cf. pp.228-229 en pp.299-300

**cf. pp.228-229 en pp.299-300

20 minute. Baie van hierdie proefpersone het ook aansoek gedoen om hulle resultate, wat dan ook aan hulle gestuur is nadat hulle hertoets is.

Omdat daar verwag is dat hierdie groep 'n negatiewe houding teenoor die Bantoe sou openbaar, is daar verwag dat baie van hulle sou weier om die houdingskaal te voltooi. Die teendeel is egter bewys. Van hierdie groep persone wat deur die navorser genader is, het slegs drie botweg geweier om MacCrone se houdingskaal te voltooi.

5.6.6 BESIGHEIDSGROEP

Die toetsprosedure van hierdie groep het dieselfde patroon gevolg as die professionele groep. Vanweë die aard van hulle besighede moes navorser die houdingskaal en instruksies aan hulle toevertrou. Die gemiddelde tydsduur vir die voltooiing van die houdingskaal was ongeveer 15 minute.

Dit het meer as 18 maande geneem om al ses beroepsgroepe se proefpersone te nader en die hertoetse af te handel. Na al die houdingskale asook die hertoetshoudingskale voltooi en nagesien is, kon daar oorgegaan word tot die verwerking van die data.

Eers is dit nodig om die nasien en kwantifisering van die houdingskale kortliks toe te lig.

5.7 DIE NASIEN EN KWANTIFISERING VAN DIE HOUDINGSKALE

Baie houdingskale moes vanweë onreëlmatighede verwerp word. Die eerste groepproefpersone wat verwerp is, was buitelanders. Soos reeds gemeld, word slegs proefpersone wat in die Republiek van Suid-Afrika gebore is en grootgeword het vir hierdie studie oorweeg. Ander houdingskale het nie die persoonlike besonderhede wat nodig is by die verwerkings, bevat nie. Daar was ook houdingskale waarvan die stellings verander is, blykbaar om met die proefpersoon se gevoel en denke ooreen te stem. Sulke houdingskale kon uit die aard van die saak nie vir hierdie studie oorweeg word nie. Die afleiding wat hier gemaak kan word, is dat van hierdie proefpersone die instruksies nie behoorlik nagekom het of behoorlik verstaan het nie.* 'n Vierde groep het wel al die besonderhede gegee, maar geen stellings afgemerk nie; of sommige van hulle het slegs een stelling, of al 30 stellings, afgemerk. Die indruk wat hier gewek is, is dat die proefpersone óf onseker van hulleself was óf die stellings nie behoorlik verstaan het nie óf hulle probeer het om gekte skeer. As kriterium is gestel dat as 'n proefpersoon minder as vyf, of meer as 20 stellings afgemerk het, sodanige houdingskaal nie vir hierdie studie oorweeg sou word nie. Hiermee wil geensins te kenne gegee word dat hierdie kriterium onfeilbaar is nie, maar dit het ongetwyfeld gehelp om proefpersone wat die beantwoording nie ernstig opneem nie, uit te skakel en sodoende die nasien van die houdingskaal vergemaklik.** Die totale aantal houdingskale wat dus nie vir hierdie studie

* cf. p. 229

** cf. pp. 140-141

oorweeg is nie, was 265. Dit wil sê 167 vir die eerste toets en 98 vir die hertoets.

Na die verwerping van hierdie onreëlmatige houdingskale is die oorblywende 'n tweede keer nagesien en gekontroleer ten einde vas te stel of daar nie nog meer houdingskale was wat verwerp moes word nie. Geen verdere houdingskale is gevind wat verwerp moes word nie. Hierna is die gekontroleerde houdingskale in gereedheid gebring om die betroubaarheid van MacCrone se houdingskaal te toets en om die toetsgroepe met mekaar te vergelyk.*

Vir die kwantifisering is die aantal skaalwaardes** van die stellings soos deur MacCrone bepaal en wat die proefpersone afgemerk het, bymekaar getel en die totaal van hierdie stellings is dan deur die aantal stellings wat die proefpersoon afgemerk het, gedeel. Die kwosiënt het dan die gemiddelde skaalwaarde vir elke houdingskaal verskaf.

Na al die houdingskale se gemiddelde skaalwaardes bereken is, is hulle vir 'n tweede keer nagesien en gekontroleer. Daarna is die houdingskale in hulle onderskeie beroepsgroepe gerangskik, naamlik, matrikulante, studente, professionele persone, klerklikes, geskoolde arbeiders en besigheidspersone.

5.8 HERSIENE NAVORSINGSONTWERP

Met verwysing na die twee algemene hipoteses*** sal twee statistiese modelle gebruik word.

* cf.p.214

** cf.pp.306-308

*** cf.pp.190-191

5.8.1 VERGELYKING VAN TOETSGROEPE ONDERLING

Om met so 'n komplekse faktoriaalontwerp, soos wat in die vooruit= sig gestel is*, voort te gaan, sou beteken dat ongeveer 2 300 proefpersone genader moes word. Dit het egter in die loop van hierdie studie duidelik geword dat om soveel proefpersone te bekom baie meer tyd nodig sou wees en baie meer sentra besoek sou moes word, wat buite die fisiese en finansiële vermoëns van die navorser geval het. Verdere probleme het ook in die loop van hierdie studie na vore getree. Eerstens kon daar nie genoeg Engelssprekende Geskoolde Arbeiders (manlik en vroulik) in Bloemfontein of Oos-Londen gevind word nie. In Oos-Londen was daar wel baie Engelssprekende Geskoolde Arbeiders, maar die oorgrote meerderheid van hulle was uitlanders wat nie vir hier= die studie oorweeg kon word nie. Tweedens kon daar ook nie ge= noeg Besigheidsvrouens van beide taalgroepe in bogenoemde twee stede verkry word nie. Derdens kon daar ook nie genoeg Afri= kaanssprekendes, wat aan Engelse Protestantse Kerke en die Rooms-Katolieke Kerk behoort, verkry word nie, en daar kon ook nie genoeg Engelssprekendes, wat weer aan die Afrikaanse Protes= tantse Kerke behoort, verkry word nie.

Die enigste alternatief wat oorgebly het om met dié studie te kon voortgaan, was om van 'n 2 x 2 x 4 faktoriaalanalise gebruik te maak. Met ander woorde, veranderlikes soos die proefpersone se kerkverband, geskoolde arbeiders- en besigheidsgroepe word vir die doel van hierdie studie geïgnoreer. Hierdie faktoriaal= analise sluit dus slegs matrikulante, studente, professionele persone en klerklikes in en verreken geslag en kultuur as

*cf. p.193

relevante veranderlikes.

5.8.2 VERGELYKING VAN TOETSGROEPE MET DIE VAN TWEE VORIGE STUDIES

Die verspreiding van die aantal studente en matrikulante in die studie van MacCrone (1933)* en van Du Plessis (1950)** en van hierdie navorsingsprojek volgens hulle gemiddelde skaalwaardes in elke skaaleenheid van MacCrone se houdingskaal, kan frekwensiegewys vergelyk word met die Chi-kwadraattoets vir een veranderlike. Sodoende kan vasgestel word of die houding van hierdie groepe Afrikaans- en Engelssprekende studente en Afrikaanssprekende matrikulante enigsins betekenisvol verskil van die groepe studente van beide kultuurgroepe van 1933 asook van die groepe Afrikaanssprekende studente en matrikulante van 1950. Wat probeer bepaal word, is of daar enige houdingsverandering teenoor die Bantoe by beide kultuurgroepe is of nie. Nou is die navorser terdeë bewus daarvan dat nie een van die drie navorsingsprojekte se toetswyse gelykkansig uit die algemene populasie getrek is nie. Daar kan dus nie veralgemeen word nie. Nogtans behoort hierdie vergelyking 'n baie goeie aanduiding te gee van die algemene tendens aangesien daar weinig rede is om te glo dat enige van die betrokke toetsgroepe wesenlik van hulle algemene populasies verskil.

5.9 STATISTIESE VERWERKING, RESULTATE EN BESPREKING VAN DIE RESULTATE

Met behulp van die twee*** statistiese modelle, sal die verkreeë

* cf.pp.249-250

** cf.pp.250-251

*** cf.pp.235-236

data voorts verwerk word om die twee algemene hipoteses* onder=skedelik te toets.

5.9.1 DIE HOUDING VAN DIE BLANKE GROEPE TEENoor DIE BANTOE EN DIE INVLOED VAN KULTUUR, OPVOEDKUNDIGE AGTERGROND EN GESLAG

By die toepassing van hierdie faktoriaalanalise-verdeling** moet daar volgens Friedman (Schoeman, 1972, p.113) gelyke waarnemings per eksperimentele sel wees, alhoewel dit nie as 'n absolute vereiste beskou word nie (Winer, 1971, p.403). In navolging van Friedman is die 50 proefpersone vir elke sel op 'n ewekansige basis geselekteer deur gebruik te maak van ewekansige tabelle (Fisher en Yates, 1974, pp.134-135). Op hierdie wyse was dit moontlik om enige vooroordeel uit te skakel.

Hierdie faktoriaalanalise sal bekend staan as BEROEP I, en sien dus soos volg daaruit:

TABEL 15

B ₁					B ₂				
	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	C ₁	C ₂	C ₃	C ₄	TOTAAL
A ₁	50	50	50	50	50	50	50	50	400
A ₂	50	50	50	50	50	50	50	50	400
TOTAAL	100	100	100	100	100	100	100	100	800
A ₁ : Manlik					A ₂ : Vroulik				
B ₁ : Afrikaans					B ₂ : Engels				
C ₁ : Matrikulante					C ₂ : Studente				
C ₃ : Professionele persone					C ₄ : Klerklikes				

* cf. pp.190-191

** cf. p.235

Met hierdie statistiese model, kan die volgende spesifieke hipoteses, in uitbreiding van die algemene hipotese* getoets word:

5.9.1.1. HIPOTEESES ONDER BEROEP I

(a) HIPOTEESE I: GESLAG (MANLIK EN VROULIK)

Die nul-hipotese impliseer dat daar by mans (Afrikaans- en Engelssprekendes gesamentlik) en vrouens (Afrikaans- en Engels-sprekend gesamentlik) geen verskil is wat betref hulle houding teenoor die Bantoe nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat daar 'n verskil tussen die geslagte is ten opsigte van hulle houding teenoor die Bantoe.

(b) HIPOTEESE II: KULTUUR (AFRIKAANS- EN ENGELSSPREKENDES)

Die nul-hipotese impliseer dat daar geen verskil in houding tussen Afrikaans- en Engelssprekendes is ten opsigte van hulle houding teenoor die Bantoe nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat daar 'n verskil is wat betref hulle houding teenoor die Bantoe.

(c) HIPOTEESE III: BEROEP (OPVOEDKUNDIGE STATUS)

Die nul-hipotese impliseer dat die proefpersone se opvoedkundige agtergrond geen bepalende faktor is om hulle houding teenoor die Bantoe te beïnvloed nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat 'n persoon se opvoedkundige agtergrond wel 'n bepalende faktor is om sy houding teenoor die Bantoe te beïnvloed.

*cf. p.190

(d) HIPOTESE IV: INTERAKSIE TUSSEN GESLAG x KULTUUR

Die nul-hipotese impliseer dat daar geen interaksie tussen Geslag en Kultuur is wat betref die proefpersone se houding teenoor die Bantoe nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat daar wel 'n interaksie tussen Geslag en Kultuur is wat dus die proefpersone se houding teenoor die Bantoe kan beïnvloed.

(e) HIPOTESE V: INTERAKSIE TUSSEN GESLAG x BEROEP

Die nul-hipotese impliseer dat daar geen interaksie tussen Geslag en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding teenoor die Bantoe nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat daar wel 'n interaksie tussen Geslag en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding teenoor die Bantoe.

(f) HIPOTESE VI: INTERAKSIE TUSSEN KULTUUR x BEROEP

Die nul-hipotese impliseer dat daar geen interaksie tussen Kultuur en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding teenoor die Bantoe nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat daar wel 'n interaksie tussen Kultuur en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding teenoor die Bantoe.

(g) HIPOTESE VII: INTERAKSIE TUSSEN GESLAG x KULTUUR x BEROEP

Die nul-hipotese impliseer dat daar geen interaksie tussen Geslag, Kultuur en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding teenoor die Bantoe nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat daar wel 'n interaksie tussen Geslag, Kultuur en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se

houding teenoor die Bantoe.

Nadat al die gemiddelde skaalwaardes van elke proefpersoon se houdingskaal bereken is, is die gemiddelde skaalwaarde van elke sel bereken. Die onderstaande tabel gee die gemiddelde skaalwaardes van A_1 en A_2 van beide kultuurgroepe van al die beroepsgroepe (C):

TABEL 16

		C_1	C_2	C_3	C_4	Gem.ry skaal= waardes
A_1	B_1	5,5	5,2	4,6	5,2	5,1
	B_2	3,7	3,5	3,7	3,9	3,7
A_2	B_1	5,8	5,4	4,9	5,4	5,4
	B_2	3,9	3,6	3,8	4,9	4,1
GEMID.KOLOM SKAALWAARDES		4,9	4,4	4,3	4,9	4,6
GEMIDDELDES VAN		B_1 : AFRIKAANSSPREKENDES = 5,3				
		B_2 : ENGELSSPREKENDES = 3,9				
		A_1 : MANLIK = 4,4				
		A_2 : VROULIK = 4,8				

Die analise van bogenoemde faktoriaal aan die hand van die algemene faktoriaalanalise (Winer, 1971, pp.452-456), lewer die volgende resultate:

TABEL 17

BRON VAN VARIANSIE	Vg	G.S.vk	F _B	F _{0,05}	F _{0,01}
A (GESLAG)	1	22,2445	11,50**	3,84	6,64
B (KULTUUR)	1	371,2613	191,92**	3,84	6,64
C (BEROEP)	3	16,3856	8,47**	2,61	3,80
A x B	1	0,5832	0,30	3,84	6,64
A x C	3	3,0174	1,56	2,61	3,80
B x C	3	14,8091	7,56**	2,61	3,80
A x B x C	3	2,9727	1,54	2,61	3,80
BINNE SEL (FOUT)	784	1,9346			
TOTAAL	799	433,2284			

Die hipotese onder BEROEP I word nou aan die hand van bogenoemde resultate bespreek.

(a) HIPOTESE I: GESLAG (MANLIK EN VROULIK)

Soos aangedui in bogenoemde tabel is A betekenisvol ($P < 0,01$). Met ander woorde, die nul-hipotese, dat daar geen verskil tussen man en vrou is ten opsigte van hulle houding teenoor die Bantoe nie, word verwerp. Hierdie verskil word duidelik weerspieël in Tabel 16*. By ondersoek blyk dat die Afrikaans- en Engelssprekende vrouens 'n groter gemiddelde skaalwaarde as die mans het en dit geld vir alle beroepe. Die gemiddelde skaalwaardes is 4,4 vir die mans en 4,8 vir die vrouens. Dit kom dus daarop neer dat die vrouens se houding minder positief teenoor die Bantoe is as die mans s'n. Die mans en die vrouens se gemiddelde skaalwaardes val albei in die "ten gunste" kategorie (4 - 5)

*cf. p.240

van MacCrone se houdingskaal, maar die vrouens se gemiddelde skaalwaarde lê nader aan die neutrale kategorie (5 - 6) van die houdingskaal (1937, p.172). Die rede hiervoor is duidelik: die Afrikaanssprekende vrouens van al die beroepe, behalwe C₃, se gemiddelde skaalwaardes sorteer in die neutrale kategorie.

(b) HIPOTESE II: KULTUUR (AFRIKAANS- EN ENGELSSPREKENDES)

Soos aangedui in Tabel 17^{*} is B betekenisvol ($P < 0,01$), met ander woorde, die nul-hipotese, dat die twee taalgroepe glad nie van mekaar verskil ten opsigte van hulle houding teenoor die Bantoe nie, word verwerp. Die Afrikaans- en Engelssprekendes verskil hoogsbeduidend van mekaar ten opsigte van hulle houding teenoor die Bantoe. In Tabel 16^{**} word hierdie verskil baie duidelik weerspieël. Die gemiddelde skaalwaarde vir die Afrikaanssprekendes is 5,3 en dié van die Engelssprekendes 3,7. Die gemiddelde skaalwaardes van die Engelssprekendes dui aan dat hulle sterk ten gunste is van die Bantoe - kategorie (3 - 4) van die houdingskaal - en die van die Afrikaanssprekendes val weer in die neutrale kategorie (5 - 6) van die houdingskaal.

(c) HIPOTESE III: BEROEP (OPVOEDKUNDIGE STATUS)

Soos Tabel 17 aandui, is C betekenisvol ($P < 0,01$). Met ander woorde, die nul-hipotese, dat die proefpersone se opvoedkundige status geen bepalende faktor is om hulle houding teenoor die Bantoe te beïnvloed nie, word verwerp. Hierdie verskil word ook duidelik weerspieël in Tabel 16.

^{*}cf. p.241

^{**}cf. p.240

Soos gesien kan word, het C_1 (matrikulante) en C_4 (klerklikes) dieselfde gemiddelde skaalwaardes van 4,9, terwyl C_2 (studente) en C_3 (professionele persone) se gemiddelde skaalwaardes van 4,4 en 4,3 onderskeidelik is. Dit kom dus daarop neer dat C_1 en C_4 minder positief teenoor die Bantoe is as C_2 en C_3 . Die verskil van hierdie gemiddelde skaalwaardes kan toegeskryf word daaraan dat die Afrikaanssprekendes deurgaans 'n groter gemiddelde skaalwaarde as die Engelssprekendes in die onderskeie beroepe toon.

Die feit dat C_1 en C_4 se gemiddelde skaalwaardes groter is as C_2 en C_3 dui daarop dat die proefpersone se opvoedkundige status tog te make het met die beïnvloeding van hulle houding teenoor die Bantoe.* Die geld vir beide taalgroepe.

(d) HIPOTESE IV: INTERAKSIE TUSSEN GESLAG x KULTUUR

Soos Tabel 17** aandui, is $A \times B$ nie-betekenisvol ($F > 0,05$). Met ander woorde die nul-hipotese, dat daar geen interaksie tussen Geslag x Kultuur is ten opsigte van proefpersone se houding teenoor die Bantoe nie, word behou. Soos Tabel 16*** aandui, het die geslagseffek geen invloed op kultuur en omgekeerd nie en dit geld vir alle beroepe.

(e) HIPOTESE V: INTERAKSIE TUSSEN GESLAG x BEROEP

Soos Tabel 17 aandui, is $A \times C$ nie-betekenisvol ($P > 0,05$). Met ander woorde, die nul-hipotese dat daar geen interaksie tussen Geslag en Beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding

*cf. p.263

**cf. p.241

***cf. p.240

teenoor die Bantoe nie, word behou. Soos Tabel 16* aandui, het die geslagseffek geen invloed op beroep nie en omgekeerd. Dit geld vir alle beroepe.

(f) HIPOTESE VI: INTERAKSIE TUSSEN KULTUUR x BEROEP

Soos Tabel 17** aandui, is B x C betekenisvol ($P < 0,01$). Met ander woorde, die nul-hipotese, dat daar geen interaksie tussen kultuur en beroep is ten opsigte van die proefpersone se houding teenoor die Bantoe nie, word verwerp.

Omdat daar wel 'n interaksie tussen kultuur en beroep is, is dit nodig om hierdie interaksie verder te ondersoek. Dit is ook nodig om die hipoteses wat verwerp is, te ondersoek vir onderlinge verskille wat hiervoor verantwoordelik is. Vir hierdie doel word die meervoudige vergelykingsprosedure van Tukey gebruik om die pare kontraste te toets.

(a) $s^2 = 1,9346$ soos verkry van die variansieanalisetabel

(b) $\frac{s}{BC}_{jk}$ = Standaardfout vir Beroepsgemiddeldes

$$\begin{aligned}
 &= \sqrt{\frac{s^2}{r}} \text{ waar } r = \text{aantal persone per } \bar{C}_1 \\
 &= \sqrt{\frac{1,9346}{100}} \\
 &= \sqrt{0,0193} \\
 &= 0,1389
 \end{aligned}$$

(c) Hierna word die "Studentized" variasiebreedte tabel nage-slaan (Winer, 1971, pp.870-871). Vir vier behandelings en

*cf. p.240

**cf. p.241

784 vryheidsgrade is

$$q(0,05; 4,784) = 3,63$$

$$q(0,01; 4,784) = 4,40$$

(d) Die minimum nodige verskille volgens Tukey is:

$$Q(0,05) = (b) \times (c) = 0,1389 \times 3,63 = 0,50$$

$$Q(0,01) = (b) \times (c) = 0,1389 \times 4,40 = 0,61$$

(e) Die verskille tussen die Beroepsgemiddeldes vir beide kultuurgroepe word hieronder vergelyk met dié in (d) vir betekenisvolheid.

TABEL 18 AFRIKAANS (BEIDE GESLAGTE)

	$\bar{c}_3$	$\bar{c}_4$	$\bar{c}_2$	$\bar{c}_1$
	4,8	5,3	5,3	5,7
$\bar{c}_1 = 5,7$	0,9**	0,4	0,4	-
$\bar{c}_2 = 5,3$	0,5*	0,0	-	-
$\bar{c}_4 = 5,3$	0,5*	-	$\bar{c}_1 \gg \bar{c}_3$	-
$\bar{c}_3 = 4,8$	-	-	$\bar{c}_2, \bar{c}_4 > \bar{c}_3$	-

TABEL 19 ENGELS (BEIDE GESLAGTE)

	$\bar{c}_2$	$\bar{c}_3$	$\bar{c}_1$	$\bar{c}_4$
	3,6	3,8	3,8	4,4
$\bar{c}_4 = 4,4$	0,8**	0,6**	0,6**	-
$\bar{c}_1 = 3,8$	0,2	0,0	-	-
$\bar{c}_3 = 3,8$	0,2	-	-	-
$\bar{c}_2 = 3,6$	-	-	$\bar{c}_4 \gg \bar{c}_1, \bar{c}_2, \bar{c}_3$	-

Volgens Tabel 18* is sommige beroepsverskille onder die Afrikaanssprekendes betekenisvol. Met ander woorde, die Afrikaanssprekendes se houding ten opsigte van die Bantoe is nie dieselfde vir alle beroepe nie en wel dat C_1 'n betekenisvol ($P < 0,01$) hoër skaalwaarde as C_3 het, terwyl C_2 en C_4 'n betekenisvol ($0,01 < P < 0,05$) hoër skaalwaardes as C_3 het.

Volgens Tabel 19** is die beroepsverskille onder die Engelssprekendes vir C_4 betekenisvol ($P < 0,01$). Dit kom dus daarop neer dat C_4 'n betekenisvol hoër skaalwaarde as die ander beroepe het. Met ander woorde, die Engelssprekendes se houding onder C_4 verskil heelwat van dié van die Engelssprekendes in die ander beroepsgroepe.

Die onderstaande tabel word gegee om te probeer vasstel wat die kultuureffek is. Die gemiddelde skaalwaardes is van Tabel 16*** verkry.

TABEL 20

	C_1	C_2	C_3	C_4
B_1	5,7	5,3	4,8	5,3
B_2	3,8	3,6	3,8	4,4

Die kultuurverskille van die onderstaande tabel is verkry van bogenoemde tabel en word in die onderstaande tabel aangegee.

* cf. p. 245

** cf. p. 245

*** cf. p. 240

TABEL 21

BEROEPE	VERSKIL ($B_1 - B_2$)
$\bar{C}_1$	1,9**
$\bar{C}_2$	1,7**
$\bar{C}_3$	1,0**
$\bar{C}_4$	0,7**

Die kritieke waarde van Tukey vir bostaande tabel volg op dieselfde wyse as voorheen,* behalwe dat

$$(a) \quad q(0,05, 2,784) = 2,77$$

$$q(0,01, 2,784) = 3,64$$

$$(b) \quad Q(0,05) = 0,1389 \times 2,77 = 0,38$$

$$Q(0,01) = 0,1389 \times 3,64 = 0,51$$

Die gevolgtrekking wat hier gemaak kan word, is dat die kultuureffek deurgaans dieselfde was vir al die beroepe. Met ander woorde die Afrikaanssprekendes het deurgaans 'n betekenisvol ($P < 0,01$) hoër waarde as die Engelssprekendes in die verskillende beroepe getoon. Dit kom dus daarop neer dat die Afrikaanssprekendes se houding ten opsigte van die Bantoe met dié van die Engelssprekendes betekenisvol verskil.

Die onderstaande tabel gee 'n goeie aanduiding hoekom bogenoemde beroepsgroepe van mekaar verskil het. In hierdie tabel kom die aantal proefpersone voor wat gunstige, neutrale en ongunstige

* cf. pp. 244-245

stellings op die houdingskaal afgemerk het. Die skaalwaardes van die stellings word in hierdie geval geïgnoreer.

TABEL 22 STELLINGS LEUR PROEFPERSONE VAN BEIDE TAALGROEPE AFGEMERK

PROEFPERSONE	STELLINGS		
	NEGATIEF	NEUTRAAL	POSITIEF
AFRIKAANSSPREKENDE MATRIKULANTE	48	20	32*
ENGELSSPREKENDE MATRIKULANTE	10	6	84
AFRIKAANSSPREKENDE STUDENTE	30	25	45**
ENGELSSPREKENDE STUDENTE	4	5	91***
AFRIKAANSSPREKENDE PROFESSIONELE PERSONE	23	14	63
ENGELSSPREKENDE PROFESSIONELE PERSONE	8	11	81
AFRIKAANSSPREKENDE KLERKLIKES	37	14	49
ENGELSSPREKENDE KLERKLIKES	20	11	69

(g) HIPOTHESE VII: INTERAKSIE TUSSEN GESLAG x KULTUUR x BEROEP
 Soos Tabel 17**** aandui, is $A \times B \times C$ nie-betekenisvol ($P > 0,05$). Met ander woorde, die nul-hipotese dat daar geen interaksie tussen Geslag, Kultuur en Beroep t.o.v. die proefpersone se houding teenoor die Bantoe is nie, word behou. Soos Tabel 16**** aandui, het Geslag geen invloed op Kultuur en Beroep nie en omgekeerd. Dit geld vir alle beroeps-groepe en beide kultuurgroepe.

Met die resultate en bespreking daarvan t.o.v. die huidige houding van verskillende Blanke groepe teenoor die Bantoe nou afgehandel, kan nou aandag gegee word aan die tweede algemene doelstelling, nl. om te bepaal of houding sedert die vorige studies van 1933 en 1950 betekenisvol verander het.

*cf. p.251
 **cf. p.249
 ***cf. p.250
 ****cf. p.241
 *****cf. p.240

5.9.2 DIE HOUDING VAN HUIDIGE BLANKE GROEPE TEENoor DIE BANTOE IN VERGEELYKING MET TWEE VORIGE STUDIES

Daar is reeds aangetoon* dat die tweede algemene hipotese** ge-
toets kan word deur die verspreiding van die frekwensies, in
elke skaaleenheid van MacCrone se houdingskaal, van die verskil=
lende groepe te vergelyk met die Chi-kwadraattoets.

Die onderstaande tabelle is frekwensietabelle wat die versprei=
ding van die huidige aantal studente en matrikulante teenoor
die van 1933 en 1950, volgens hulle gemiddelde skaalwaardes in
elke skaaleenheid van MacCrone se houdingskaal, aandui.

TABEL 23 FREKWENSIE-TABEL VAN SKAALEENHEDE VAN DIE 1933
EN HUIDIGE AFRIKAANSSPREKENDE STUDENTE

SKAALEENHEDE	TOTAAL: STUDENTE VAN 1933	$\hat{p}_j$	SKAALEENHEDE HUIDIGE STUDENTE	TOTAAL	$\hat{p}_j$
2 - 3	1	0,01	2 - 3	3	0,03
3 - 4	2	0,02	3 - 4	9	0,09
4 - 5	4	0,04	4 - 5	33	0,33
5 - 6	24	0,24	5 - 6	25	0,25
6 - 7	25	0,26	6 - 7	21	0,21
7 - 8	36	0,37	7 - 8	8	0,08
8 - 9	6	0,06	8 - 9	1	0,01
TOTAAL	98	1,00		100	1,00
GEMID.SKAAL= WAARDES 6,6			5,3		

* cf. p.236

** cf. p.191

TABEL 24 FREKWENSITABEL VAN SKAALENHEDE VAN DIE 1950
EN HUIDIGE AFRIKAANSPREKENDE STUDENTE

SKAALENHEDE	TOTAAL STUDENTE VAN 1950	$\hat{p}_j$	SKAALENHEDE	TOTAAL HUIDIGE STUDENTE	$\hat{p}_j$
2 - 3	0	0,000	2 - 3	3	0,03
3 - 4	1	0,005	3 - 4	9	0,09
4 - 5	13	0,060	4 - 5	33	0,33
5 - 6	40	0,182	5 - 6	25	0,25
6 - 7	57	0,260	6 - 7	21	0,21
7 - 8	80	0,364	7 - 8	8	0,08
8 - 9	28	0,127	8 - 9	1	0,01
9 - 10	1	0,005	9 - 10	0	0,00
TOTAAL	220	1,003		100	1,00
GEMID.SKAAL= WAARDES	6,7			5,3	

TABEL 25 FREKWENSITABEL VAN SKAALENHEDE VAN DIE 1933
EN HUIDIGE ENGELSSPREKENDE STUDENTE

SKAALENHEDE	TOTAAL STUDENTE VAN 1933	$\hat{p}_j$	SKAALENHEDE	TOTAAL HUIDIGE STUDENTE	$\hat{p}_j$
1 - 2	0	0,00	1 - 2	3	0,03
2 - 3	11	0,05	2 - 3	29	0,29
3 - 4	31	0,13	3 - 4	36	0,36
4 - 5	53	0,22	4 - 5	23	0,23
5 - 6	52	0,22	5 - 6	5	0,05
6 - 7	61	0,26	6 - 7	3	0,03
7 - 8	23	0,10	7 - 8	1	0,01
8 - 9	5	0,02	8 - 9	0	0,00
TOTAAL	236	1,00		100	1,00
GEMID.SKAAL= WAARDES	5,4			3,6	

TABEL 26 FREKWENSIE-TABEL VAN SKAALWAARDES VAN DIE 1950 EN
HUIDIGE AFRIKAANSSPREKENDE MATRIKULANTE

SKAALEENHEDE	TOTAAL MATRIKU= LANTE VAN 1950	$\hat{p}_j$	SKAALEENHEDE	TOTAAL HUIDIGE MATRIKU= LANTE	$\hat{p}_j$
2 - 3	1	0,01	2 - 3	3	0,03
3 - 4	2	0,02	3 - 4	11	0,11
4 - 5	4	0,04	4 - 5	18	0,18
5 - 6	20	0,20	5 - 6	20	0,20
6 - 7	26	0,26	6 - 7	23	0,23
7 - 8	37	0,37	7 - 8	23	0,23
8 - 9	10	0,10	8 - 9	2	0,02
TOTAAL	100	1,00		100	1,00
GEMID.SKAAL= WAARDES	6,02			5,7	

Bogenoemde frekwensietabelle word aan die hand van die onderstaande Chi-kwadraatformule getoets:

$$\chi^2 = \sum_{j=1}^m \frac{(n_{ikm} - n_{ik}\hat{p}_m)^2}{n_{ik}\hat{p}_m}$$

(m - 1)

waar $i = 1, 2$

$k = a, b, c, d$

$m = 1, 2, 3, 4, 5, 6$

n_{ikm} = aantal frekwensies wat in die i de periode vir die k de groep in die m de kategorie voorkom

n_{ik} = totale aantal frekwensies wat in die i de periode vir die k de groep voorkom

$\hat{p}_m$ = verwagte waarskynlikheid van 'n frekwensie in die m de kategorie

$\frac{n_{km}}{n_k}$ waar n_{km} = totale aantal frekwensies wat in die kde groep en mde kategorie voorkom

n_k = totale aantal frekwensies in die kde groep

(Mood, Graybill en Boas, 1974, pp.442-448)

Met hierdie statistiese metode, kan die volgende spesifieke hipotese, in uitbreiding van die tweede algemene hipotese* getoets word.

HIPOTESE VIII: VERANDERING VAN HOUDING BY AFRIKAANS- EN

ENGELSSPREKENDE STUDENTE ASOOK DIE AFRIKAANS-
SPREKENDE MATRIKULANTE

Die nul-hipotese (H_0) impliseer dat die huidige Afrikaans- en Engelssprekende studente asook Afrikaanssprekende matrikulante nie hulle houding teenoor die Bantoe verander het nie. Die alternatiewe hipotese word hier gestel dat hulle wel hulle houding teenoor die Bantoe verander het; met ander woorde, die Afrikaans- en Engelssprekende studente en die Afrikaanssprekende matrikulante is vandag meer ten gunste van die Bantoe as wat dit met die studente van beide kultuurgroepe in 1933 en die Afrikaanssprekende studente en matrikulante van 1950 die geval was.

Bogenoemde hipotese word nou getoets met behulp van die Chi-kwadraat en die resultate word in onderstaande tabelle aangebied.

*cf. p.191

TABEL 27 AFRIKAANSSPREKENDE STUDENTE (MÄNLIK EN VROULIK)

SKAALEENHEDE	$n_{1a} = 1933$	$n_{2a} = \text{huidige}$	TOTAAL	$\hat{p}_j$
2 - 3 } 3 - 4 }	1 2	3 9	15	$\frac{15}{198} = 0,0758$
4 - 5	4	33	37	$\frac{37}{198} = 0,1869$
5 - 6	24	25	49	$\frac{49}{198} = 0,2475$
6 - 7	25	21	46	$\frac{46}{198} = 0,2323$
7 - 8 } 8 - 9 }	36 6	8 1	51	$\frac{51}{198} = 0,2576$
TOTAAL	98	100	198	1,0000
$H_0: p_{1j} = p_{2j}$ waar $n_{1a} = 1933$ studente $n_{2a} = \text{huidige}$ studente				
STUDENTE 1933				
SKAALEENHEDE	n_{1aj}	$\hat{p}_j$	$n_{1a}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{1aj} - n_{1a}\hat{p}_j)^2}{n_{1a}\hat{p}_j}$
2 - 3 } 3 - 4 }	1 2	0,0758	7,4284	$\frac{19,6107}{7,4284} = 2,6400$
4 - 5	4	0,1869	18,3126	$\frac{204,9536}{18,3126} = 11,1919$
5 - 6	24	0,2475	24,2550	$\frac{0,0650}{24,2550} = 0,0027$
6 - 7	25	0,2323	22,7654	$\frac{4,9934}{22,7654} = 0,2193$
7 - 8 } 8 - 9 }	36 6	0,2576	25,2448	$\frac{280,7367}{25,2448} = 11,1206$
	98	1,0000	98,0062	$q_{1a} = \chi^2 = 25,1745$

TABEL 27 (Vervolg)

HUIDIGE STUDENTE				
SKAALEENHEDE	n_{2aj}	$\hat{p}_j$	$n_{2a}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{2aj} - n_{2a}\hat{p}_j)^2}{n_{2a}\hat{p}_j}$
2 - 3)	3	0,0758	7,5800	$\frac{19,5364}{7,5800} = 2,5774$
3 - 4)	9			
4 - 5	33	0,1869	18,6900	$\frac{204,7761}{18,6900} = 10,9564$
5 - 6	25	0,2475	24,7500	$\frac{0,0625}{24,7500} = 0,0025$
6 - 7	21	0,2323	23,2300	$\frac{4,9729}{23,2300} = 0,2141$
7 - 8)	28			
8 - 9)	1	0,2576	25,7600	$\frac{280,8976}{25,7600} = 10,9044$
TOTAAL	100	1,0000	100,0100	$q_{2a} = \chi^2 = 24,6548$

$$q : q_{1a} + q_{2a} = 25,1745 + 24,6548 = 49,8293$$

$$Vg. = 5 - 1 = 4$$

H_0 word op die 1% peil verwerp

$$\chi^2 = \begin{matrix} (5 Vg; 0,05) = 9,4877 \\ (5 Vg; 0,01) = 13,2767 \end{matrix}$$

Volgens bogenoemde tabel word die nul-hipotese, dat daar geen houdingsverandering tussen die 1933 en huidige Afrikaanssprekende studente is nie, verwerp ($P < 0,01$), maar 'n verskuiwing van 'n "nie ten gunste" posisie (6 - 7) na 'n "neutrale" posisie (5 - 6) op die houdingskaal (vergelyk Tabel 23*) kan in die praktyk nie as noemenswaardig beskou word nie.

*cf. p.249

TABEL 28 AFRIKAANSESPREKENDE STUDENTE (MANLIK EN VROULIK)

SKAALEENHEDE	$n_{1b} = 1950$	$n_{2b} = \text{huidige}$	TOTAAL	$\hat{p}_j$
2 - 3 } 3 - 4 } 4 - 5 }	0 1 13	3 9 33	59	$\frac{59}{320} = 0,1844$
5 - 6	40	25	65	$\frac{65}{320} = 0,2031$
6 - 7	57	21	78	$\frac{78}{320} = 0,2438$
7 - 8	80	8	88	$\frac{88}{320} = 0,2750$
8 - 9 } 9 - 10 }	28 1	1 0	30	$\frac{30}{320} = 0,0938$
TOTAAL	220	100	320	1,0001
$H_0: p_{1j} = p_{2j}$ waar $n_{1b} = 1950$ studente $n_{2b} = \text{huidige studente}$ STUDENTE 1950				
SKAALEENHEDE	n_{1bj}	$\hat{p}_j$	$n_{1b}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{1bj} - n_{1b}\hat{p}_j)^2}{n_{1b}\hat{p}_j}$
2 - 3 } 3 - 4 } 4 - 5 }	0 1 13	0,1844	40,5680	$\frac{705,8585}{40,5680} = 17,3992$
5 - 6	40	0,2031	44,6820	$\frac{21,9211}{44,6820} = 0,4906$
6 - 7	57	0,2438	53,6360	$\frac{11,3165}{53,6360} = 0,2120$
7 - 8	80	0,2750	60,5000	$\frac{380,2500}{60,5000} = 6,2851$
8 - 9 } 9 - 10 }	28 1	0,0938	20,6360	$\frac{69,9565}{20,6360} = 3,3900$
TOTAAL	220	1,0001	220,0220	$q_{1b} = x^2 = 27,7769$

TABEL 28 (Vervolg)

HUIDIGE STUDENTE				
SKAALEENHEDE	n_{2bj}	$\hat{p}_j$	$n_{2b}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{2bj} - n_{2b}\hat{p}_j)^2}{n_{2b}\hat{p}_j}$
2 - 3 } 3 - 4 } 4 - 5 }	3 9 33	0,1844	18,4400	$\frac{705,4336}{18,4400} = 38,2556$
5 - 6	25	0,2031	20,3100	$\frac{21,9961}{20,3100} = 1,0830$
6 - 7	21	0,2438	24,3800	$\frac{11,4244}{24,3800} = 0,4686$
7 - 8	8	0,2750	27,5000	$\frac{330,2500}{27,5000} = 13,8273$
8 - 9 } 9 - 10 }	1 0	0,0938	9,3800	$\frac{70,2244}{9,3800} = 7,4866$
TOTAAL	100	1,0001	100,0100	$\chi^2_{2b} = \chi^2 = 61,1211$

$$q: q_{1b} + q_{2b} = 27,7768 + 61,1211 = 88,8980$$

$$Vg. = 5 - 1 = 4$$

H_0 word op die 1% peil verwerp.

$$\chi^2 = \begin{matrix} (Vg.; 0,05) = 9,4877 \\ (Vg.; 0,01) = 13,2767 \end{matrix}$$

Volgens bogenoemde tabel word die nul-hipotese, dat daar geen houdingsverandering tussen die 1950 en die huidige Afrikaanssprekende studente is nie, verwerp ($P < 0,01$), maar 'n verskuiwing van 'n "nie ten gunste" posisie (6-7) na 'n "neutrale" posisie (5-6) op die houdingskaal (vergelyk Tabel 24*) kan in die praktyk nie as noemenswaardig beskou word nie.

*cf. p.250

TABEL 29 ENGELSSPREKENDE STUDENTE (MANLIK EN VROULIK)

SKAALEENHEDE	$n_{1c} = 1933$	$n_{2c} = \text{huidige}$	TOTAAL	$\hat{p}_j$
1 - 2)	0	3	43	$\frac{43}{336} = 0,1280$
2 - 3)	11	29		
3 - 4	31	36	67	$\frac{67}{336} = 0,1994$
4 - 5	53	23	76	$\frac{76}{336} = 0,2262$
5 - 6	52	5	57	$\frac{57}{336} = 0,1696$
6 - 7)	61	3		
7 - 8)	23	1	93	$\frac{93}{336} = 0,2768$
8 - 9	5	0		
TOTAAL	236	100	336	1,0000
$H_0: p_{1j} = p_{2j}$ waar $n_{1c} = 1933$ studente $n_{2c} = \text{huidige studente}$ STUDENTE 1933				
SKAALEENHEDE	n_{1cj}	$\hat{p}_j$	$n_{1c}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{1cj} - n_{1c}\hat{p}_j)^2}{n_{1c}\hat{p}_j}$
1 - 2)	0	0,1280	30,2000	$\frac{368,9473}{30,2000} = 12,2136$
2 - 3)	11			
3 - 4	31	0,1994	47,0584	$\frac{257,3722}{47,0584} = 5,4798$
4 - 5	53	0,2262	53,3832	$\frac{0,1468}{53,3832} = 0,0028$
5 - 6	52	0,1696	40,0256	$\frac{143,3863}{40,0256} = 3,5824$
6 - 7)	61			
7 - 8)	23	0,2768	65,3248	$\frac{560,5151}{65,3248} = 8,5804$
8 - 9	5			
TOTAAL	236	1,0000	236,000	$\chi^2_{1c} = \chi^2 = 29,8590$

TABEL 29 (vervolg)

HUIDIGE STUDENTE				
SKAAL-EENHEDE	n_{2cj}	$\hat{p}_j$	$n_{2c}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{2cj} - n_{2c}\hat{p}_j)^2}{n_{2c}\hat{p}_j}$
1 - 2)	3	-0,1280	12,8000	$\frac{368,6400}{12,8000} = 28,8000$
2 - 3)	29			
3 - 4	36	0,1994	19,9400	$\frac{257,9236}{19,9400} = 12,9350$
4 - 5	23	0,2262	22,6200	$\frac{2,6244}{22,6200} = 0,1160$
5 - 6	5	0,1696	16,9600	$\frac{143,0415}{16,9600} = 8,4341$
6 - 7)	3			
7 - 8)	1	0,2768	27,6800	$\frac{56,7424}{27,6800} = 20,2580$
8 - 9)	0			
TOTAAL	100	1,0000	100,0000	$q_{2c} = \chi^2 = 70,5431$

$$q : q_{1c} + q_{2c} = 29,8590 + 70,5431 = 100,4021$$

$$Vg. = 5 - 1 = 4$$

H_0 word op 1% peil verwerp

$$\chi^2 = (5 Vg; 0,05) = 9,4872$$

$$(5 Vg; 0,01) = 13,2767$$

Volgens bogenoemde tabel word die nul-hipotese, dat daar geen houdingsverandering tussen die 1933 en die huidige Engelssprekende studente is nie, verwerp ($P < 0,01$), maar 'n verskuiwing van 'n "neutrale" posisie (5-6) na 'n "sterk ten gunste" posisie (3-4) op die houdingskaal (vergelyk Tabel 25*) kan in hierdie geval as prakties noemenswaardig beskou word.

*cf. p.250

TABEL 30 AFRIKAANSSPREKENDE MATRIKULANTE (SEUNS EN DOGTERS)

SKAALEENHEDE	$n_{1d} = 1950$	$n_{2d} = \text{huidige}$	TOTAAL	$\hat{p}_j$
2 - 3 } 3 - 4 }	1 2	3 11	17	$\frac{17}{200} = 0,0850$
4 - 5	4	18	22	$\frac{22}{200} = 0,1100$
5 - 6	20	20	40	$\frac{40}{200} = 0,2000$
6 - 7	26	23	49	$\frac{49}{200} = 0,2450$
7 - 8	37	23	60	$\frac{60}{200} = 0,3000$
8 - 9	10	2	12	$\frac{12}{200} = 0,0600$
TOTAAL	100	100	200	1,0000
$H_0: p_{1j} = p_{2j}$ waar $n_{1d} = 1950$ matrikulante waar $n_{2d} = \text{huidige}$ matrikulante Matrikulante 1950				
SKAALEENHEDE	n_{1dj}	$\hat{p}_j$	$n_{1d}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{1dj} - n_{1d}\hat{p}_j)^2}{n_{1d}\hat{p}_j}$
2 - 3 } 3 - 4 }	1 2	0,0850	8,5000	$\frac{30,2500}{8,5000} = 3,5588$
4 - 5	4	0,1100	11,0000	$\frac{49,0000}{11,0000} = 4,4545$
5 - 6	20	0,2000	20,0000	$\frac{0}{20,0000} = 0,0000$
6 - 7	26	0,2450	24,5000	$\frac{2,2500}{24,5000} = 0,0918$
7 - 8	37	0,3000	30,0000	$\frac{49,0000}{30,0000} = 1,6333$
8 - 9	10	0,0600	6,0000	$\frac{16,0000}{6,0000} = 2,6667$
TOTAAL	100	1,000	100,0000	$\chi^2_{1d} = x^2 = 12,4051$

TABEL 30 (Vervolg)

HUIDIGE MATRIKULANTE				
SKAALEENHEDE	n_{2dj}	$\hat{p}_j$	$n_{2d}\hat{p}_j$	$\frac{(n_{2dj} - n_{2d}\hat{p}_j)^2}{n_{2d}\hat{p}_j}$
2 - 3)	3	0,0850	8,5000	$\frac{30,2500}{8,5000} = 3,5588$
3 - 4)	11			
4 - 5	18	0,1100	11,0000	$\frac{49,0000}{11,0000} = 4,4545$
5 - 6	20	0,2000	20,0000	$\frac{0}{20,0000} = 0,0000$
6 - 7	23	0,2450	24,5000	$\frac{7,2500}{24,2450} = 0,0918$
7 - 8	23	0,3000	30,0000	$\frac{49,0000}{30,0000} = 1,6333$
8 - 9	2	0,0600	6,0000	$\frac{16,0000}{6,0000} = 2,6667$
TOTAAL	100	1,0000	100,0000	$q_{2d} = x^2 = 12,4048$

$$q : q_{1d} + q_{2d} = 12,4051 + 12,4048 = 24,8099$$

$$Vg. = 6 - 1 = 5$$

H_0 word op die 1% peil verwerp

$$(6 \text{ Vg}; 0,05) = 11,0705$$

$$x^2 = (6 \text{ Vg}; 0,01) = 15,0863$$

Volgens bogenoemde tabel word die nul-hipotese, dat daar geen houdingsverandering tussen die 1950 en die huidige Afrikaanssprekende matrikulante is nie, verwerp ($P < 0,01$), maar 'n verskuiwing van 'n "nie ten gunste" posisie (6-7) na 'n "neutrale" posisie (5-6) op die houdingskaal (vergelyk Tabel 26*) kan in hierdie geval, soos met die Afrikaanssprekende studente nie as prakties noemenswaardig beskou word nie.

* cf. p.251

** cf. pp.253-256

HOOFSTUK 6

GEVOLGTREKKING

Uit die voorafgaande hoofstuk blyk dit dat sekere voorspellings* deur hierdie ondersoek bevestig is.

Aanvanklik is daar slegs op geslag, kultuur en opvoedkundige status as faktore gekonsentreer, maar dit het gou duidelik geword dat bykomende faktore, wat nie in aanmerking geneem is nie, ook verantwoordelik kon gewees het vir die interaksie tussen kultuur en opvoedkundige status.

Eerstens toon hierdie ondersoek dat manlike en vroulike proefpersone van mekaar verskil ten opsigte van hulle houdings teenoor die Bantoe. Die gemiddelde skaalwaarde van die vrouens is groter as dié van die mans, wat dus daarop dui dat die vrouens minder positief teenoor die Bantoe is as die mans en dit geld vir beide Afrikaans- en Engelssprekendes. Wat die geslagsverskille betref, moet die rede miskien gevind word in die feit dat die vroulike geslag meer emosioneel is as die mans en dat houdings sterk emosionele komponente het. Dit is egter bloot spekulatief.

MacCrone se ondersoek het ook destyds getoon dat 'n groter persentasie van die mansstudente van beide kultuurgroepe minder positief of meer negatief as die damestudente teenoor die Bantoe was. Slegs die Engelssprekende damestudente van Rhodes Universiteit was minder positief as die mansstudente (1937, pp.189-192). Du Plessis se ondersoek het ook 'n verskil in houding tussen die

* cf. pp.241-260

mans- en damestudente asook tussen die skoolseuns en -dogters getoon. Volgens sy resultate het die matriekdogters en damestudente gemiddeld 'n sterker negatiewe houding teenoor die Bantoe as die mans getoon (1950, pp.45-46). Cornell se ondersoek het ook soortgelyke resultate getoon (Hamsher en Sigall, 1973, p.226).

Tweedens is daar ook verwag dat die twee kultuurgroepe van mekaar sou verskil wat betref hulle houding teenoor die Bantoe. Hierdie ondersoek bevestig hierdie voorspelling. Die verskil tussen die Afrikaans- en Engelssprekendes is hoogs betekenisvol.* Soos gesien kan word, is die Engelssprekendes sterker ten gunste van die Bantoe, terwyl die Afrikaanssprekendes 'n neutrale houding teenoor die Bantoe openbaar.

MacCrone se ondersoek bevestig ook hierdie feit (1937, p.206) Pettigrew, wat 'n studie oor rassevooroordeel in 1958 gemaak het, het ook gevind dat die Afrikaanssprekendes betekenisvol van die Engelssprekendes verskil het ten opsigte van hulle houding teenoor die Bantoe, maar aan die anderkant, was die Engelssprekendes weer meer vyandig teenoor die Indiër as die Afrikaanssprekendes. Dit lyk dus of proefpersone se vooroordeel hulle kulturele agtergrond reflekteer en dat persoonlikheidsfaktore alleen nie betekenisvol genoeg is om vooroordeel te verduidelik nie (Krech et al, 1962, p.208; Newcomb et al, 1966, p.442). Dit mag dus so wees dat kulturele agtergrond - gedeelde oortuigings, waardes en verwagtinge omtrent die gepaste wyses waarvolgens in sekere situasies opgetree word (Middlebrook, 1974, p.127) - die grootste

*cf.p.240 en p.242

faktor is wat houding teenoor die Bantoe bepaal.

'n Derde faktor waarop daar gekonsentreer is, was om te probeer vasstel wat die effek van opvoedkundige status op die houding van die proefpersone teenoor Bantoes is.

Talle studies toon dat 'n persoon se opvoedkundige status sy houding beïnvloed.* Droba het gevind dat namate die student opvoedkundig vorder, die neiging sterker word om 'n vreedsame oplossing vir internasionale verskille te probeer vind (1931, p.108). Cantril se bevindings toon soortgelyke resultate (1946, p.129 en p.132). Du Plessis, aan die anderkant, blyk onseker te wees as hy sê: "Hoewel invloede geensins maklik bepaal kan word nie, skyn dit tog of die akkumulatiewe invloed van die opvoeding, formeel of andersins, houdings beïnvloed" (1950, p.217). Middlebrook laat egter geen twyfel nie as hy sê: "... the more education one has, the less prejudiced he is" (1974, p.138).

Engelssprekendes sal voorlopig vir hierdie faktor buite rekening gelaat word, want dit het tydens die nasien van die houdingskaal geblyk dat meer as 90% van die Engelssprekendes van die onderskeie beroepsgroepe ten gunste van die Bantoe was.

Word die aandag na die Afrikaanssprekendes gewend, is dit duidelik dat die opvoedkundige status van die proefpersone by sommige beroepsgroepe 'n rol gespeel het.** Die matrikulante toon die grootste gemiddelde skaalwaarde, gevolg deur die studente

*cf. p.65

**cf. p.242 en p.267

en klerklikes en laastens die professionele groep, wat dus daarop dui dat daar by die matrikulante 'n neiging na die negatiewe kant van die houdingskaal is.* Die gevolgtrekking vir hierdie tendens is dat die matrikulante se skoolkursus ontoereikend is om hulle in staat te stel om die Bantoe objektief te evalueer. Met ander woorde, daar is iets in die opvoedkundige proses wat neigings tot vooroordeel teenoor die Bantoe verminder en daardie iets is die verwerwing van spesifieke informasie wat dan die persoon in staat stel om die Bantoe meer objektief te evalueer en dit ontbreek moontlik nog op daardie vlak. Ander faktore wat moontlik die matrikulante se houding kon beïnvloed het, kan die volgende wees: Eerstens, hierdie groep is nog jonk en onvolwasse.** Tweedens, die groot meerderheid kom van die platteland af.

Tweedens toon die resultate dat die studente en klerklikes dieselfde gemiddelde skaalwaardes het.** Die gegewens van die studente is egter nie baie bemoedigend nie, veral as daar in aanmerking geneem word dat die Afrikaanssprekende studente van die Universiteit van die Oranje-Vrystaat met 'n bogemiddelde intelligensie, almal al op derdejaarsvlak gevorder behoort te gewees het. Daar is dus algemeen verwag dat hulle vandag 'n meer positiewe houding teenoor die Bantoe sou openbaar in teenstelling met die 1933 en 1950 Afrikaanssprekende studente wat 'n negatiewe houding teenoor die Bantoe geopenbaar het. Die resultate toon dat hulle gemiddelde skaalwaarde in die neutrale kategorie van die houdingskaal val en dat daar 'n baie geringe neiging na die positiewe

* cf. Vergelyk Tabel 26 p.251

** cf. p.218

*** cf. Vergelyk Tabel 20 p.246

kant van die houdingskaal is. Dit kom dus daarop neer dat die Afrikaanssprekende studente se houding dieselfde graad van intensiteit teenoor die Bantoe toon as die klerklikes.

Uit die voorafgaande wil dit dus voorkom of die studente en klerklikes se opvoedkundige status ook onvoldoende is om hulle houding teenoor die Bantoe positief te beïnvloed.

'n Interessante feit wat ook aan die lig gekom het, is die interaksie tussen kultuur en opvoedkundige status en dat hierdie twee faktore mekaar wedersyds beïnvloed.* By nadere ondersoek is gevind dat die Afrikaanssprekende matrikulante, studente en klerke van die professionele persone betekenisvol verskil het - die matrikulante in 'n meerdere en studente en klerke in 'n mindere mate. Dit lyk dus of die professionele persone se hoë opvoedkundige status bygedra het tot 'n gunstiger houding teenoor die Bantoe.

Die Afrikaanssprekende klerke se opvoedkundige status verskil van dié van die studente en tog verskil hulle houding teenoor die Bantoe gemiddeld nie van dié van die studente nie.** 'n Moontlike verklaring is dat hulle ouderdomme*** en ervaring en hulle ekonomiese posisie dalk kompenseer vir hulle minder gevorderde opvoedkundige status. Dit is byvoorbeeld wat die ekonomiese sy betref, dat klerke moontlik voel dat die Bantoe

*cf. Sien Tabel 17, p.241 en pp.244-247

**cf. Sien Tabel 20, p.246

***cf. p.221 en p.223

nie vir hulle 'n bedreiging is nie, want dit is hoogs onwaarskynlik dat Staatsdepartemente hulle sal afdank ten gunste van die Bantoe.

Die Engelssprekende klerke se houding het met dié van die matrikulante, studente en professionele proefpersone verskil. Die klerke was redelik ten gunste van die Bantoe terwyl die ander drie beroepsgroepe sterk ten gunste van die Bantoe was. Hierdie betekenisvolle verskil kan toegeskryf word aan die damesklerke. Hulle houding het in die "ten gunste" kategorie (4 - 5) van die houdingskaal geval, terwyl die mansklerke weer in die "sterk ten gunste" kategorie (3 - 4) geval het. Alhoewel hierdie vrouens se gemiddelde skaalwaarde in die "ten gunste" kategorie val, is dit nogtans baie naby aan die "neutrale" kategorie (5 - 6). Hierdie resultate dui moontlik daarop dat hulle opvoedkundige status onvoldoende is om hulle houding teenoor die Bantoe meer positief te beïnvloed. Dit is ook nie seker of ouderdom en/of huwelikstatus vir hierdie verskil verantwoordelik was nie.

Dit is moeilik om 'n voor die hand liggende verklaring te gee watter faktore hierdie groep proefpersone beweeg het om so 'n "sterk ten gunste" houding teenoor die Bantoe in te neem. 'n Moontlike verklaring is dat die kontak wat hulle voorouers met die Bantoe gehad het, nie so 'n geweldige konflik tot gevolg gehad het as wat dit met die Afrikaanssprekendes se voorouers die geval was nie. Gevolglik het die Bantoe nie soveel invloed op hulle gehad as wat die Indiër byvoorbeeld op hulle gehad het nie.* (MacCrone, 1937, p.286 en Bredenkamp, 1937, p.102).

*cf. p.262

Die vierde en laaste groep proefpersone is die Afrikaanssprekende professionele persone. Die gemiddelde skaalwaarde van hierdie groep is egter bemoedigend. Hulle gemiddelde skaalwaarde val in die "ten gunste" kategorie, maar dit is ook, soos in die geval met die Engelssprekende damesklerke, baie naby die "neutrale" kategorie. Hierdie groep, soos tydens die ondersoek vasgestel, het almal gevorderde akademiese opleiding (na-graads) gehad en die meeste van hulle was op 'n volwasse leeftyd.* Hierdie groep was ook meer ten gunste van die Bantoe as die ander drie groepe.** Wat hierdie groep betref, word die invloed van hulle opvoedkundige status duidelik in 'n meer positiewe houding teenoor die Bantoe weerspieël. Dit wil dus voorkom of die hoër opvoedkundige funksionering hierdie groep se vermoë om objektief te wees, beïnvloed. Dit kan ook wees dat die professionele persone finansieël*** beter daaraan toe is as die ander drie groepe, sodat die Bantoe daarom nie deur hulle as 'n bedreiging beskou word nie. Daar kan ook geredeneer word dat die rede vir al die verskille net ouderdom en dus ryping is, en geensins slegs opvoedkundige peil nie. As dit egter so was, sou die klerklikes ook meer positief as die studente gewees het.

Die laaste faktor waarin belang gestel is, was om te probeer vasstel of daar enige houdingsverandering onder die matrikulante en studente van beide kultuurgroepe was al dan nie. Soos die resultate in die voorafgaande hoofstuk aandui, toon beide die Afrikaanssprekende matrikulante en studente asook die Engelssprekende studente 'n houdingsverandering. Met ander woorde, 'n

* cf. p.221

** cf. Sien Tabel 22, p.248

*** cf. Cantril, 1946, p.133

verskuiwing van die "negatiewe posisie" na 'n "neutrale posisie" vir die Afrikaanssprekende matrikulante en studente en van 'n "neutrale posisie" na 'n "sterk ten gunste posisie" vir die Engelssprekende studente.*

'n Interessante gevolgtrekking wat hier gemaak kan word, is dat die Afrikaanssprekende studente feitlik dieselfde gemiddelde houding teenoor die Bantoe openbaar as die Engelssprekende studente van 1933. Die feit dat die Afrikaanssprekende studente (asook die matrikulante) in die neutrale kategorie van die houdingskaal val, wil nie sê dat hulle heeltemal neutraal teenoor die Bantoe staan nie.

MacCrone het gevind dat proefpersone wie se gemiddelde skaalwaardes binne die neutrale kategorie van 'n houdingskaal geval het, ook proefpersone was wat die grootste interkwartiel verspreiding getoon het. Met ander woorde, dit is proefpersone wat die meeste stellings, wat op 'n houdingskaal voorkom, afgemerkt het. Proefpersone wat stellings afgemerkt het wat naby die twee eindpole van 'n houdingskaal is, se interkwartielverspreiding is kleiner. Verder het hy gevind dat hoe groter die omvang van die interkwartielwaarde was, hoe groter was die verdraagsaamheid van die proefpersone vir stellings wat verder van mekaar op die houdingskaal gelê het. Proefpersone wie se puntetellings in die middel van die houdingskaal geval het, het stellings afgemerkt waarvan die skaalwaardes baie gewissel het, in teenstelling met

* cf. pp. 249-251

dië proefpersone wie se puntetellings naby die eindpole van die houdingskaal geval het. Hy het ook gevind dat proefpersone wie se tellings meer na die neutrale kategorie geneig het, ook proefpersone was wat waarskynlik meer saam met uiteenlopende, selfs teenstrydige stellings aangaande die Bantoe gestem het. Hierdie mag gedeeltelik verantwoord word op grond van die groter ambivalensie wat by hierdie proefpersone aanwesig was sowel as hulle gebrek aan enige definitiewe oortuigings hetsy hierdie of daardie kant toe.*

Volgens Krech en Crutchfield is die neutrale punt van groot belang in die meting van houdings. Hulle noem dit dan ook die "point of unstable equilibrium", wat vertaal kan word as die punt van onstabiele ewewig. Dit wil sê, as 'n persoon se houding effens aan die positiewe of negatiewe kant van die neutrale punt val, 'n geringe gebeurtenis 'n verskil aan sy gedrag kan maak. As 'n voorwerp, byvoorbeeld gebalanseer is, kan 'n jota ekstra gewig aan die eenkant die voorwerp na daardie kant toe laat oorhel. Net so kan 'n geringe vermeerdering in 'n negatiewe houdingsrigting uitloop op 'n negatiewe stem teen 'n politieke party. Die neutrale punt het iets van die aard van 'n onstabiele ewewig (1948, p.227), of soos Thurstone en Chave dit stel, 'n "zone of indifference" (1966, p.14).

Presies waar, effens links of effens regs van die neutrale punt, 'n persoon se houding val, kan dikwels beslissend wees vir verdere

* cf. pp.206-207

houdingsontwikkeling. Dit kan veral waar wees onder die skielike (onverwagte) invloed van 'n nuwe situasie waaroor 'n kristallisasie of polarisasie van houdings nodig is. In gelyke omstandighede sal 'n persoon wat effens links staan, neig om in 'n krisissituasie sterker na links as na regs te swaai en omgekeerd. Daar kan dus verwag word dat baie min persone presies op die neutrale punt van 'n houdingskaal sal val. Daarom word die neutrale punt juis die punt van onstabiele ewewig genoem. Daar is skynbaar 'n soort natuurlike proses van kristallisasie of polarisasie in houdingsvorming wat slegs effens positief of negatief is (Krech en Crutchfield, 1948, p.227-228).

'n Persoon wat 'n uiterste houdingsposisie op die houdingskaal het, sal geneig wees om meer intens en emosioneel teenoor 'n sosiale objek te voel, as een wat nie so 'n uiterste houdingsposisie het nie. Net so sal 'n persoon wat 'n uiterste houdingsposisie het, sekerder oor 'n houdingsobjek voel as een met 'n meer gematigde houding (Krech en Crutchfield, 1948, p.229). Dit kan verwag word dat hierdie houding simmetries sal wees in beide die positiewe en negatiewe rigtings. As die skaaltellings op die horisontale as uitgestippel (plot) word en die ooreenstemmende intensiteits- of sekerheidswaardes op die vertikale as, dat ontstaan daar 'n U-kurwe, met die intensiteit die laagste in die middel en die hoogste by die uiterstes (Lindzey, 1954, p.357).

Die gevolgtrekking uit die voorafgaande bespreking is dat die neutrale punt die volgende betekenis mag inhou: (a) dat 'n persoon werklik neutraal is, d.w.s. hy is werklik besluitloos oor

oor die sosiale objek; (b) dat die persoon sterk vir sekere aspekte van 'n sosiale objek is en sterk daarteen is vir ander aspekte; (c) dat die persoon geen houding hoegenaamd het nie, i.e. die objek van oortuiging bestaan nie vir hom nie (Edwards, 1946, p.162); (d) dat die graad van intensiteit en sekerheid die hoogste is aan die eindpole en die laagste is in die middel van die houdingskaal.

Die gemiddelde skaalwaarde van die 30 stellings van MacCrone se houdingskaal is 5,54.* Die Afrikaanssprekende studente en matrikulante wat 'n "neutrale" posisie op die houdingskaal handhaaf se gemiddelde skaalwaardes is 5,3 en 5,7 onderskeidelik. Die Engelsprekende studente wat weer 'n "sterk ten gunste" posisie op die houdingskaal handhaaf se gemiddelde skaalwaarde is 3,6.**

Die gevolgtrekking wat hier gemaak kan word, is die volgende: Die meerderheid van die Afrikaanssprekende studente en matrikulante se houdingskaal toon dat hulle stellings afgemerk het wat oor die hele houdingskaal versprei is. Met ander woorde, hierdie twee groepe het negatiewe, neutrale en positiewe stellings afgemerk. Hiervolgens kan daar afgelei word dat hulle moontlik ook saam met uiteenlopende en teenstrydige stellings gestem het. Dit kom dus daarop neer dat hierdie twee groepe se houdingsposisie op die houdingskaal baie naby die punt van onstabiele ewewig is en dit het tot gevolg dat die graad van intensiteit en onsekerheid van hulle houding teenoor die Bantoe baie laag is. Die meerderheid van die Engelssprekende studente se houdingskaal, daarenteen, toon dat hulle weer stellings afgemerk het wat nie

*cf. p.209

**cf. Sien Tabelle 23, 25 en 26, pp.249-251

so versprei is oor die houdingskaal nie. Die meeste van hulle het positiewe stellings afgemerkt wat dus daarop neerkom dat hulle houdingsposisie ver van die punt van onstabiele ewewig is. Gevolglik is die graad van intensiteit en sekerheid van hulle houding teenoor die Bantoe weer baie hoog.

Uit die voorafgaande is dit duidelik dat die Afrikaanssprekende studente en matrikulante 'n houding van ambivalensie toon, met ander woorde 'n houding van besluitloosheid en onsekerheid, teenoor die Bantoe. Die Engelssprekende studente aan die anderkant, toon weer 'n houding van nie-ambivalensie, met ander woorde 'n houding van sekerheid teenoor die Bantoe. Verder bestaan daar ook die moontlikheid dat die Afrikaanssprekende studente en matrikulante in 'n krisissituasie eerder na die negatiewe as na die positiewe kant van die houdingskaal sal swaai. Die moontlikheid dat die Engelssprekende studente na die negatiewe kant van die houdingskaal sal swaai, is baie gering. Die kans is eerder na die neutrale posisie op die houdingskaal.

Ander redes vir die Afrikaanssprekende studente en matrikulante se neutrale houding (moontlik ook die proefpersone van die ander beroepsgroepe), kan moontlik die volgende wees:

- (a) Aanvanklik het MacCrone 'n houdingskaal slegs vir Engelssprekendes saamgestel, maar later het hy besluit om ook Afrikaanssprekende studente by sy studie te betrek. Vanweë 'n gebrek aan tyd of 'n geleentheid om 'n houdingskaal uitsluitlik vir Afrikaanssprekende studente saam te stel, is daar toe besluit om van dieselfde houdingskaal, met sy Afrikaansvertaalde

stellings, op die Afrikaanssprekende studente toe te pas.*
Dit mag wees dat die stellings oor die Bantoe nie 'n weer=
spieëling van die Afrikaanssprekendes se gevoel en denke
was nie, maar wel dié van die Engelssprekendes!

- (b) Gedurende die toetsing het talle proefpersone vir navorsers
asook vir sommige toesighouers gevra wat hierdie of daar=
die stelling beteken of dat hulle nie akkoord gaan met
hierdie of daardie stelling van die houdingskaal nie.
Hulle is natuurlik versoek om voort te gaan en dat hulle
vir hulself moet besluit.** Hierdie besware was opmerklik
meer onder die Afrikaanssprekendes as onder die Engelsspre=
kendes.

- (c) Tydens die nasien van die houdingskaal was die volgende
punte opvallend:
Eerstens was daar proefpersone wat sekere gedeeltes van
stellings, nrs. 4, 5, 10, 14, 20, 21 en 23 deurgehaal het.***
As gevolg van hierdie veranderings moes heelwat houding=
skale verwerp word.

Die afleiding wat hier gemaak is, is dat hierdie proefper=
sone nie saamgestem het met die laaste gedeeltes van hier=
die stellings nie, of dit is ook moontlik dat van hierdie
gedeeltes nie vir hulle heeltemal duidelik was nie. Dit
kom dus daarop neer dat hierdie proefpersone moontlik die
instruksies asook die stellings verkeerd geïnterpreteer het.***

* cf. pp.204-205

** cf. p.229

*** cf. pp.306-308

**** cf. pp.299-300 en p.305

Tweedens was daar proefpersone wat onseker was oor sekere stellings van die houdingskaal. Die volgende stellings het veral onsekerheid geskep: Nrs. 9, 11, 18, 23 en 30. In stelling 9 het die meeste van die proefpersone die woorde "maatskaplike stelsel" nie mooi verstaan nie. In stelling nr.11 was dit die woord "posisie." Volgens hulle wou hulle weet of dit vir die ryk en bevoorregte bedoel is en of dit vir alle Blankes geld. Wat betref stelling nr. 18 wou baie proefpersone weet in watter mate is die Bantoe op 'n onregverdigde wyse van sy land ontnem. In stellings 23 en 30 was die woord "beskawing" veral onder Engelssprekende proefpersone nie baie duidelik nie. Baie wou weet wat is beskawing vandag; ander weer wou hê dat hierdie woord beter gedefinieer moet word. Een proefpersoon het as volg op beskawing gereageer: "Is the 20th century world a highly civilized one?"

Baie proefpersone het ook op die teenbladsye van die houdingskaal beswaar gemaak dat dit vir hulle onmoontlik is om 'n reguit antwoord (ja/nee) op sekere stellings te gee. Ander voel dat sekere stellings te algemeen en nie spesifiek genoeg is nie. Een proefpersoon het hom as volg uitgedruk: "I find most questions do not express my feelings either because they express more than one feeling."

Derdens was daar proefpersone wat glad nie saamgestem het met stellings nrs. 6, 7 en 13 nie. Baie proefpersone van

beide kultuurgroepe het nie met die woord "dier" in stelling 6 saamgestem nie. Baie proefpersone het ook nie met stelling 7 saamgestem nie. Volgens hulle trek die Bantoe vandag meer voordeel uit opvoeding as in die verlede. Baie Afrikaanssprekendes het voorkeur gegee aan die laaste gedeelte van stelling 13. Volgens hulle moet daar eers omgesien word na die "hulpbehoewende witman" en dan na die Bantoe.

So kan nog talle voorbeelde aangehaal word, maar uit die aard van die saak kan nie alle besware hier aangestip word nie.

Die afleiding wat hier gemaak kan word, is die volgende:

- (1) Die stellings wat MacCrone vir sy houdingskaal saamgestel het, is hopeloos te lank en te lomp. 'n Houdingstelling moet kort wees, met ander woorde, dit behoort selde meer as 15 woorde te wees (Wang, 1932, p.370). Sommige van MacCrone se stellings het uit meer as 20, selfs meer as 30 woorde bestaan.* Gevolglik kan van hierdie stellings nie as enkelvoudig deurgaan nie.**
- (2) Verder is daar ook geen aanduiding watter aspek(te) van die houding teenoor die Bantoe MacCrone se houdingskaal nou eintlik meet nie.*** Dit wil dus voorkom of MacCrone se houdingskaal elke aspek van die houding teenoor die Bantoe meet en dat sy stellings te algemeen en nie spesifiek oor die Bantoe is nie.

* cf. pp.306-308

** cf. p.135

*** cf. pp.72-79

- (3) Daar is sewe Bantoe bevolkingsgroepe in Suid-Afrika (Van der Merwe, 1973, p.69), maar MacCrone se houdingskaal spesifiseer geensins watter etniese groep hy nou eintlik wil meet nie. Dit lyk of sy houdingskaal al sewe etniese groepe insluit.

Afgesien van hierdie tekortkominge het sy houdingskaal nogtans gedien as 'n meetinstrument om 'n aanduiding te gee wat die houding van die twee kultuurgroepe teenoor die Bantoe is.

Opsommend kan die volgende gekonstateer word dat ten spyte van die feit dat die houding van die Afrikaanssprekendes onder sommige beroepsgroepe 'n geringe neiging na die positiewe kant van die houdingskaal toon, moet daar tot die gevolgtrekking gekom word dat die deursnee Afrikaanssprekendes besluitloos en onseker oor die Bantoe op die oomblik is. Waar die proefpersone se houdings naby of in die neutrale gebied van die houdingskaal lê, is die moontlikheid baie sterk dat hulle houdings in krisissituasies óf na die negatiewe óf na die positiewe kant van die houdingskaal sal swaai. Soos hulle posisies tans op die houdingskaal is, is die tendens eerder na die negatiewe kant van die houdingskaal as na die positiewe.*

*cf. pp.269-272.

HOOFSTUK 7

SAMEVATTING

Die primêre doel van hierdie ondersoek was om die houding van Afrikaans- en Engelssprekendes van verskillende beroepe teenoor die Bantoe te bepaal.

In die verlede is slegs op studente en matrikulante van beide kultuurgroepe gekonsentreer. Sover vasgestel kon word, is die houding van Afrikaanssprekendes na 1950 nie weer deur 'n navorser van Suid-Afrika getoets nie. Slegs Pettigrew van Amerika het die houdings van die Afrikaans- en Engelssprekendes teenoor die Bantoe in 1958 getoets. Daar is dus gevoel dat daar weer op die aspek ingegaan moet word aangesien daar so min navorsing op die gebied van houdings gedoen is.

Om met hierdie ondersoek te kon voortgaan, moes die aard van houdings eerstens van naderby ondersoek word. Tweedens moes daar na 'n geskikte houdingskaal gesoek word wat die houdings van die Afrikaans- en Engelssprekendes kon meet. Derdens moes daar besluit word watter statistiese prosedure nodig sou wees om die data wat die houdingskaal gelewer het, verder te ontleed.

Daar word gesê dat dit makliker is om houdings te meet as om hulle te definieer. Tot nog toe bestaan daar 'n verskil van mening oor 'n universeel aanvaarbare definisie van houding. Tog lyk dit of Thurstone se definisie: "Vir of teen 'n psigologiese objék", algemeen byval gevind het by die meeste Sosioloë en Sielkundiges,

want feitlik al die definisies wat tot dusver nagegaan is vir hierdie studie, weerspieël 'n positiewe en negatiewe affek.

"Houdings" is sover moontlik in al sy fasette bespreek en ontleed. "Houdings" soos die Sosioloë en Sielkundiges dit vandag ken, behoort voldoende te wees om vas te stel wat 'n persoon dink en voel.

Vroeë Sosioloë en Sielkundiges het heelwat probleme ondervind om houdings te meet. Die metodes wat hulle gebruik het, was nog onafgerond en het in meeste gevalle nog ver te kort geskiet aan die vereistes van 'n doeltreffende houdingskaal. Van hierdie "rough measuring tools", soos dit destyds bekend gestaan het, is in hierdie studie bespreek. Uit hierdie onafgeronde metodes het die verfynde meetinstrumente na vore getree. Die drie bekendstes vandag is Thurstone se metode van gelykverspreide intervalle, Likert se gesommeerde skattingskaalmetode en Guttman se "Scalogram"- analisemetode. Van hierdie drie word Thurstone se metode vandag die meeste gebruik.

MacCrone het destyds van Thurstone se tegniek gebruik gemaak om 'n houdingskaal saam te stel wat die houdings van Blankes in Suid-Afrika sou meet. Sy houdingskaal was dus die logiese keuse vir hierdie studie aangesien dit toegepas kon word om Afrikaans- en Engelssprekendes se houdings teenoor die Bantoe te bepaal.

Daar het egter twyfel bestaan of sy houdingskaal geskik sou wees vir Afrikaanssprekendes, aangesien dit oorspronklik bedoel was vir Engelssprekendes. Soos in MacCrone se geval was dit 'n

kwessie van: of van sy houdingskaal, met die Afrikaansvertaalde stellings, gebruik maak, òf daar moes 'n nuwe houdingskaal saamgestel word wat uitsluitlik vir Afrikaanssprekendes bedoel was. Vanweë die beperkte tyd is besluit om van sy houdingskaal gebruik te maak.

Weens finansiële en praktiese omstandighede kon die proefpersone vir die verskillende toetsgroepe nie gelykkansig uit die algemene breë populasie geselekteer word nie, sodat daar moontlik aanspraak op veralgemening gemaak kan word. Die toetsgroepe is egter met sorg saamgestel, sodat dit so verteenwoordigend as moontlik van die algemene populasie sou wees. Dit impliseer dat die statistiese vergelykings tussen die verskillende toetsgroepe minstens 'n baie goeie aanduiding van populasieverskille behoort te wees.

Die gegewens wat by wyse van MacCrone se houdingskaal ingesamel is, is met behulp van 'n $2 \times 2 \times 4$ faktoriaalanalise, Tukey se prosedure en 'n Chi-kwadraattoets verder verwerk. Die verwerkte gegewens het die volgende resultate na vore gebring:

- (a) Daar is gevind dat die houdings van die twee geslagte (manlik en vroulik) van beide kultuurgroepe teenoor die Bantoe betekenisvol verskil het. Die resultate toon dat die vrouens minder positief teenoor die Bantoe is as die mans. Dit geld vir beide Afrikaans- en Engelssprekendes en vir al vier beroepsgroepe.

- (b) Daar is gevind dat die Afrikaanssprekendes se houding teenoor die Bantoe betekenisvol verskil het met dié van die Engelssprekendes. Die Engelssprekendes is sterk ten gunste van die Bantoe, terwyl die Afrikaanssprekendes neutraal is.
- (c) Daar is gevind dat die opvoedkundige status 'n veranderlike is wat 'n persoon se houding gradueel kan verander. Hierdie faktor was veral opmerklik onder die Afrikaanssprekendes. Dit wil dus voorkom of die matrikulante se skoolkursus ontoereikend is om hulle in staat te stel om die Bantoe objektief te evalueer. Vir die studente en klerke wil dit insgelyks ook voorkom of hulle opvoedkundige status onvoldoende is om hulle houdings teenoor die Bantoe positief te beïnvloed. Die invloed van hierdie faktor word egter baie duidelik onder die professionele persone weerspieël, soos blyk uit die feit dat hierdie toetsgroep se resultate meer positief is as die matrikulante, studente en klerklikes s'n.
- (d) Die variansieanalise toon 'n interaksie tussen kultuur en opvoedkundige status. Volgens hierdie analise beïnvloed die twee faktore mekaar wedersyds. Dit wil voorkom of kultuur en opvoedkundige agtergrond die sterkste faktore is om 'n persoon se houding teenoor die Bantoe te beïnvloed.
- (e) Daar is ook gevind dat matrikulante en studente se houding teenoor die Bantoe blykbaar oor die afgelope dekades 'n verandering ondergaan het. Die Afrikaanssprekende studente se houding is neutraal, terwyl die 1933 en 1950 studente nie

ten gunste van die Bantoe was nie. Die Engelssprekende studente is weer sterk ten gunste van die Bantoe, terwyl die 1933 studente neutraal teenoor die Bantoe was. Die Afrikaanssprekende matrikulante openbaar 'n neutrale houding teenoor die Bantoe terwyl die 1950 matrikulante nie ten gunste van die Bantoe was nie. Die Afrikaanssprekende studente handhaaf feitlik dieselfde houding as wat die Engelssprekende studente van 1933 gehandhaaf het. Dit het vir die Afrikaanssprekende studente 40 jaar geneem om van 'n "nie ten gunste" posisie na 'n "neutrale" posisie op MacCrone se houdingskaal te verskuif, terwyl die Engelssprekende studente van 'n "neutrale" na 'n "sterk ten gunste" posisie verskuif het. Met ander woorde, die verskuiwing was meer betekenisvol onder die Engelssprekende studente as onder die Afrikaanssprekende studente. Die Afrikaanssprekende matrikulante toon 'n baie geringe verskuiwing van 'n "nie ten gunste" posisie na 'n "neutrale" posisie oor 'n tydperk van 23 jaar.

Die algemene slotsom waartoe geraak is, is die volgende:

1. 'n Nuwe houdingskaal sal uitsluitlik vir Afrikaanssprekendes saamgestel moet word. Daar is gevind dat MacCrone se stellings (of sommige van hulle), wat oorspronklik vir Engelssprekendes saamgestel is, deur Afrikaanssprekendes verkeerd geïnterpreteer is. Gevolglik kan daar nie met sekerheid verklaar word dat die Afrikaanssprekende se tellings 'n werklike weerspieëling van sy houding teenoor die Bantoe is nie. Die resultate moet dus met 'n mate van

voorbehoud aanvaar word en kan ook nie direk vergelyk word met die Engelssprekendes se resultate nie.

2. Dit is ook moontlik dat MacCrone se houdingskaal vandag verouderd is. Tye en omstandighede het verander en so het die Blanke en die Bantoe ook verander. Verder kon daar nie vasgestel word of sy houdingskaal nog 'n gestandaardiseerde houdingskaal is nie.
3. Dit wil voorkom of MacCrone se houdingskaal al sewe etniese Bantoebevolkingsgroepe insluit. Sy houdingskaal onderskei nie watter etniese Bantoe groep gemeet word nie. Dit is dus moontlik dat dit baie verwarring onder proefpersone kon geskep het, want elke etniese bevolkingsgroep verskil van die ander.
4. Dit mag wees dat MacCrone se houdingskaal eerder veralgemeende (generalized) as spesifieke (specific) houdingstellings oor die Bantoe meet.
5. Daar is geringe tekens dat die Afrikaanssprekendes die Bantoe vandag anders begin evalueer as in die verlede, maar die meerderheid van hulle is nog besluitloos en onseker oor die Bantoe as swart gemeenskap. Gevolglik is die moontlikheid baie sterk dat hierdie groep in krisissituasies weer 'n negatiewe houding teenoor die Bantoe sal inneem.

BIBLIOGRAFIE

- ALLPORT, F.H. en HARTMAN, D.A., 1925. The measurement and motivation of a typical opinion in a certain group. American Political Science Review 19, 735-760.
- ANASTASI, A., 1968. Psychological testing. New York, Macmillan.
- ANDERSON, W.A., 1927. The occupational attitudes and choices of a group of college men. Social Forces 6, 278-283.
- ANDERSON, W.A., 1928. The occupational attitudes and choices of a group of college men. Part II. Social Forces, 6, 467-473.
- ANDREAS, B.G., 1972. Experimental psychology. New York, John Wiley & Sons.
- ARONSON, E en HELMREICH, R., 1973. Social psychology. New York, Van Nostrand.
- ASCH, S.E., 1940. Studies in the principles of judgments and attitudes. II. Determination of judgments by group and by ego standards. J. soc. Psychol. 12, 433-465.
- ASCH, S.E., 1955. Social psychology. New York, Prentice Hall.
- BAIN, R., 1929. The validity of life histories and diaries. J. educ. Psychol. 3, 150-164.
- BAIN, R., 1930. Theory and measurement of attitudes and opinions. Psychol. Bull. 27, 357-379.
- BAIN, R., 1931. Stability in questionnaire response. Am. J. Soc. 37, 445-453.
- BALLIN, M.R. en FARNSWORTH, P.R., 1941. A graphic rating method for determining the scale values of statements in measuring social attitudes. J. soc. Psychol. 13, 323-327.

- BARCLAY, J.E. en WEAVER, H.B., 1962. Comparative reliabilities and ease of construction of Thurstone and Likert attitude scales. J. soc. Psychol. 58, 109-120.
- BARTLETT, C.J., HEERMAN, E. en RETTIG, S., 1960. A comparison of six different scaling techniques. J. soc. Psychol. 51, 343-348.
- BARTLETT, C.J., QUAY, L.C. en WRIGHTSMAN, L.S. Jr., 1960. A comparison of two methods of attitude measurement: Likert-Type and forced choice. Educ. psychol. Measur. 20, 699-704.
- BEISECKER, T.D. en PARSON, D.W., 1972. The process of social influence. Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- BERKOWITZ, L., 1972. Social psychology. London, Scott Foresman.
- BERNARD, L.L., 1927. An introduction to social psychology. London, George Allen & Unwin.
- BEYLE, H.C.A., 1932. A scale for the measuring of attitude toward candidates for elective governmental office. Am. Pol. Sci. Rev. 26, 527-544.
- BLALOCK, H.M. Jr. en BLALOCK, A.B., 1968. Methodology in social research. New York, McGraw-Hill.
- BLOOM, L., 1971. The social psychology of race relations. London, George Allen & Unwin.
- BOGARDUS, E.S., 1925. Analizing changes in public opinion. J. appl. Soc. 9, 372-381.
- BOGARDUS, E.S., 1929. American attitudes towards Filipinos. Sociology and Social Research 14, 59-69.
- BOGARDUS, E.S., 1930. Filipino immigrant attitudes. Sociology and Social Research 14, 469-479.

- BREDENKAMP, I.M., 1973. Die rol van velkleur in Blank-Bantoe-verhouding. Tydskr. Rasseaangeleenthede 24, 98-103.
- BREDENKAMP, I.M., 1974. Die problematiek onderliggend aan die Suid-Afrikaanse rasseverhoudinge. Acta Academica 7, 5-14.
- BRIGHAM, J.C. en COOK, S.W., 1970. The influence of attitude on judgments of plausibility: A replication and extension. Educ. psychol. Measur. 30, 283-292.
- BRITT, S.H., 1960. Selected readings in social psychology. New York, Holt, Rinehart & Winston.
- BROWN, R., 1967. Social psychology. New York, MacMillan Co.
- BUSCH, H.M., 1926. Race attitudes of children. Religious Education, 21, 277-281.
- CANTRIL, H., 1932. General and specific attitudes. Psychol. Rev. 5, 1-109.
- CANTRIL, H., 1946. The intensity of an attitude. J. abnorm. soc. Psychol. 41, 129-135.
- CHAVE, E.J., 1928. New type of scale for measuring attitudes. Religious education 23, 364-369.
- CHEIN, I., 1948. Behaviour theory and the behavior of attitudes: some critical comments. Psychol. Rev. 55, 175-188.
- CLARKE, H.M., 1911. Conscious attitudes. Am. J. Psychol. 32, 214-249.
- CRANO, W.D. en BREWER, M.B., 1973. Principles of research in social psychology. New York, McGraw-Hill.
- DAWES, R.M., 1972. Fundamentals of attitude measurement. New York, John Wiley.
- DOOB, A.N. en REGAN, D.T., 1971. Readings in experimental social psychology. New York, Meredith Corporation.

- DOOB, L.W., 1947. Behaviour of attitudes. Psychol. Rev. 54, 135-156.
- DROBA, D.D., 1931. Methods used for measuring public opinion. Am. J. Soc. 31, 410-423.
- DROBA, D.D., 1931. A scale of Militarism-Pacifism. J. educ. Psychol. 22, 96-111.
- DROBA, D.D., 1932. Methods for measuring attitudes. Psychol. Bull. 29, 309-323.
- DROBA, D.D., 1933. The nature of attitude. J. soc. Psychol. 4, 444-463.
- DROBA, D.D., 1934. Social attitudes. Am. J. Soc. 39, 513-524.
- DUDYCHA, G.J., 1941. A scale for measuring attitude toward dependability. J. soc. Psychol. 13, 56-69.
- DUMINY, P.A. en DU PREEZ, J.P.A., 1976. Basic education psychology. Cape Town, Longman.
- DUMINY, P.A., 1977. General teaching method. Cape Town, Longman.
- DU PLESSIS, S.J., 1950. 'n Sosiologiese studie van die houding van die Afrikaanssprekende student teenoor die naturel in S.A. Bloemfontein, U.O.V.S., M.A.-verhandeling.
- EDELSTEIN, M.L., 1972. What do young Africans think? Johannesburg, South African Institute of Race Relations.
- EDRICH, H., SELLTIZ, C. en COOK, S.W., 1966. The effects of context and of raters' attitudes on judgments of favorableness of statements about a social group. J. soc. Psychol. 70, 11-22.
- EDWARDS, A.L. en KENNEY, K.C., 1946. A comparison of the Thurstone and Likert techniques of attitude scale construction. J. appl. Psychol. 30, 72-83.

- EDWARDS, A.L., 1946. A critique of 'neutral' items in attitude scales constructed by the method of equal appearing intervals. *Psychol. Rev.* 53, 159-169.
- EDWARDS, A.L. en KILPATRICK, F.P., 1948. Scale analysis and the measurement of social attitudes. *Psychometrika*, 13, 99-114.
- EDWARDS, A.L. en KILPATRICK, F.P., 1948. A technique for the construction of attitude scales. *J. appl. Psychol.* 32, 374-384.
- EISER, J.R., 1971. Comment on Ward's "Attitude and involvement in the absolute judgment of attitude statements." *J. Personality soc. Psychol.* 17, 81-83.
- ENGLISH, H.B. en ENGLISH, A.V., 1958. A comprehensive dictionary of psychology and psychoanalytical terms. London, Longmans.
- FARIS, E., 1925. The concept of social attitudes. *J. appl. Soc.* 9, 404-409.
- FARNSWORTH, P.R., 1943. Shifts in the values of opinion items. *J. Psychol.* 16, 125-128.
- FERGUSON, L.W., 1933. Two considerations concerning the construction and the use of attitude scales. *Psychol. Bull.* 33, 597.
- FERGUSON, L.W., 1934. Some problems in the measurement of attitudes. M.A. thesis. Stanford University.
- FERGUSON, L.W., 1935. The influence of individual attitudes on construction of an attitude scale. *J. soc. Psychol.* 6, 115-117.

- FERGUSON, L.W., 1935. Two methods of representing the distribution of an attitude in a group. J. soc. Psychol. 6, 474-479.
- FERGUSON, L.W. 1939. The requirements of an adequate attitude scale. Psychol. Bull. 36, 665-673.
- FERGUSON, L.W., 1941. A study of the Likert technique of attitude scale construction. J. soc. Psychol. 13, 51-57.
- FISHER, R.A. en YATES, F., 1974. Statistical tables for biological, agricultural and medical research. London, Longmans.
- FISHER, S.T., WEISS, D.J. en DAWIS, R.V., 1968. A comparison of Likert and Pair comparisons. Techniques in multivariate attitude scaling. Educ. psychol. Measur. 28, 81-94.
- FISHMAN, J. en LORGE, I., 1959. The influence of judges' characteristics on item judgments and on Thurstone scaling via the method of ranks: utilization of judges with varying national, religious, experimental background. J. soc. Psychol. 40, 187-205.
- FORD, D.H. en URBAN, H.B., 1967. Systems of psychotherapy. New York, John Wiley.
- FRANKLIN, C., 1949. Three problems of sociological scales. Sociology and Social Research 34, 191-194.
- FREYD, M., 1923. The graphic rating scale. J. educ. Psychol. 14, 83-102.
- GOODE, W.J. en HATT, P.K., 1952. Methods in social research. Johannesburg, McGraw-Hill.
- GRAHAM, J.L., 1940. The influence of general predispositions on specific attitudes. J. soc. Psychol. 12, 415-422.

- GUILFORD, J.P., 1959. Personality. New York, McGraw-Hill.
- GULLIKSEN, H., 1946. Paired comparisons and the logic of measurement. Psychol. Rev. 53, 199-213.
- GUTTMAN, L., 1944. A basis for scaling qualitative data. Am. soc. Rev. 9, 139-150.
- HALL, C.S. en LINDZEY, G., 1967. Theories of personality. New York, John Wiley.
- HAMSHER, J.H. en SIGALL, H., 1973. Psychology and social issues. New York, Macmillan.
- HEAVEN, P.C.L., 1977. A historical survey and assessment of research into race attitudes in South Africa: 1930-1975. S.A. J. Soc. 16, 68-75.
- HEAVEN, P.C.L. en MOERDYK, A., 1977. Prejudice revisited: A pilot study using Ray's scale. J. Behav. Sci. 2, 217-220.
- HIMMELFARB, S., 1969. The stability of attitude item scale values. J. soc. Psychol. 77, 107-111.
- HINCKLEY, E.D., 1932. The influence of individual opinion on construction of an attitude scale. J. soc. Psychol. 3, 283-296.
- HINCKLEY, E.D., 1963. A follow-up study on the influence of individual opinion on the construction of an attitude scale. J. abnorm. soc. Psychol. 67, 290-292.
- HOVLAND, C.I. en SHERIF, M., 1952. Judgmental phenomena and scales of attitude measurement: Item displacement in Thurstone scales. J. abnorm. soc. Psychol. 47, 822-932.
- JACOB, A., 1965. White man, think again. Pretoria, Voortrekker Pers.

- KATZ, D. en SCHANK, R.L., 1947. Social psychology. New York, John Wiley.
- KERLINGER, F.N., 1964. Foundations of behavioural research. New York, Holt, Rinehart & Winston.
- KLINEBERG, O., 1947. Social psychology. New York, Henry Bolt.
- KLUGH, G.E., 1970. Statistics: The essentials for research. New York, John Wiley.
- KOMORITA, S.S., 1963. Attitude content, intensity and the neutral point on a Likert scale. J. soc. Psychol. 61, 327-334.
- KOMORITA, S.S. en GRAHAM, W.K., 1965. Number of scale points and the reliability of scales. Educ. psychol. Measur. 25, 987-995.
- KRECH, D., 1946. Attitudes and learning: A methodological note. Psychol. Rev. 53, 290-294.
- KRECH, D. en CRUTCHFIELD, R.S., 1948. Theory and problems of social psychology. New York, McGraw-Hill.
- KRECH, D., CRUTCHFIELD, R.S. en BALLACHEY, E.L., 1962. Individual in society. New York, McGraw-Hill.
- KULP, D.H. en DAVIDSON, H.H., 1931. Can Neumann's "Attitude Indicator" be used as a test. Teach. Coll. Rec. 32, 332-337.
- LAMBERT, W.W. en LAMBERT, W.E., 1973. Social psychology. New Jersey, Prentice Hall.
- LE ROUX, A.G., 1972. In Gesindheidspeiling van eerstejaar-Bantoe= universiteitstudeute. S.A. Psychol. 2, 4-11.

- LEVER, H., 1971. Changes in ethnic attitudes in South Africa. *Sociology and Social Research* 56, 202-210.
- LIKERT, A., 1932. A technique for the measurement of attitudes. *Archs. Psychol.* 140, 5-55.
- LIKERT, R., ROSLOW, S. en MURPHY, G., 1934. A simple and reliable method of scoring the Thurstone attitude scales. *J. soc. Psychol.* 5, 228-238.
- LINDGREN, H.C., 1973. An introduction to social psychology. New York, John Wiley.
- LINDZEY, G., 1954. Handbook of social psychology. Vol.1. Massachusetts, Addison-Wesley.
- LISTON, R.A., 1973. When reason fails. London, Wildwood House.
- LORGE, I., 1936. Prestige, suggestion and attitudes. *J. soc. Psychol.* 7, 386-402.
- LORGE, I., 1939. The Thurstone attitude scales. I. Reliability and consistency of rejection and acceptance. *J. soc. Psychol.* 10, 187-198.
- MACCRONE, I.D., 1937. Race attitudes in South Africa; historical, experimental and psychological studies. London, Oxford University Press.
- MACIVER, R.M. en PAGE, C.H., 1962. Society. London, Macmillan.
- MANIS, M., 1964. Comment on Upshaw's "Own attitude as an anchor in equal-appearing intervals". *J. abnorm.soc. Psychol.* 68, 689-691.
- MAY, M.A. en HARTSHORNE, H., 1926. First steps towards a scale for measuring attitudes. *J. educ. Psychol.* 17, 145-162.
- MIDDLEBROOK, P.N., 1974. Social psychology and modern life. New York, Alfred Knopf.

- MOOD, A.M., GRAYBILL, F.A. en BOAS, D.C., 1974. Introduction to the theory of statistics. New York, McGraw-Hill.
- MOURSUND, J., 1972. Us people: A mini-max approach to human behavior. California, Brooks-Cole.
- NETTLER, G. en GOLDING, E.H., 1946. The measurement of attitudes toward the Japanese in America. Am. J. Soc. 52, 31-40.
- NEWCOMB, T.M., 1959. Social psychology. New York, Henry Holt.
- NEWCOMB, T.M., TURNER, R.H. en CONVERSE, P.E., 1966. Social psychology. London, Tavistock Publications.
- NIEUWOUDT, J.M. en NEL, E.M., 1972. Die groepsnorm van rasselijke vooroordeel. Sielkundige studies 4, 96-101.
- NUNNALLY, J.C. Jr., 1970. Introduction to psychological measurement. New York, McGraw-Hill.
- NYSTROM G.H., 1933. The measurement of Filipino attitudes toward America by use of the Thurstone technique. J. soc. Psychol. 4, 249-252.
- PENNER, L.A. en DERTKE, M.C., 1972. Social psychology. London, Addison-Wesley.
- PERRY, H.E., 1925. Questionnaire method. J. appl.Soc. 10, 155-158.
- PHILLIPS, E.L., 1951. Attitudes toward self and others: A brief questionnaire report. J. consult. clin. Psychol. 15, 79-81.
- PINTNER, R. en FORLANO, G., 1937. The influence of attitude upon scaling of attitude items. J. soc. Psychol. 8, 39-45.
- PROGRESS through separate development: South Africa in peaceful transition. 1968. New York, Information Service of South Africa.

- PROSHANSKY, G. en SEIDENBERG, B., 1965. Basic studies in social psychology. New York, Holt, Rinehart & Winston.
- PROTHRO, E.T., 1955. The effect of strong negative attitudes on the placement of items in a Thurstone scale. J. soc. Psychol. 41, 11-17.
- REMMERS, H.H. en SILANCE, E.B., 1934. Generalized attitude scales. J. soc. Psychol. 5, 298-312.
- RHOODIE, N.J., 1966. Apartheid and partnership. Pretoria, Academica.
- RICE, S.A., 1926. Differential changes of political preference under campaign stimulation. J. abnorm. soc. Psychol. 21, 297-303.
- RICE, S.A. en WEAVER, W.W., 1929. The verification of social measurement involving subjective classifications. Social Forces 8, 16-28.
- RIKER, B.L., 1944. A comparison of methods used in attitude research. J. abnorm. soc. Psychol. 39, 24-42
- ROSANDER, A.C., 1937. An attitude scale based upon behaviour situations. J. soc. Psychol. 8, 3-15.
- SAFFIR, M.A., 1937. A comparative study of scales constructed by three psychophysical methods. Psychometrika 2, 179-198.
- SAMPSON, E.E., 1964. Approaches, contexts and problems of social psychology. New Jersey, Prentice Hall.
- SARGENT, S.S. en WILLIAMSON, R.C., 1958. Social psychology. New York, Ronald Press Co.
- SARTAIN, A.Q. en BELL, H.V. Jr., 1949. An evaluation of the Bogardus scale of social distance by the method of equal appearing intervals. J. soc. Psychol. 29, 85-91.

- SARTAIN, A.Q., NORTH, A.J., STRANGE, J.R. en CHAPMAN, H.M., 1962. Psychology: Understanding human behavior. New York, McGraw-Hill.
- SCHOEMAN, W.J., 1972. Houdingsverandering as 'n funksie van ego-betrokkenheid en keuse van 'n kredietwaardige kommunika=tor. M.A.-verhandeling. U.O.V.S.
- SEASHORE, R.H. en HEVNER, K., 1933. A time-saving device for the construction of attitude scales. J. soc. Psychol. 4, 368-372.
- SECORD, P.F. en BACKMAN, C.W., 1964. Social psychology. New York, McGraw-Hill.
- SHAW, M.E. en WRIGHT, J.M., 1967. Scales for the measurement of attitudes. New York, McHraw-Hill.
- SHERIF, M. en CANTRIL, H., 1945. Psychology of attitudes. Pt.1. Psychol. Rev. 52, 295-319.
- SHERIF, M. en CANTRIL, H., 1946. Psychology of attitudes. Pt. II. Psychol. Rev. 53, 1-24.
- SHERIF, M. en SHERIF, C.W., 1956. An outline of social psychology. New York, Harper.
- SMITH, H.N., 1932. A scale for the measuring about prohibition. J. abnorm.soc. Psychol. 26, 429-437.
- SOKAL, R.R. en ROHLF, F.J., 1969. Biometry. San Fransisco, Freeman.
- STEVENS, S.S., 1951. Handbook of experimental psychology. New York, John Wiley.
- STRAUSS, J., 1971. Enkele aspekte van die rassesosiosologie. Acta Academica, 4, 5-13.

- TELFORD, C.W., 1934. An experimental study of some factors influencing the social attitudes of college students. J. soc. Psychol. 5, 421-428.
- THOMAS, K., 1971. Attitudes and behaviour. Middlesex, Penguin Books.
- THOULESS, R.H., 1927. Social psychology. New York, University Tutorial press.
- THURSTONE, L.L., 1927. Equally often noticed differences. J. educ. Psychol. 17, 289-293.
- THURSTONE, L.L., 1927. A law of comparative judgment. Psychol. Rev. 34, 273-286.
- THURSTONE, L.L., 1927. The method of paired comparison for social values. J. abnorm. soc. Psychol. 21, 384-400.
- THURSTONE, L.L., 1927. Psychophysical analysis. Am. J. Psychol. 38, 368-389.
- THURSTONE, L.L., 1928. Attitudes can be measured. Am. J. Soc. 33, 529-554.
- THURSTONE, L.L., 1928. An experimental study of nationality preferences. J. gen. Psychol. 1, 405-425.
- THURSTONE, L.L., 1928. The measurement of opinion. J. abnorm. soc. Psychol. 22, 415-430.
- THURSTONE, L.L., 1929. Theory of attitude measurement. Psychol. Rev. 36, 222-241.
- THURSTONE, L.L., 1931. Influence of motion pictures on children's attitude. J. soc. Psychol. 2, 291-305.
- THURSTONE, L.L., 1931. The measurement of social attitudes. J. abnorm. soc. Psychol. 26, 249-269.

- THURSTONE, L.L., 1931. Rank order as a psychophysical method. J. exp. Psychol. 14, 187-201.
- THURSTONE, L.L. en CHAVE, E.J., 1966. The measurement of attitudes. Chicago, University of Chicago Press.
- TOBIAS, P.V., 1972. The meaning of race. Johannesburg, S.A. Institute of Race Relations.
- UPSHAW, H.S., 1962. Own attitude as an anchor in Equal Appearing Intervals. J. abnorm. soc. Psychol. 64, 85-96.
- UPSHAW, H.S., 1965. The effect of variable perspectives on judgment of opinion statements for Thurstone scales: Equal Appearing Intervals. J. Personality and social Psychology 2, 60-69.
- VAN DER MERWE, H.J.J.M., 1963. Black Africa - wither. Johannesburg, Afrikaanse Pers.
- VAUGHAN, W.F., 1930. An experimental study in political prejudice. J. abnorm. soc. Psychol. 25, 268-274.
- VENTER, P.J., 1973. Ondermynende bedrywighede: Die aard, omvang en betekenis daarvan. Tydskr. Rasseaangeleenthede, 24, 10-18.
- VILJOEN, H.G. Etniese vooroordeel; 'n sosiaal-sielkundige verskynsel. Sielkundebiblioteek no.26. Pretoria, Van Schaik.
- WARD, C.D., 1966. Attitude and involvement in the absolute judgment of attitude statements. J. Personality and soc. Psychol. 4, 465-476.
- WANG, C.K.A., 1932. Suggested criteria for writing attitude statements. J. soc. Psychol. 3, 367-373.
- WARREN, N. en JAHODA, M., 1973. Attitudes. Middlesex, Penguin Books.

- WATSON, B.G., 1929. Orient and Occident: An opinion study. Religious Education 24, 322-328.
- WEINLAND, J.D., 1930. An objective method for the measurement of attitudes. J. appl Psychol. 14, 427-436.
- WILKINSON, F., 1929. Social distance between occupations. Sociology and Social Research 13, 234-244.
- WILLOUGHBY, R.R., 1930. A sampling of student opinion. J. soc. Psychol. 1, 164-169.
- WINER, B.J., 1971. Statistical principles in experimental design. New York, McGraw-Hill.
- WOODWORTH, R.S. en SCHLOSSBERG, H., 1958. Experimental psychology. London, Methuen.
- WRIGHT, H.M., 1977. The burden of the present: Liberal-radical controversy over Southern African history. Cape Town, David Philip.
- WRIGHTSMAN, L.S.Jr., 1960. A comparison of two methods of attitude measurements: Likert Type and Forced Choice. Educ. Psychol. Measur. 20, 699-704.
- ZELENY, L.D., 1926. A measure of social opinions of students. J. appl. Soc. 11, 56-64.
- ZELIGS, R. en HENDRICKSON, G., 1933. Racial attitudes of two hundred sixth-grade children. Sociology and Social Research 18, 26-36.
- ZIMBARDO, P. en EBBESEN, E.B., 1970. Influencing attitudes and changing behavior. London, Addison-Wesley.
- ZIMNY, G.H., 1961. Method in experimental psychology. New York, Ronald Press.

KOERANTE

Volksblad 30/8/1972

Volksblad 16/6/1976

INSTRUKSIES AAN DIEGENE IN BEVELINSTRUKSIES

1. In die toepassing van die houdingskaal moet daar gesorg word vir die skepping van 'n gunstige atmosfeer.
2. As algemene inleiding word aan die proefpersone die doel van die ondersoek vertel, nl. die vasstelling van die blankes se houding teenoor die Bantoe.
3. Klem moet op die feit gelê word dat hierdie skaal nie 'n toets is om die leerlinge se bekwaamheid te bepaal nie, maar slegs 'n manier om uit te vind hoe hulle eintlik voel en dink oor die Bantoe.
4. Aan die proefpersone word vertel om elke verklaring volgens gesigswaarde te neem en slegs dié verklarings te kies wat ooreenstem met hoe hulle werklik voel en dink oor die Bantoe en nie hoe hulle moontlik oor hom moet voel en dink nie.
5. Om "werklike" houding, d.w.s. hoe daar werklik gevoel en gedink word, te verseker, hoef die naam van die persone wat beantwoord, nie noodwendig gegee te word nie.
6. Die proefpersone wat graag wil weet wat 'n verklaring beteken of wat nie seker is of sy gevoel of denke ooreenstem met 'n betrokke verklaring nie, moet beveel word om aan te gaan en vir homself te besluit oor die antwoorde.
7. Onder geen omstandighede mag proefpersone die houdingskaal met mekaar bespreek tydens die voltooiing daarvan nie.
8. Daar is geen tydsbeperking nie, m.a.w. hulle kan hul tyd neem met die voltooiing van die vraelyste.
9. Alle resultate is streng vertroulik.
10. Vrywillige proefpersone word benodig vir 'n latere hertoets van dieselfde houdingskaal. Die rede vir die hertoets is om vas te stel of die houdingskaal nog betroubaar is na soveel jare. Graag versoek ek u om dit nie vir die proefpersone te sê nie aangesien die moontlikheid bestaan dat van hulle doelbewus die verklarings wat hulle afgemerkt het, sal memoriseer. Om hulle samewerking te kry, is ek gewillig om die resultate aan hulle te stuur indien hulle daarvoor aansoek doen.

INSTRUCTIONS TO THOSE IN CHARGEINSTRUCTIONS

1. In the application of the scale the usual precautions should be taken to create a favourable atmosphere.
2. By way of introducing the attitude scale, the subjects must be told what the aim of the investigation is, namely to ascertain the white's attitude towards the Bantu.
3. The fact must be emphasised that the scale is not in any sense a test of their ability, but merely a means of finding out how they actually feel and think about the Bantu.
4. Subjects must be told to take the statements at their face value and to endorse only those which really express the way they actually feel and think about the Bantu and not the way they should feel and think about him.
5. To secure as far as possible an expression of 'real' attitude in the given situation, the identity and names of the subjects need not be disclosed.
6. A subject who wishes to know what a statement means, or who is not quite sure whether he agrees with a particular statement or not, must be instructed to go ahead and decide for himself. Further they must be requested not to change any of the statements.
7. Under no circumstances should subjects discuss the attitude scale with each other during completion thereof.
8. There is no time limit, in other words the subjects can take as long as they like.
9. The results will be treated as confidential.
10. Voluntary subjects are required for a retest on the same test. The object of the retest is to ascertain whether the attitude scale is still reliable after so many years. Further do not tell the subjects what the purpose of the retest is since there is the possibility that some of them might memorise the statements they have marked off. To get their co-operation I am quite willing to give them the results should they apply for it.

BYLAAG 3

VIR AFRIKAANSSPREKENDE MATRIKULANTE, STUDENTE,
PROFESSIONEEL, KLERKLIK, GESKOOLDE ARBEIDERS
EN BESIGHEIDSGROEPE

EKSPERIMENTELE STUDIE VAN HOUDING
TEENOR DIE BANTOE IN DIE REPUBLIEK
VAN SUID-AFRIKA

DIE DOEL VAN HIERDIE NAVORSING

A. INLEIDING

Suid-Afrika neem vandag 'n unieke plek in die wêreld in. Dit is uniek in die sin omdat ons rassevraagstuk 'n unieke probleem is. Nêrens in die wêreld is daar 'n situasie wat so 'n besondere betekenis het as wat ons hier in Suid-Afrika het nie. Dit het besondere betekenis vir almal wat geïnteresseerd is in rassekontak en rasseverhoudings. Dus moet die oplossing vir hierdie probleem noodwendig ook vir menige, indien nie vir almal nie, in Suid-Afrika uniek wees.

B. DIE DOEL VAN HIERDIE NAVORSING

Die doel van hierdie eksperimentele navorsing, wat geensins geborg word of in verband staan met 'n versoek deur die huidige Regering, of enige instansie of persoon nie, is om uit te vind hoe blanke Suid-Afrikaners teenoor die Bantoe voel en dink.

Tot vandag toe is daar nog weinig navorsing in Suid-Afrika oor hierdie aspek gedoen. Dit is dus die navorser se strewe om soveel vrywillige blanke Suid-Afrikaners as moontlik te kry om in hierdie verband te help. Dit is ook sy oortuiging dat almal nie ons rassevraagstuk ligtelik kan opneem nie, en dat almal graag sou wou help om 'n oplossing tot hierdie probleem te lewer.

C. DIE OMVANG VAN VRYWILLIGES SE HULP

slegs massa en nié individuele resultate nie, sal in navorser se verhandeling gepubliseer word. DIE GEGEWENS VERSKAF ASOOK U HOUDING WAT U GAAN AANDUI D.M.V. DIE VERKLARINGS, IS STRENG VERTROULIK. DIT SAL DUS WAARDEER WORD AS U IN HIERDIE VERBAND U VRYWILLIGE HULP SAL AANBIED, IN 'n POGING OM 'n OPLOSSING TE PROBEER VIND VIR HIERDIE UNIEKE PROBLEEM VAN ONS. MISKIEN KAN U HULP 'n OPLOSSING TOT HIERDIE NETELIKE PROBLEEM BRING.

D. BESONDERHEDE VAN NAVORSER SE VERHANDELING

M.A.-VERHANDELING

'n VERGELYKENDE STUDIE VAN DIE HOUDINGS VAN BLANKE MATRIKULANTE, STUDENTE EN PERSONE VAN VERSKILLENDE BEROEPE TEENOR DIE BANTOE VAN DIE REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA.

Student: P.J.Engelbrecht

Promotor: Prof. R.G.Kriel, M.Sc., M.Ed., D. Phil.

Universiteit: Universiteit van die Oranje-Vrystaat

Bloemfontein

O.V.S.

BLAAI OM ASSEBLIEF

VIR MATRIKULANTEEKSPERIMENTELE STUDIE VAN HOUDING TEENoor DIE BANTOE

Hierdie is 'n eksperimentele studie van die indeling van houe-
dings teenoor die Bantoe in die Republiek van Suid-Afrika. U
sal gevra word om 'n lys van bewerings oor die Bantoe deur te
lees en om dié wat u eie gevoel of houding uitdruk, aan te
dui. Laat u eie ondervinding met Bantoes beslis watter bewe-
rings u gaan onderskryf. U ANTWOORDE WORD AS STRENG VERTROU=
LIK BESKOU.

Sal u asseblief die volgende gegewens verskaf vóór u verder
gaan:-

1. Geslag en ouderdom:
2. Onderstreep of u Afrikaans- of Engelssprekend is.
3. Kerkverband:
4. Onderstreep of u u kinderjare deurgebring het in 'n
stad, op 'n dorp of 'n plaas.
5. In watter distrik en provinsie:
6. Wat is u vader se beroep of besigheid:
7. In watter standerd is u?
8. Watter vakke volg u?
.....
9. Wat gaan u doen as u skool verlaat?
(a) As u gaan werk, meld watter werk
.....
(b) As u verder gaan studeer, meld watter kursus
u gaan volg, bv. B.A., B.Sc., ens.
.....

GEGEWENS

Sal u asseblief die volgende gegewens verskaf vóór u verder gaan:

1. Geslag en ouderdom:
2. Onderstreep of u Afrikaans- of Engelssprekend is.
3. Kerkverband:
4. Onderstreep of u u kinderjare deurgebring het in 'n stad, op 'n dorp of 'n plaas.
5. In watter distrik en provinsie?
6. Wat is u vader se beroep of besigheid?
7. Watter kursus volg u op universiteit?
8. Skryf neer enige sosiaal-wetenskaplike kursus wat u volg of gevolg het, bv. Sosiologie, Maatskaplike werk, Sosiale Sielkunde, ens.
9. Watter beroep of werk gaan u volg as u die universiteit verlaat?

BLAAI OM ASSEBLIEF

VIR PROFESSIONEEL, KLERKLIK, GESKOOLDE ARBEIDERS ENBESIGHEIDSGROEPED. INSTRUKSIES

1. U aandag word weereens op die volgende gevestig: U is nie verplig om hierdie vraelys te voltooi nie. Al wat verlang word, is vrywillige persone wat in hierdie verband kan help.
2. Die stellings van 'n HOUDINGSKAAL is NIE 'n TOETS om U BEKWAAMHEID TE BEPAAL NIE, maar slegs 'n manier om uit te vind hoe u voel en dink oor die Bantoe.
3. Lees eers die gegewens hieronder aandagtig deur en voltooi dit asseblief.
4. Lees daarna die stellings tydsam en aandagtig deur. Neem elke stelling woordeliks op en kies slégs die stelling(s) wat ooreenstem met hoe u werklik voel en dink oor die Bantoe en nie hoe u moontlik oor hom moet voel en dink nie.
5. Wanneer u nie seker is of u met 'n besondere stelling saamstem of nie, gaan maar in elk geval voort en besluit vir uself.
6. Moet asseblief nie die houdingskaal met enige persoon bespreek wanneer u dit voltooi nie. U eie mening word in hierdie verband verlang.
7. Na u die houdingskaal voltooi het, verseël dit in die koevert wat voorsien is en pos dit terug aan die navorser.

E. GEGEWENS

Sal u asseblief die volgende gegewens verskaf vóór u verder gaan.

1. Geslag en ouderdom:
2. Onderstreep of u Afrikaans- of Engelssprekend is.
3. Kerkverband:
4. Onderstreep of u u kinderjare deurgebring het in 'n stad, op 'n dorp of 'n plaas.
5. In watter distrik en provinsie.
6. Kwalifikasies:
7. Besigheid of beroep:

BLAAI OM

Dui aan (✓) elke bewering hieronder wat u eie gevoelens teenoor die Bantoe uitdruk. Beoordeel die bewerings volgens u eie ondervinding met Bantoes.

- *
- (10,3) 1. Ek reken dat die Bantoe net goed is om die "vuil" werk van die witman te doen.
 - (10,2) 2. Die gedagte van aanraking met die swart of donker vel van die Bantoe wek by my afsku en walging op.
 - (3,1) 3. Deur beperkings, soos die "Kleurlyn," vir die Bantoe te stel, probeer die witman eintlik om hom op ekonomiese gebied uit te buit, so lyk dit vir my.
 - (1,1) 4. Ek dink dat aan die Bantoe iedere geleentheid vir opvoeding en self-ontwikkeling gegee behoort te word - net soos aan die witman.
 - (1,3) 5. Ek dink dat die Bantoe, as aan hom die kans gegee word, sal wys dat hy net so goed as die witman is.
 - (10,6) 6. Ek reken dat die Bantoe meer soos 'n dier is as soos 'n mens.
 - (7,3) 7. Ek dink dat die Bantoe uit die opvoeding nie meer as 'n baie beperkte mate van voordeel kan trek nie.
 - (9,7) 8. Ek dink dat die Bantoe altyd 'n onderdanige en minderwaardige posisie in die gemeenskap behoort in te neem.
 - (6,5) 9. Ek dink dat die huidige maatskaplike stelsel nie op 'n onregverdige grondslag teenoor die Bantoe berus nie.
 - (2,6) 10. Dit is vir my duidelik dat die regte van die Bantoe in hierdie land nog byna altyd deur die witman verontagsaam is.
 - (0,8) 11. Ek sou lievers sien dat die witmense hulle posisie in hierdie land kwytraak, dan dat hulle dit behou ten koste van onreg teenoor die Bantoe.

* Die gemiddelde skaalwaardes van die stellings word uitgelaat wanneer proefpersone sodanige houdingskaal voltooi.

- (5,6) 12. Ek stel geen belang in die Bantoe of in sy verhouding teenoor die witman nie, omdat myns insiens ekonomiese faktore op die ou end oor sy lot sal beslis.
- (7,5) 13. Ek dink dat ons nie die Bantoe behoort te help voor dat ons nie eers al die hulpbehoewende witmense gehelp het nie.
- (5,4) 14. Partykeer voel ek dat die Bantoe nie eerlik behandel word nie, maar dan dink ek weer dat hy baie het om voor dankbaar te wees.
- (8,6) 15. Ek dink dat op die Bantoe nie staatgemaak kan word in 'n posisie waaraan vertrouwe en verantwoordelikeid verbonde is nie.
- (9,4) 16. Ek dink dat geen Bantoe ooit toegelaat behoort te word om met 'n witman te wedywer nie.
- (8,4) 17. Volgens my mening is die Bantoe só kinderagtig en onverantwoordelik dat 'n mens nie van hom kan verwag dat hy weet wat die beste in sy eie belang is nie.
- (1,4) 18. Ek reken dat die Bantoe op 'n onregverdigte wyse van sy land ontnem is deur die witmens.
- (1,7) 19. Ek dink dat die regte van die Bantoe nie ondergeskik gestel moet word aan die selfsugtige belange van die witman nie.
- (4,8) 20. Ek voel nie heeltemal gelukkig oor die manier waarop die Bantoe in hierdie land behandel word nie, maar ek vind dit moeilik om te besluit watter die regte manier sou wees.
- (1,2) 21. Ek glo dat die Bantoe 'n groot toekoms het en dat hy 'n waardevolle bydrae sal kan lewer tot die beskaving van die wêreld.

- (3,3) 22. Ek reken dat die wit gemeenskap in hierdie land aan die sendelinge 'n groot mate van werklike erkentlikheid verskuldig is vir die manier waarop hulle probeer het om die Bantoe op te hef.
- (4,4) 23. Ek sou graag sien dat die Bantoe langs die trap van beskawing opklim, maar slegs baie langsaam en voetjies vir voetjies.
- (6,7) 24. Ek dink dat al wat die Bantoe nodig het om hom gelukkig te maak is die bevrediging van sy stoflike behoeftes.
- (2,8) 25. Ek reken dat die witmens sy plig versuim deur nie meer te doen vir die verbetering van die lot van die Bantoe nie.
- (6,2) 26. Ek het niks teen die Bantoe nie, mits hy op sy regte plek bly.
- (5,1) 27. Vóór die Bantoe nie meer tyd en beter geleentheid kry om te wys wat hy kan doen nie, meen ek dat dit dwaas is om 'n oordeel oor hom te probeer vel.
- (2,2) 28. Ek bewonder die Bantoe vir sy baie goeie hoedanighede, en sou graag sien dat hy die geleentheid kry om hulle te ontwikkel.
- (8,2) 29. Ek is daar sterk van oortuig dat die witman hom nie in Suid-Afrika kan handhaaf nie tensy hy 'n onderskeid teenoor die Bantoe maak.
- (8,8) 30. Die feit dat die Bantoe geen eie noemenswaardige beskawing ontwikkel het vóór die witman in hierdie land gekom het nie, is vir my meer as voldoende bewys van sy ingebore minderwaardigheid.

BYLAAG 4

FOR ENGLISHSPEAKING MATRICULANTS, STUDENTS,
PROFESSIONALS, CLERKS, SKILLED LABOURERS AND
BUSINESS GROUPS

EXPERIMENTAL STUDY OF THE ATTITUDE TOWARDS THE
BANTU IN THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

THE PURPOSE OF THIS RESEARCHA. INTRODUCTION

South Africa occupies a unique position in the world today - unique in a sense that nowhere in the world does there exist a racial problem of such particular magnitude. It is of particular significance to all who are interested in racial contacts and race relations. Therefore, in South Africa, it is inevitable that the solution of this problem is to many, if not to everyone, of unique significance.

B. THE PURPOSE OF THIS RESEARCH

The purpose of this experimental research, which is in no way sponsored by or associated with any request of the present Government, any public body or person, is to ascertain what white South Africans think and feel about the Bantu.

To date very little research has been done in South Africa in connection with this aspect. It is, therefore, the purpose of the researcher to seek the assistance of as many white South African volunteers as possible to assist with this project. The researcher is also convinced that none would approach our racial problems lightly and that everyone would desire to assist in solving the problem.

C. THE EXTENT OF THE VOLUNTEERS' ASSISTANCE

Only mass and not individual results will be published in the researcher's thesis. THE INFORMATION SUBMITTED AS WELL AS THE ATTITUDE INDICATED BY YOU, BY MEANS OF STATEMENTS WILL BE TREATED IN STRICT CONFIDENCE. IT WOULD, THEREFORE BE APPRECIATED IF YOU WOULD VOLUNTEER TO ASSIST IN FINDING A SOLUTION TO THIS UNIQUE PROBLEM. PERHAPS YOUR HELP WILL PROVE TO BE AN ANSWER TO THIS PROBLEM.

D. PARTICULARS OF RESEARCHER'S THESIS.M.A. THESIS

A COMPARATIVE STUDY OF THE ATTITUDES OF WHITE MATRICULANTS, STUDENTS AND PERSONS OF VARIOUS PROFESSIONS TOWARDS THE BANTU OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA.

Student: P.J.Engelbrecht.

Promotor: Prof. R.G.Kriel, M.Sc., M.Ed., D.Phil.

University: University of the Orange Free State
Bloemfontein
O.F.S.

TURN OVER THE PAGE

EXPERIMENTAL STUDY OF ATTITUDE TOWARDS THE BANTU

This is an experimental study of the distribution of attitudes towards the Bantu in the Republic of South Africa. You will be asked to read through a list of statements about the Bantu and to endorse those that express your own sentiment or attitude. Let your own experience with Bantus determine which statements you will endorse. YOUR ANSWERS WILL BE TREATED AS STRICTLY CONFIDENTIAL.

Before you turn over the page, will you kindly provide the following information:

1. Sex (and age):
2. Underline whether you are English- or Afrikaans-speaking, Jewish, etc.:
3. Church affiliation:
4. Underline whether your early years were spent in a town, a village or on a farm.
5. In which district and province:
6. What is your father's occupation?
.....
7. In which class are you now?
8. Which subjects do you take?
9. What do you intend doing when you leave school?
 - (a) If you intend working, specify what kind of work:
 - (b) If you intend continuing your studies, specify which course you intend following. For example: BA., B.Sc., etc.:

F. INFORMATION

Before you turn the page, will you kindly provide the following information:

1. Sex (and age):
2. Underline whether you are English- or Afrikaans-speaking, Jewish, etc.
3. Church affiliation:
4. Underline whether your early years were spent in a town, village, or on a farm.
5. In which district and province:
6. What is your father's profession or occupation:
.....
7. Which degree are you doing at university?
8. Write down any social science course you are following or have been following, e.g. Sociology, Social Work, Social Psychology, etc.:
9. Which profession or occupation do you intend following when you leave university?

TURN OVER THE PAGE

BUSINESS GROUPSE. INSTRUCTIONS

1. Your attention is again drawn to the following: You are not compelled to complete this questionnaire. All that is required are volunteers who wish to help with this project.
2. The statements in the attitude scale are NOT in any sense a test to ascertain your ability but merely serve as a means of finding out how you actually feel towards and think about the Bantu.
3. First read the information below carefully and then complete it.
4. Thereafter, read the statements slowly and attentively. Take each statement at face value and endorse only the statement(s) which actually express the way you feel towards and think about the Bantu and NOT the way you should feel towards and think about him.
5. When you are not quite certain whether you agree or not with a particular statement just simply go ahead and make a decision.
6. Please do not discuss the questionnaire with anybody when completing it. Your own opinion is required.
7. When completed, please seal the attitude scale in the envelope provided and send it back to the reseacher.

F. INFORMATION

Before you turn the page, will you kindly provide the following information:

1. Sex and age:
2. Underline whether you are English- or Afrikaans-speaking, Jewish, etc.
3. Church affiliation:
4. Underline whether your early years were spent in a town, village, or on a farm.
5. In which district and province:
6. Qualifications:
7. Occupation or profession:

TURN OVER THE PAGE

Check (✓) every statement below that expresses your sentiment towards the Bantu. Interpret the statements in accordance with your own experience of the Bantu.

- () 1. I consider that the Bantu is only fit to do the 'dirty' work of the white community.
- () 2. The idea of contact with the black or dark skin of the Bantu excites horror and disgust in me.
- () 3. It seems to me that the white man by placing restrictions, such as the 'Colour Bar,' upon the Bantu is really trying to exploit him economically.
- () 4. I think that the Bantu ought to be given every opportunity of education and development - just like the white man.
- () 5. I think that the Bantu, if he were given the chance would prove to be just as good as the white man.
- () 6. I consider that the Bantu is more like an animal than a human being.
- () 7. I do not think that the Bantu is capable of profiting by education except to a very limited extent.
- () 8. I think that the Bantu should always occupy an inferior or menial position in the community.
- () 9. I do not consider that the present social system is fundamentally unjust to the Bantu.
- () 10. It seems clear to me that the rights of the Bantu in this country have nearly always been ignored by the white man.
- () 11. I would rather see the white people lose their position in this country than keep it at the expense of injustice to the Bantu.
- () 12. I am not interested in the Bantu or in his relations to the white man, because I think that in the end economic factors will decide his fate.

- () 13. I do not think that we ought to help the Bantu until all white people who are in need have been helped.
- () 14. Sometimes I feel that the Bantu is not getting a square deal, but at other times I feel he has a lot to be thankful for.
- () 15. I do not think that the Bantu can be relied upon in a position of trust or of responsibility.
- () 16. I think that no Bantu should ever be allowed to enter into competition with a white man.
- () 17. To my mind the Bantu is so childish and irresponsible that he cannot be expected to know what is in his best interests.
- () 18. I consider that the Bantu has been unjustly deprived of his country by the white man.
- () 19. I do not think that the rights of the Bantu should be subordinated to the selfish interests of the white man.
- () 20. I am not very happy about the way in which the Bantu is treated in this country, but I find it very difficult to decide which is the right way.
- () 21. I believe that the Bantu has a great future ahead of him and that he has a valuable contribution to make to the world's civilization.
- () 22. I consider that the white community in this country owe a real debt of gratitude to the missionaries for the way in which they have tried to uplift the Bantu.
- () 23. I would like to see the Bantu advance in the scale of civilization, but only very slowly and step by step.

- () 24. I think that all the Bantu requires to make him happy is the satisfaction of his material needs.
- () 25. I consider that the white man is neglecting to do his duty by not doing more to improve the lot of the Bantu.
- () 26. I have no objection to the Bantu provided that he keeps his proper place.
- () 27. Until the Bantu has been given more time and more opportunity of showing what he is capable of doing, I think that it is foolish to try to judge him.
- () 28. I admire the Bantu for his many good qualities and would like to see him being given an opportunity of developing them.
- () 29. I feel strongly that the white man cannot maintain himself in South Africa unless he discriminates against the Bantu..
- () 30. The fact that the Bantu has developed no civilization of his own to speak of before the white man arrived in this country, is to my mind more than sufficient proof of his innate inferiority.

Afrikaanssprekendes se neutrale houding weerspieël besluiteloosheid en onsekerheid teenoor die Bantoe in vergelyking met Engelssprekendes se sterk positiewe houding wat sekerheid weerspieël. Die neutrale punt van 'n houdingskaal het naamlik iets van 'n onstabiele ewewig, m.a.w. as 'n persoon se houding naby of in hierdie kategorie val, kan 'n geringe gebeurtenis 'n groot verskil aan sy gedrag maak. Die belangrikheid van die implikasies hiervan in krisissituasies, kan moeilik oorbeklemtoon word.

